

**МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Тези доповідей
державної студентської наукової конференції,**

**«СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ
ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ»**

21 березня 2013 року

**Біла Церква
2013**

Даниленко А.С., чл.-кор НААНУ, ректор, голова оргкомітету;
Новак В.П., д-р біол. наук, перший проректор;
Сахнюк В.В., д-р вет. наук, проректор з НДР, заступник голови;
Хахула Л.П., канд. пед. наук, начальник навчальної частини;
Івасенко Б.П., канд. вет. наук, декан ФВМ;
Олешко О.Г., канд с.-г. наук координатор НТТМ університету;
Тирсіна Ю.М., канд. вет. наук, доцент;
Царенко Т.М., канд. вет. наук, начальник НДЧ;
Сокольська М.О., зав. РВІК відділу, відповідальний секретар.

Сучасні проблеми ветеринарної медицини: Тези доповідей державної студентської наукової конференції. – Біла Церква, 2013. – 218 с.

У збірнику висвітлені новітні технології у ветеринарній медицині.

ЗМІНИ ПОКАЗНИКІВ БІЛКОВОГО ОБМІНУ У ТЕЛЯТ, ХВОРИХ НА КАТАРАЛЬНУ БРОНХОПНЕВМОНІЮ, ПІД ВПЛИВОМ ЦІАНОФОРУ

Багаточисельні літературні джерела свідчать про порушення обмінних процесів за катаральної бронхопневмонії, що потребує обов'язкової корекції за рахунок застосування стимулювальних препаратів, які підвищують процеси асиміляції та стабілізують метаболічні зміни макроорганізму. На сьогодні арсенал цих засобів досить поширений і різноманітний.

Мета роботи – вивчити вплив препарату ціанофор, діючою речовиною якого є бутофосфан і вітамін В₁₂ на стан білкового обміну у телят, хворих на катаральну бронхопневмонію. **Результати досліджень.** Для порівняння лікувальної ефективності різних терапевтичних схем хворих телят поділили на дві групи: дослідну і контрольну по 5 голів у кожній. Хворим телятам обох груп застосовували традиційне комплексне лікування, що включало використання протимікробних препаратів, а саме антибіотик тетрациклінової групи окси-100. В якості стимулювальної терапії телятам вводили полівітамінний препарат форвіт одноразово на курс лікування. Паралельно телятам дослідної групи внутрішньом'язово ін'єктували стимулювальний препарат ціанофор в дозі 5 мл на тварину один раз на добу протягом 5 днів. Ціанофор є вітчизняним аналогом закордонного препарату катозал. Бутофосфан, що входить до складу ціанофору є джерелом фосфору, який посилює асиміляційні процеси в організмі. Органічні фосфорні сполуки мають здатність стимулювати метаболічні процеси, неспецифічну резистентність організму, покращувати функціональний стан печінки. Бутофосфан нормалізує рівень гормону стресу – кортизолу і тим самим покращує утилізацію глюкози в крові та активізує енергетичний обмін. Ціанокобаламін стимулює кровотворення, бере участь у обміні ліпідів, біосинтезі метіоніну та нормалізує засвоєння кормів.

Слід відмітити, що рівень імуноглобулінів у телят обох груп був досить низьким і знаходився майже на одному рівні ($p < 0,5$), що свідчить про зниження неспецифічної резистентності організму. Застосування ціанофору у дослідній групі поліпшує гуморальний статус організму телят, про що свідчить збільшення у них загальної кількості імуноглобулінів до $16,8 \pm 0,54$ мг/мл, тоді як у контролі цей показник залишився незмінним. Наприкінці лікування кількість загального білка у сироватці крові дослідних телят підвищувалася і в середньому по групі становила $73,3 \pm 2,6$ г/л, що практично відповідало рівню клінічно здорових і на 5 % перевищувало аналогічний показник у групі контролю, де концентрація білка у 42,3 % телят була менше 70 г/л. Однак оцінювати білоксинтезувальну функцію гепатоцитів слід із врахуванням фракцій білка і, в першу чергу, альбумінів, оскільки їх зменшення є типовою ознакою порушення альбуміносинтезувальної функції гепатоцитів. Після застосування нашої схеми лікування рівень альбумінів підвищився, проте у тварин дослідної групи процес відновлення альбуміносинтезувальної функції печінки проходив

більш ефективно, ніж у контрольної, оскільки рівень альбумінів у них вірогідно збільшився в середньому до 43,0 % проти 39,2 % у контролі.

Свідченням поліпшення клінічного стану телят дослідної групи та припинення патологічного процесу у легенях та бронхах було вірогідне ($p < 0,01$) зниження показника удосконаленого бронхолегеневого біохімічного тесту на 12,6 % у контрольній та 16,8 % у дослідній групі порівняно з початком лікування.

Можна зробити висновок, що розвиток катаральної бронхопневмонії у телят господарства характеризувався порушенням білкового обміну, на що вказувало зменшення рівня загального білка, альбумінів, імуноглобулінів, зростання показників удосконаленого бронхолегеневого тесту. Проте застосування ціанофору на фоні традиційного лікування швидше усуває прояви гострої катаральної бронхопневмонії у телят, поліпшує їх неспецифічну резистентність та стабілізує обмін білків в організмі.

УДК 619:616.24 – 002.153:636.2.082/.084.1

КОЧИН І.О., студентка 6 курсу

Науковий керівник – **ВОВКОТРУБ Н.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ПОШИРЕННЯ ТА ОСНОВНІ ПРИЧИНИ КАТАРАЛЬНОЇ БРОНХОПНЕВМОНІЇ У ТЕЛЯТ СТОВ “ІСКРА” ЧЕРКАСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Аналізуючи статистичні дані по господарствах України, можна сказати, що серед усіх хвороб молодняку великої рогатої худоби, що зустрічаються, на друге місце по масовості, частоті та величині економічного збитку після шлунково-кишкових захворювань із симптомом діареї виходять респіраторні хвороби.

Мета роботи – вивчити поширення та проаналізувати основні причини катаральної бронхопневмонії у телят СТОВ “Іскра” Черкаського району Черкаської області. Результати досліджень. Згідно даних журналу реєстрації хворих тварин протягом 2012 року відмічали 75 випадків захворювання телят віком 1–4 місяці на гостру катаральну бронхопневмонію, що становить 48,7% від загальної кількості захворівших телят до 6-місячного віку. Частіше всього хворіли телята від нетелів або корів другої та третьої лактацій. Аналіз сезонної динаміки показав, що частіше захворювання реєстрували протягом першого кварталу 2012 року, кількість хворих на катаральну бронхопневмонію телят становила 34 гол, тобто 45,4 % від загальної кількості хворих. Серед них у 55,9 % відмічали гострий перебіг захворювання. Інколи спостерігали перехід гострої форми пневмонії у хронічну. У другому кварталі кількість захворівших на катаральну бронхопневмонію становила 33,3%, у четвертому – 12 %, тоді як найменшу кількість хворих реєстрували протягом третього кварталу – 9,3 %. Протягом 2012 року від катаральної бронхопневмонії загинуло лише 1 теля, 4 були вимушено забиті. Отже загальний відхід телят склав 6,7 % від загальної кількості захворівших на пневмонію. Причини катаральної бронхопневмонії різні. Зокрема, це недодержання санітарно-гігієнічних правил годівлі та утримання телят, а саме вплив низьких взимку та високих температур

улітку в поєднанні з протягами та перевищенням концентрації сірководню і аміаку в повітрі приміщень. Аналізуючи раціон для телят, слід відмітити, що годівля тварин не повноцінна і не збалансована за більшістю показників. Насиченість сухої речовини енергією менше максимальної потреби: вона становить 0,92 к. од. і 9,8 мДж обмінної енергії.

Потреба тварин у сирому протеїні задовольняється на 94,3 %, тоді як у перетравному лише на 89 %. Клітковини в раціоні надмірна кількість (179,6 % забезпечення), а її концентрація у сухій речовині становить 22,5 % (за нормами – 6–12 %). Забезпеченість крохмалем і цукром низька (80,8 і 21% від потреби відповідно), співвідношення цукру до перетравного протеїну становить 0,28:1, а сумарної кількості легкоферментованих вуглеводів до перетравного протеїну – 1,31:1 (за нормами – 2,3:1), що є недостатнім і може бути причиною порушення біохімічних процесів як у самому рубці, так і організмі в цілому. Забезпеченість сирим жиром становить лише 30 % від потреби, що може негативно відобразитися на порушенні процесів росту і розвитку молодняку великої рогатої худоби. У раціоні відмічається надлишковий вміст кальцію (116 % потреби).

Проте вміст його в 1 кг сухої речовини складає – 8,8 г (за потреби 10,2–14,9 г). Загальна кількість фосфору у раціоні є недостатньою, його концентрація в 1 кг сухої речовини – 3,8 г за норми 6,2–8,4 г. За рахунок надлишкового вмісту кальцію і недостатнього рівня фосфору у раціоні відбувається порушення співвідношення між цими макроелементами. Воно становить 2,3:1 (за норми 1,5–2,0:1), що може впливати деякою мірою на абсорбцію передусім кальцію. Раціон задовольняє потребу телят у вітаміні D лише наполовину (58,3 %), що може негативно позначитися на засвоєнні кальцію і фосфору у кишечнику та формуванні кісткової тканини, а також провокувати розвиток рахіту у молодняку.

Незадовільна годівля може провокувати порушення обміну речовин у молодняку великої рогатої худоби, розвиток структурних змін у тканинах, а також функціональні зміни в органах і залозах внутрішньої секреції. Поряд з цим, розвитку катаральної бронхопневмонії у телят сприяло перехворювання їх у ранньому віці на шлунково-кишкові хвороби, що, можливо, призводило до зниження неспецифічної резистентності тварин.

Отже, у СТОВ «Іскра» Черкаського району Черкаської області катаральна бронхопневмонія значно поширена серед телят 1–4 місячного віку. Серед її основних причин розрізняють: порушення санітарно-гігієнічних умов утримання і годівлі телят, перехворювання їх шлунково-кишковими хворобами в ранньому віці, зниження загальної резистентності організму, на фоні чого проявляла свій негативний вплив умовно-патогенна мікрофлора.

ОСНОВНІ ДІАГНОСТИЧНІ КРИТЕРІЇ ЗА КАТАРАЛЬНОЇ БРОНХОПНЕВМОНІЇ У ТЕЛЯТ СТОВ “ІСКРА” ЧЕРКАСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

У молодняку тварин респіраторні хвороби перебігають більш тяжко і часто закінчуються летально. За ураження органів дихання порушується газообмін, що призводить до гіпоксії та гіпоксемії, порушення функцій серцево-судинної, травної, сечовидільної та інших систем організму, обміну речовин тощо. Тому вчасно і, головне, правильно поставлений діагноз на катаральну бронхопневмонію дасть можливість якнайшвидше розпочати лікування та уникнути негативних наслідків.

Мета роботи – розробити клініко-гематологічні діагностичні критерії за катаральної бронхопневмонії у телят СТОВ “Іскра” Черкаського району Черкаської області.

Результати досліджень. Діагноз на катаральну бронхопневмонію у господарстві ставиться згідно даних епізоотологічного обстеження господарства, анамнезу, клінічних ознак захворювання, патолого-анатомічних змін, аналізу умов утримання і годівлі телят. Враховуються також результати бактеріологічного дослідження.

Телята, що перехворіли, особливо з сильно вираженими симптомами, відставали у рості та розвитку від своїх ровесників, які не хворіли. Деякі з них хворіли з подібними симптомами повторно, деякі іншими захворюваннями. Тривалість хвороби у більшості випадків становила 8–9 діб.

Встановлено, що за розвитку катаральної бронхопневмонії у телят відбуваються зміни клінічного статусу, морфологічних та біохімічних показників крові.

Значної масовості у поширенні захворювання серед телят не спостерігали, що вказує на неспецифічний характер бронхопневмонії. У хворих телят відмічали незначне пригнічення загального стану, зниження апетиту, скуйовдження шерстного покриву, ціаноз видимих слизових оболонок, слизово-катаральні, а інколи й катарально-гнійні виділення з обох носових ходів, не звучний сухий кашель. Під час аускультатії легень вислуховували жорстке везикулярне дихання, крепітацію та дрібнопухирчасті вологі хрипи. У хворих телят спостерігали поверхнєве дихання, червеного типу, змішану задишку, частота його збільшувалась до 37–52 дихальних рухів за хвилину.

У хворих телят відмічали субфебрильну лихоманку. Температура тіла у них на 4,2% перевищувала аналогічний показник ($p < 0,001$) у клінічно здорових. Зміни з боку серцево-судинної системи характеризувались збільшенням на 16,4% ($p < 0,001$) частоти пульсу у телят, хворих на пневмонію.

В крові хворих відмічали зниження на 16,6 % кількості еритроцитів і гемоглобіну у крові порівняно з клінічно здоровими. Вміст гемоглобіну в одному еритроциті у телят обох груп був досить низьким і знаходився майже на одному рівні,

що свідчить про наявність гіпохромії у телят господарства і пов'язане, напевне, з розвитком у них аліментарно-дефіцитної анемії. Середній об'єм еритроцита (MCV) у хворих телят був вірогідно вищим і становив у середньому $56,1 \pm 5,47$ мкм³ ($p < 0,05$) та на 26 % перевищував аналогічний показник у клінічно здорових тварин.

У відповідь на розвиток запального процесу у легенях та бронхах телят дослідної групи спостерігали активізацію захисних властивостей організму у вигляді зростання на 27,5 % загальної кількості лейкоцитів у крові. Причому відмічали активацію лише клітинного захисту, тоді як гуморальні фактори захисту знаходились на низькому рівні. Слід відмітити, що рівень імуноглобулінів у телят обох дослідних груп був досить низьким і знаходився майже на одному рівні ($p < 0,5$), що свідчить про зниження неспецифічної резистентності їх організму. У хворих телят спостерігали тенденцію до зниження рівня загального білка на 6,5% порівняно з клінічно здоровими.

Про тяжкий перебіг катаральної пневмонії у дослідних телят свідчили показники удосконаленого бронхолегеневого тесту. У хворих телят екстинція проб у середньому становила $2,478 \pm 0,051$, що на 33,2 % вище порівняно з клінічно здоровими телятами.

Отже розвиток катаральної бронхопневмонії у телят 1–4 місячного віку СТОВ “Іскра” Черкаського району Черкаської області супроводжувався змінами клінічного стану та крові, а саме слабко вираженим лейкоцитозом, гіпохромною макроцитарною анемією, зниженням показників неспецифічної резистентності організму та позитивними результатами бронхолегеневого тесту.

УДК 619:616-08:616.36:636.7

КОТЛЯР М.С., студентка 6-го курсу

Наукові керівники – **РОЗУМНІЮК А.В.**, **МОСКАЛЕНКО В.П.**, кандидати вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ДІАГНОСТИКА, ЛІКУВАННЯ ТА ПРОФІЛАКТИКА ГАСТРИТУ В ТИГРІВ У КП “МИКОЛАЇВСЬКИЙ ЗООПАРК”

Комунальне підприємство “Миколаївський зоопарк” створило відмінні умови для проживання та, що головне, розмноження амурських тигрів, які відносяться до найбільш великих підвидів у світі.

Утримання тигрів є досить важкою та клопіткою справою, але все ж таки не менш цікавою та захоплюючою. Хвороби шлунково-кишкового каналу важко діагностувати не лише у тигрів і тварин інших видів, а й у людей. Найчастіше патологічного впливу екзогенних та ендогенних факторів зазнають органи травлення, зокрема шлунок. У нашому випадку, причиною цієї патології були згодовування мерзлих кормів і нервова напруженість тигриць.

Основною метою нашої роботи був пошук і розробка нових комплексних схем лікування, які б дали змогу швидко усунути всі ланки виникнення, перебігу та прояву гастриту в самок амурського тигра.

Діагноз на гастрит ставили під час профілактичного карантинування упродовж 30 діб за даними клінічних ознак та лабораторних досліджень.

З анамнезу визначили, що причинами гострого гіперацидного гастриту були – згодовування мерзлих або недостатньо розморожених кормів і постійна дія стрес-факторів (відлучка тигрнят, зміна клітки утримання, позапланова вітамінізація тощо). Клінічно ця патологія проявлялась: пригніченням; зниженням апетиту; неприємним кислим запахом з ротової порожнини, слизова якої була вкрита тягучою слиною, на язиці відмічали нашарування сірого кольору. Загальна (ректальна) температура тіла тварин була підвищена в межах 1 °С (субфебрильна лихоманка). Після годівлі, у тигриць проявлялися неспокій і блювання, у блювотинні виявляли наявність значної кількості слизу, неперетравлені рештки корму, іноді з домішками крові. За пальпації стінки черевної порожнини у ділянці шлунку – відмічали болючість. Окрім того, порушувався акт дефекації – один раз на 2–3 доби (запор), кал був ущільнений, темного кольору, вкритий шаром слизу.

За лабораторної діагностики виявляли, що шлунковий вміст був мутним, рожевого кольору, зі значним вмістом слизу, гнильного-кислого запаху. Загальна кислотність становила $38,0 \pm 0,74$ од. титру (гіперацидний гастрит).

Приводячи терапевтичні заходи щодо тигрів, хворих на гастрит, застосувати холінолітики (*гастроципін*), регуляторні пептиди (*доларгін*), регенераційні (*солкосерил*), протидіарейні та протимікробні (*ентерол*, *гентаміцин*), вітамінні (*олія обліпихи*, *катозал*) і ферментні (*фестал*) препарати.

Дієтотерапія була наступною: *1-а доба* – голодна дієта, з вільним доступом до питної кип'яченої води; *2–3-я доба* – напівголодна дієта (м'ясо без кісток) з додаванням м'ясного знежиреного бульйону (курячого чи яловичого) у помірній кількості та курячого яйця як джерело лізоциму; *з 7-ї доби* тварину переводили на звичайний раціон.

Внутрішньом'язові ін'єкції в період лікування тигриць здійснювали, за допомогою “літаючих шприців” та спеціальної пластикової трубки. Для внутрішніх уведень ентеролу, гастроципіну та обліпихової олії, ними нашпиговували шматки м'яса. Через два тижні після початку лікування загальний стан тигриць помітно покращувався – вони активно рухалися, апетит відновився, після прийому корму, не спостерігали акту блювання. В результаті цього вгодованість тварин ставала близькою до норми (98–106 кг). Запах з ротової порожнини став притаманним для даного виду тварин. Нормалізувався й акт дефекації (один раз на добу), без надмірних зусиль. Кал став тістуватої консистенції темно-коричневого кольору. Провівши повторну лабораторну діагностику шлункового соку встановили фізіологічну для тигрів кислотність (15–18 од). Оскільки, лікування проводили прискіпливо, дотримувалися дієтичного раціону, покращення загального стану відмітили вже на 2–3-тю добу після початку терапії. Повне одужання тварин наставало через 14–18 доби. Заключне лабораторне дослідження, підтверджувало відмінне клінічне здоров'я тигриць. Таким чином, запропоноване лікування тигриць із гіперацидним гастритом, є високоефективним, так як одужання наставало досить швидко, а головне те, що рецидиви хвороби не проявлялися.

З метою профілактики виникнення та розвитку гастриту в тигрів слід постійно здійснювали контроль за станом і якістю корму та намагались звести до мінімуму можливість нервового напруження тварин.

УДК 619:616-084:636.4.082.35:636.085/087

ТКАЧЕНКО Д.В., магістрантка

Науковий керівник – ЛЕВЧЕНКО В.І., д-р вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ВЕТЕРИНАРНО-ТЕХНОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОЩУВАННЯ ПОРОСЯТ НА ФЕРМІ «ХАНС ПІНСТРУП» КОРОЛІВСТВА ДАНІЯ

Останнім часом в Україні широко впроваджується данська система ведення свинарства, тому вивчення питань щодо особливостей ветеринарного обслуговування господарств з вирощування свиней у Данії, зокрема організації ветеринарно-профілактичних та протиепізоотичних заходів, вивчення найбільш розповсюджених хвороб та напрямів їх профілактики залишаються актуальними.

Мета роботи – вивчити ветеринарне забезпечення технологічних заходів щодо вирощування поросят на приватній фермі «Ханс Пінструп».

Результати досліджень. Ферма «Ханс Пінструп» Королівства Данії спеціалізується на вирощуванні та відгодівлі молодняку свиней масою до 100–110 кг. Тварини різних вікових груп достатньою мірою забезпечені необхідними поживними речовинами, макро- та мікроелементами. У період поросності свиноматок вакцинують проти парво- та цирковірусної інфекцій, грипу свиней, бешихи, клостридіозу та кишкових інфекцій, таким чином профілактуючи виникнення інфекційних хвороб свинопоголів'я. З перших днів життя поросяттам намагаються забезпечити повноцінну годівлю. У перші години після народження – материнське молозиво, пізніше підгодовування молоком та йогуртом. З 5-го дня починають давати престаартерний комбікорм Landmix, який забезпечує молодих тварин життєво необхідними макро- і мікроелементами, поживними речовинами та дає значні прирости маси тіла. Включені до нього Vit-Acid і фітази дають низьку кислотну активність і покращені смакові характеристики. Результат – збільшення вживання корму і приросту маси тіла на 10 %. Серед порісних та лактуючих свиноматок найчастіше діагностують такі хвороби: аборти, народження муміфікованих плодів, післяродове залежування, затримання посліду, ендометрити, мастити, хвороби кінцівок (деформації ратиць, рани вінчика, гнійні запалення). У поросят частіше реєструють гіпоглікемію, анемію, діарею та виснаження. Новонародженим поросяттам у перші години обрізають пуповину, хвіст та спилують зуби. За діареї орально задають антибіотик «Calinovina» у дозі 1–1,2 мл. На 4-й день кнурців каструють, одночасно їм ін'єктують антибіотик «Norospeclin Vet», феровмісний препарат «Solofer Vet», орально – загальностимулювальний препарат «Baycox», доза кожного препарату 1 мл. За діареї поросяттам ін'єктують антибіотик «Borgal Vet» у дозі 0,5–0,7 мл, випоюють розчин дезінтоксикаційного порошку «Trisulfon», на підлогу кладуть картопляний крохмаль. Ферма «Ханс Пінструп» не може повністю забезпечити здоров'я молодняку, оскільки, на думку власника, лікувати новонароджених недоцільно та економічно не вигідно.

УДК 619:616.34–002:616–084/–085:636.4.082.35

БАТЕНКО Р.О. – студент 6 курсу

Науковий керівник – **СОКОЛЮК В.М.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет, Україна

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ЛІКУВАЛЬНО-ПРОФІЛАКТИЧНІ ЗАХОДИ ЗА ГАСТРОЕНТЕРИТУ ПОРОСЯТ У ТОВ «ПИЛИПЧАНСЬКЕ» БІЛОЦЕРКІВСЬКОГО РАЙОНУ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Шлунково-кишкові хвороби новонароджених поросят значно поширені у свинарських господарствах різних форм власності іносять значних економічних збитків. Не є винятком у цьому питанні і ТОВ «Пилипчанське» Білоцерківського району Київської області.

Для лікування хворих поросят застосовували енроксил у дозі 0,75 мл/гол 1 раз в день. Вибір антибіотика зумовлений тим, що при виникненні шлунково-кишкових захворювань завжди змінюється склад мікроорганізмів травного каналу, порушується баланс між звичайними “мешканцями” кишечника мікроорганізмами-сапрофітами. При захворюваннях шлунка і кишечника відбувається розвиток гнильної мікрофлори і пригнічення діяльності молочнокислих бактерій. Тому використовуючи антибіотик, ми ставили за мету пригнітити розвиток у верхніх відділах травного каналу грамнегативну мікрофлору, знизити інтенсивність токсикозу. Для підвищення резистентності організму застосовували бутагал-100 в дозі 2 мл/гол. Препарат у своєму складі містить бутафосфан, ціанокобаламіну. Бутафосфан заповнює концентрацію фосфору в сироватці крові, підтримує функцію печінки і стимулює втомлені гладкі і серцеві м'язи. Вітамін В₁₂ необхідний для утворення еритроцитів у кістковому мозку.

Аналізуючи отримані результати слід відмітити, що на 2-й день в контрольній групі одужало 2 поросят із 10, в дослідній 4 поросят з 10, на 3-й – в контрольній групі одужало 3, на відміну з дослідною в якій одужало 5 голів поросят. Всього за період лікування в контрольній групі одужало 7 поросят, загинуло 3. У дослідній групі 10 одужало. Таким чином, ефективність лікування в дослідній групі у період за січень – березень місяці склала 100%.

УДК 619:616.391-071/-085:636.2

ПІСКУН А.В., студент 6 курсу

Науковий керівник – **ЛЕВЧЕНКО В.І.**, д-р вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ПІСЛЯРОВОДА ГІПОКАЛЬЦІЄМІЯ ТА ГІПОФОСФАТЕМІЯ ВИСОКОПРОДУКТИВНИХ КОРІВ У СТОВ “АГРОСВІТ” КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Особливе місце серед патологій обміну речовин у високопродуктивних корів займає післяродова гіпокальціємія та післяродова гіпофосфатемія. За даними останніх досліджень субклінічний перебіг післяродової гіпокальціємії діагностують у 23 – 29 % тварин, а післяродовий парез у 15 – 17 %. Причому во-на часто

поєднується із гіпофосфатемією. За несвоєчасного лікування загибель від післяродового парезу (клінічна форма гіпокальціємії) становить 60 – 70 %. Важливість ранньої діагностики та профілактики полягає також у тому, що за субклінічного перебігу гіпокальціємії та гіпофосфатемії у тварин підвищується схильність до вторинних захворювань (випадіння матки, затримання посліду, ке-тоз, мастит, метрит, зміщення сичуга та інші патології).

Мета роботи – дослідити стан фосфорно-кальцієвого обміну у корів пізнього сухостою і ранньої лактації та методи його корекції.

Результати досліджень. Дослідивши проби крові корів господарства у періоди пізнього сухостою та ранньої лактації, було встановлено, що вміст у сироватці крові загального білка за 6 – 10 днів до отелу коливався в межах 58,8–115,7 г/л ($77,0 \pm 1,56$ г/л). Гіпопротеїнемія реєструвалася у 36,5 % корів, гіпер-протеїнемія – 17,3 %. У перші 1–2 дні після отелення його рівень дещо зменшився і становив $70 \pm 0,49$ ммоль/л, проте зміни між цими показниками не є вірогідними ($p < 0,1$). Вміст загального кальцію в сироватці крові у корів за 6–10 днів до отелу був у межах 2,0–2,58 ммоль/л ($2,25 \pm 0,017$), за 3–5 днів – $2,28 \pm 0,028$ ммоль/л ($p < 0,5$), вміст неорганічного фосфору у межах 0,92–2,12 і 1,05–1,95 ммоль/л (у середньому, відповідно, $1,42 \pm 0,039$ і $1,47 \pm 0,051$ ммоль/л; $p < 0,5$). У сироватці крові 76,9 % корів встановлено поєднане зменшення Ca і P або одного з цих елементів, за 3–5 днів – у 66,7 %. На 1–2 дні після отелення вміст кальцію та фосфору в сироватці крові зменшився ($p < 0,001$) і становив, відповідно, $2,07 \pm 0,021$ і $1,20 \pm 0,025$ ммоль/л. У 17 корів (68 %) встановлений поєднаний перебіг субклінічних форм післяродової гіпокальціємії і гіпофосфатемії. Аналіз показує, що в сироватці крові 100 % корів на 1–2 дні лактації зменшений вміст обох макроелементів (76 %) або одного з них (24 %). Гіпомагніємія діагностована у 65,4 і 66,6 % корів відповідно за 6–10 та 3–5 днів до отелення. У 34,6 % гіпомагніємія поєднувалася з гіпокальціємією, у 30,8 % – з рівнем кальцію у межах 2,25–2,58 ммоль/л. На 1–2 дні лактації вміст магнію не зменшився ($p < 0,5$).

Найефективніше себе проявило лікування з застосуванням 10 % розчину кальцію хлориду із 40 % розчином глюкози – по 200 мл, через 4 – 5 год після цього – розчину фосфосану із 40 % розчином глюкози – по 100 мл, через 24 год після першої ін'єкції – 10 % розчину бороглюколу у дозі 200 мл із 40 % розчином глюкози – 100 мл.

УДК 619:616-084:636.4.082.35:636.085/087

ПРОКОПЕНКО М.В., магістрантка

Науковий керівник – **ЛЕВЧЕНКО В.І.**, д-р вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ОСТЕОДИСТРОФІЯ КОРІВ У ТОВ «СІЛЬГОСПВИРОБНИК» МАКАРІВСЬКОГО РАЙОНУ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Мета роботи – вивчити поширення остеодистрофії корів, апробувати і рекомендувати інформативні методи діагностики та ефективні – лікування патології.

Результати досліджень. Симптоми остеодистрофії клінічно діагностовано у 100 % корів. Вони проявлялися алотріофагією, нерівністю країв ребер, остеолізом $\frac{1}{3}$ або

$\frac{1}{2}$ останньої пари ребер у 33,3 % корів, остеолізом хвостових хребців, затриманням фетальної плаценти. Окрім остеодистрофії встановлені зміни кольору кон'юнктиви: у 3 (20 %) корів вона анемічна, 7 (46,7 %) – блідо-рожева, що притаманно розвитку гіпокобальтозу і гіпокупрозу.

Діагноз на остеодистрофію підтверджується визначенням вмісту кальцію і фосфору в сироватці крові: гіпокальціємія встановлена у 14 корів (93,3 %), гіпофосфатемія – 13 (56,7 %). У 100 % корів виявлено зниження обох макроелементів (86,7 %) або одного з них (13,3 %). Уміст загального кальцію в сироватці крові був у межах 1,83–2,31 ммоль/л, в середньому $2,05 \pm 0,155$ ммоль/л, неорганічного фосфору 1,0–1,62, $1,29 \pm 0,145$ ммоль/л. У 8 корів різних груп (53,3 %) встановлена анемія, яка характеризується олігохромемією в поєднанні з олігоцитемією. Анемія гіперхромна (33,3 %), макроцитарна (46,7 % корів з 15 досліджених). Гематокритна величина у 93,3 % корів зменшена. Встановлені зміни еритроцитопоезу характерні для нестачі кобальту. Причинами розвитку остеодистрофії у корів є значний дефіцит у раціонах корів вітаміну D і фосфору: забезпеченість ними у період сухостою складає 18,8 і 48,0 %, дійних корів – 19,1 і 74,6 % відповідно. У раціоні сухостійних корів, окрім того, дефіцит кальцію (забезпеченість 86,7 %). Сприяє розвитку остеодистрофії низька забезпеченість корів «остеогенними» мікроелементами: уміст кобальту в 1 кг сухої речовини кормів раціону в період сухостою складає 0,23 мг, купруму – 4,0 мг, цинку – 27,6 мг, у період лактації, відповідно, 0,17; 3,45 і 30 мг (за потреби 0,55; 7,6 і 47,0 мг). Дефіцит кобальту і купруму спричиняє розвиток макроцитарної гіперхромної анемії. Важливим сприяючим фактором розвитку остеодистрофії є низький рівень вітаміну А у сироватці крові корів – 7,64–20,3 мкг/100 мл (за норми 25–80 мкг/100 мл). Не виключається негативний вплив патології печінки: диспротеїнемія за результатами формолової проби встановлено у 9 корів з 15 (60 %), у тому числі сумнівна проба була у 3, слабо позитивною – 5, різко позитивною – 1. Триразова з інтервалом 24 години внутрішньовенна ін'єкція бороглюконату кальцію в дозі 200 мл в поєднанні з 200 мл 20 % розчину глюкози збільшує вміст кальцію в сироватці крові з $2,08 \pm 0,054$ до $2,29 \pm 0,042$ ммоль/л ($p < 0,05$). Вміст неорганічного фосфору вірогідно не змінюється.

УДК 619:616.34-008.314.4-084:636.2-053.2

ГУДИК Р.В., студент 6 курсу

Науковий керівник – **ПІДДУБНЯК О.В.**, канд. вет наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ВЕТЕРИНАРНО-САНІТАРНЕ ТА ТЕХНОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОЩУВАННЯ КРОЛІВ ПП «БРАТЦІ» КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Кролівництво – галузь тваринництва, яка дає цінну продукцію (м'ясо, жир, шкури, пух) необхідну для народного господарства, при використанні дешевих і доступних кормів власного виробництва, невеликих затрат і засобів. Тому метою нашої роботи було вивчення ветеринарно-санітарного і технологічного забезпечення вирощування кролів ПП «Братці» Київської області. На даний період на кролефермі налічується 120 кролематок, 14 плідників, 200 самок, 40 самців ремонтного молодняку різного віку та близько 1500 голів молодняку. В господарстві розводять

декілька порід кролів: каліфорнійська, новозеландська біла та срібляста. Найкращі результати отримані при використанні каліфорнійської породи, яка є стійкою до хвороб, невибагливою до умов утримання, годівлі, є багатоплідною; самки молочні, гарно вигодовують молодняк, своєчасно приходять в охоту, запліднюються і найдовше експлуатуються. Вихід м'яса становить в середньому до 62 %.

З метою профілактики захворювань на фермі ретельно виконуються зооветеринарні вимоги щодо утримання, годівлі і розведення кролів. Кролематки утримуються у типових модифікованих і удосконалених дерев'яних 2-х ярусних клітках (мініфермах по Михайлову) власного виробництва. Молодняк усіх типів утримується у типових залізних клітках-батареях в один і два яруси. Напування централізоване, ніпельне з підігрівом в зимовий період. Очистка проводиться по мірі накопичення гною. Молодняк та маточне стадо утримується окремо одне від одного. Влітку частини стін знімаються з метою кращої циркуляції повітря. Ремонтний молодняк самок, вирощений на власній фермі, проходить багаторазовий відбір та бонітування. Він відбирається від кращих самок другого-четвертого окролів і утримується до парування по 3 голови. Парування проводиться після чотиримісячного віку при досягненні маси тіла 3,2 кг.

В приміщеннях, де утримують кролів, забезпечується постійна температура (+15–18° С), в зимовий період при температурі нижче –2°С під дно гнізда (перед окролом) вставляється електрична грілка з регулятором температури. Відвід шкідливих та неприємних запахів з кліток мініферми здійснюється за допомогою витяжки, у вигляді металічного димаря, встановленого в клітці. Тип годівлі на фермі – концентратний. Використовується комбікорм вволю, збалансований за поживними речовинами. Крім того, дають тюковане лугове сіно з різнотрав'я (або прив'ялена зелена маса влітку). Проводиться напування кролів 0,2 % розчином кухонної солі (на 200л води 400г NaCl). Якість кормів оцінюється по зовнішньому виду, запаху, наявності цвілі, сторонніх домішок.

Щоденно проводиться огляд поголів'я, своєчасно вибраковуюються ослаблені, відсталі та хворі тварини. Поголів'я закупляється лише в благополучних господарствах, з послідуєчим карантинуванням протягом 1 місяця в окремому місці в ізольованих клітках. Один раз на тиждень (санітарний день – понеділок) проводиться чищення всієї ферми. Після закінчення циклу – відсадки молодняку та у випадку захворювання, кожна мініферма чиститься, миється та дезінфікується.

Основними хворобами, які профілактуються методом щеплення, є геморагічна хвороба та міксоматоз. Упродовж 2010 року щеплення проти цих хвороб проводилось вакциною виробництва Bioveta (Чехія).

УДК 619:616.34-008.314.4-084:636.2-053.2

ГУДИК Р.В., студент 6 курсу

Науковий керівник – **ПІДДУБНЯК О.В.**, канд. вет наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПОШИРЕННЯ, ПРИЧИНИ ТА КЛІНІЧНИЙ ПРОЯВ ХВОРОБ ДИХАЛЬНОЇ СИСТЕМИ У КРОЛІВ

Патологія дихальної системи у кролів є найбільш поширеною серед захворювань незаразної етіології і завдає господарствам значних економічних збитків. Тому

метою нашої роботи було вивчення поширення, причин та клінічних ознак хвороб дихальної системи племінного поголів'я на кролефермі ПП «Братці» Київської області. Поширеними хворобами дихальної системи в господарстві є риніт, бронхопневмонія, плеврит. Вони перебігають як в чистому вигляді, так і в змішаній формі. Хворіють тварини різного віку, але частіше – молодняк. Хвороби виникають в будь-яку пору року. Найбільш поширеними є риніт, яким переохворіло в 2011 році 8,5 % кролематок, а у 2012 році кількість хворих підвищилася до 11,8 %. Подібна тенденція була у кролів і за бронхопневмонії. Якщо в 2011 році нею хворіло 4,0 % кролиць, то в 2012 році кількість хворих підвищилася до 10,2 % від загальної кількості хворих. Серед молодняку кролеферми риніт у 2011 році діагностований у 430 кролів (22,8 % від загальної кількості захворілих). На бронхопневмонію в цьому ж році захворіло 180 кролів (9,5 % від кількості всіх захворілих).

Причинами пульмональної патології можуть бути: переохолодження, підвищення вологості, протяги, різкі коливання температури повітря, дача сильно запилених кормів, загазованість, внаслідок несвоєчасного видалення фекалій. Іноді ці хвороби виникають без будь-яких видимих причин (їх неможливо виявити).

При клінічному дослідженні у кролів за риніту слизова оболонка носових ходів гіперемійована, набрякла, з носових ходів витікає спочатку прозорий, а потім серозно-слизовий або слизово-гнійний ексудат. За легкої форми захворювання загальний стан не змінюється. У тяжких випадках кролі пригнічені, у них погіршується апетит, підвищується температура тіла на 1–1,5°C. Навколо ніздрів при висиханні ексудату утворюються гнійні кірочки. Кролі труть ніс лапами, на внутрішній поверхні яких видно засохлий ексудат. Тварини часто фиркають, чхають, сопуть. Якщо запальний процес локалізується лише в носовій порожнині, то хвороба набуває хронічного характеру і може продовжуватися більше року. Загальний стан таких кролів змінюється мало. Бронхопневмонія характеризується розвитком запального процесу в бронхах і легенях. Вона буває катаральна, геморагічна, крупозна або фібриозна, гнійна (з абсцесами), або змішана. Катаральною бронхопневмонією хворіють кролі різних вікових груп, але частіше молодняк в осінньо-зимовий період. Хворі тварини пригнічені, в'ялі, без апетиту, кашляють; дихання прискорене, поверхневе, іноді утруднене – черевного типу, температура тіла підвищена на 1–2°C. Із носової порожнини виділяється серозно-слизовий ексудат, який при висиханні утворюють кірочки навкруг ніздрів. При аускультатії прослуховуються вологі свистячі хрипи. На розтині трупів кролів у бронхах серозно-катаральний ексудат, слизова оболонка гіперемійована, з набряком. Легені нерівномірного кольору, з крововиливами окремі ділянки їх ущільнені: вони темно-червоного або сірувато-червоного кольору, іноді можуть бути гнійні вогнища, некрози, на розрізі стікає темна піниста кров. Часто спостерігається мозаїчність окремих ділянок легень, загальна їх мраморність, іноді виявляються окремі невеликі абсцеси або гроновидні скупчення їх, зрідка великий абсцес, що охоплює значну ділянку легені або всю легеню. Абсцеси інкапсульовані щільною, сполучнотканинною оболонкою, зустрічались перфоровані абсцеси, за яких гній витікає в грудну порожнину. Іноді спостерігається картина плевропневмонії: помутніння і почервоніння плеври, накопичення ексудату (серозного, серозно-фібриозного чи геморагічного) в грудній порожнині, нашарування фібрину на плеврі і легенях не рідко на перикарді. Таким чином, хвороби дихальної системи є

поширеними в даному господарстві, що істотним чином впливає на економічну ефективність, рівень виробництва галузі та збереженість поголів'я кролів.

УДК 619:616.34-008.314.4-084:636.2-053.2

ГУДИК Р.В., студент 6 курсу

Науковий керівник – **ПІДДУБНЯК О.В.**, канд. вет наук

Білоцерківський національний аграрний університет

МОРФОЛОГІЧНІ ТА БІОХІМІЧНІ ПОКАЗНИКИ КРОВІ КРОЛІВ ЗА РИНІТУ

Забезпечення населення України продуктами харчування спонукає до створення продовольчих запасів конкурентоспроможної продукції галузі кролівництва. На її економічну ефективність та рівень виробництва істотним чином впливають захворюваність і загибель кролів. Тому зменшення захворюваності та підвищення збереженості поголів'я є одним із резервів на шляху підвищення рентабельності галузі, а впровадження ефективних методів лікування та профілактики має надзвичайно важливе значення для господарств.

Економічний збиток за риніту складається із вимушеного забою, загибелі, зниження якості і значного недобору продукції, затрат на дороге лікування і додатковий догляд за хворими тваринами. В зв'язку з цим, вивчення гематологічних показників крові кролів за цієї патології було **метою** нашої роботи.

Для дослідження відібрали дві групи кролів 4-місячного віку: першу (клінічно здорові; $n=10$) і другу (кролі, хворі на риніт; $n=7$).

Встановлено, що кількість еритроцитів у клінічно здорових 4-місячних кролів у середньому становила $5,9 \pm 0,94$ Т/л. Слід зазначити, що у більшості тварин (66,7 %) кількість «червонокривців» від 3,6 до 5,12 Т/л. У іншій третини еритроцитів було більше – 7,92–9,88 Т/л. У кролів, хворих на риніт, кількість еритроцитів у середньому не відрізнялася від величин клінічно здорових – $5,4 \pm 0,75$ Т/л ($p < 0,5$). Уміст гемоглобіну в крові клінічно здорових кролів у середньому становив $119,1 \pm 4,88$ г/л. У тварин, хворих на риніт, кількість кров'яного пігменту не відрізнялася від величини клінічно здорових – $125,1 \pm 2,84$ г/л ($p < 0,5$).

Визначення еритроцитів і гемоглобіну не завжди дає змогу виявити характер анемії. Тому обов'язково необхідно визначати співвідношення між кількістю гемоглобіну і еритроцитів, тобто підраховувати індекси «червоної» крові – *MCH* (вміст гемоглобіну в еритроциті) і *MCV* (середній об'єм еритроцита). *MCH* у клінічно здорових тварин у середньому становив $22,4 \pm 2,3$ пг. У кролів, хворих на риніт, *MCH* теж вірогідно не відрізнявся від величин клінічно здорових і в середньому становив $26,5 \pm 3,13$ пг. У частини кролів (28,6 %) цей індекс був вищим 29 пг (29,9–47,9 пг), що вказує на розвиток гіперхромії, яка здебільшого відмічається за B_{12} - і фолієво-дефіцитної анемії. Гематокритна величина у клінічно здорових кролів у середньому становила $42,2 \pm 1,66$ %. Подібною середня величина цього показника була і у кролів, хворих на риніт – $44,4 \pm 2,15$ %. У клінічно здорових чотиримісячних кролів *MCV* у середньому становив $80,3 \pm 9,21$ мкм³. У тварин за риніту в середньому величини *MCV* вірогідно не відрізнялися від величин клінічно здорових – $92,8 \pm 12,92$ мкм³. Тобто, згідно отриманих результатів *MCV* у кролів значно більший, ніж у інших тварин: корів (40–60), кіз (16–25), собак (60–75), кішок (40–55). Тому великий об'єм еритроцитів є свідченням меншої тривалості життя еритроцитів у кролів порівняно із

перерахованими видами тварин. За біохімічного дослідження визначали вміст загального білка в сироватці крові, який у клінічно здорових кролів у середньому становив $70,6 \pm 1,46$ г/л. Подібні величини загального білка в сироватці крові були і у кролів, хворих на риніт – $71,4 \pm 3,06$ г/л. У частини хворих кролів (28,6 %) вміст загального білка був зниженим, що, очевидно, вказує на зниження неспецифічної резистентності організму, та не виключено, на несформований ендоплазматичний ретикулум гепатоцитів (основне джерело синтезу білків). Отже, проведені дослідження показують, що референтні значення деяких показників крові кролів відрізняються від свійських тварин, зокрема, у кролів більший середній об'єм еритроцитів. У частини тварин виявили низькі величини кількості еритроцитів, тоді як рівень гемоглобіну не відрізнявся від фізіологічних величин, а також у 28,6 % гіпопротеїнемію.

УДК 619:616.34-008.314.4-084:636.2-053.2

ГУДИК Р.В., студент 6 курсу

Науковий керівник – **ПІДДУБНЯК О.В.**, канд. вет наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ЛІКУВАЛЬНО-ПРОФІЛАКТИЧНІ ЗАХОДИ ЗА РИНІТУ У КРОЛІВ ПП «БРАТЦІ» КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Хвороби дихальної системи охоплюють третину поголів'я кролів. За багаторічний досвід лікування респіраторної патології випробовувалися різноманітні препарати та схеми їх використання. Найбільш широко застосовують антибактеріальні препарати, які, на жаль, не завжди дають очікуваний ефект, що пов'язано з виникненням антибіотикостійких штамів мікроорганізмів. Тому вивчення існуючих схем лікування риніту на кролефермі ПП «Братці» Київської області та розробка профілактичних заходів щодо його попередження були **метою** нашої роботи.

Враховуючи різноманітність проявів, комбінацій та поєднань між собою хвороб органів дихання на фермі, застосовували різні схеми, методи та препарати для лікування. За риніту – сухі кірочки з ексудату біля ніздрів відмочували 3 % розчином перекису водню, змазували борним вазеліном або гліцерином, і видаляли. Порожнину носа зрошували: 1 % розчином фурациліну тричі на день 5–6 крапель протягом 7-ми днів; 1 % розчином NaCl тричі на день протягом 7-ми днів; 2 % розчином гідрокарбонату натрію тричі на день протягом 7-ми днів; розчином пеніциліну з розрахунку 15–20 тис. ОД в 1 мл упродовж 7-ми днів; 1 % розчину фурациліну один-два рази на день по 5–6 крапель в суміші з розчином пеніциліну, який містить 15–20 тис ОД; застосовували краплі нафтізіну, віброцилу, фармазоліну, санорину по 5 крапель 3 рази в день протягом 5 днів.

При бронхопневмонії внутрішньом'язово вводили пеніцилін 30–50 тис.ОД 3 рази в день 7 днів; внутрішньом'язово біцилін-3 по 25–30 тис ОД один раз в 3 дні, 3 ін'єкції; підшкірно пеніцилін по 15–20 тис ОД на 1 кг живої маси 3 рази в день протягом 5–6 днів; всередину 0,3 г сульфадимезину – курс лікування 10 днів; внутрішньом'язово пеніцилін по 20 тис. ОД на 1 кг маси через кожні 4 год., а також давали з кормом норсульфазол або сульфадимезин – по 20 мг на 1 кг живої маси,

протягом 5 днів.

При застосуванні вищезазначених методів лікування ефективність була низькою, або взагалі відсутньою. Тварини, які вилікувались, погано росли, в батьківського поголів'я з'являлись рецидиви, в результаті їх вибраковували на забій або вони гинули. Лікування кролів пов'язано з великими матеріальними втратами, затратами праці та часу і закінчується безуспішно.

Оскільки в господарстві найбільш поширеним захворюванням серед кролів був риніт, то ми вирішили відшукати найбільш ефективну схему його профілактики. Для цього відібрали 2 групи кролів по 48 голів в кожній. Кролям першої дослідної групи тричі: з 31 по 33-й дні життя; з 56 по 60 дні та з 81 по 85 дні випоювали окситетрациклін з розрахунку 1 г на 1 л води.

В процесі досліду захворіло і загинуло 4 кролі на 60–61-й дні і 3 тварини на 90–91-й дні життя. Забито у віці 100–110 днів 41 тварина. Збереженість склала 85,4 %; середня вага тушки 1,74 кг; вихід м'яса – 55,6 %.

Тваринам другої дослідної групи випоювали в такі самі періоди життя, як і в першій групі, препарат інтертрим в дозі 0,5 мл на 1 л води. У цій групі на 90-й день захворіла і загинула 1 тварини. В кінці відгодівлі (100–110 день життя) забито 47 кролів. Збереженість склала 97,9 %, середня вага тушки 1,82 кг; вихід м'яса 57,2 %.

Таким чином, запропонована схема профілактики риніту з використанням інтертриму, зменшує випадки спалахів хвороб дихальної системи та підвищує збереженість поголів'я до 97,91 %.

УДК 619:616.391-071/-085:636.2.082.35

ДАЦЕНКО Д.В., студент 6 курсу

Науковий керівник – **В.О.ГАРЬКАВИЙ**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ДІАГНОСТИКА, ЛІКУВАННЯ І ПРОФІЛАКТИКА А- І D-ГІПОВІТАМІНОЗУ У ТЕЛЯТ ТОВ "СУЗІР'Я" ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

При клінічному дослідженні у 31,2 % телят були встановлені симптоми D-гіповітамінозу: скуйовдженість і тьмяність шерстного покриву, лордоз у грудному відділку, болочість карпальних і скакальних суглобів, хиткість різьців, відвисання і збільшення черева, укорочення грудних кінцівок, вимушеним положенням тіла в просторі. Блідо-рожевий колір кон'юнктиви мали 44,1 % телят. Результати лабораторного дослідження крові показали, що на субклінічну форму D-гіпо-вітамінозу у господарстві хворіє 84,2 % телят, у 52,6 % D-гіповітаміноз перебігає сумісно з А-гіповітамінозом, на гіпохромну анемію хворіє 36,8 % телят.

Використання вітамінного препарату Інтровіт у дозі 5 мл на одне теля двічі з інтервалом 10 діб має більший лікувальний і економічний ефект, порівняно з використанням тетравіту, для лікування субклінічного перебігу А-гіпо-вітамінозу. Вміст загального кальцію і неорганічного фосфору стабілізується, але не нормалізується при застосуванні обох препаратів. Задовільний клінічний стан телят обох груп свідчить, що вміст електролітів підтримується за рахунок надходження їх з кормами.

А- і D-гіповітаміноз рідко перебігає з вираженими ознаками одного або іншого

захворювання. Спочатку розвиваються загальні симптоми: пригнічення загального стану, залежування, тьмяність і скуйовдженість волосяного покриву, зниження приростів маси тіла.

Наприкінці 2-го місяця життя телят розвивається провисання живота, лордоз, лизуха, гіперкератоз. У 70–80-денному віці у телят уже видно збільшення суглобів на кінцівках і кульгавість, відставання в рості. Лікування після постановки діагнозу за клінічними симптомами малоефективне – вони залишаються низькорослими. Вміст в сироватці крові вітаміну А, загального кальцію, неорганічного фосфору, менше, відповідно, 12,5 мкг/100 мл, 2,5 ммоль/л і 1,6 ммоль/л, є свідченням перебігу у телят субклінічної форми А- і D-гіповітамінозу.

Використання вітамінного препарату Інтровіт у дозі 5 мл на одне теля двічі з інтервалом 10 діб має більший лікувальний і економічний ефект, порівняно з використанням тетравіту, для лікування субклінічного перебігу А-гіпо-вітамінозу. Вміст загального кальцію і неорганічного фосфору не нормалізується при застосування обох препаратів, але підтримується на одному рівні. Питома величина витрат на ветеринарні заходи за лікування тетравітом складає 23,27 грн, за лікування інтровітом – 20,51 грн. Для профілактики А- і D-гіповітамінозу телят рекомендуємо вводити інтровіт в дозі 5 мл на одне теля всім телятам 20-ти денного віку.

В результаті проведених досліджень нам вдалося вивчити поширення захворювання телят на А- і D-гіповітаміноз, порівняти лікувальну і економічну ефективність вітамінних препаратів Тетравіт і Інтровіт, апробувати на практиці застосування Інтровіту для ефективної профілактики А- і D-гіповітамінозу у телят.

УДК 619: 616. 053. 2: 616. 15.07

ПАСІЧНИК Ю.О., студентка 4 курсу

Науковий керівник – **НАДТОЧІЙ В.П.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ЛІКУВАЛЬНО-ПРОФІЛАКТИЧНІ ЗАХОДИ АНТЕНАТАЛЬНОЇ ГІПО-ТРОФІЇ ТЕЛЯТ

Як правило, морфологічно зріле теля має достатню функціонально розвинену центральну нервову систему, що проявляється на певному рівні безумовними рефlekсами і порівняно швидкою появою умовних. Дослідники насамперед звертають увагу на рефlekси стояння, смоктання, ковтання, больові, тактильні, очні, показники гемопоезу і неспецифічну резистентність організму.

Мета роботи – вивчити показники гемопоезу, загальну кількість білка та імуноглобулінів у телят-гіпотрофіків.

Матеріалом для дослідження були телята-гіпотрофіки 1–10-денного віку.

Результати досліджень. Показником гемопоезу є морфологічна і фізіологічна зрілості. Встановлено, що кількість еритроцитів, лейкоцитів, вміст загального білка, імуноглобулінів та гемоглобіну в телят-гіпотрофіків у перший день життя була значно нижчою, ніж у нормотрофіків. На 10-й день життя ці показники зростали як у гіпотрофіків, так і у фізіологічно зрілих телят, проте вони залишалися вірогідно нижчими у гіпотрофіків. Для підвищення стійкості організму телят-гіпотрофіків проводили внутрішньом'язове введення їм крові матері в дозі 1,5 мл/кг маси 2

ін'єкції в період 7 днів, до випоювання давали гіперімунну сироватку проти ешерихіозу всередину у дозі 60 мл. З профілактичних методів підвищення стійкості організму телят, хворих на антенатальну гіпотрофію, є застосування схеми комплексної профілактичної терапії телят з використанням внутрішньом'язового або підшкірного введення крові матері (по 1 мл/кг маси, 2–3 ін'єкції через 3–5 днів), підшкірного - гідролізину Л-103 або амідопептиду-2 по 1,5 мл/кг два рази на добу та використання неспецифічного глобуліну в дозі 0,7–1 мл/кг, сироватки крові здорових корів по 150–200 мл з молозивом у першу добу життя. Для поліпшення роботи серцево-судинної системи 10–20%-ні розчини глюкози внутрішньовенно по 100–200 мл разом з 0,5 г аскорбінової кислоти.

Висновки: 1. Протягом перших днів життя телят слід напувати молозивом 4 – 5 разів на добу у меншій (на 30 %) кількості, порівняно з нормально розвиненими телятами та створювати “комфортні” умови вирощування, зокрема підтримувати більш високу температуру повітря у приміщенні (+ 20 – 24°C).

2. З метою профілактики та лікування розвитку гіпогаммаглобулінемії рекомендується у молозиво обов'язково додавати специфічні сироватки або імуноглобуліни.

УДК 619 : 616.24 – 002/ - 08 : 636.2.082.35

КОРЖЕНКО О.П. – студент 4 курсу

Науковий керівник – **НАДТОЧІЙ В.П.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ЛІКУВАННЯ ТЕЛЯТ, ХВОРИХ НА БРОНХОПНЕВМОНІЮ

Серед чинників, що стримують продуктивність, одним з головних є комплекс незаразних хвороб. В умовах промислового тваринництва ці втрати можуть складати до 85 - 90 %, а іноді і значно більше, від загальної кількості захворілих.

Мета роботи вивчення етіології бронхопневмонії та проведення лікувальних заходів в двох господарствах та їх ефективність.

Матеріалом були телята, хворі на бронхопневмонією, віком 2 - 4 місяців, їх раціон, утримання, клінічне дослідження і застосування схем лікування.

Результати досліджень. Факторами, що сприяють виникненню бронхопневмонії, є зовнішні і внутрішні подразники : переохолодження і застуда, перевищення норм концентрації в повітрі аміаку, вуглекислого газу, сірководню, мікробних тіл, незадовільний стан телятників, погане освітлення, вентиляція, неякісна підстилка, нестача в раціоні I, Zn, Se, P, віт. D і перетравного протеїну. Захворювання проявлялось клінічними ознаками: дихання часте, поверхнєве, утруднене. Телята стоять або лежать з витягнутою шиєю. Апетит в'ялий, або взагалі відсутній. При аускультатії прослуховувались сухі та вологі хрипи, температура тіла – 40,1 – 40,8°C, частота пульсу – 74 – 86 за 1 хв, частота дихальних рухів 58 – 62, волосяний покрив скуйовджений, тьмянний, шкіра сухувата, зниженої еластичності. Тони серця посилені з акцентом другого тону на легеневій артерії. З лікувальною метою в першій групі використовували гентаміцину сульфат у дозі 1,5 мг/кг маси тіла три рази на добу, сульфален всередину в дозі 0,02 г на 1 кг маси тіла раз на добу. Збереженість – 71 відсотків. Другій - гентаміцину сульфат три рази на добу в дозі 1,5

мг/кг маси тіла, сульфален всередину один раз на добу в дозі 0,02 г на 1 кг маси, підшкірно – камфорову олію в дозі 3 мл на голову 1 раз в день, період лікування 8 днів, збереженість 86 %, третій – антибіотик широкого спектру дії мікотил - 300 (підшкірно в ділянці ший) у дозі 2 мл двічі з інтервалом 72 години, внутрішньовенно 20% розчин глюкози з 0,5 г аскорбінової кислоти, відвар подорожника всередину - 12 мл один раз на добу та натрію гідрокарбонат в дозі 5 г. Період лікування - 6 днів, збереженість 100 відсотків.

УДК 619 : 616 – 071 : 636.2.082.31

СОЛОМАХА К.О. - студентка 6 курсу

Науковий керівник – **НАДТОЧІЙ В.П.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ДИСПАНСЕРИЗАЦІЯ БУГАЇВ-ПЛІДНИКІВ ТА АНАЛІЗ ЇЇ РЕЗУЛЬТАТІВ

Основою ветеринарно-технологічного забезпечення бугаїв-плідників є проведення диспансеризації для профілактики хвороб незаразної патології. При цьому слід враховувати клінічний стан та лабораторне дослідження показників крові бугаїв-плідників.

Мета роботи – вивчення клінічного стану і проведення лабораторного аналізу крові плідників.

Матеріалом для дослідження були бугаї-плідники віком 2-7 років, результати утримання, експлуатації та годівлі, клінічного обстеження і лабораторного аналізу крові.

Результати досліджень. У бугаїв-плідників масою 650 – 1000 кг загальний стан задовільний, положення тіла в просторі природно стояче, вгодованість вища, конституція ніжна, тілобудова пропорційна, темперамент спокійний. Волосяний покрив блискучий, рівномірної довжини, добре прилягає до шкіри, кон'юнктива рожева, витоки з очей відсутні. Лімфовузли щільні, рухливі, не збільшені, не болючі. Серцевий поштовх локалізований, ділянка серця не болюча, тони чисті, ясні. Дихання глибоке, симетричне, грудо-черевного типу, слизові носа блідо-рожеві. У всіх тварин апетит добрий, жуйка збережена. Акт сечовиділення проходив у природній позі. В зимовий період еритроцитів менше норми, у літній – тенденція до збільшення. Вміст гемоглобіну 87 – 123 г/л взимку, 84 – 136 г/л – восени. ВГЕ $18 \pm 1,2$ пг – взимку і $16,3 \pm 0,5$ пг – восени. Отже, більш повноцінний літній раціон за протеїном, мікроелементами сприяв більш інтенсивному еритроцитопоезу, а синтез гемоглобіну, не дивлячись на зростання, не був адекватним. Гематокритна величина взимку знаходилась на нижній границі норми 35 – 44 %. У літній період вона мала тенденцію до зростання, що було зумовлене збільшенням кількості еритроцитів, менших за діаметром, порівняно з показником у стійловий період ($56 \pm 3,1$ і $62,5 \pm 1,5$ мкм³). Вміст загального білка був у межах 72,2 – 87,4 г/л і залишався без змін. Вміст каротину взимку був знижений у всіх бугаїв, а в літній період зростав. Вміст загального кальцію в літній період вірогідно зростав. Вміст неорганічного фосфору має тенденцію до зростання. Кальціє-фосфорне відношення було оптимальним: взимку 1,7 : 1; влітку – 1,8 : 1.

УДК 619 : 616 – 071 : 636.2.082.31

ОВДІЄНКО Л. О. – студентка 4 курсу

Науковий керівник – **НАДТОЧІЙ В.П.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

СТАН СЕРЦЕВО-СУДИННОЇ СИСТЕМИ У БУГАЇВ-ПЛІДНИКІВ.

Племінна справа в Україні потребує всебічної уваги з боку держави, оскільки цей напрямок тваринництва є дуже важливим для забезпечення господарств тваринами з високим генетичним потенціалом. Ефективна експлуатація бугаїв-плідників потребує використання якісних кормів та дотримання технології утримання продуктивних тварин та стійкості різних систем організму до захворюваності.

Метою нашої роботи було вивчити умови утримання, годівлі, експлуатації та функціонального стану серцево-судинної системи у бугаїв-плідників на Білоцерківському дочірньому племінному підприємстві Київської області.

Результати досліджень. Тварини утримуються в двохрядному типовому приміщенні на прив'язі. Підлога у приміщенні дерев'яна, для підстилки використовується тирса. Корми тваринам роздаються вручну, напування – автоматизоване.

Для вивчення функціонального стану серцево-судинної системи бугаїв-плідників розділили на 2 вікові групи: перша – тварини віком 1–2 роки, друга – 3–5 років.

Функціональний стан серцево-судинної системи у тварин вивчали за активністю специфічних ферментів – АсТ, АлТ, ЛдГ та фракції ЛдГ₁. Нами було встановлено, що в весняний період у першій віковій групі активність АсТ середній показник становив $2,24 \pm 0,38$ ммоль/л, у другій – $2,64 \pm 0,39$ ммоль/л, в осінній період – $2,48 \pm 0,17$ та $2,19 \pm 0,08$ ммоль/л відповідно.

Активність ферменту АлТ у весняний період у першій віковій групі середній показник становив $1,42 \pm 0,19$ ммоль/л, в другій – $1,14 \pm 0,1$ ммоль/л, в осінній період – $1,31 \pm 0,3$ та $1,13 \pm 0,05$ ммоль/л відповідно.

Активність ЛдГ та фракції ЛдГ₁ визначалася лише весняний і була вищою у другій віковій групі (3 – 5 років) і становила $337,33 \pm 52,36$ та $261,66 \pm 43,38$ Од/л відповідно проти $309,25 \pm 53,24$ і $200,0 \pm 13,73$ Од/л – у першій групі тварин.

УДК 636.52.082.46:546.41

КОВАЛЬЧУК Д.Б., студент 4-го СП курсу

Науковий керівник – **МЕЛЬНИК А.Ю.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ДІАГНОСТИКА І ПРОФІЛАКТИКА ПАТОЛОГІЇ ПЕЧІНКИ У КУРЕЙ БАТЬКІВСЬКОГО ПОГОЛІВ'Я КРОСУ СОВВ-500

Завдяки застосуванню кормових добавок можна науково обґрунтовано балансувати комбікорми й раціони не тільки за поживними, а й за фізіологічно активними речовинами і таким чином підвищувати продуктивність птиці при зниженні витрат кормів.

Особливої актуальності це набуває у випадку використання високопродуктивної птиці яйценосного напрямку, забезпечуючи високу інтенсивність яйцекладки,

організм курей-несучок знаходиться на межі своїх можливостей. Однак компенсаторні механізми не здатні тривалий час підтримувати фізіологічний стан птиці на належному рівні. В таких випадках у птиці вражаються печінка та нирки, які є одними із основних органів підтримання гомеостазу організму.

Мета роботи – встановити причини патології печінки і нирок у курей батьківського поголів'я кросу Cobb-500 у СТОВ “Старинська птахофабрика” та вивчити профілактичну дію непатопротектора карнівет L.

Матеріали та методи досліджень. Для дослідження було використано 20 курей 120- і 137-добового віку кросу Cobb-500, поділених на дві групи – контрольну та дослідну по 10 голів у кожній. Для профілактики патології печінки птиці предкладкового періоду вполювали препарат Карнівет L у дозі 2 мл/л води.

Результати досліджень та їх обговорення. За результатами патологоанатомічного розтину трупів курей у СТОВ “Старинська птахофабрика” у 125-денному віці на жирову гепатодистрофію хворіли 42,8 %. Біохімічним дослідженням сироватки крові встановили, що у 20 % 125-добових курей виявлено зростання активності АсАТ. У 100 % досліджених проб встановлено гіперурикемію ($0,61 \pm 0,02$ ммоль/л; $\text{Lim } 0,48\text{--}0,73$). Причиною розвитку патології печінки у 120-денних курей є завчасне переведення птиці на раціон із підвищеним вмістом обмінної енергії (2900 ккал), сирого протеїну (17 %) та інтенсивною імунізацією птиці у період вирощування. Вполювання препарату Карнівет L птиці батьківського поголів'я 120-добового віку у дозі 2 мл/л питної води упродовж 12 діб позитивно вплинуло на структуру та функцію гепатоцитів і виведення кінцевих продуктів обміну білків. На це вказує зниження ($- 21,2$ %; $p < 0,05$) активності АсАТ до $2,15 \pm 0,12$, проти $2,73 \pm 0,19$ ммоль/год•л у курей контрольної групи. Вміст креатиніну в курей дослідної групи 137-добового віку був знижений на 29,6 %, а концентрація сечової кислоти на 24,0 %, що в абсолютних величинах складало $100,4 \pm 4,8$ мкмоль/л та $0,41 \pm 0,0$ ммоль/л.

Висновок. Зниження активності АсАТ на фоні впливу L-карнітину на розпад білкових і вуглеводних сполук, за рахунок стимуляції жирового обміну, спричиняє зменшення синтезу сечової кислоти у печінці та покращує виведення кінцевих продуктів обміну білків нирками.

УДК 636.52.082.46:577.151.64

САВКОВА А.Ю., студентка 4-го СП курсу

Науковий керівник – **МЕЛЬНИК А.Ю.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ВЕТЕРИНАРНІ ЗАХОДИ ЗА КАНІБАЛІЗМУ КУРЕ-НЕСУЧОК

На тлі неповноцінної годівлі (нестача або надлишок білкових кормів, мінеральних речовин, макро- і мікроелементів, відсутність гравію і вітамінів, особливо А, D₃) і порушенням умов утримання (переуцільнення, недостатній повітрообмін, надлишок аміаку, підвищена освітленість), що обумовлюють виникнення дискомфорту в організмі молодняка та дорослої птиці, є першопричинами зародження в стаді канібалізму – спочатку розкльову і вищипування пір'я, а в подальшому – поїдання одних особин іншими.

Мета роботи – встановити причини виникнення канібалізму в курей-несучок у ”ЗАТ Білоцерківське птахопідприємство” та вивчити профілактичну ефективність згодовування фумарової кислоти та препарату Ціанофор.

Матеріали та методи досліджень. Для дослідження було використано 20 курей-несучок 245- і 270-добового віку кросу ”Хайсекс коричневий”, поділених на дві групи – контрольну та дослідну по 10 голів у кожній. Для профілактики канібалізму у птиці на піку яйцекладки додавали у корм фумарову кислоту із розрахунку 2 г/кг комбікорму з одночасним впоюванням препарату Ціанофор у дозі 2 мл/л води.

Результати досліджень та їх обговорення. Запропонована схема профілактичних заходів спричинила зменшення вмісту загального білка в сироватці крові птиці контрольної та дослідної груп до $57,2 \pm 1,83$ і $51,8 \pm 3,44$ г/л відповідно. Закономірним, також є зниження ступеня урикемії в обох групах курей-несучок, проти показників у 245-добової птиці, проте в сироватці крові птиці дослідної групи концентрація сечової кислоти була у 1,32 рази меншою – $0,40 \pm 0,02$ ммоль/л (– 25,4 %; $p < 0,01$) порівняно з контролем. Вміст вітаміну А збільшувався (+ 19,6 %; $p < 0,05$) до $87,6 \pm 5,22$ мкг/%. У той час як у птиці контрольної групи спостерігали лише тенденцію до збільшення ($p < 0,2$).

Позитивний вплив на стабілізацію ферментативної функції печінки проявив і Ціанофор. Це підтверджувалось зменшенням (– 10,6 %; $p < 0,05$) активності АсАТ у курей дослідної групи – $1,76 \pm 0,04$ ммоль/год•л порівняно з показником у контролі. Водночас активність АлАТ вірогідно не змінювалась в обох групах птиці.

Висновок. Згодовування фумарової кислоти у дозі 2 г/кг комбікорму з одночасним впоюванням препарату Ціанофор упродовж 25 діб сприяло покращенню клінічного стану курей-несучок 270-денного віку, на що вказували зменшенням аптеріозу та випадків розкльову. Часткове відновлення функцій гепатоцитів та стабілізація А-вітамінного обміну підтверджувалися зниженням концентрації сечової кислоти в сироватці крові птиці дослідної групи у 1,32 рази ($p < 0,001$), активності АсАТ у 1,12 ($p < 0,05$) та підвищення ($p < 0,05$) вмісту вітаміну А у 1,24 рази порівняно з відповідними показниками контрольної групи.

УДК 619:616-053.31:616-084/-085:636.4

ШЕПІЛЬ С.В. – студент 6 курсу

Науковий керівник – **БЕЗУХ В.М.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ВЕТЕРИНАРНІ ЗАХОДИ З ПРОФІЛАКТИКИ ХВОРОБ СВИНЕЙ У С/О MORTENSEN AGRO A/S (КОРОЛІВСТВО ДАНІЯ)

У Данії загальне виробництво свинини становить 1,9 млн. тонн. У розрахунку на одну свиноматку в країні отримують 26 поросят приплоду. Середньодобовий приріст живої маси свиней від народження до забою складає 630 г. В цій невеличкій скандинавській країні кондиційного для забою ваги – 100 кг – свині досягають у віці 160–165 днів.

Господарство с/о Mortensen Agro A/S спеціалізується на вирощуванні ремонтного молодняка, який реалізується в інші господарства Данії, Німеччини, Швеції. У господарстві налічується 250 основних свиноматок. Основною причиною

захворюваності і відходу молодняка є неінфекційні хвороби.

Аналіз структури загибелі новонароджених поросят у цеху опоросу показав, що 54,6 % тварин гинуть по причині їх недостатнього розвитку (гіпотрофія). Як наслідок, у них недостатньо виражений смоктальний рефлекс і вони не в змозі споживати молозиво і молоко.

По причині гіпоглікемії гине 3,5 % поросят, тому для попередження захворювання у господарстві практикують інтраперитонеальне введення 5 %-го розчину глюкози після народження та на другу добу після народження. Внаслідок гастроентериту гине 5,3 % поросят. Для лікування хворих тварин використовують розчини електролітів та пробіотики.

У цеху відлучення щороку хворіє 830–900 поросят при річному обороті стада 5800 голів, гине – 150–200 тварин. Коефіцієнт летальності складає 0,25–0,28. Найбільшу питому вагу у структурі захворюваності займає бронхопневмонія, на яку хворіє 230–320 поросят, з яких гине 8–12 %. Окрім цього у господарстві значно поширені гіповітамінози.

Для лікування і профілактики хвороб органів дихання і травлення у господарстві використовують антибіотики, а для профілактики патології обміну речовин – ряд біологічно активних речовин, зокрема ВНА (бутилгідроксианізол), ВНТ (бутилгідрокситолуол), етаклевін.

Як добавки в корм використовують ферменти, для попередження крихкості гранул у комбікорм додають експієнти, для поліпшення змішування жирів – емульгатори. Для профілактики гіпопластичної анемії застосовують солі купруму, феруму та цинку.

Таким чином, проведений аналіз показав, що у фермерському господарстві с/о Mortensen Agro A/S ведеться робота з профілактики хвороб. Однак, лікувальна робота проводиться недостатньо, що зумовлено високою вартістю лікарських препаратів та ветеринарного обслуговування.

УДК 619:616.155.194-074:612.12:636.4.082.35

ГОЦУЛЯК Д.М. – студент 6 курсу

Науковий керівник – **БЕЗУХ В.М.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПОКАЗИНКИ КРОВІ ЗА ГІПОПЛАСТИЧНОЇ АНЕМІЇ У ПОРОСЯТ ТОВ «ЕЛІТА» КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Сучасний стан свинарства в Україні дійсно бажає кращого. Країна, яка у 1990-х роках мала поголів'я свиней майже 22 млн, нині помітно скоротила власне виробництво. І лише протягом останніх кількох років спостерігається тенденція нарощування поголів'я окремими господарствами. Проте, досягти більш значних економічних показників у свинарстві неможливо без ефективних заходів профілактики не лише інфекційних, а й внутрішніх хвороб свиней.

Стан гемопоезу в дослідних поросят визначали за кількістю еритроцитів та вмістом гемоглобіну в крові. Кров у 30 дослідних поросят відбирали на 3–5-й день до застосування антианемічних препаратів та через 30 днів у цих самих поросят після їх використання.

Було встановлено, що вміст гемоглобіну у крові дослідних поросят 3–5-денного віку коливався у межах 60,4–89,2 г/л і в середньому становив $72,0 \pm 1,5$ г/л, що значно менше за показники норми у тварин цього виду (90–110 г/л). У жодного з поросят вміст гемоглобіну в крові не був навіть наближеним до показників нижньої межі фізіологічної норми, тобто в усіх дослідних тварин була встановлена олігохромемія.

На відміну від вмісту гемоглобіну в крові поросят, кількість еритроцитів мала дещо іншу тенденцію, оскільки у 7 тварин вона була в межах норми (6,0 – 7,5 Т/л), а в решти (23 гол.) – менше за норму. Загалом в усіх тварин ми діагностували олігоцитемію, оскільки загальна кількість еритроцитів у крові становила $5,5 \pm 0,1$ Т/л (коливання – 4,4 – 6,8 Т/л).

Визначення в крові вмісту гемоглобіну та кількості еритроцитів не завжди дає змогу виявити характер анемії і, відповідно, її причини. Для цього додатково необхідно вирахувати так звані індекси «червоної» крові – колірний показник (КП) і середній вміст гемоглобіну (ВГЕ) в одному еритроциті.

Нами було встановлено, що хоча у крові дослідних поросят колірний показник і знаходився на нижній межі норми (0,85–1,15) і становив $0,9 \pm 0,03$, проте у більшості тварин (16 гол.) він був меншим за нижню межу фізіологічної норми. Загалом за отриманими результатами досліджень можна вважати, що в основному в поросят 7–10-денного віку спостерігається тенденція до гіпохромії.

На відміну від колірного показника, середній вміст гемоглобіну (ВГЕ) в усіх поросят був значно нижчим за показники норми (16,0–19,0 пг), коливався від 9,5 до 18,6 пг і в середньому становив $13,3 \pm 0,5$ пг.

Таким чином зменшення вмісту гемоглобіну в одному еритроциті та колірного показника у крові дослідних поросят свідчить про розвиток у них гіпохромії, яка спостерігається за дефіциту, передусім, заліза, що властиво для тварин цього виду та віку, і розвитку в них аліментарно-дефіцитної (гіпопластичної, залізодефіцитної) анемії.

УДК 619:616.34-002:616.15-071/.076:636.7

МУСІК Л.Л., магістрант

Науковий керівник – **ГОЛОВАХА В.І.**, д-р вет наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПОШИРЕННЯ ТА КЛІНІКО-ГЕМАТОЛОГІЧНИЙ СТАТУС ПОРОСЯТ, ХВОРИХ НА ГАСТРОЕНТЕРИТ, У СТОВ «КОЛОС» КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Світова практика свідчить, що проблему забезпечення населення м'ясом неможливо вирішити без інтенсивного розвитку свинарства. Свині найбільш скороспілі тварини, які мають високу плідність, краще використовують корм і дають найбільший вихід м'яса і жиру. В сучасних умовах розвитку тваринництва на організм свиней постійно діє ряд факторів, пов'язаних з технологією вирощування, утримання і відгодівлі. Тому основною причиною високого відсотку відходу молодняку і відставання його в рості є аліментарні фактори. Вони викликають різні захворювання, які завдають величезних економічних збитків свинарству. Найбільша частка серед захворювань молодняку припадає на шлунково-кишкові хвороби, зокрема гастроентерит. Тому **метою** нашої роботи було вивчення поширення та

клініко-гематологічного статусу поросят, хворих на гастроентерит, у СТОВ «Колос» Київської області.

Найбільшу частку захворювань свиней у господарстві становлять хвороби органів травлення. Так, захворюваність підсисних поросят складає 52,5 %, група 2–4 міс. – 63,4 %. Захворювання виявили у дво-, тримісячних поросят, у яких відмічали пригнічення загального стану, зниження апетиту, у деяких його відсутність, спотворений смак (вони поїдають соломку, сторонні предмети). Поросята багато часу лежать, зариваються в підстилку. Перистальтику кишечника у них чути на відстані. У значної частини хворих проявляється пронос. Калові маси рідкої консистенції з домішками газів, слизу, іноді крові. У 40 % тварин підвищується температура тіла до 40,0–41,0 °С. У тварин відмічали тахікардію, пульс малого наповнення, послаблені тони серця, у деяких тварин задишка, ціаноз кінчиків вух, рильця, анемічність слизових оболонок внаслідок серцевої недостатності. Надалі температура тіла знижується, у тварин з'являються судоми окремих груп м'язів. У деяких поросят шлунково-кишкові розлади з симптомом діареї чергуються із запорами. Така картина захворювання проявляється упродовж тривалого часу.

При дослідженні крові у значної частини хворих тварин (60 %) виявили олігоцитемію. Кількість еритроцитів у хворих становила в середньому $5,1 \pm 0,3$ Т/л, що на 17,3 % менше, порівняно з клінічно здоровими.

У хворих поросят виявили низький уміст гемоглобіну, рівень якого в середньому становив $85,6 \pm 4,8$ г/л, що на 13,7 % менше, порівняно з клінічно здоровими. Тварин з олігоцитемією було 80 %.

Однак, більш повно оцінити характер змін зі сторони еритроцитопоезу можна лише з урахуванням індексів “червоної” крові, а саме вмісту гемоглобіну в еритроциті (*MCH*) та середній об'єм еритроцита (*MCV*). *MCH* у хворих поросят у середньому не відрізнявся від величини клінічно здорових і становив $1,04 \pm 0,09$ фмоль. Однак, у 50 % поросят цей показник був низьким ($0,8–0,91$ фмоль). Гематокритна величина була зниженою і становила $0,3 \pm 0,009$ л/л, що на 15,2 % менше, ніж у клінічно здорових. *MCV* по групі в середньому становив $53,8 \pm 1,3$ мкм³. Проте, у 40,0 % свиней він був менший нижньої норми (50 мкм³), що викликає недостатній газообмін в тканинах та розвиток гіпоксії і гіпоксемії. Внаслідок цього у хворих поросят виникає анемія, яка є наслідком пригнічення функції кісткового мозку.

Гастроентерит супроводжується порушенням білкового обміну, свідченням чого є зменшення в сироватці крові рівня загального білка. Вміст його в хворих поросят у середньому становив $60,6 \pm 2,1$ г/л, що на 9,3 % менше, порівняно з клінічно здоровими. Гіпопротеїнемію (нижче 60 г/л) було встановлено у 50 % тварин.

Інтоксикація спричиняє і зміни в якісному складі білка. Стосується це, насамперед, альбумінів, уміст яких у сироватці крові хворих був низький і в середньому становив $21,4 \pm 1,4$ г/л ($36,8 \pm 1,2$ % від загального білка), що вірогідно нижче ніж у клінічно здорових ($26,9 \pm 1,1$ г/л; $p < 0,05$).

У хворих поросят знижується неспецифічний захист організму, свідченням чого є кількість γ -глобулінів у крові. Уміст їх в середньому становив $8,6 \pm 0,7$ г/л, що на 41,9 % менше порівняно зі здоровими тваринами.

Отже, проведені дослідження дають підстави стверджувати, що гастроентерит у поросят є поширеним захворюванням в господарстві та спричинює зміни клінічного статусу організму, пригнічує стан еритроцитопоезу та порушує білковий гомеостаз.

УДК 619:616.34-008.314.4-084:636.2-053.2

САБАДАШ Н.В., студентка 6 курсу

Науковий керівник – **ПІДДУБНЯК О.В.**, канд. вет наук,

БОГАТКО Л.М., доцент, канд. вет наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ДИСПАНСЕРИЗАЦІЯ КОРІВ ННДЦ БНАУ: АНАЛІЗ УМОВ УТРИМАННЯ ТА ГОДІВЛІ

Важливе значення при проведенні диспансеризації належить аналізу умов утримання та годівлі тварин. Недотримання параметрів мікроклімату, щільності розміщення тварин, відсутність активного моціону і ультрафіолетового опромінення є передумовою зниження неспецифічної резистентності організму тварин та виникненню патології. Одним із факторів, від якого залежить стан здоров'я і продуктивність тварин є якість кормів та повноцінна годівля. Нестача або надлишок поживних і біологічно-активних речовин є причиною хвороб, зумовлених порушенням обміну речовин, розладів травлення у новонародженого молодняку. Тому **мета** нашої роботи було вивчення умов утримання та годівлі тварин корів ННДЦ БНАУ.

Робота виконувалася на території молочно-товарної ферми, яка розташована в селі Бугаївка. Всі приміщення корівників побудовані із цегли, дах вкритий шифером. Підлога в приміщенні бетонована, вікна засклені (на зиму забиваються клейонкою). Освітлення в усіх приміщеннях комбіноване – задовільне; вентиляція припливно-втяжна, незадовільна через наявність протягів. Видалення гною проводиться за допомогою трактора з приміщення і вручну від тварин на прив'язному утриманні. Вода до господарства надходить з артезіанської свердловини, яка розташована на території молочно-товарної ферми. Водопій тварин відбувається з автопоїлок в приміщеннях і з корит на оборах. Вода задовільної якості. Роздача кормів проводиться кормороздавачем-змішувачем. Доїння корів проводять два рази на добу, за допомогою вакуумної доїльної установки. Головним джерелом забруднення навколишнього середовища в господарстві є відходи транспорту (дизпаливо, бензин, мастильні матеріали) та відходи тваринництва.

Все поголів'я тварин розміщується у трьох приміщеннях. У приміщенні № 1 розміщується цех виробництва молока на 99 скотомісць, денники для отелення. Дійні корови розподіляються на три секції: роздою та осіменіння (I), першої половини лактації (II), другої половини лактації (III). Для корів в охоті і штучного осіменіння обладнані два бокси з пристроєм для задньої фіксації.

Аналізом стану годівлі корів, встановлено, що молочне тваринництво господарства фактично повністю забезпечено кормами власного виробництва високої якості (за органолептичними показниками). Заготовлені корми своєчасно перевіряються на наявність мікотоксинів.

Раціон для корів: сіно люцерни – 3 кг, сінаж люцерни – 20 кг, силос кукурудзяний – 25 кг, концентрати (горох – 2,5 кг, кукурудза жовта – 4 кг), меляса – 1 кг. У структурі раціону за енергетичним живленням грубі корми складають 8,1 %, соковиті – 56,3 %, концентровані – 35,6 %.

У раціоні дійних корів 27,6 кг сухої речовини, тоді як максимальна потреба 19,5 кг (3,8–4,2 кг/100кг маси тіла). Надлишок сухої речовини знижує ефективність годівлі, оскільки насиченість її енергією недостатня. Якщо в цілому в раціоні надлишок енергії (248 мДж і 24,8 к. од. забезпеченість – 130,5 і 119 %), то в 1 кг сухої речовини її обмаль 9 мДж і 0,85 к. од. (за нормами 9,5–10 мДж 0,8–0,85 к.од).

У раціоні надлишок сирого протеїну (536 г або 117,2 % від потреби), але концентрація його в 1 кг сухої речовини недостатня (132,5 за нормами 155–165 г.). Насиченість корму перетравним протеїном низька (81 г за нормами 100–105 г.), не дивлячись на достатню загальну його кількість в раціоні (забезпеченість – 110,6 %).

У раціоні сухостійних корів надмірна кількість клітковини (+1899 г.), проте концентрація її в 1 кг сухої речовини раціону низька – 19,9 % за норми 24–22 %. Для оптимального перебігу мікробіологічних процесів у передшлунках необхідно дотримуватись не тільки кількості клітковини в раціоні, а й інших вуглеводів – цукру і крохмалю (у раціоні значний дефіцит цукру забезпеченість – 74,6 % і надлишок крохмалю – +33,7 %). За оптимальної кількості перетравного протеїну і дефіциту цукру знижується співвідношення між ними, яке складає: цукру до протеїну 0,62 : 1. Однак, дефіцит цукру компенсується надлишком крохмалю, тому сумарна кількість цукру і крохмалю до протеїну складає 2,26 : 1 за оптимального 2,0–2,5 : 1.

Важливим для здоров'я корів є оптимальне забезпечення мінеральними елементами. У раціоні корів значний дефіцит фосфору (–31,5 %), його концентрація в 1 кг сухої речовини раціону складає 0,23 %. Споживання кормів і продукція молока у корів на початку лактації максимальні за концентрації фосфору 0,40–0,42 %. Окрім того, на засвоєння фосфору впливає його співвідношення з кальцієм та забезпеченість тварин вітаміном D. Під впливом ергокальциферолу у глікокаліксі мембран щіткової облямівки тонких кишок стимулюється активність кишкового ізоферменту лужної фосфатази, що посилює засвоєння фосфору. В той же час у раціоні забезпеченість корів вітаміном D становить лише 24,4 %. За умов D-гіповітамінозу активність ізоферменту лужної фосфатази у слизовій оболонці кишечника знижується внаслідок інгібування його синтезу, а отже знижується абсорбція фосфору.

На засвоєння фосфору значний вплив спричиняє концентрація кальцію в раціоні, якого удвічі більше від потреби (220 г за потреби 175 г), а його концентрація в сухій речовині сягає 8 г. Надлишок кальцію у корів пізнього сухостою може спричинити розвиток післяродової гіпокальціємії, може порушувати абсорбцію цинку та утворення метаболітів вітаміну D. Аналізом раціону також встановлено надлишок калію (490,2 проти до 156 г за нормою), феруму (223 мг в 1 кг сухої речовини). Щодо інших мікроелементів, то вміст їх у кормах раціону недостатній. Дефіцит цинку становить – 47,5 %, кобальту – 80,7 %, мангану – 34,8 і йоду 53,5 %, що може спричинити зниження апетиту, затримку росту, порушення відтворної функції, анемію, порушення росту шерсті, розлади всіх видів обміну речовин

Таким чином, проведений аналіз свідчить, що раціон дійних корів, по більшості показників, забезпечує їх потребу. Однак нестача чи надлишок окремих

поживних і біологічно активних речовин і порушення співвідношення між ними спричиняють метаболічні розлади і розвиток внутрішньої патології.

УДК 619:616.34-008.314.4-084:636.2-053.2

САБАДАШ Н.В., студентка 6 курсу

Науковий керівник – **ПІДДУБНЯК О.В.**, канд. вет наук,

БОГАТКО Л.М., доцент, канд. вет наук

Білоцерківський національний аграрний університет

КЛІНІКО-ГЕМАТОЛОГІЧНИЙ СТАТУС КОРІВ ННДЦ БНАУ

Ефективний контроль за станом здоров'я тварин можливий лише за умови своєчасного проведення діагностичних досліджень, за результатами яких можна ефективно проводити лікування і профілактику хвороб тварин. Тому метою нашої роботи вивчення клініко-гематологічного стану корів ННДЦ БНАУ.

В осінній період (листопад) провели клінічне дослідження 68 дійних корів, який показав, що вищу вгодованість виявляли у 33,8 %, нижче середньої – у 20,6 %. У 40 % корів загальний стан був пригніченим. Тварини стояли з опущеною головою, слабо реагували на зовнішні подразники. Тьмяність волосного покриву виявили у 33,8 % тварин, сухість, зниження еластичності і складчастість шкіри – у 45 % тварин. Тахікардію встановили у 45 % корів (частота пульсу у більшості корів становила 80–95 уд./хв.); зміни тонів серця – у 20 %. У 4 дійних корів (20 %) частота скорочень рубця була знижена (2 рази за 2 хвилини і 4–8 за 5 хвилин). Збільшення ділянки печінкового притуплення встановили у 10 % корів. У 90 % тварин виявили порушення мінерального обміну, що характеризувалось розсмоктуванням останніх хвостових хребців у 90 %, горбкуватістю ребер – у 55 % корів.

При дослідженні крові встановлено, що в дійних корів у осінній період кількість еритроцитів у середньому становила $6,5 \pm 0,2$ Т/л, олігоцитемію виявили в 1-й пробі (20 %). Вміст гемоглобіну становив у середньому $85 \pm 6,3$ г/л (91,0–134,8 г/л). В одній дослідженій пробі встановили олігохромемію. Вміст гемоглобіну в еритроциті (MCH) становив у середньому 15,3 пг, однак в 3 пробах встановили гіпохромію. Середній об'єм еритроцитів знаходився в межах фізіологічних коливань.

Вміст загального білка у дійних корів був підвищений у 6 пробах (60 %). Гіперпротеїнемію в корів можна розглядати, з однієї сторони, як наслідок надлишкової протеїнової годівлі, адже забезпеченість корів сирим і перетравним протеїном становить 117,2 і 110,6 % відповідно, а з іншої, очевидно, є наслідком порушення білоксинтезувальної функції печінки.

Про порушення білоксинтезувальної функції печінки свідчить розвиток диспротеїнемії внаслідок гіпоальбумінемії (20 % корів). За порушення функціонального стану печінки зменшується колоїдна стійкість білків, з'являються патологічні білки – парапротеїни, для осадження яких необхідна менша кількість сольових розчинів, тому для діагностики хвороб печінки важливим методом є постановка колоїдно-осадкових проб. Проведені дослідження показали, що формолова проба була позитивною у 6 дійних корів. Результати формолової проби співпадали з результатами сулемової у 8-ми пробах від дійних корів. На осадження білків витрачалось менше 1,45 мл розчину сулеми.

Одним із ранніх методів діагностики патології печінки є визначення активності індикаторних ферментів, зокрема аспарагінової амінотрансферази (АсАТ). Проведені дослідження показали, що активність АсАТ в середньому становила $2,2 \pm 0,3$ ммоль/л і була підвищеною у 6 пробах.

Таким чином, клініко-гематологічні дослідження дійних корів ННДЦ БНАУ у осінній період, свідчать, що у тварин проявляються хвороби, спричинені порушенням вітамінно-мінерального обміну, патологія печінки, гіпотонія передшлунків, порушення функції серцево-судинної системи.

УДК 619:616.34-008.314.4-084:636.2-053.2

САБАДАШ Н.В., студентка 6 курсу

Науковий керівник – **ПІДДУБНЯК О.В.**, канд. вет наук,

БОГАТКО Л.М., доцент, канд. вет наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ОЦІНКА СТАНУ МІНЕРАЛЬНОГО І А-ВІТАМІННОГО ОБМІНУ КОРІВ ПРИ ДИСПАНСЕРИЗАЦІЇ

У ННДЦ Білоцерківського національного аграрного університету розвитку молочного скотарства надається значна увага. Однак, хвороби внутрішніх органів, особливо спричинених порушенням мінерального та А-вітамінного обміну є однією з причин зниження продуктивності корів і значної захворюваності новонароджених телят. Тому **метою** дослідної роботи є вивчення показників макро- і мікроелементів та А вітаміну в крові корів.

Стан мінерального обміну у корів оцінювали за результатами визначеного вмісту загального кальцію і неорганічного фосфору а також мікроелементів – феруму, цинку і купруму.

Вміст загального кальцію був зниженим у 100 % проб дійних корів і в середньому становив $2,01 \pm 0,06$ ммоль/л ($1,81 - 2,13$ ммоль/л), а неорганічного фосфору у 50 % тварин за середнього вмісту $1,45 \pm 0,03$ ммоль/л. Особливо низьким був уміст неорганічного фосфору. У окремих дійних корів його рівень майже у 2 рази нижчим за нижню фізіологічну межу. Причиною низького рівня макроелементів у сироватці крові є недостатнє надходження з кормом вітаміну D (забезпеченість 24,4 %) і порушення кальцієво-фосфорного співвідношення у раціоні (3,41 : 1), внаслідок чого порушується всмоктування і засвоєння кальцію і фосфору, що є причиною розвитку остеодистрофії. За клінічного дослідження корів симптоми остеодистрофії виявили у 90% тварин.

Середній уміст феруму становив $143,6 \pm 8,9$ мкг/100мл ($123,7 - 170$ мкг/100мл). Аналізом індивідуальних показників встановлено, що в 3 пробах вміст феруму був вищим верхньої фізіологічної межі. Причиною збільшення вмісту феруму в сироватці крові дійних корів є значний надлишок мікроелемента в раціоні. Гіперсидероз призводить до порушення засвоєння кальцію, купруму та інших мікроелементів. Вміст купруму в сироватці крові дійних корів був зниженим у 90 % проб. Причиною гіпокупрозу є дефіцит мікроелемента в раціоні (забезпеченість – 93,1 %) і надлишок феруму. За нестачі купруму в корів розвивається гіпохромна мікроцитарна анемія. Вміст цинку становив у середньому $109,8 \pm 15,2$ мкг/100 мл і у 1 пробі був

підвищеним, у 5 – зниженим, що є причиною недостатнього надходження його з кормом (забезпеченість раціону становить 52,5 %). За цинкової недостатності порушуються відтворна функція, знижується синтез інсуліну, порушується структура епідермісу шкіри.

Одним із важливих чинників, який значною мірою впливає на обмінні процеси в організмі і стан неспецифічної резистентності є забезпеченість тварин вітаміном А. Тому при дослідженні проводили визначення вмісту каротину і ретинолу в сироватці крові корів. Середній вміст каротину в сироватці крові становив $365,3 \pm 63,1$ мкг/100 мл і був зниженим у 80 % тварин. Рівень ретинолу у дійних корів був зниженим у 70 % тварин і становив $26,3 \pm 4,4$ мкг/100 мл ($11,7-41,5$ мкг/100мл). Причинами низького вмісту каротину і ретинолу в сироватці крові за оптимального надходження каротину з кормами (забезпеченість раціону – 135,9 %) може бути порушення всмоктування його в шлунково-кишковому каналі, а також перетворення каротину в ретинол унаслідок патології печінки.

Таким чином, проведений аналіз показників мінерального та А-вітамінного обміну дійних корів показав, що в 100 % тварин встановлена гіпокальціємія, 50 % – гіпофосфатемія, у 90 % – гіпокупроз, у 80 % – порушення А-вітамінного обміну.

УДК 619:616.391-071/085-039.71:632.2

ЧИЖ О.Р., магістрант

Науковий керівник – **ГОЛОВАХА В.І.**, д-р вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПОШИРЕННЯ ТА СИМПТОМИ ГІПОКАЛЬЦІЄМІЇ І ГІПОФОСФАТЕМІЇ У КОРІВ

Сучасний розвиток молочного тваринництва характеризується подальшим підвищенням продуктивності корів і зниженням витрат кормів на виробництво одиниці продукції. Будь-які порушення утримання та живлення високопродуктивних корів, особливо до отелення та в перші тижні після родів, призводять не лише до зниження продуктивності, а й спричиняють розвиток різних хвороб: кетозу, дистонії передшлунків, патології печінки, післяродової гіпокальціємії та гіпофосфатемії, вторинної остеодистрофії тощо.

Мета роботи полягала у вивченні поширення та симптомів за порушень кальцієво-фосфорного обміну у корів приватного сектору с. Голоківка Кіровоградської області. Об'єктом дослідження були корови чорно-рябої і червоно-степової порід. Продуктивність їх становила 5400–6600 кг.

Нами встановлено, що порушення кальцієво-фосфорного обміну у корів є досить поширені у корів приватного сектору. Згідно статистики, із 248 корів населеного пункту у 40 відмічали симптоматику гіпокальціємії (за 2012 р.) і у 22 – гіпофосфатемію. Встановлено, що клінічний прояв гіпокальціємії спостерігався у корів старше 5-річного віку. Клінічно захворювання проявлялося наступним чином. Тварини лежали, у них відмічали періодично стогін, фібрилярне посіпування м'язів плечового пояса. Температура тіла була в межах $36,8-37,6^{\circ}\text{C}$. У корів був чіткий S-подібний вигин шиї, голова була вимушено повернута на бокову поверхню грудної клітки. У тварин відсутній акт ковтання і жуйка; у ділянці кінцівок відмічали

гіпотермію. За аускультатії серця виявляли послаблення тонів, артеріальний пульс слабого наповнення, частота – $87,2 \pm 2,10$ уд/хв. Із 11 корів у 6 відмічали відсутність, а у 5 – зниження тактильної чутливості по всій поверхні тулуба, больової – у нижній частині кінцівок. Акт дефекації та сечовиділення відсутній. Рівень кальцію в сироватці крові становив $1,93 \pm 0,069$ ммоль/л.

Гіпофосфатемію виявили у 7 корів. Захворювання проявлялося на 3-й – 5-й дні після родів. У тварин відмічали слабкість тазових кінцівок, атаксію, вони важко піднімалися, інколи займали позу "сидячої собаки". Температура тіла у 4 тварин була в межах $37,8\text{--}38,7^\circ\text{C}$; у інших 3 – $39,7\text{--}40,2^\circ\text{C}$. Тактильна та больова чутливість у корів збережені. Уміст неорганічного фосфору у сироватці крові становив $1,04 \pm 0,069$ ммоль/л, а кальцію – $2,25 \pm 0,031$ ммоль/л.

Таким чином, у корів приватного сектору с. Головкивка найбільш поширеними захворюваннями у перші дні після отелення є гіпокальціємія і гіпофосфатемія.

УДК 619:616.391-071/085-039.71:632.2

ЧИЖ О.Р., магістрант

Науковий керівник – **ГОЛОВАХА В.І.**, д-р вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ЛІКУВАННЯ ПІСЛЯРОДОВОЇ ГІПОКАЛЬЦІЄМІЇ У КОРІВ

Післяродова гіпокальціємія є досить поширеним захворюванням корів приватного сектору с. Головкивка Кіровоградської області. Захворюваність у 2010–2012 рр. становила $18,6\text{--}16,1\%$.

Мета роботи полягала у розробці лікувальної схеми за гіпокальціємії корів з використанням 10 %-вого розчину кальцію хлориду і катозалу. Дослід було проведено на 22 коровах. Захворювання у тварин проявлялося через 24–60 годин після отелення. Температура тіла була $37,4\text{--}36,8^\circ\text{C}$. Корови лежали, у них був чіткий S-подібний вигин шиї, голова повернута здебільшого на ліву бокову поверхню грудної клітки. У корів відсутні акт ковтання і жуйка; у ділянці грудних і тазових кінцівок відмічали гіпотермію, зниження тактильної і больової чутливості. Аускультатією серця виявляли послаблення тонів, артеріальний пульс слабого наповнення, частота – $78\text{--}97$ уд/хв., частота дихання $15\text{--}27$ дих./рухів.

Всім коровам за наявності такої симптоматики внутрішньовенно ін'єктували 20 %-вий розчин глюкози в дозі 200–300 мл, 10 %-вий розчин кальцію хлориду – 300–400мл; внутрішньом'язово – катозал – 30 мл та тетравіт – 10–15 мл. Внутрішньо всім тваринам задавали по 15 мл настоянки чемериці розведеної у 400 мл води та 50 мл настоянки полину розведеної у 200 мл води. Крім того, проводили розтирання (40 %-вим розчином спирту) і масаж грудних і тазових кінцівок.

Після такого лікування у 4 корів загальний стан поліпшився через 8–12 годин. У них відновилися акт ковтання і жуйка (2–4 скорочень рубця за 5 хв.), тактильна і больова чутливість. Через 18–24 годин тварини піднімалися і почали споживати корм. Через добу, після повторного медикаментозного лікування, стан тварин був задовільний. У 7 корів поліпшення загального стану відмічали після 2-го дня; у інших шести – після 3-го дня лікування. У 4 корів поліпшення загального стану виявили лише на 4–5 день лікування. Це проявлялося тим, що у тварин з'явилася жуйка.

Жуйний період у них тривав 22–28 хв. Однак, тварини важко піднімалися і через 15–30 хв. знову лягали. У наступні 3 дні лікування їх стан був задовільний, жуйний період у них тривав 45–55 хв.; скорочення рубця 8–10 за 5 хв. При аускультатії серця тони були ритмічні, чіткі, без сторонніх шумів, артеріальний пульс ритмічний, середнього наповнення і напруження. Лікування однієї корови не дало позитивного результату, її довелося вибракувати. Таким чином апробована схема лікування гіпокальціємії з використанням глюкози, кальцію хлориду, катозалу, тетравіту, настоянок чемериці та полину є досить ефективною, оскільки після її застосування одужало 95,5 % хворих тварин.

УДК 619:616.24-002.153:615.33:636.2-053

ПОТІХА О.І., магістрантка

Науковий керівник – **ГОЛОВАХА В.І.**, д-р вет наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПОШИРЕННЯ, ПРИЧИНИ ТА КЛІНІЧНІ ОЗНАКИ ЗА БРОНХОПНЕВМОНІЇ У ТЕЛЯТ

Серед захворювань молодняка великої рогатої худоби значна частка припадає на хвороби дихальної системи, зокрема бронхопневмонію, яка завдає господарствам значних економічних збитків. Одним із найважливіших факторів, що впливають на поширення захворювань телят у господарстві, є порушення ветеринарно-санітарних та зоогігієнічних умов утримання великої рогатої худоби. Тому мета нашої роботи полягала у вивченні поширення, причин та клінічних ознак за бронхопневмонії у телят ТОВ АС «Глушки» Київської області.

Бронхопневмонія є дуже поширеним захворюванням у господарстві. Хворіють телята різного віку, частіше тварини 15–20-денного – 50 %, 1,5–2 місячного віку – 30 %. У більш старших телят (4–8 міс. віку) бронхопневмонія проявлялася рідше (до 5,0 %). Загибель телят від бронхопневмонії складає 8–10 %.

Причинами та сприяючими факторами виникнення бронхопневмонії в господарстві є відсутність профілактики для хворих телят, порушення перегрупування молодняка, в зимово-стійловий період температура в приміщенні сягає +7–8°C (норма + 16°C), відносна вологість 80–90 % (норма 70 %), наявність протягів, підвищений вміст аміаку, недостатня інсоляція. Нестача в раціоні вітамінів, макро- і мікроелементів знижує природну резистентність, спричинює структурні зміни дихальних шляхів і органів імуногенезу.

На початку захворювання у телят проявлялося пригніченням загального стану, зниженням апетиту. Температура тіла у хворих була підвищеною – 39,6–40,5 °C. Дихання почащене (40–70 дих. рух./хв); тип дихання – черевний, задишка змішана. Періодично у тварин виявляли сухий, болючий кашель. Із носових ходів серозні або серозно-катаральні витікання. При аускультатії грудної клітки в ділянці легень – крепітація та хрипи. При дослідженні серцево-судинної системи тахікардія (88–105 уд./хв.), посилення тонів серця, особливо другого з акцентом на р.орт. легеневої артерії. У 2 % хворих телят кон'юнктивіт, у 3 % – проноси. При несвоєчасному надаванні лікарської допомоги (впродовж доби) захворювання прогресує. Телята стоять з витягнутою шиєю або лежать. Волосяний покрив у них скуйовджений,

тьмянний. Кон'юнктива анемічна.

Над ділянками ураження при перкусії виявляли притуплення, здебільшого у верхівцевих та серцевих частках легень. При аускультації – дрібно- і середньопухирчасті хрипи. Перед загибеллю симптоми прогресують. Кон'юнктива набуває ціанотичного відтінку, у тварин тяжка задуха. Вони здебільшого дихають ротом, кашель частий, тихий, вологий, з носових ходів значні, слизово-гнійні витікання. При аускультації – вологі хрипи різних калібрів та патологічне бронхіальне дихання.

Таким чином, бронхопневмонія є поширеним захворюванням телят в господарстві, яка призводить до передчасного вибракування тварин та їх загибелі.

УДК 619:616.24-002.153:615.33:636.2-053

ПОТІХА О.І., магістрантка

Науковий керівник – **ГОЛОВАХА В.І.**, д-р вет наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ЛІКУВАННЯ БРОНХОПНЕВМОНІЇ У ТЕЛЯТ

Патологія дихальної системи охоплює до 50 % молодняку великої рогатої худоби в господарстві. Найбільш поширеною серед них є бронхопневмонія. За багаторічний досвід терапії пневмоній випробовувалися різноманітні препарати та схеми їх використання. Найбільш широко застосовують антибіотики, які, на жаль, не завжди дають очікуваний ефект, що пов'язано з виникненням антибіотикостійких штамів мікроорганізмів. Тому пошук схем лікування з використанням антимікробних засобів, які б істотно негативно не впливали на метаболізм макроорганізму, продовжує залишатися актуальною проблемою сучасної ветеринарної пульмонології.

Мета роботи полягала у застосуванні лікувальних схем за різних форм перебігу бронхопневмонії телят. Об'єктом дослідження були 10 телят, хворих на середню і 7 тварин – на тяжку форми бронхопневмонії. Клінічно захворювання середнього ступеня у телят проявлялося пригніченням загального стану, зниженням апетиту. Температура тіла у хворих була підвищеною – 39,6–40,5 °С. Дихання почащене (40–70 дих. рух./хв); тип дихання – черевний, задишка змішана. Періодично у тварин виявляли сухий, болочий кашель. Із носових ходів серозні або серозно-катаральні витікання. При аускультації грудної клітки в ділянці легень – крепітація та хрипи. При дослідженні серцево-судинної системи – тахікардія (88–105 уд./хв.), посилення тонів серця, особливо другого з акцентом на р.орт. легеневої артерії. Тварин лікували за наступною схемою: внутрішньом'язово застосовували тетравет (в 1 мл – 200 тис. МО окситетрацикліну гідрохлориду) в дозі 1,0 на 10 кг маси тіла; аїніл впродовж 3 діб по 3 мл на 100 кг маси внутрішньом'язово; Е+селен – внутрішньом'язово (із розрахунку 2 мл на 50 кг маси тіла) та катозал внутрішньом'язово по 15 мл – 3 дні. Поліпшення загального стану у телят було помітним на 3 добу. Вони стали жвавими, у них покращився апетит, температура тіла була в межах 39,3–39,8 °С, 26–35 дих. рух./хв., кашель нечастий, вологий, витікання з носових порожнин відсутні. При аускультації легень у 70,0 % телят прослуховували везикулярне дихання, у решти – дрібнопухирчасті вологі хрипи в окремих ділянках легень. На 5–6 добу всі телята одужали.

Телят за тяжкої форми захворювання лікували згідно наступної схеми: тваринам внутрішньом'язово застосовували тетравет по 1,0 мл на 10 кг маси тіла впродовж 7 діб; аїніл – 3 мл на 100 кг маси внутрішньом'язово 3 дні; Е+селен (внутрішньом'язово 2 мл на 50 кг маси тіла одноразово) та катозал внутрішньом'язово по 15 мл – 3 дні. Крім того, телятам внутрішньовенно застосовували Дуфалайт в дозі 50–100 мл (тричі) та 10 %-вий розчин кальцію хлориду (крапельно) в дозі 20-30 мл на 20 %-вій глюкозі – 100–150 мл (7 ін'єкцій).

Поліпшення загального стану виявили у 3 тварин на 5 добу лікування. Ще у двох на 8–10-й дні. У двох тварин поліпшення загального стану не відбулося і вони загинули на 12–13-у добу. Слід зазначити, що телята, які переохворіли тяжкою формою бронхопневмонії значно відставали в рості і розвитку і через декілька місяців їх вибраковували.

Таким чином, застосування лікувальної схеми за середнього перебігу бронхопневмонії було ефективним у 100 %, а за тяжкої форми – лише у 71,4 % телят.

УДК 636.4.619:616.3: 576.8

КОЛОМАК І.О., студент 3 курсу

Науковий керівник – **ТІТАРЕНКО О.В.**, канд. вет. наук

Полтавська державна аграрна академія

akademik.93@mail.ru

АКТУАЛЬНІСТЬ ВИВЧЕННЯ ЗАХВОРЮВАНЬ МОЛОДНЯКА ТВАРИН, СПРИЧИНЕНИХ ЕНТЕРОБАКТЕРІЯМИ

Важливим завданням аграрного сектора України є збільшення виробництва продукції тваринництва.

Але через захворюваність і загибель молодняка господарства часто недоотримують продукцію та зазнають економічних збитків.

Вагомих збитків завдають інфекційні кишкові захворювання, викликані патогенними ентеробактеріями (ентеробактеріози), зокрема сальмонельоз та колибактеріоз (ешерихіоз).

Крім того споживання продукції тваринництва, що містить токсини ентеробактерій, спричинює спалахи токсикоінфекцій серед людей.

Спалахи сальмонельозу серед людей пов'язані переважно із споживанням харчової продукції, що походить від хворих тварин. Джерелом інфекції можуть бути зовнішнє середовище, предмети догляду тощо, а також тварини-сальмонелоносії.

Тому питання діагностики, розробки та впровадження нових засобів лікування та профілактики кишкових інфекцій тварин, зокрема молодняка, на даний час є досить актуальними.

Нашою метою було проведення наукового літературного пошуку щодо боротьби з інфекційними кишковими захворюваннями молодняка сільсько-подарських тварин, викликаних патогенними ентеробактеріями (ентеро-бактеріозами).

В результаті аналізу даних доступних наукових джерел ми з'ясували, що стосовно розробки та впровадження нових протимікробних препаратів і специфічних засобів профілактики ентеробактеріозів, здебільшого сальмонельозу та колибактеріозу накопичений великий досвід закордонних та вітчизняних вчених.

Окремі наукові роботи дослідників України присвячені вивченню кишкових захворювань молодняка тварин, що викликаються протеями і цитробактеріями (протейної та цитробактерійної інфекції).

Більша кількість наукових повідомлень щодо вивчення протеозів, цитробактеріозів та інших ентеробактеріозів тварин належить вченим таких сусідніх країн як Російська Федерація та Республіка Білорусь.

Таким чином, після проведення аналізу доступних наукових джерел, можемо зробити висновок про те, що проблеми діагностики, лікування та профілактики захворювань молодняка тварин, спричинених ентеробактеріями, зокрема протейної та цитробактерійної інфекцій, залишаються актуальними в Україні та потребують подальшого вирішення у вигляді більш поглиблених досліджень.

УДК 636.92:639.112:591.1

ЄРЕСЬКО В.І., студент 3 курсу

Науковий керівник – **ШЕРСТЮК Л.М.**, старший викладач

Полтавська державна аграрна академія

Yareskovadim@yandex.ru

ПОРІВНЯЛЬНІ ФІЗІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДЕКОРАТИВНИХ ТА ДОМАШНІХ КРОЛІВ

В Україні кролі використовуються не тільки для одержання продукції (м'ясо, пух, шкурки), а як лабораторні тварини в медицині, ветеринарній біології, з метою виготовлення вакцин, сироваток і постановки наукових експериментів. При розведенні кролів одержують цінне органічне добриво-гній, який використовують для внесення під городні культури й вирощування культурних грибів. Ця галузь - одна із найдавніших у тваринництві, яка доповнює споживчі потреби населення продуктами харчування і хутровою сировиною. Кролятина за хімічним складом і харчовими властивостями перевищує м'ясо інших видів сільськогосподарських тварин. Воно характеризується високим вмістом повноцінного білка, містить вітаміни, мінеральні речовини, має низьку калорійність. Білок кролячого м'яса засвоюється організмом на 90 %, тоді як яловичини – близько 60 %.

В усьому світі налічується більше 20 видів диких кролів, які розповсюджені в Північній Америці, Африці й один вид - у Європі. В Азії диких кролів не має. В нашу країну дикі кролі завезені в 1895-1898 році із Швейцарії поміщиками південних районів України. В результаті одомашнення сталися значні зміни в біології, екстер'єрі й поведінці кролів. У більшості порід кролів під впливом одомашнення підвищилась жива до 4-5 кг, а окремих особин до 9 кг, довжина тулуба до 70 см, в той час як у диких кролів ці показники були в межах відповідно 2-3 кг та 35-40 см. Домашні кролі стали більш широкотілими, мають глибокі і широкі груди, пряму і широку попереково - крижову частину, округлий круп, добре м'ясисті ноги порівняно з легкими і стрункими дикими кролями. Вони мають цінні біологічні властивості, знання яких забезпечить успішне їх вирощування. До цих показників відноситься висока плодючість, інтенсивність росту, поєднання лактації й суцільності.

Метою нашого експерименту було порівняти деякі фізіологічні особливості домашніх та декоративних кролів. Порівняння середніх загальних промірів тіла дослідних кролів показали, що домашні кролі мають більші показники. Так, наприклад, жива маса декоративних кролів складає 17.6 % і менша на 7 кг ніж маса домашніх, відповідно також довжина вух – на 7 см, обхват грудей – на 13 см. У декоративних кролів довжина тулуба й обхват грудей складають в середньому однакову величину, що ж можна сказати про домашніх тварин: їх довжина тулуба перевищує в середньому на 8 см обхвата грудей. Результати наших досліджень показали, що середні зовнішні фізіологічні показники організму домашніх і декоративних кролів мають великі розходження. Це ще раз підтверджує думку науковців, що чим менша за розміром і вагою тварина, тим більша у неї частота дихальних рухів, серцевих скорочень і пульс.

УДК 599.2/5 : 577. 352. 5

КОРНІЄНКО М.В., ЗАПУГОВІЧЕНКО М-Т. М., студенти 4 курсу

Науковий керівник - **ШЕРСТЮК Л. М.,** старший викладач

Полтавська державна аграрна академія

Marina-korniienko@mail.ru

ОСОБЛИВОСТІ ЕЛЕКТРИЧНИХ ОРГАНІВ РИБ

Серед великої кількості видів риб є унікальні представники, що мають електричні органи. Електричні органи – парні утворення у ряду риб, здатні генерувати електричні заряди. Нині відомо більше ніж 300 сучасних видів морських і прісноводних риб у яких є електричні органи (електричний вугор, сом, скат, мормиди, гемнотиди). Розміщення, форма і будова яких різноманітна. Електричні органи виникли в результаті перетворення м'язів, оскільки м'язове скорочення завжди супроводжувалося звільненням невеликої кількості електричної енергії. Ці органи іноді мають дуже значні розміри.

Електричні органи складаються з цілого ряду електричних пластинок, які представляють собою видозмінені м'язові волокна з їх нервовими закінченнями (кінцевими пластинками) та відділених одна від одної прошарками драглистої сполучної тканини і по суті є мініатюрною «батареєю». Так наприклад, в електричного ската пластинки зібрані стовпчиками, що утворюють вертикальні пластинки, і кожен орган складається з великого числа 350-400 таких пластинок. До кожної пластинки підходить знизу нервове волокно й розпадається на відгалудження, що утворюють тонку сітку в нижній її половині. Верхня половина електричної пластинки являє собою перетворене м'язове волокно. Нервові волокна підходять до електричних пластинок з одного певного боку у всьому органі, і цей бік пластинки, а також весь орган виявляється електронегативним. Розряд органа відбувається «довільно» за допомогою електричних нервів і завжди у визначеному напрямку. Центральний «пульс» керування розташовується в головному мозку. Сюди по нервових волокнах надходять сигнали від кожного стовпчика електричного органа та у зворотному напрямку передаються команди. Скат робить серію електричних розрядів. Один розряд триває 0,05 секунди. Сила наступних розрядів поступово зменшується, й припиняється. Напруга під час розряду досягає до 220 В. Такі могутні

розряди спостерігаються у випадку нападу скатів на здобич або при захисті від ворогів. Завдяки такій діяльності електричних органів, навколо тварини створюється електричне поле. При наближенні будь-якого об'єкта відбувається порушення однорідності поля, що сприймається спеціальними нервовими закінченнями, розкиданими по поверхні тіла ската. Деякі із скатів, очевидно, перейшли в основному на такий спосіб сприйняття зовнішнього середовища не використовуючи зір, ставши сліпими.

Спеціалісти іхтіологи прийшли до однієї думки, що електричні органи призначені для захисту, нападу, орієнтації в просторі коли цього не дозволяє зір, а також в період розмноження, щоб тримати інші види на відстані доки самець шукає пару.

УДК 599.51:591.4

ПЕРЕТЯТКО А. Ю., ЄЛЬЧЕНКО Є. М., студенти 4 курсу

Науковий керівник - **ШЕРСТЮК Л. М.**, старший викладач

Полтавська державна аграрна академія

annaperetiatko@gmail.com

АНАТОМІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗМУ КИТІВ

Найбільш цікавим об'єктом для дослідження є підряд вусаті кити, які нараховують близько 17 видів такі як синій, горбатий, сірий, фінвал. Зубатих китів відомо близько 80 видів (білуха, нарвал, різні види дельфінів та інші). Кити прекрасно пристосовані до існування у воді, й будова кожної частини їх тіла відповідає способу життя.

Скелет китів губчастий, в хребті від 41 до 98 хребців, які утворюють 4 відділи: шийний, грудний, поперековий, хвостовий. Грудний відділ має 10-17 пар ребер, з яких тільки перші 2-8 пар справжні, з'єднуються з грудниною. Задні кінцівки у китів відсутні, від них збереглися лише рудиментарні залишки тазових кісток, не з'єднаних з хребтом, які виконують роль опори для частини органів розмноження. Плоскі грудні плавники підтримує вкорочена плечова кістка, дві короткі кістки передпліччя та кісточки кисті, в якій 4 або 5 пальців із збільшеним числом фаланг. Ключиця зникає, лопатка - віялоподібної форми. Голова влаштована так, щоб дихання відбувалося при виставленні ніздрів з води, без згинання шиї (ніздрі зміщені на тім'я). Щелепи великих розмірів, зігнуті дугами та витягнуті у вигляді дзьоба. Китовий вус — рогові пластини з волосяноподібними китицями, через які фільтрується великий об'єм води. Ротовий отвір з боку верхньої щелепи обмежений щільними складками шкірного покриву - губами, які не мають власних м'язів і вкриті багат шаровим зроговілим епітелієм. На більшій поверхні ротової порожнини немає залоз. Язик малорухомиий. Число відділів шлунку коливається від 3 до 13 у різних видів. Кардіальний сфінктер відсутній, тому кити здатні легко відригувати залишки їжі з шлунку. У будові тонкого та товстого кишечника особливістю є відсутність у дельфінів сліпої кишки та жовчного міхура.

Головний мозок має багато борозен, більш розвинений мозочок. У китів немає зовнішніх вух. Вони чують нижньою щелепою. Від неї звук проходить до середнього та внутрішнього вуха. Слізні протоки ока кита виділяють жирні сльози, які захищають очі від впливу солі. Горизонтальний хвіст, що дозволяє тварині

підніматися і занурюватися у воді, дає можливість знаходити їжу на різних глибинах; гладкість шкіри полегшує рух, а товстий підшкірний шар жиру (до 30 см.) зменшує його відносну вагу та виконує роль ізоляції, зберігаючи тепло в організм. Легені дуже пружні та еластичні, що дозволяє оновлювати повітря за один вдих на 80-90% (у людини тільки на 15%). Серце синього кита, вагою 600-700 кг. – перекачує близько 8 тис. літрів крові. Серцева сорочка вкрита особливою жировою капсулою і зрощена з діафрагмою.

Кити – це тварини, які проводять все своє життя у воді. Однак, тепла кров, наявність легень, вигодовування дитинчат молоком вказує на їх приналежність до класу ссавців.

УДК 568.112.21:591.122

КОМАР Е.Ю., студент 4 курсу

Науковий керівник - **ШЕРСТЮК Л. М.**, старший викладач

Полтавська державна аграрна академія

ern.kom@yandex.ru

ОСОБЛИВОСТІ ЗАБАРВЛЕННЯ ШКІРИ ХАМЕЛЕОНА

Забарвлення шкіри хамелеона може змінюватися в залежності від емоційного і фізіологічного стану тіла, а також від температури навколишнього середовища. З сірувато-зеленого, що зливається з листям дерев, шкіра раптом може стати жовтувато-, або голубувато-зеленого, сірувато-бурого, чорного, молочного або лілового з усіма відтінками. Забарвлення хамелеона не завжди залежить від навколишнього середовища. Дослідниками встановлено, що забарвлення часто визначається тільки настроєм тварин. Як наприклад, забарвлення страху, вагітності, стресове. На забарвлення також впливає інтенсивність сонячного випромінювання, температура й час дня. У зв'язку з цим шкіра може бути ознакою стану здоров'я. Бліде забарвлення часто є ознакою нездоров'я. Здатність організму змінювати колір шкіри зумовлений дивними пігментними клітинами – хроматофорами. Хроматофори в перекладі з грецької мови означає «фарбо-несучі». Ці клітини дійсно мають складний механізм роботи і тісно пов'язані з нервовою системою хамелеона. Вони містять в цитоплазмі забарвлені речовини – пігменти, що зумовлюють забарвлення покриву хамелеона. Серед основних типів пігментних клітин виділяють: меланоцити і меланофори, що містяться у органелах; меланосоми – різні модифікації меланіну (від жовтого до майже чорного кольору); ксантофори, що містять каротиноїди, флавін і птерідіни (від жовтого до червоного кольору) локалізовані в органелах; ірідоцити або гуанофори, що містять кристали гуанідину зумовлюють блискуче, сріблясте або золотисте забарвлення. В процесі роботи цих клітин, хроматофори перебувають у зовнішньому – волокнистому і глибшому шарі шкіри хамелеона, вони представляють собою розгалужені клітини з розташованими в них зернами темно-коричневого, чорного, червоного і жовтого пігменту. В одних хроматофорах таких зерен багато, а в інших – мало. У тих місцях, де таких клітин більше, забарвлення більш яскраве, і відповідно навпаки. Важливо те, що він розташований у клітині.

Поява різних відтінків викликається поєднанням пігментів обох шарів. Зелені ж тони додатково виникають внаслідок заломлення променів у поверхневому шарі, що

має безліч сильно заломлюючих світло кристалів гуанідину. У результаті цього, забарвлення може швидко змінюватися від білуватого і помаранчевого, через жовтий і зелений колір до пурпуру, темно-коричневого і чорного. Причому ці зміни можуть захоплювати як все тіло, так і окремі його частини супроводжуючись появою і зникненням різного кольору смуг і плям. Самі хроматофори можуть то опускатися в глиб шкіри – тоді шкіра бліда, то наближатись до її поверхні – і шкіра стає більш контрастною й яскравою.

УДК 636:612.014.1:636.2

ГРИМАКОВСЬКА К.В., студентка 2 курсу

Науковий керівник – **ПОСТОЙ Р.В.**, к.вет.н.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

karprovskiy@meta.ua

ДИНАМІКА ПОКАЗНИКІВ ОБМІНУ ВУГЛЕВОДІВ В ОРГАНІЗМІ КОРІВ ЗА УМОВИ ВВЕДЕННЯ ДО РАЦІОНУ ЦИТРАТІВ БІОГЕННИХ МЕТАЛІВ

Одним з найбільш перспективних напрямків розвитку вітчизняної та світової науки є нанотехнології, які поступово проникають у всі сфери нашого життя. Для збереження і отримання високої продуктивності тварин важливе значення має мінеральне живлення. Особливої уваги заслуговують наночастинки біогенних металів у складі кормових добавок в раціонах тварин і птиці – нанонутріцевтиків. Задавання макро- та мікроелементів тваринам у формі наночастинок має ряд переваг. Наноаквахелати біометалів володіють високою біологічною дією, завдяки своїм нанорозмірам вони більш повно засвоюються організмом і активно використовуються у процесах обміну речовин. Проте, механізм дії наноматеріалів на організм тварин недостатньо вивчений. Метою роботи було вивчення ефективності застосування комплексу наноаквахелатів мікроелементів для корекції обміну вуглеводів у лактуючих корів.

Дослідження проводили на 10 коровах української чорно-рябої молочної породи на базі ПСП «Гейсиське» Ставищанського району Київської області. Із клінічно здорових тварин сформували 2 групи – дослідну та контрольну за методом аналогів. Ураховуючи хімічний склад раціону, тваринам дослідної групи згодовували разом з концентрованими кормами протягом 30 діб комплекс цитратів біометалів, виготовлених з використанням нанотехнологій, наступного складу: Мангану, Кобальту, Магнію, Купруму та Цинку в дозі 0,01 мл на 1 кг маси тіла. Раціон корів контрольної групи залишали без змін. На початку та в кінці досліду для біохімічних досліджень відбирали зразки крові з яремної вени з дотриманням правил асептики та антисептики.

В результаті 30-денного застосування наноаквахелатів мінералів ми спостерігали зменшення молочної та піровиноградної кислоти в сироватці крові дослідних тварин на відповідно 8,5 % ($p < 0,05$) та 4,8 % ($p < 0,05$). Це вказує на зростання інтенсивності залучення лактату та пірувату до процесів проміжного обміну речовин. Про поліпшення процесів обміну вуглеводів в організмі лактуючих корів під впливом цієї добавки також вказує зниження співвідношення лактат/піруват на 8 %. Це є

свідченням того, що в організмі активуються процеси аеробного окиснення вуглеводів, які є більш енергетично вигідними.

На нашу думку, позитивний ефект від застосування комплексу цитратів біогенних металів на метаболізм вуглеводів зумовлений як дією Мангану, Кобальту, Магнію, Купруму та Цинку на активність ферментів, гормонів та вітамінів, так і специфічними властивостями наночастинок.

УДК 619:612.8:159.923.4:636.2

КОРОЛЬ Г.В., студентка 2 курсу

Науковий керівник – **ПОСТОЙ Р.В.**, к.вет.н.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

karprovskiy@meta.ua

ВМІСТ ГЛЮКОЗИ В СИРОВАТЦІ КРОВІ ЛАКТУЮЧИХ КОРІВ РІЗНИХ ТИПІВ ВИЩОЇ НЕРВОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Діяльність всіх систем і органів живого організму, зокрема і молочної залози регулюється нервовою та ендокринною системами. Вважається, що сільськогосподарські тварини з високими показниками сили, рухливості та врівноваженості нервових процесів характеризуються високими продуктивними якостями і відповідно є більш бажаними для тваринництва.

За даними літературних джерел тип вищої нервової діяльності (ВНД) впливає на обмін речовин в організмі корів. Однак, питання про взаємозв'язок між станом вуглеводного обміну та індивідуальними особливостями умовно-рефлекторної діяльності у тварин є недостатньо вивченим. Отже, метою даної роботи було вивчення вмісту глюкози в сироватці крові корів різних типів ВНД.

Досліди проводили на 20 коровах української чорно-рябої молочної породи на базі ПСП «Гейсиське» Ставищанського району, Київської області. За результатами вивчення умовно-рефлекторної діяльності у корів було сформовано 4 дослідні групи. До першої групи входили тварини сильного врівноваженого рухливого, до другої – тварини сильного врівноваженого інертного, до третьої – сильного невірноваженого, до четвертої – слабого типів ВНД. Типи ВНД визначали за методикою умовних харчових рефлексів Г.В. Паршутіна та Т.В. Іполітової у модифікації кафедри фізіології, патофізіології та імунології тварин НУБіП України.

В результаті досліджень встановлено, що у корів слабого типу ВНД вищий вміст глюкози в сироватці крові, ніж у корів інших типів. У корів сильного врівноваженого рухливого та сильного невірноваженого типів ВНД вміст глюкози в сироватці крові був вірогідно нижчим відповідно на 19,16 % ($p < 0,05$) та 14,25 % ($p < 0,05$) порівняно з коровами слабого типу. У тварин сильного врівноваженого інертного типу ВНД відмічали дещо вищий вміст цього вуглеводу в сироватці крові порівняно з тваринами сильного врівноваженого рухливого (на 9,82 %) та сильного невірноваженого (на 4,34 %) типів. Показники обміну вуглеводів взаємозв'язані з продуктивністю корів і нижчий вміст глюкози у сироватці крові в лактаційний період характерний саме для високопродуктивних корів.

Таким чином, отримані дані вказують на те, що для корів різних типів вищої нервової діяльності характерна різна інтенсивність обміну вуглеводів. Зокрема, в

організмі корів з сильними нервовими процесами глюкоза більш інтенсивно використовується органами та тканинами організму, першочергово – для підтримання високої молочної продуктивності.

УДК 636.1:591.1

ДОРОГАНЬ В. М., студент 3 курсу

Науковий керівник- **ШЕРСТЮК Л. М.**, старший викладач

Полтавська державна аграрна академія

user.useron@yandex.ru

ПОРІВНЯЛЬНІ ФІЗІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДЕЯКИХ ПОКАЗНИКІВ ОРГАНІЗМУ КОНЕЙ

У світі існує більше двохсот порід коней. Так, наприклад, крокові (Першерон, Арден, Російський ваговоз...), рисисті (Французька рисиста, Стандартbredна рисиста, Орловська рисиста та призова), чвалові (Англійська верхова, Арабська верхова, Ахал-Текинська верхова, Українська верхова...), Чистопородна арабська (Pure-bred Arab), Чистопородна верхова (English thoroughbred), Англо-арабська (Anglo-Arabian). Диким предком сучасних коней є тарпан. Цей вид досить широко був розповсюджений в XVIII—XIX ст.. Але раніше вважали, що диким предком сучасних коней був кінь Пржевальського, але науковець В. И. Громова - знавець історії коней - на підставі ретельних досліджень довела, що кінь Пржевальського не має до сучасних коней ніякого відношення, хоча і є близьким родичем. Згодом цю думку підтвердив хромосомний аналіз: у коня Пржевальського виявилася 66 пар хромосом, а в домашнього – 64. Конярство — галузь тваринництва, яка займається розведенням та використанням коней в різних напрямках. В Україні конярство представлено такими напрямками: племінний, робочо-користувальний та спортивний. Найбільш поширені породи: чистопородна верхова, яка вирощується в 5-ти конезаводах.

Метою нашої роботи було провести порівняльні дослідження деяких фізіологічних показників помісних і чистопородних коней. Для цього ми взяли 3 представника помісних коней Гадяцького району Полтавської області й порівняли їх деякі екстер'єрні та фізіологічні показники з чистопородними.

Експеримент показав, що деякі екстер'єрні показники промірів тіла дослідних тварин з чистопородними досить близькі. Для порівняння помісних коней із чистопородними ми використали такі проміри тіла: вага, висота в холці, коса довжина тулуба, обхват грудей. Дослідження екстер'єру показали, що різниця зовнішніх показників дослідних коней з чистопородними досить мала і складає : висота в холці 2 – 3 см., коса довжина тулуба 5 – 20 см, обхват грудей 2 - 30 см., середня вага 16 – 30 кг. Аналізуючи деякі фізіологічні показники дослідних коней, ми виявили, що вони в межах норми. На дані показники впливає хвилювання тварин, вік, стать, утримання, фізіологічний стан організму тощо. Відомо, чим молодша тварина, тим частота серцевих скорочень і пульсу більші, ніж у дорослих. Найбільш схожими виявилися породи: Шведські ардени і Орловська рисиста. Можна зробити припущення, що дослідні помісні коні Гадяцького району Полтавської області були виведені методом схрещування двох вище названих чистопородних коней.

Таким чином, результати наших досліджень показали, що дослідні помісні коні мають спільні зовнішні показники із чистопородними тваринами, і тому можна припустити, що в минулому, для створення даних помісних коней були використані коні Шведські ардени та Орловський рисак.

УДК 619:616-091.8

ГУДЗЬ О.В., студент 3 курсу

Науковий керівник – **СКРИПКА М.В.**, доктор вет. наук

Полтавська державна аграрна академія

ЗАХВОРЮВАННЯ КОНЕЙ, ЩО ПЕРЕБІГАЮТЬ ІЗ СИНДРОМОМ КОЛЬОК

До 72% від загальної кількості захворювань шлунково-кишкового тракту коней складають захворювання, що перебігають з синдромом кольок. Розрізняють кольки симптоматичні, справжні і несправжні. Причиною симптоматичних кольок є інфекційні, інвазійні, хірургічні та акушерські захворювання. Несправжні кольки виникають як наслідок болю в печінці, нирках, на плеврі. Справжні кольки пов'язані з захворюваннями шлунково-кишкового тракту. В зв'язку з тим, що хвороби травлення коней із проявом кольокносять значний економічний збиток, важливим є визначення механізму розвитку даної патології.

Мета роботи – провести аналіз особливостей морфологічного прояву кольок коней. Методи досліджень: патологоанатомічні (метод неповної евісцерації).

Результати власних досліджень. В випадку загибелі коня за гострого розширення шлунку було виявлено личинки гедзів (*Gastrophilus*) на слизовій оболонці кардіальної частини шлунку. Скорочення м'язового кільця шлунку і відповідно закриття кардіального отвору призвело до газоутворення, і загибелі тварини в наслідок асфіксії, викликаного венозною гіперемією та набряком легень.

У випадку загибелі тварини з ознаками завороту кишечника (странгуляційний ілеус), в стінці петлі голодної кишки відбувся венозний застій крові з утворенням геморагічного трансудату в просвіті кишки та газоутворення в інших відділах кишечника. Дана патологія розвинулась в наслідок різких поворотів та качання на спині під час приступів болю, що були викликані запальними процесами в нирках. В наслідок метеоризму мав місце перерозподіл крові, однак набряку легень передувало розрив артерії, що призвело до внутрішньочеревної кровотечі.

В усіх випадках патологоанатомічним дослідженням встановлено збільшення в об'ємі ділянки черева, виразне кровонаповнення судин шиї, голови, органів грудної порожнини. Тканини черевної стінки, а також органи черевної порожнини були анемічні. Такий перерозподіл крові пояснюється збільшенням тиску в черевній порожнині і відповідно здавлюванні судин органів та тканин розташованих в даній ділянці тіла. Відбувся відтік крові по кровеносним судинам в ділянки тіла з меншим тиском, а саме: грудну частину, шию, голову, кінцівки. Надмірне кровонаповнення судин легень призвело до набряку легень, тварини гинули від асфіксії.

Таким чином, загибель коней в наслідок кольок супроводжується характерними патологоанатомічними змінами що дозволяють визначити першопричину розвитку хвороби (порушення годівлі, паразитарні хвороби, перекручування петель кишечника) та ускладнення (тимпанія, набряк легень, внутрішня кровотеча).

УДК

НАЗАРЕНКО О.О., студ. 1 курсу ФВМ

Науковий керівник – БІЛАН А.В., доцент

Білоцерківський національний аграрний університет

ОГЛЯД ТОКСИЧНОСТІ МОНІЛІФОРМІНУ – МІКОТОКСИНУ ГРИБІВ РОДУ *FUSARIUM*

Моніліформін це метаболіт мікроскопічних грибів, що структурно охарактеризований як натрієва або калієва солі 1-гідроксіциклобут-1-ен-3,4-діон.

Вперше виділений в 1973 році з кукурудзи, яка була уражена грибом *Fusarium proliferatum*, як близькоспорідненого виду гриба *Fusarium moniliforme*, звідси й назва моніліформін. Метаболіт продукують принаймні 30 інших видів грибів роду *Fusarium*. З них, кілька видів є особливо важливими патогенами зернових культур у всьому світі, в тому числі *F. proliferatum* і *F. subglutinans* патогени кукурудзи.

Як повідомляється, в природі моніліформін зустрічаються в зерні кукурудзи, пшениці, жита, тритикале, вівса та рису з різних частин світу. Моніліформін виявили в межах від 16 до 25 мкг/г, у відібраному вручну запліснявілому зерні кукурудзи району Транскей. У США, зразки кукурудзи пов'язані зі спалахом лейкоенцефаломалаяції були проаналізовані та виявлено моніліформін на рівні 2,3 мкг/г. Тим не менш, було встановлено, що фумонізін, а не моніліформін, є збудником захворювання.

Моніліформін в концентраціях від 4,2 до 530 мкг/г знайшли в ураженій грибами роду *Fusarium* кукурудзі в Польщі. Дослідження зразків продуктів харчування з кукурудзи та борошна кукурудзи, з різних країн показали, що кукурудза з Гамбії і Південної Африки містила високі концентрації (3,2 та 2,7 мкг/г, відповідно) моніліформіну, в той час як зразки з кукурудзи і кукурудзяного борошна американського походження, містили низькі концентрації (0,05 та 0,25 мкг/г) моніліформіну. У 24 зразках канадського зерна, пшениці і жита, моніліформін було знайдено тільки в 2 зразках кукурудзи в концентрації 0,06 і 0,2 мкг/г. У польському зерні пшениці і тритикале природно інфікованих видами *Fusarium*, містився моніліформін в середній кількості 5,9 і 3,5 мкг / г відповідно, не уражене на вигляд зерно пшениці і тритикале містило моніліформін в середньому 0,42 і 0,15 мкг/г.

Yu із співавт., повідомили, що зразки харчової кукурудзи з китайського області з Keshan, де відмічали кардіоміопатію, захворювання у людей поширене в китайських регіонах, де люди споживають вирощену в дома кукурудзу, уражену *F. subglutinans* і забруднену моніліформіном. Відібрані зразки містили моніліформін від 0,5 до 1,1 мкг/г. Зразки рису з обох областей, що містили менше моніліформіну, на рівні 0,3 мкг/г. Можливо, через відсутність підходящих аналітичних методів, моніліформін ще не був виділений з готових продуктів, отриманих із зерна забрудненого токсином.

УДК

СТИЧИНСЬКА О.В., студентка 1 курсу

Науковий керівник – **БІЛАН А.В.**, доцент

Білоцерківський національний аграрний університет

АНАЛІТИЧНІ МЕТОДИ ВИЗНАЧЕННЯ МІКОТОКСИНІВ

Для визначення мікотоксинів у сільськогосподарській продукції були розроблені аналітичні методи. Багато дослідників використовували тонкошарову хроматографію (ТШХ, англ. TLC) з флуоресцентним проявом або кольоровою реакцією з нінгідрином, метил-бензотіазолін-1-гідразоном (МВТН) або 2,4 - динітрофенілгідразином, щоб визначити токсин у грибових культурах.

Високоєфективна рідинна хроматографія (ВЕРХ), як правило, краща за ТШХ через її підвищену чутливість і роздільну здатність. Тіль та співавт. використовували іонно-обмінну хроматографію для визначення мікотоксинів в зразках кукурудзи. Токсини екстрагували дистильованою водою і визначення проводили без додаткового очищення або після очищення на колонках з диетиламіноетилом (DEAE)-Sephadex. Подібна процедура була використана для визначення моніліформіну у вибірці з кукурудзи, яка була пов'язана зі спалахом лейкоенцефаломалаяції у коней штату Пенсільванія, США. Межа кількісного виявлення склала 10 мкг/г. Було також описано метод ВЕРХ, в якому використовується іонне-випаровування для виділення і визначення моніліформіну в кукурудзі. Метод був відносно чутливий з межею кількісного визначення 0,1 мкг/г при 0,1-1,6 мкг/г піків концентрації. Однак втрачав від спільного елювання, яке створило складності при інтерпретації хроматограм. Процедура, включала 3-ступінчате очищення зразка на колонці Amberlite IRC-50, C18 Sep-Pak і "ChemTube™", що виявилось не практичним для рутинного визначення великої кількості зразків.

Скотт і Лоуренс розробили інший метод ВЕРХ з використанням іонно-парного розподілу фаз для визначення моніліформіну у кукурудзі та пшениці. Токсин екстрагували сумішшю ацетонітрил / вода (95/5), концентрували та випаровували при температурі близько 50 ° С і очищали на Сеп-Пак картриджах C₁₈. Повідомляється, що піки концентрації були на рівні від 0,05-1,0 мкг/г кукурудзи, з кількісним виявленням близько 0,01 мкг/г. Тим не менш, хроматографічне розділення було не значним. Тіль описав два методи ВЕРХ із застосуванням іонообмінного і іонно-парного розподілу фаз для аналізу моніліформіну в кукурудзяних екстрактах. Межа виявлення стандарту була на рівні 20 нг. Метод базувався на тривалому очищенні екстракту (4 год) на ДЕАЕ-смолі сефадексу, яка не усуває основні перешкоди з'єднань і ліофілізації. Шарман та співавт. описали чутливий метод ВЕРХ визначення моніліформіну в кукурудзі, пшениці, житі та тритикале. Зразки екстрагували сумішшю ацетонітрил / вода (95/5). Екстракти були сконцентровані та випарені при 40 °С, очищені обернено фазовими та аніонообмінними одноразовими колонками. Екстракти мали на піки з концентрацією 0,25 і 0,5 мкг/ г, а межа кількісного визначення становила 0,05 мкг/г.

УДК

ОЛЕКСІЄНКО Т.В., студ. 1 курсу ФВМ

Науковий керівник – доцент **БІЛАН А.В.**

Білоцерківський національний аграрний університет

ВІДБІР ТА ПІДГОТОВКА ПРОБ ДЛЯ КІЛЬКІСНОГО ВИЗНАЧЕННЯ ВМІСТУ МІКОТОКСИНІВ.

Завдяки шкідливому впливу на здоров'я тварин і людини мікотоксинів, їх рівні були строго регламентовані, особливо у харчових продуктах та кормах. У Європейському союзі регламентовані допустимі рівні мікотоксинів дещо нижчі, ніж в США але, вони, як правило, в коливаються в межах *мкг / кг-мг / кг* для більшості сполук. Різні види зернових культур найбільш часто уражуються мікотоксинами ще під час дозрівання в полі до збору врожаю, а деякі також після збору урожаю під час зберігання, хоча останнє легше контролювати. Перша оцінка харчових продуктів і кормів це перевірка на видимі грибкові забруднення, а також на характерний запах цвілі, хоча ці фактори не обов'язково корелюються з концентрацією мікотоксинів.

У зразках тваринного походження, таких як м'ясо (печінка, нирки), молоко, молочні продукти і яйця, в основному досліджують вміст афлатоксину М1 та охратоксину А (ОТА). Існують інші мікотоксини (МРА, RQ, СІТ і СРА), які продукуються грибами, що використовуються при виготовленні сирів та інших продуктів. Особлива увага повинна приділятися оцінці вмісту мікотоксинів в оброблених харчових продуктах, оскільки під час термічної обробки, вміст мікотоксинів, як правило, знижується, але продукти їх розпаду інколи володіють вищим рівнем токсичності.

Інша група зразків, з внутрішнього середовища. Вони набувають все більшого значення з визнанням "синдрому хворої будівлі", хронічні захворювання, пов'язані з втомою, алергічні реакції, неврологічні симптоми, захворюваність на рак та інше. Люди живуть у так званих «інфікованих» будівлях, які містять спори грибів та мікотоксини, присутні у повітрі та домашньому пилу, але можуть бути і на виробництві. Отже, для оцінки ступеня впливу мікотоксинів на навколишнє середовище і для продовольчої безпеки також важливо проводити аналіз зразків, отриманих від людей (кров, сеча, молоко).

Нарешті, проби навколишнього середовища, такі як ґрунт і вода може надати інформацію про кількість мікотоксинів, що можуть уражати сільськогосподарські культури, тварин і людей.

УДК

ПРОКОПЕЦЬ А.В., студ. 1 курсу ФВМ

Науковий керівник – доцент **БІЛАН А.В.**

Білоцерківський національний аграрний університет

ОГЛЯД ТОКСИЧНОСТІ ФУМОНІЗИНУ – МІКОТОКСИНУ ГРИБА РОДУ *FUSARIUM*.

Фумонізени – вторинні метаболіти мікроскопічних грибів роду *Fusarium* та *Alternaria*, виявлені порівняно недавно і є важливою групою мікотоксинів, які

викликали міжнародний інтерес і заклопотаність у зв'язку з їх канцерогенною здатністю та широке поширення на кукурудзі, основної зернової культури світу і раціону багатьох людей в країнах, що розвиваються. Продукуються в першу чергу грибами *Fusarium verticillioides* (Sacc.) Ніренберг (*F. moniliforme* Sheldon) і *F. proliferatum* (Matsushima), основними збудниками фузаріозу кукурудзи (*Zea Mays*) в усьому світі.

Крім того є деякі види *Fusarium*, що також здатні продукувати фумонізину у великій кількості *F. nygamai* (Burgess et al., Trimboli). Кілька інших видів здатні до помірного продукування *F. anthophilum* (A. Braun) Wollenw., *F. globosum* Rheeder, Marasas et al., Нельсон *F. napiforme* Marasas, Нельсон et al. Rabie і *F. thapsinum* Klittich. Найбільш важливими є, фумонізину групи В, а саме фумонізину (FB₁), (FB₂) і (FB₃).

Ці сполуки є дієфірами пропан-1,2,3-трикарбонових кислот і різні 2-аміно-12,16-диметил-полігідроксіекозани, в яких С-14 і С-15 гідроксильні групи етерифіковані з кінцевими карбоксильними групами трикарбонових кислот. Незважаючи на те, що більшість опублікованої літератури по фумонізінах висвітлює виключно з ці три форми токсину, недавній огляд перерахував в цілому 28 аналогів фумонізіну, в тому числі групи А, В, С і Р. Крім цих форм, також відомі частково або повністю гідролізовані форми токсину, а також деякі продукти реакції з цукрами, такі як N-карбоксиметил-FB і N-(1-дезоксид-фруктоз-1-іл) FB. Також були представлені докази поєднання фумонізинів з білками в оброблених харчових продуктах. Однак, крім трьох основних токсинів з групи В, ступінь природного виникнення і значення багатьох з цих форм в значній мірі невідомі.

Відкриття мікотоксинів фумонізинів та експерименти, які підтверджують їх здатність викликати захворювання, що пов'язані з вживанням кормів – забруднених *F. verticillioides*. У 1990 році Келлерман із співавт., викликали ураження головного мозку в коня (лейкоенцефаломалією), шляхом перорального введення чистого FB. Харрісон із співавт. наводить приклад набряку легенів і гідроторакс у свиней після внутрішньовенно застосування FB. Вплив фумонізинів залежить від виду тварини. Зв'язок фумонізіну зі спалахом хвороби харчового походження, яка характеризувалася болями в ділянці черева та діареєю в осіб що споживали забруднену кукурудзу та сорго на плато Декан, описано дослідниками з Індії, але про прямий токсичний вплив на людину не повідомлялося. Мікотоксин має канцерогенні властивості, що було показано, у самців щурів, при рівні токсину в кормі 50 мг/кг.

УДК 619:616

ЦИГАНКОВА С.О., МОРУС О.В. студентки 1 СП курсу

Наукові керівники – **МЕЛЬНИЧЕНКО А.П.**, канд. біол. наук,

БЕВЗ О.С., канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ІМУНОКОМПЕТЕНТНІ КЛІТИНИ ОРГАНІЗМУ

Вивчення особливостей імунної системи, яка об'єднує тканини і органи, в яких проходить утворення, взаємодія та рециркуляція клітин – імуноцитів, які розпізнають

генетично чужорідні субстанції (антигени) і здійснюють специфічні захисні реакції залишається актуальною й на теперішній час.

Головними клітинами, здійснюють імунологічний контроль та імунологічний захист в організмі, є Т-лімфоцити, В-лімфоцити, плазмоцити та макрофаги. Головним джерелом стовбурових клітин для всіх імуоцитів є червоний кістковий мозок. Диференціація та утворення зі стовбурових клітин Т-лімфоцитів відбуваються в тимусі, а В-лімфоцитів – в червоному кістковому мозку. Залежно від механізму знищення антигену розрізняють гуморальний і клітинний імунітет. При формуванні гуморального імунітету (частіше у відповідь на дію антигенів бактерій) ефекторними клітинами є плазмоцити, які синтезують і виділяють у кров антитіла, які вступають у взаємодію з антигенами та знешкоджуючі їх. Поступивший антиген захоплюється і переробляється макрофагом і далі передається В-лімфоцитів. Одночасно антиген має стимулюючий вплив на Т-лімфоцити, які розмножуються, і частина з них (Т-хелпери) починають виділяти особливі речовини – лімфокіни, які надають вплив на В-лімфоцити. Дія цих лімфокінів індукує трансформацію В-лімфоцитів у В-бласти, які розмножуються і далі диференціюються в плазматичні клітини, які секретують антитіла. Таким чином, для того щоб з В-лімфоцитів почали утворюватися антитілопродукуючі плазмоцити, необхідні два стимули – від макрофагів (антиген) і від Т-лімфоцитів (лімфокіни). Коли утвориться достатня кількість плазмоцитів і антитіл, процес зупиняється за допомогою особливої групи Т-лімфоцитів – Т-супресорів, які також виробляють спеціальні речовини – лімфокіни. При формуванні клітинного імунітету основну дію роблять цитотоксичні лімфоцити, або Т-киллери, які здатні руйнувати чужорідні клітини (мішені). Такий вид імунної реакції має місце при трансплантації чужорідних клітин і тканин, при розвитку аутоімунних захворювань, що супроводжуються руйнуванням власних клітин організму, при розвитку пухлин. Частина стимульованих антигеном В- і Т-лімфоцитів переходить в неактивний стан і зберігається протягом довгого часу у вигляді так званих клітин пам'яті.

Таким чином, в реакціях гуморального і клітинного імунітету Т-лімфоцити грають регулюючу роль: вони або стимулюють створення плазмоцитів (Т-хелпери), або, навпаки, пригнічують (Т-супресори).

УДК 619:616.995.132.6-074/-076

МАЛЮКІНА О.О., магістрантка

Науковий керівник – **АРТЕМЕНКО Л.П.**, канд. вет наук

Білоцерківський національний аграрний університет

СУЧАСНІ МЕТОДИ ДІАГНОСТИКИ ТРИХІНЕЛЬОЗУ

Діагностику трихінельозу проводять, використовуючи прямі і непрямі методи. Прямими методами виявляють личинки трихінел першої стадії у м'язовій тканині, непрямыми – антитіла, антигени у крові та інших тканинах макроорганізму чи інші зміни, характерні для трихінельозу.

Прямі та непрямі методи виявляють трихінельозну інвазію на рівні роду. Для встановлення виду чи генотипу трихінел необхідна подальша діагностика, яку проводять, використовуючи полімеразну ланцюгову реакцію (ПЛР). До прямих

методів належать компресорна трихінелоскопія м'язових зрізів та метод перетравлювання проб м'язів у штучному шлунковому соці.

Традиційним методом діагностики трихінельозу є компресорна трихінелоскопія. Цей метод використовується для дослідження свинини ще з 1863р. У нашій країні компресорна трихінелоскопія свинини введена з 1936 року і з часу її впровадження методика і техніка майже не змінилися.

Суть цього методу полягає в дослідженні за допомогою мікроскопа роздавлених під компресорієм зразків м'язів розміром з вівсяне зерно. Перевагами методу є простота його виконання і низькі технічні вимоги до лабораторій, де проводиться трихінелоскопія. Недоліками методу є те, що: по-перше, процедура експертизи займає багато часу та вимагає значного навантаження на спеціаліста-трихінелоскопіста; по-друге, чутливість компресорної трихінелоскопії залежить від зразка м'язової тканини (розміру, місця відбору), якості цього зразка (наприклад, нативний чи заморожений), тривалості інвазії, виду трихінел, компетентності аналітика, який проводить аналіз тощо.

Більш надійним методом діагностики трихінельозу є метод перетравлювання проб м'язів у штучному шлунковому соці. Суть цього методу, у різних його варіантах, полягає у тому, що подрібнені зразки м'язової тканини перетравлюють у штучному шлунковому соці, який містить приблизно 1% пепсину та 1% соляної кислоти. Перетравлювання проводять за температури 42-45 °С, постійно перемішуючи протягом 30 хв і більше. Після перетравлювання та відстоювання осад досліджують під світловим чи проєкційним мікроскопом на наявність декапсульованих личинок трихінел.

УДК 069.51:636:57.082.14

ЧЕМЕРОВСЬКИЙ Валерій Олексійович – студент II курсу

ЧОРНОКІНЬ Дмитро Вікторович – студент IV курсу екологічного факультету

ДЯЧУК Володимир Володимирович – студент III курсу

Науковий керівник – канд.. вет.наук, доцент **ДУДКА В.Б.**

Білоцерківський національний аграрний університет

ВИГОТОВЛЕННЯ МУЗЕЙНИХ ЕКСПОНАТІВ ЧУЧЕЛ ТВАРИН МЕТОДОМ СКУЛЬПТУРНОЇ ТАКСИДЕРМІЇ З ВИКОРИСТАННЯМ НЕСТАНДАРТНИХ МАНЕКЕНІВ

Процес виготовлення чучела розподіляється на декілька етапів: перший – це максимально ретельно і акуратно знімається шкіра з віпрепаруванням найдрібніших деталей. При цьому розрізів повинно бути якомога менше, робити їх потрібно на тильних поверхнях, непомітних при зашиванні. Перед зніманням шкіри проводяться головні проміри:

А-В – довжина голови від середини верхівки носа до медіального кута ока.

С-Д – окружність шиї позаду вух.

Другий етап – мездрування, що являє собою відділення підшкірної клітковини від дерми шляхом зрізання чи скоблення. При цьому основа шкіри знімається навіть з хрящів вушних раковин.

Третій етап – вичинка шкіри, що передбачає її прання, полоскання, замочування в розчині органічної кислоти та солі і дублення. Після вичинки і підв'ялювання зашиваються небажані порізи і шкіра готова до монтажу на манекен.

На даний час існує багато таксидермічних студій і фірм, які пропонують готові манекени. Як правило- це відносно стандартні, типові манекени розроблені і виготовляються для найбільш розповсюджених видів мисливської фауни (таких як косуля європейська, дикий кабан, олень п'ятнистий і благородний). В нашому випадку найбільша проблема виникає з виготовленням чучел домашніх тварин які зрозуміло не є об'єктом полювання і тому жодна фірма не виготовляє для них манекенів. Але як показує практика тіж олені, причому впольовані на території України, дуже відрізняється розмірами як А-В так і С-Д. В зв'язку з цим виникає необхідність підгінати стандартний манекен під розміри даного екземпляра, або (що значно складніше) виготовляти нову скульптуру.

Підгонка стандартного манекену заключається в акуратному підрізання або навпаки додаванні поліуретанової піни з якої його виготовлено.

В таких випадках, спочатку виготовляється фанерний каркас у вигляді профілю майбутнього манекена і поступово по мірі затвердіння піни, поетапно шар за шаром, формується скульптура тушки тварини за умови знятої шкіри. При цьому постійно заміряється А-В та С-Д, і проводиться примірка шкіри на манекен.

На заключному етапі підготовлена шкіра одівається і обшивається на манекен та висушується.

УДК 636.8:611.8: 612. 8: 636.2

НЕЧИПОРУК Є.В.- студентка 2 курсу ФВМ

ЛУПІН В.А. – студенти ІІІ курсу ФВМ

Керівник – асистент **КОРОБКОВА В.М.**

Білоцерківський національний аграрний університет

АВТОНОМНА НЕРВОВА СИСТЕМА ВРХ

Автономний відділ нервової системи залежно від морфофункціональних особливостей поділяється на дві частини: симпатичну і парасимпатичну.

Скоординована дія автономної системи забезпечується корою головного мозку в якому є вищі кіркові автономні центри. Симпатична – pars sympathica – нервова система іннервує серце, кровоносні та лімфатичні судини. Парасимпатична – pars parasympathica – іннервує еферентними волокнами гладенькі м'язи внутрішніх органів, а також усі залози. Більшість органів тварин мають подвійну іннервацію.

Мета нашої роботи – вивчення центрів симпатичної нервової системи великої рогатої худоби за допомогою тонкого препарування, фотографування, метрометрії.

Центри симпатичної іннервації всього організму лежить у латеральних рогах сірої речовини груднопоперекового відділу спинного мозку. Парний симпатичний стовбур – truncus sympathicus – у вигляді ланцюжка розміщений на вентро латеральній поверхні тіл хребців. У цьому стовбурі в кожному сегменті є вузли, які відповідають кількості грудних, поперекових хребців, а в крижовому відділі може бути від 1 до 4 так як вони зливаються.

В ділянці шиї симпатичний стовбур разом з вагусом лежить на трахеї поряд із загальною сонною артерією, утворюючи вагосимпатичний стовбур. До шийної частини симпатикуса належить три вузли.. Краніальний шийний ганглії лежить під крилою атланта біля тіла потиличної кістки.

Середній шийний ганглії тонкий веретеноподібний, довжина його біля 2,5 мм, розташований біля підключичної артерії. Каудальний шийний ганглії зливається з першими трьома грудними вузлами, утворюючи значних розмірів шийно-грудний (зірчастий) вузол (gnl stellatum). Він розташований біля голівки першого ребра.

Значною частиною грудного відділу симпатичного стовбура є більший черевний і менший черевні нерви, які утворюються до вузловими волокнами VI-IX та VIII – XII грудних сегментів. Ці нерви прямують в черевну порожнину і закінчуються в півмісяцевому вузлі, які є центром сонячного сплетення. Півмісяцевий вузол gnl. semilunare – непарний, розміщений на черевній і краніальній брижовій артеріях і складається з трьох частин – це два черевні вузли і краніальний брижовий вузол. Каудальний брижовий ганглії розташований на каудальній брижовій артерії. Між сонячним і каудальним брижовим сплетеннями розташоване міжбрижове сплетення, а підчеревне сплетення може бути розташоване на брижі прямої кишки або на широкій матковій зв'язці. Результати наших досліджень відповідають науковим даним.

УДК 636:611.37:612.34:636.4

ТИШКІВСЬКА А.М. – студентка 1 курсу ФВМ

Науковий керівник – асистент **КОРОБКОВА В.М.**

Білоцерківський національний аграрний університет

ПІДШЛУНКОВА ЗАЛОЗА СВИНІ

Підшлункова залоза – орган травної системи хребетних. а.

Наші дослідження спрямовані на вивчення будови, топографії і живлення підшлункової залози свині за допомогою тонкого препарування, фотографування та метрометрії.

За своєю будовою підшлункова залоза відноситься до складних трубчасто-альвеолярних. Основні маса залози здійснює ендокринну функцію виділяючи свій панкреатичний сік через вивідний проток в дванадцятипалу кишку. Травний секрет бере участь у перетравлюванні ліпази, спільно з жовчю емульгують і розщеплюють жири до жирних кислот, вуглеводів і альфа – амілази підшлункової залози і білків (протеази.).

В результаті досліджень було встановлено, що підшлункова залоза (Pancreas) – великий пухкий паренхіматозний орган, що складається з окремих часток, сполучених між собою пухкою сполучною тканиною. Вона не має чітких контурів що пояснює її не компактність і відсутність спеціальної капсули.

У свині залоза велика, трикутної форми, сіро-жовтого кольору і має багато жирової тканини. За топографічним положенням – залоза сильно розгалужена вздовж початку дванадцятипалої кишки і вздовж малої кривизни шлунка. Вона складається з трьох частин середньої, правої і лівої. Середня частка залози (corpus pancreatis) . Середня частка залози розміщена дорсально на дванадцятипалій кишці і вентрально

від ворітної вени. Права частка (lobus pankreatis dexter) розташована на брижі дванадцятипалої кишки.

Права частка тягнеться вздовж дванадцятипалої кишки до середини медіального краю правої нирки. Ліва частка (lobus pankreatis sinister) лежить на меншій кривизні шлунка і досягає селезінки і лівої нирки. Середня частка залози пронизана ворітною веною. Залоза розміщена в межах двох останніх грудних і двох перших поперекових хребців. Проток залози відкривається на 13-20 см від

пілоруса. Маса залози від 100 до 150 г. Підшлункова, як залоза екзот – і ендогенної секреції постачається кров'ю і має множинні джерела живлення, які були нами встановлені при препаруванні. Основні джерела живлення це – краніальна брижова артерія (a. mesenterica cranialis) та черевна артерія (a. caeliaca) зі своїми гілками: селезінковою (a. lienalis), лівою шлунковою та печінковою, а одноіменні вени впадають в систему ворітної вени. Іннервація: парасимпатичні волокна блукаючого нерва стимулюють секрецію залози, симпатичні волокна півмісяцевого ганглію – подавляють.

УДК 636:611.441:612.44:636.2.4

ГЕТАЛЮК І.Ю. – студентка 1 курсу ФВМ

Науковий керівник – асистент **КОРОБКОВА В.М.**

Білоцерківський національний аграрний університет

ВИДОВІ ОСОБЛИВОСТІ ЩИТОПОДІБНОЇ ЗАЛОЗИ ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ, СВИНІ.

В процесі історичного розвитку тварин виділилась група органів, продукти життєдіяльності яких специфічно впливають на життєдіяльність інших органів і ця функція стала для них основною. Такі органи називають ендокринними, або залозами внутрішньої секреції. Органи внутрішньої секреції не мають виводних протоків.

Мета нашої роботи – вивчення будови і васкуляризації щитоподібної залози великої рогатої худоби і свині за допомогою препарування, фотографування, метрометрії.

В результаті досліджень було встановлено, що щитоподібна залоза – найбільша з периферичних ендокринних залоз організму. Вона непарна, складається з лівої і правої часток та перешийка, який з'єднує їх. Вентрально залоза розташована на шії позаду гортані на перших хрящах трахеї. Форма кожної частки у різних тварин відрізняється. Залоза має темно-червоне забарвлення. Залоза складається з фолікулів заповнених колоїдом. До складу колоїду входить особливий йод глікопротеїн, що називається йодтіроглобуліном. Він являє собою запасну форму тироксину і трийодтироніну – основних гормонів фолікулярної частини щитовидної залози. В організмі і вміст кальцію в крові. Гормони регулюють загальний обмін речовин. Фолікули упаковані в сполучну тканину, яка формує оболонку залоз. Консистенція залози щільна.

У великої рогатої худоби частки залози дрібногорбисті, завдовжки 6-7 см, завширшки – 5-6 см. Ширина перешийка 1,5 см. Маса залози -15-35 г.

У свині щитоподібна залоза темно-червоного кольору, горбиста і розташована під трахеєю. Дуже добре розвинений перешийок залози. Він має вигляд пластинки

завдовжки 4-5 см і завширшки 2- 2,5 см. Частки малі у вигляді відростків перешийка. Маса залози від 12 до 40 г.

Кровопостачання залози дуже рясне, здійснюється двома краніальними щитоподібними артеріями *a. thireoidea caudalis* які відгалужується від *a. carotis comunis* на рівні кільцевиднотрахеїні мембрани (зв'язки) *membrane cricotrachealis* або першого трахеїного хряща. Тканина щитоподібної залози має багато малих артеріальних гілок на передній і бічних поверхнях залози. Після того як артеріальна кров віддасть кисень тканинам щитоподібної залози, вона, забравши вуглекислоту гормони та їх метаболіти, збирається в маленьких венах, які сплетені під капсулою щитоподібної залози. і через щитоподібну вену у свині і ВРХ у внутрішню і зовнішню яремні вени. Щитоподібна залоза має інервацію як симпатичну від краніального шийного ганглію, так і парасимпатичну від блукаючого нерва.

УДК 636:611.728.3

БЕЛЯВСЬКИЙ В.В. - студент 1 курсу ФВМ

КАРПЕНКО Д.Р.– студент 1 курсу ФВМ,

Науковий керівник – канд. біол. наук, доцент **СТОРОЖУК В.А.**

Білоцерківський національний аграрний університет

МОРФОФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ СУГЛОБОВОГО ХРЯЩА.

Хрящова тканина – спеціалізований вид сполучної тканини, що виконує опорну функцію. В ембріогенезі вона розвивається з мезенхіми і формує скелет зародка, який потім в більшій частині замінюється кістковою тканиною.

Метою наших досліджень було вивчення морфофункціональних особливостей суглобового хряща домашніх ссавців. Матеріалом для досліджень був суглобовий хрящ гомілки собаки. В роботі використано комплекс макро-мікроскопічних та гістологічних методів дослідження.

По загальноприйнятій класифікації суглобовий хрящ відноситься до гіалінових хрящів, але має свою специфіку визначену його локалізацією та виконуваними функціями. На відміну від всіх інших видів хрящової тканини суглобовий хрящ не має охрястя і його оголений матрикс безпосередньо контактує із синовіальною рідиною. Живлення хряща проходить дифузно з боку синовіальної рідини, та за рахунок кровоносних судин, які підходять від субхондральної кістки.

Суглобовий хрящ має чітко виражену полярність і зональність. Більшістю дослідників виділяється три зони хряща: тангенціальна, середня і базальна зони. Тангенціальна або поверхнева зона утворена декількома рядами хондроцитів занурених в аморфну речовину. Колагенові волокна розміщені не паралельно поверхні хряща, а орієнтовані в напрямку дії сили тиску. В середній, або проміжній зоні відзначаємо утворення вертикальних колонок хондроцитів розділених пучками колагенових волокон, які зменшують силу тиску на нижче лежачі структури. Середня зона з двох боків обмежена перехідними шарами від тангенціальної до проміжної і від проміжної до базальної зони. Базальна зона включає в себе шар гіпертрофованих хондроцитів, базофільну лінію та шар мінералізованого хряща, що контактує із субхондральною кісткою. Наявність гіпертрофованих клітин свідчить про процеси кальцифікації. В зоні мінералізації знаходиться так звана базофільна лінія

(Tademark), що являє собою не мембранну структуру. Вона має безпосереднє відношення до транспорту води, електролітів і продуктів метаболізму. При порушенні цілісності базофільної лінії в хрящ проникають судини, підсилюються окисні і гідролітичні процеси, внаслідок чого хрящ некротизується і кальцифікується.

Таким чином, вищеназвані морфофункціональні особливості структурної організації суглобового хряща беззаперечно обумовлюють його морфо адаптивні властивості, що необхідно враховувати в клінічній практиці для оцінки реактивних і репаративних властивостей хряща при захворюваннях суглобів та в реконструктивній і відновній хірургії хрящових компонентів опорно-рухового апарату.

УДК 636.4.612.6.636.4.033.636.4.087.8.

РЯБЧУК А.І., магістрант

НІЩЕМЕНКО М.П., науковий керівник, професор.

Білоцерківський національний аграрний університет

ТОНУСУ ВЕГЕТАТИВНОЇ НЕРВОВОЇ СИСТЕМИ ТА ОБМІН БІЛКІВ У КОРІВ

У продуктивних тварин вища нервова діяльність, її типи та значення автономної нервової системи і її роль в забезпеченні продуктивності вивчені недостатньо повно. Вперше вивчати та висвітлювати в науковій літературі ці проблеми почали І.П.Павлов, а потім Е.П. Кокоріна в 1986 році.

Роль автономної нервової системи полягає в регуляції обміну речовин, збудливості, автоматії периферичних органів. Автономна нервова система регулює та змінює фізіологічний стан тканин та органів, пристосовуючи їх до діяльності цілісного організму та умов навколишнього середовища. Автономною нервовою системою регулюється діяльність не лише внутрішніх органів.

Метою наших досліджень було впровадження в практику тваринництва окосерцевий (тригеміновагальний) метод визначення тонусу автономної нервової системи великої рогатої худоби в умовах колективних та індивідуальних господарств та дослідити гематологічні та біохімічні показники у тварин в залежності від тонусу автономної нервової системи

Експерименти проводили на лактуючих коровах, тварин, відбрали за методом аналогів. Гематологічні показники – вміст лейкоцитів, гемоглобіну, ШОЕ, виведення лейкоформули та біохімічні показники – активність амінотрансфераз, вміст загального білку, глобуліни, альбуміни, рівень кальцію проводили за загально прийнятими методиками. Тонус автономної нервової системи визначали у клінічно здорових тварин за допомогою окосерцевого (тригеміновагального) рефлексу. Суть методу визначення тонусу автономної нервової системи, полягає у зміні кількості серцевих скорочень у тварин після подразнення очного яблука шляхом натискання на нього.

Аналізуючи гематологічні та біохімічні показників сироватки крові можна зробити наступні висновки: вміст гемоглобіну у тварин симпатикотоніків та ваготоніків був нижчий, ніж у тварин нормо тоніків; вміст загального білка також був

менший, ніж у нормо тоніків; рівень альбумінів у нормо тоніків був більший, а глобулінів був менший порівняно з симпатотоніками і ваготоніками; активність АсАТ і АлАТ у нормо тоніків була меншою порівняно з симпатотоніками і ваготоніками.

Рівень кальцію був нижче у симпатикотоніків та ваготоніків відносно нормо тоніків. Дослідженнями встановили, що тваринам із збалансованістю процесів автономної нервової системи притаманна висока продуктивність, стабільність обмінних процесів, високі пристосувальні можливості до змін умов середовища, народження здорового, стійкого до захворювань потомства.

УДК 636.6.087.74:56

КУЗЬМІНА О., студентка 2 курсу

Наукові керівники – **НІЩЕМЕНКО М.П.**, д-р вет. наук, професор,

ПОРОШИНСЬКА О.А., асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ СТАН СЕРЦЯ ЖАБИ ЗА ВПЛИВУ РІЗНИХ ПОДРАЗНИКІВ

Життєдіяльність клітин, тканин, органів і систем тісно пов'язана з роботою серця, яке, рухаючи кров, подає їм кисень, структурний та енергетичний матеріал. Діяльність серця залежить від багатьох факторів, зокрема від впливу на нього зовнішніх та внутрішніх подразників.

Метою роботи було вивчення впливу подразників різного походження на функціональний стан серця жаби.

Матеріалом для досліджень було серце жаби, при цьому спостерігали за окремими фазами серцевої діяльності в нормі. Вивчали вплив різних температур, хімічних речовин, електричного струму на роботу серця і проводили дослід Станіуса та Гольця.

В роботі серця спостерігали ритмічні періоди скорочення та розслаблення м'яза. Спочатку скорочувались передсердя, а шлуночок в цей час перебував у стані діастолі, потім скорочувався шлуночок, а передсердя були в стані розслаблення, після чого настала загальна пауза.

При дослідженні впливу різних температур на роботу серця встановили, що після прикладання пробірки з теплою водою до венозного синусу частота серцевих скорочень збільшилась від 44 до 60 уд/хв. При дії пониженої температури відмічали сповільнення скорочень серця з 48 до 34 уд/хв.

У відповідь на дію індукційного струму порогової сили серце відповідало повним скороченням.

Після застосування розчину Рінгера на серце ми не відмічали змін в його діяльності, при додаванні до нього кальцію частота серцевих скорочень збільшувалась, а при додаванні до розчину калію навпаки — знижувалась. Також встановили, що адреналін посилює роботу серця, а ацетилхолін має протилежну дію на серце.

В результаті проведеного досліді Станіуса ми встановили, що після накладання лігатури на межі між венозним синусом і передсердям скорочення серця

припинялися, потім наклавши лігатуру на межі між передсердям та шлуночком серце відновлювало свою роботу, однак діяльність його була порушена.

Під час досліду Гольця ми спостерігали, що постукування пінцетом по черевній стінці спричиняло зупинку серцевої діяльності, яка через 5-6 с відновлювалась.

Отже, приведені результати експериментів свідчать про вдосконалені механізми пристосування серця за рахунок складних процесів нейро-гуморальної регуляції до постійного впливу умов, в яких знаходиться організм.

УДК 619: 616 – 092:614.782,221:635.2

ТРУШ А. Г., магістрант

Науковий керівник – **ТИРСІНА Ю.М.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПАТОМОРФОЛОГІЧНІ ЗМІНИ ЗА ДИЗЕНТЕРІЇ СВИНЕЙ В УМОВАХ ГОСПОДАРСТВА

Дизентерія – інфекційне захворювання, що супроводжується геморагічним чи геморагічно-дифтеритичним колітом, виснаженням і загибеллю тварин. Хвороба виникає в осінньо-зимовий період і уражує переважно молодняк віком від 2-х до 6-ти місяців.

Метою нашої роботи було визначення патоморфологічних змін у органах та тканинах за гострого перебігу дизентерії у свиней.

У листопаді 2012 року в ТОВ «Старт» Черкаського району Черкаської області загинуло 8 поросят, які були доставлені до секційної зали ветеринарних клінік факультету ветеринарної медицини БНАУ з метою проведення діагностичного розтину.

За результатами патолого-анатомічного розтину були виявлені зміни, характерні для гострого перебігу дизентерії свиней.

Шлунок помірно наповнений кормовими масами. Слизова оболонка дна шлунка інтенсивно забарвлена в темно-червоний колір, набрякла, вкрита сірим тягучим слизом.

Слизова оболонка тонкого відділу кишечника набрякла, дифузно забарвлена в сіро-червоний та темно-червоний колір, вкрита сірим слизом.

Петлі товстого кишечника з боку серозної оболонки забарвлені в сіро-червоний колір слизова оболонка набрякла, розпушена, у верхівках складок сіро-жовте нашарування фібрину, що важко відокремлюється.

Печінка збільшена, плямисто забарвлена в сіро-жовтий та червоно-коричневий колір.

Серце збільшене, нерівномірно забарвлене в сірий та сіро-червоний колір, епікард гладенький, блискучий. Міокард зів'ялої консистенції, на розрізі – сіро-червоний, сухий, малюнок не чіткий.

Таким чином, розтином встановлені наступні патолого-анатомічні зміни: гострий катаральний гастроентерит; геморагічно-дифтеритичний коліт; білкова зерниста дистрофія міокарду; токсична дистрофія печінки, що характерні для гострого перебігу дизентерії свиней.

УДК 619: 616 – 091:615.982,211:636.2

ОВЕРЧУК М. В. – студент 4 курсу ФВМ

Науковий керівник – **ТИРСІНА Ю.М.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПАТОМОРФОЛОГІЧНІ ЗМІНИ ЗА КОЛІЕНТЕРОТОКСЕМІЇ СВИНЕЙ

Коліентеротоксемія – гостре захворювання поросят після їх відлучення від свиноматок, що характеризується розвитком набряків у підшкірній клітковині та органах травлення, ураженням центральної нервової системи і високою летальністю.

Метою нашої роботи було вивчення патоморфологічних змін у органах і тканинах при коліентеротоксемії поросят в умовах господарства.

20 січня 2013 року в СТОВ «Світанок» Смілянського району Черкаської області загинуло 7 поросят, які були доставлені до секційної зали ветеринарних клінік факультету ветеринарної медицини БНАУ з метою проведення діагностичного розтину.

За результатами патологоанатомічного розтину були виявлені зміни характерні для набрякової хвороби свиней. Спостерігалось припухання повік та набряк підшкірної клітковини навколо очей, у міжщелеповому просторі, підгруддя, живота.

Легені темно-червоні, тістуватої консистенції, на розрізі вологі, із бронхів виділялась світла піниста рідина.

Серце збільшене, нерівномірно забарвлене в сірий і сіро-червоний колір. Епікард гладенький, блискучий. У порожнинах серця містилась згорнута кров темно-червоного кольору. Міокард зів'ялої консистенції, на розрізі – сіро-червоний, сухуватий, малюнок не виражений.

Шлунок добре наповнений кормовими масами, у складі яких є концентрати. Слизова оболонка фундальної частини шлунка драглиста сіро-червона з великою кількістю сірого тягучого слизу. На розрізі таких ділянок – підслизова основа набрякла, товщина її сягала 1,5 см і більше.

Гістологічно підслизова основа шлунку значно збільшена за рахунок накопичення трансудату. Кровоносні судини розширені та переповнені кров'ю.

Таким чином, розтином встановлено зміни властиві для гострого перебігу коліентеротоксемії поросят: набряки в ділянці повік, підгруддя, живота, шлунку; гострий катаральний гастроентерит; білкова зерниста дистрофія міокарду; набряк легень.

УДК 619:616 – 071: 616. 981. 49: 636.4

КРАВЧЕНКО І.С., студент 6 курсу ФВМ

Науковий керівник – **ТИРСІНА Ю.М.**, канд. вет. наук

Білоцерківський державний аграрний університет

КЛІНІКО-МОРФОЛОГІЧНА ДІАГНОСТИКА САЛЬМОНЕЛЬОЗУ СВИНЕЙ У ТОВ «ЕЛІТА» БІЛОЦЕРКІВСЬКОГО РАЙОНУ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Сальмонельоз - це інфекційне захворювання всіх видів тварин в т.ч. птиці з перших днів життя і до 6-місячного віку, переважно відлучених, яке характеризується при гострому перебігу гарячкою і розладами травлення, а при хронічному –

ураженням легень і суглобів. У дорослих тварин захворювання перебігає у латентній формі. Метою роботи було вивчення причин виникнення захворювання свиней сальмонельозом, а також методів захиттевої і посмертної діагностики.

У ТОВ "Еліта" с.м.т. Терезине склалися всі умови для виникнення і поширення факторних інфекційних захворювань різновікових груп свиней. Їх появі і розповсюдженню сприяв і той факт, що відповідно до плану профілактичних і протиепізоотичних заходів щеплення свиней проти сальмонельозу не проводилося. У разі виникнення сальмонельоз перебігає у вигляді ензоотії, носить гострий або підгострий перебіг. По мірі розвитку захворювання в інфекційний процес поступово включається молодняк різновікових груп свиней, проте на початку розвитку захворювання здебільшого виявляють у поросят-сисунів і відлучених поросят.

Вивчення спеціальної літератури, аналіз статистичних даних та результатів власних досліджень дали можливість більш глибоко вивчити епізоотичні особливості, клінічні ознаки, патолого-анатомічні зміни сальмонельозу різновікових груп поросят і провести аналіз комплексу оздоровчих заходів у господарстві.

Гостра форма перебігу сальмонельозу здебільшого виявляється у поросят-сисунів і відлучених поросят. Для гострої форми перебігу характерна висока температура тіла, пригнічення та відмова від корму. З розвитком проносу хворі поросята швидко слабнуть, у них з'являється синюшність шкірних покривів. Фекалії за розвитку ентериту стають рідкими, зелено-жовтого кольору, з домішками слизу і обривків слизової оболонки. Основні патологоанатомічні зміни виявляють у вигляді гострого катарального ентериту з крововиливами, септичної селезінки, міліарних некрозів печінки, серозного запалення брижових лімфатичних вузлів та застійної гіперемії і набряку легень. Своєчасна ізоляція та лікування хворих на сальмонельоз тварин, профілактичне щеплення клінічно здорових поросят у період ензоотії, щеплення за два тижні до опоросу порісних свиноматок, регулярна дезинфекція після кожного випадку виявлення захворювання сприяють зниженню рівня захворюваності поросят сальмонельозом.

УДК 619:616.98:579.842.11–091:636.4

ГАНДЕРА В.М., студент 6 курсу ФВМ

Науковий керівник – **УТЕЧЕНКО М.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ДІАГНОСТИКА КОЛІЕНТЕРОТОКСЕМІЇ СВИНЕЙ У СТОВ "НОВИЙ РІВЕНЬ" ТЯЧІВСЬКОГО РАЙОНУ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Досить часто причиною загибелі молодняку свиней, періоду відлучення, являється коліентеротоксемія. Це захворювання носить гострий перебіг і не завжди клінічна діагностика і відповідно лікувальна допомога буває своєчасною та ефективною. Для забезпечення ефективної профілактично-лікувальної роботи лікарю господарства важливо оперативно і достовірно встановити причину захворювання і загибелі тварин. Тому метою нашої роботи була розробка достовірних патоморфологічних показників, за якими оперативно можна провести посмертну діагностику коліентеротоксемії свиней.

Дослідження проводили в умовах СТОВ "Новий рівень" Тячівського району Закарпатської області, лабораторії патологічної анатомії кафедри ветсанекспертизи і патанатомії ім. Й.С.Загаєвського БНАУ, Хустівській районній державній лабораторії ветеринарної медицини.

Клінічні ознаки захворювання не типові: температура тіла в межах фізіологічних коливань, тварини лежали, хода напружена, хитка. Тривалість хвороби 1 – 3 дні і поросята гинули.

При проведенні патолого-анатомічного розтину трупів поросят було встановлено: різну ступінь набряку повік, набряки підшкірної клітковини в ділянці голови, грудної клітки і черевної стінки. Шлунок добре наповнений сухуватими кормовими масами, що складаються із подрібненого зерна злакових культур, слизова оболонка зібрана в складки. За розрізу стінки шлунка в підслизовій основі виявляли значну кількість трансудату. Також діагностували набряк підслизової основи товстого відділу кишечника та його брижі; слабого ступеня гострий катаральний; білкову зернисту дистрофію в міокарді та нирках; гостру застійну гіперемію в печінці та мозковій речовині нирок; серозне запалення мезентеріальних лімфовузлів.

За результатами бактеріологічного дослідження патологічного матеріалу який був відібраний від загиблих поросят з висновком – колієнтеротоксемія: виділені В – гемолітичні штами ешерихій, які за реакцією аглютинації (РА) з типоспецифічними сироватками ідентифіковані як серологічні варіанти О 139 і О 141.

Вивчення епізоотичної ситуації, клінічних ознак та патологоанатомічних змін дають підставу оперативно діагностувати колієнтеротоксемию поросят терміну відлучення в умовах господарства, а термінове проведення всіх спеціальних та господарських заходів дозволило швидко ліквідувати спалах колієнтеротоксемії та не допустити збитків від захворювання та загибелі тварин.

УДК 619:616.993.192.1–071/.079: 636.5

ЗАДНІПРЯНА М.В., магістрант

Наукові курівники – **УТЕЧЕНКО М.В.** канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

КЛІНІКО-МОРФОЛОГІЧНА ДІАГНОСТИКА ЕЙМЕРІОЗУ КУРЕЙ У ВАТ ПТАХОФАБРИКА "ПЕРШЕ ТРАВНЯ" ЧЕРКАСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Кокцидії мають широке поширення у природі. У домашніх птахів вони викликають важкі захворювання, у результаті чого господарствам наноситься значний економічний збиток.

Патологоанатомічні зміни за еймеріозу курей не завжди специфічні, Тому поняття "типовість" патологоанатомічної картини є умовним і залежить від багатьох факторів: вірулентності збудника хвороби, резистентності організму, віку птиці, тривалості хвороби тощо.

Тому метою нашої роботи була розробка достовірних патоморфологічних показників, за якими оперативно можна проводити посмертну діагностику еймеріозу курей і визначити вид збудника.

Дослідження проводились в умовах ВАТ “Птахофабрика “Перше Травня” Черкаського району Черкаської області, лабораторіях кафедр: паразитології і фармакології; ветеринарно-санітарної експертизи і патанатомії ім. Й.С. Загаєвського ФВМ БНАУ.

У січні 2012 року на протязі 4-х діб із партії курей кросу “Бованс Голдлайн” віком 136 – 140 діб (близько 30 тисяч) загинуло більше 300 курей (клінічний діагноз: підозра на еймеріоз), 168-ми – проведено патолого-анатомічний розтин.

За результатами прозекції встановлено: ціаноз гребінця та сережок, гостра застійна гіперемія та набряк легень, білкова зерниста дистрофія міокарду та нирок, білково-жирова дистрофія печінки, гострий дифузний катаральний дуоденіт (44 випадки), гострий дифузний катаральний з геморагічним акцентом ентерит (52 випадки), гострий катаральний та крупозно-геморагічний тифліт (57 випадків).

У результаті мікроскопії зіскрібків із слизової оболонки уражених ділянок кишечника виявляли ооцисти еймерій. За ураження 12-ти палої кишки та проксимального відділу тонкого кишечника виявляли: ооцисти *E. acervulina*.

За ураження сліпих відростків кишечника виявляли: ооцисти *E. tenella*. За ураження всього відділу тонкого кишечника виявляли: ооцисти *E. maxima*.

У більшості досліджених діагностували моноінвазію 153 випадки, що становить 91,1% (*E. acervulina* – 26,2%, *E. maxima* – 31,0%, *E. tenella* – 33,9%). Змішану інвазію (*E. acervulina*, *E. maxima*, *E. tenella*) діагностували у 15 випадках, що становить 0,9 %.

УДК 619:616–071/091:616.981.48:579.842.11:636.2

МІЩАНЧУК І.М. – студент 6 курсу ФВМ

Науковий керівник – **УТЕЧЕНКО М.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

КЛІНІЧНА ТА ПАТОМОРФОЛОГІЧНА ДІАГНОСТИКА КОЛІБАКТЕРІОЗУ ТЕЛЯТ У ТОВ “АГРОФІРМА КОЛОС” СКВИРСЬКОГО РАЙОНУ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

З розвитком тваринництва на промисловій основі збільшується значення профілактики і боротьби з гострими шлунково-кишковими і респіраторними хворобами телят. Відповідно статистичним даним, загибель телят від їх складає 3–5 %, особливо значна загибель новонароджених.

Враховуючи те, що більшість хвороб молодняку має гострий перебіг, важливою ланкою в зменшенні збитків від хвороб являється своєчасна їх діагностика. Колібактеріоз відомий давно, але тлумачення про нього в доступній літературі різнобічні, а що стосується патолого-анатомічних змін то вони потребують конкретизації. Тому метою нашої роботи була розробка достовірних морфологічних показників, за якими оперативно можна проводити посмертну діагностику колібактеріозу телят.

Дослідження проводились в умовах ТОВ “Агрофірма Колос” Сквирського району Київської області, на кафедрах: ветеринарно-санітарної експертизи і патологічної анатомії ім. Й.С.Загаєвського та кафедрі лабораторної діагностики інфекційних захворювань ІПНКСВМ БНАУ.

За період виконання роботи проведено розтин 6-ти трупів телят (2–3 та 5–7 денного віку) з підозрою на колібактеріоз.

За септичної форми перебігу колібактеріозу телят діагностували: плямисті крововиливи за межами суглобових поверхонь; крововиливи типу гематом в клапанному апараті серця; множинні діapedезні крововиливи під епікардом; множинні надриви інтими аорти; септичне припухання селезінки; зернисту дистрофію міокарда; рогову дистрофію конусовидних сосочків на межі сітки з книжкою; слабо виражений гострий дифузний катаральний ентерит, проктит; серозне запалення мезентеріальних лімфовузлів; ознаки зневоднення відсутні.

За ентеритної форми перебігу колібактеріозу телят діагностували: зневоднення (ексикоз); відставання в рості та розвитку; поодинокі плямисті крововиливи за межами суглобових поверхонь; поодинокі крововиливи типу гематом в клапанному апараті серця; поодинокі поперечні надриви інтими аорти; незначне септичне припухання селезінки; зернисту дистрофію печінки, міокарда, нирок; гострий катаральний абомазит; рогову дистрофію конусовидних сосочків на межі сітки з книжкою; гострий дифузний катарально-геморогічний ентерит; серозне запалення мезентеріальних лімфатичних вузлів.

За лабораторного дослідження від телят, які загинули на 2-3 добу життя, виділяли *E. coli* серовар O₈, від телят, які загинули на 6-7 добу – *E. coli* серовар K₉₉.

УДК: 619:618.19:636.7

ПАС С.В., магістрант

Науковий курівник – **УТЕЧЕНКО М.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ЗАСТОСУВАННЯ МОРФОМЕТРИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ЗА ДІАГНОСТИКИ НЕОПЛАЗМ МОЛОЧНИХ ЗАЛОЗАХ СУК ТА КІШОК

Нині діагностика пухлин тварин потребує визначення таких параметрів, як гістологічний тип пухлини, розмір, анатомічна локалізація, ураження регіональних і віддалених лімфатичних вузлів, наявність метастазів тощо. Це дозволяє оцінити біологічні властивості пухлини, прогноз захворювання та правильно обрати тактику подальшого лікування.

У той же час визначення розповсюдження та змін злоякісних пухлин молочних залоз (МЗ) у собак є цінним матеріалом для з'ясування не тільки певних питань канцерогенезу, але й для отримання даних щодо ролі в цих процесах багатьох чинників довкілля, що забруднено внаслідок техногенної діяльності людини.

Цікавим об'єктом ветеринарної онкології є пухлини собак та кішок. За останні 25-30 років швидкість приросту захворюваності на злоякісні пухлини та смертність від них серед собак значно зросли. Це зумовлено погіршенням екологічного стану довкілля, а у собак, крім того, як вважають, із значним подовженням тривалості життя, що пов'язано із підвищенням якості утримання тварин. Собака знаходиться у найбільш близьких із людиною кліматичних та побутових умовах, а також підлягає дії одних і тих же негативних факторів довкілля, особливо за умов великих, техногенно насичених міст. Тому метою нашої роботи було: на основі патоморфологічних досліджень визначити

певні морфометричні особливості різних гістологічних типів новоутворень МЗ собак, що живуть у несприятливих умовах великого техногенно насиченого міста.

Середній вік хворих собак для тварин із різними гістологічними типами злоякісних пухлин МЗ складає біля 10 років. Найчастіше злоякісні пухлини локалізуються у 4-5-х, значно рідше - 1-2-х парах МЗ.

Частота випадків поодиноких та множинних злоякісних пухлин різних гістологічних типів однакова, за винятком складної карциноми, пухлини якої переважно виявляються як поодинокі вузли.

Об'єм злоякісних новоутворень МЗ собак у 5 разів перевищує такий доброякісних. Серед перших найбільш великі пухлини належать саркомам, а найменші - карциномам або саркомам.

Установлено, що для злоякісних новоутворень МЗ у собак характерний значний плейоморфізм (різниця у розмірах та формі) клітин та їх ядер. Залежно від гістоморфологічного типу вони значно різняться між собою за формою та величиною, вмістом хроматину в ядрах, ядерно-клітинними та ядерно-цитоплазматичними співвідношеннями.

УДК 619:616-006.988.6:636.7:611.69.018

ЛУКАСЕВИЧ А.А. – студентка 4 курсу

Науковий керівник – **ЯХНОВСЬКА О.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: наука@btsau.kiev.ua

КЛІНІКО-МОРФОЛОГІЧНА ДІАГНОСТИКА НЕОПЛАЗМ МОЛОЧНОЇ ЗАЛОЗИ У КІШОК

За клінічного обстеження онкологічно хворих кішок встановлено, що пухлини молочної залози частіше локалізувалися в середніх і нижніх пакетах. Як правило, зустрічалися як поодинокі, так і множинні вогнища.

Розміри новоутворень коливались від декількох міліметрів до десяти й більше сантиметрів. Неоплазми добре відмежовані від навколишніх тканин, при цьому дрібні ущільнення рухливі й безболісні. Більші за розміром пухлини були, як правило, малорухомі або нерухомі, з вираженою болючою реакцією, іноді спостерігали виділення із сосків та виразки з боку шкіри. Регіонарні лімфатичні вузли були збільшені, безболісні. Загальний стан тварини оцінювався як задовільний.

Клінічне обстеження тварин, що надходили у клініку з ознаками: кахексія, загальна слабкість, відмова від їжі, періодичні маточні кровотечі, іноді загальна анемія, вимагало подальшого інструментального обстеження хворої тварини. Для цього проводили УЗД, у разі необхідності – рентгенологічне дослідження. Рентгенологічні дослідження проводили за виявлення пухлин розміром більше 5 см, з метою встановлення метастазів у внутрішніх органах. Останні, як правило, спостерігали у легенях, рідше інших внутрішніх органах (печінці, селезінці).

Усі кішки, в яких встановлено неоплазми молочної залози, були хірургічно прооперовані з подальшим проведенням спеціальної медикаментозної терапії. Лише 10,2 % пролікованих тварин потрапили на повторне обстеження, з підозрою на метастатичні новоутворення у регіонарних лімфовузлах, рідше – інших органах.

Цитологічними дослідженнями неоплазм встановлено, що пухлини молочної залози, які були вивчені, можна віднести до аденом, фіброаденом, плоскоклітинного ороговілого раку, але найчастіше виявляли аденокарциноми шкіри. Досліджені аденокарциноми молочних залоз, які були видалені при масектомії у кішок, мікроскопічно були побудовані з несправжніх залозистих та сосочкових (папілярних) структур. Зазвичай, в їх склад входили великі клітини зі світлою цитоплазмою та поліморфними ядрами. Спостерігали атипові мітози. У менш диференційованих ділянках виявили солідні ділянки з ракових клітин залозистого епітелію та виражений інвазивний ріст.

УДК 619:616.98.579.869

БЕРЕГОВИЙ М.М. – студент 4 курсу

Науковий керівник – **ЯХНОВСЬКА О.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ПАТОМОРФОЛОГІЧНА ДІАГНОСТИКА БЕШИХИ СВИНЕЙ В УМОВАХ ГОСПОДАРСТВА

За патолого-анатомічного розтину трупу свиней, що загинули після профілактичного щеплення депонованою вакциною "Бешивак" проти бешихи у ТОВ "Візит" Хмельницького району Вінницької області, було встановлено, що тварини були нижче середньої вгодованості. На шкірі в ділянці вушних раковин, шиї, підгруддя, черева та внутрішньої поверхні стегон спостерігали плями ціанотичного відтінку, а на окремих плямах спостерігали міхурці, які були заповнені серозною рідиною.

Слизові оболонки були червоними. У черевній та грудній порожнинах спостерігали накопичення рідини солом'яно-жовтого кольору з нитками фібрину. У нижній частині трахеї містилась піниста рідина. Легені були темно-червоного кольору, значно вологі, з поверхні розрізу стікала темно-червона піниста рідина.

Селезінка була з ознаками септичного запалення: збільшена, червоно-вишневого кольору, малюнок згладжений, дряблої консистенції, зішкріб незначний, в ділянці загострених країв виявили дрібні інфаркти. Соматичні та мезентеріальні вузли були збільшені, соковиті, повнокровні, темно-червоного кольору з ціанотичним відтінком.

Печінка була дещо збільшена, дряблої консистенції, забарвлена у темно-червоний колір, малюнок згладжений, на розрізі значно волога, з поверхні розрізу стікала велика кількість крові.

У шлунку та тонкому кишечнику спостерігали почервоніння та потовщення слизової оболонки, вивили значні нашарування сіро-червоного кольору.

Після розтину був поставлений попередній діагноз – гостра форма бешихи (септична), який був підтверджений після бактеріологічного дослідження у районній державній лабораторії ветеринарної медицини.

УДК 619:616.981.48:636.2053

РЕШЕТНИКОВА Д.В. – магістрант ФВМ

Науковий керівник – **ЯХНОВСЬКА О.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

КЛІНІКО-МОРФОЛОГІЧНА ДІАГНОСТИКА ПАСТЕРЕЛЬОЗУ СВИНЕЙ У ФГ «ПЛОВ» НОВГОРОДКІВСЬКОГО РАЙОНУ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Діагноз «гострий перебіг пастерельозу свиней» був поставлений у ФГ «Плов» Новгородківського району Кіровоградської області на прикінці жовтня 2012 року за результатами клінічного обстеження, а також змін, що виявили при патолого-анатомічному розтині трупів та бактеріологічного дослідження патматеріалу.

Хворіли свині різних вікових груп, але найбільш тяжко – поросята від 1 до 3 місяців. У хворих тварин спостерігали пригнічення, гарячку, спрагу, задишку. Іноді набряки в ділянці підгруддя та ший. За добу, в більшості випадків захворювання, спостерігали кашель, спочатку сухий, потім вологий та виділення з носа. Загибель свиней спостерігали на 5–8 день хвороби.

За патолого-анатомічного дослідження трупи свиней були середньої вгодованості. Підшкірна клітковина була сірого кольору, драглиста, волога. Під епікардом, плеврою, очеревиною, у слизовій оболонці глотки, трахей та стравоходу спостерігали множинні крапчасті крововиливи. Передлопаткові, заглоткові та підщелепові лімфатичні вузли були незначно збільшені, сіро-червоного кольору з поодинокими та множинними крововиливами. В окремих тварин на плеврі спостерігали нашарування сіро-жовтого кольору ниток фібрину. Легені були збільшені, неоднотонно забарвлені від сіро-червоного до темно-червоного кольору, окремі ділянки мали щільну консистенцію, малюнок був згладжений. У печінці, нирках та міокарді виявляли різну ступінь білкової дистрофії.

Після проведення патолого-анатомічного розтину були поставлені наступні діагнози: геморагічний діатез серозних покривів та слизових оболонок; серозно-фібринозні інфільтрати у підшкірній клітковині підгруддя та ший; крапкові крововиливи у передлопаткових, заглоткових та підщелепових лімфатичних вузлах; незначне відкладання ниток фібрину на плевре; білкова дистрофія печінки, нирок і міокарду; незначне септичне припухання селезінки.

УДК 637.07:637.04:637.524.2

ГАДЖИЄВА Я.А., магістрант

Науковий керівник – **ЯХНОВСЬКА О.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

МІКРОСТРУКТУРНИЙ АНАЛІЗ ВАРЕНОЇ КОВБАСИ «МОЛОЧНА» ВІД РІЗНОГО ВИРОБНИКА В УМОВАХ МІСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ ЛАБОРАТОРІЇ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ М. БІЛА ЦЕРКВА КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

За гістологічного дослідження зразків вареної ковбаси «Молочна», що була виготовлена різними виробниками та проходила дослідження в умовах Білоцерківської міської державної лабораторії ветеринарної медицини, виявлено у всіх трьох зразках безструктурну масу з численними, різними за величиною

вакуолями круглої і овальної форми. При зменшенні вмісту дрібнодисперсного білка м'язової тканини, внаслідок заміни його важкодисперсним білком сполучної тканини або жиром, утворюються різної форми жирові вакуолі. Наявність чисельних вакуоль різної величини та форми свідчить про високий вміст жиру. Серед кутерованої маси виявляємо фрагменти хрящової тканини, що може свідчити про внесення у продукт м'яса механічного обвалювання. На окремих ділянках гістопрепарату сардельок «Молочних» поодинокі виявляли частково збережені фрагменти сполучної та м'язової структур.

Як зазначалось вище, одним із видів допоміжної сировини, що використовується при виготовленні варених ковбасних виробів є різні види білкових соєвих продуктів. При дослідженні ковбаси «Молочна» від ПП «Маршалок» було виявлено, що виробник застосував ізольований соєвий білок, який гістологічно визначається еозинофільними бубликоподібними кільцями.

Дослідження ковбаса «Молочна» від ТОВ «Поліс» та ПП «Литвинський» показало, що окрім соєвого концентрату та ізоляту в технологічному процесі використовували гідроколоїд – карагінан (що також офіційно занесено до рецептури у виробника ТОВ «Поліс»). Гістологічно ці структури виявляли у вигляді синіх закручених фігур, які розміщувались у просвітах прозорих вакуоль. Крохмаль у зразках вареної ковбаси виявляли за допомогою розчину йоду (наносили краплю розчину на ковбасний зріз). Оброблені зрізи вареної ковбаси від ТОВ «Поліс» та ПП «Литвинський» посиніли, що однозначно вказує на те, що в ці вироби був введений крохмаль. З цих двох виробників лише ТОВ «Поліс» офіційно заявив у рецептурі цей компонент. Гістологічні дослідження розчином Люголя зразків вареної ковбаси від ПП «Маршалок» також виявили незначні включення крохмалю.

Аналізуючи гістоструктуру досліджуваних нами зразків вареної ковбаси «Молочна» слід відзначити порушення ДСТУ 4436:2005 «Ковбаси варені, сосиски, сардельки, хліби м'ясні». Виробники, ввели ізольований соєвий білок або соєвий концентрат у великому відсотковому співвідношенні, що підвищує вихід готової продукції, приховує недоліки основної сировини введенням у склад ковбаси крохмалю та карагану.

УДК 619:616-006.988.6:636.7:611.68.018

АДАМЕНКО Ю.О. – студентка 4 курсу

Науковий керівник – **ЯХНОВСЬКА О.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ПАТОМОРФОЛОГІЧНА ДІАГНОСТИКА НЕОПЛАЗМ СТАТЕВИХ ОРГАНІВ У КІШОК ТА СОБАК

Гістологічне дослідження пухлин, які були одержані після оваріогістеректомії кішок та собак, показало, що більшість з них за будовою відносилися до фіброміом, лейоміом, лейоміосарком та аденокарцином. Перші дві форми частіше виявляли в рогах та тілі матки собак, а злоякісні неоплазми – в матці кішок.

Дослідженнями встановлено, що у собак частіше в тілі матки виявляли лейоміоми: поодинокі, щільні, досить значних розмірів, сірого кольору, округлої форми утворення, чітко відмежованого від оточуючих тканини.

Мікроскопічно встановлено, що лейоміома складалася із веретеноподібних клітин з паличкоподібними або пухиркоподібними ядрами і ацидофільною цитоплазмою. Клітини зібрані у пучки, які мають різні напрямки. Фігури мітозів майже не спостерігалися.

Лейоміосаркоми, що були виявлені частіше у кішок, ніж собак, макроскопічно мали вигляд множинних вузлів, м'якої консистенції, сірого, або сіро-червоного кольору. На розрізі їх поверхня часто мала строкатий малюнок за наявності крововиливів і вогнищ некрозу. При мікроскопічному дослідженні ці пухлини мають круглі гіперхромні ядра і велику кількість патологічних мітозів, самі клітини витягнуті, великі. Добре виражений клітинний і тканинний атипізм.

У кішок, як правило, виявляли злоякісні форми як прості, так і змішані. Так, у матці цих тварин виявили змішані форми аденокарцином. Пухлини з одного боку мали будову аденокарциноми з множинними дрібними та великими кістами, місцями сосочкової будови з ділянками мало диференційованого аденогенного раку й метастазом необластоми в інші шари матки, навіть органи. В інших випадках, ці пухлини мали будову внутрішньо часточкової папіломи з ділянками папілярного та адемотозного раку з вираженою хрящовою метаплазією й внутрішньопротоковою папіломою з ділянками малігнізації.

УДК 636.6.087.74:612.3

БАДЕНКО Е.С. студентка 1 курсу

Наукові керівники – **НІЩЕМЕНКО М.П.**, д-р вет. наук, професор,

ПОРОШИНСЬКА О.А.

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: ksenia0709@gmail.com

АКТИВНІСТЬ ФЕРМЕНТІВ У РІЗНИХ ДІЛЯНКАХ ШЛУНКОВО-КИШКОВОГО ТРАКТУ ПЕРЕПЕЛІВ

Ферменти органів травлення відіграють важливу роль у процесі діяльності живого організму. Завдяки їх дії, забезпечується потреба птиці у пластичному та енергетичному матеріалі за рахунок корму, який у травному каналі зазнає фізичних, хімічних та біохімічних перетворень. Перетравна і абсорбційна здатність шлунково-кишкового тракту залежить в значній мірі від ступеня виділення панкреатичних та кишкових ферментів, що призводить до більш кращого транспорту поживних речовин через стінку кишечника. Головним джерелом травних ферментів є сік підшлункової залози, жовч та секрет кишкових залоз.

Метою роботи було вивчення активності ферментів у різних ділянках шлунково-кишкового тракту перепелів.

Матеріалом для досліджень були перепели японської породи віком 60 діб. Як матеріал для біохімічних досліджень використовували вміст і слизову оболонку дванадцятипалої кишки та тканину підшлункової залози, які відбирали після декапітації птиці до ранкової годівлі. У досліджуваному матеріалі визначали

протеїназну, амілолітичну та ліполітичну активність ферментів.

Результати досліджень гомогенатів різних тканин органів травлення перепелів показали, що активність ферментів у них була різною.

Зокрема, протеолітична активність ферментів тканини підшлункової залози у перепелів була вищою в порівнянні з аналогічними показниками слизової оболонки на 69,4% та хімуса 12-палої кишки – в 2 рази.

Під час проведення експерименту відмічали досить високу ліполітичну активність тканини підшлункової залози порівняно з активністю цього ензиму в хімусі на 28,7% та слизовій оболонці дванадцятипалої кишки в 1,5 рази.

Також слід відзначити, що активність амілолітичних ферментів тканини підшлункової залози була вищою в 2 рази порівняно з активністю амілази слизової оболонки та хімуса 12-палої кишки, що підтверджує важливу роль ферментів підшлункової залози у розщепленні вуглеводів корму.

Отже, в результаті проведених досліджень встановили, що ферменти підшлункової залози здійснюють основне розщеплення білкових, вуглеводних і ліпідних компонентів корму, а гідролітичні ферменти кишкового соку забезпечують завершальний етап їх перетравлювання.

УДК 619:616.981

ТРЕТЬЯК Г.Е., студентка 1 курсу

Науковий керівник – РУБЛЕНКО І.О., канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ВИНЕКНЕННЯ ЛАБОРАТОРНИХ ІНФЕКЦІЙ (LABORATORY INFECTION)

Опубліковані звіти по лабораторним інфекціям (LAI) вперше з'явилися приблизно на початку двадцятого століття. До 1978 р. чотири дослідження, проведені Pike і Sulkin, дозволили спільно виявити 4079 LAI, які привели до 168 смертних випадків, подією між 1930 і 1978 р. Ці дослідження показали, що в першу десятку найчастіше збудників явних інфекцій, що зустрічаються, серед співробітників входять *Brucella sp.*, *Coxiella burnetii*, вірус гепатиту В (HBV), *Salmonella typhi*, *Francisella tularensis*, *Mycobacterium tuberculosis*, *Blastomyces dermatitidis*, Венесуельський вірус кінського енцефаліту, *Chlamydia psittaci* і *Coccidioides immitis*. Автори визнають, що 4079 випадків не відображають всіх LAI, що виникли за цей період, оскільки багато лабораторій вважали за краще не повідомляти про явні випадки і не проводити програми контролю для виявлення субклінічних і безсимптомних інфекцій. У звітах по LAI рідко містилися достатні дані, щоб визначити частоту захворюваності, що ускладнювало кількісну оцінку ризику. Аналогічно, більш ніж в 80% випадків LAI, описаних до 1978 р., не було жодних чітко помітних випадків або випадків дії. Дослідження все ж показали, що у багатьох випадках заражена людина працювала з мікробіологічним збудником, або знаходилася біля іншої людини, що працювала з збудником. Пошуки в світовій літературі протягом 20 років, проведені Harding і Byers, виявили 1267 явних інфекцій з 22 смертними випадками. П'ять смертей доводилося в результаті абортів, проведеного унаслідок LAI в матері. *Mycobacterium tuberculosis*, *Coxiella burnetii*, хантавірус, арбовіруси, HBV, *Brucella sp.*, *Salmonella sp.*, *Shigella sp.*, вірус гепатиту С

і *Cryptosporidium sp.* послужили причиною 1074 з 1267 інфекцій. Автори також виявили 663 додаткових випадку, таких, що були субклінічною інфекцією. Як і Pike і Sulkin, Harding і Byers повідомляли, повідомляли, що лише в невеликому числі випадків LAI були пов'язані з конкретним випадком. Неконкретні зв'язки, повідомлені цими авторами, полягали в роботі з мікробіологічними збудниками, знаходженням в лабораторії, або біля неї або знаходженням поблизу заражених тварин. Спостереження Harding і Byers показали, що на клінічні (діагностичні) і дослідницькі лабораторії доводиться, відповідно, 45 і 51% всіх описаних LAI. Це істотно відрізняється від LAI до 1979 р., про яких повідомляли Pike і Sulkin, для яких була вказана доля відповідно клінічних і дослідницьких лабораторій в 17 і 59%, відповідно. Відносне збільшення LAI в клінічних лабораторіях може бути частково пов'язане з поліпшенням програм контролю здоров'я службовців, які дозволили визначати субклінічні інфекції, або з використанням непридатних методик обгороджування поширення на ранній стадії ідентифікації культур. Порівняння відносно недавніх LAI, про яких повідомили Harding і Byers, з випадками, описаними Pike і Sulkin, дозволяє передбачити, що їх число знижується. Harding і Byers відзначають, що поліпшення устаткування для заборони поширення, технічні засоби контролю і більша увага до підготовки в області техніки безпеки могли внести свій вклад до зниження LAI, що здається, за два десятиліття. Проте у зв'язку з відсутністю інформації про фактичне число інфекцій і число людей, схильних до ризику, важко визначити дійсне число дійсне число випадків LAI з достатньою мірою достовірності. Публікації про виникнення LAI надають неоцінний матеріал для фахівців в області мікробіології. Наприклад, в одному звіті про дію на виробництві *Brucella melitensis*, яка може передаватися повітряно-краплинним дорогою, описано, як службовець клінічної мікробіологічної лабораторії випадково пересіяв *B. melitensis* на відкритому лабораторному столі. Ця помилка і порушення порядку запобігання поширенню привела до восьми LAI, викликаним *B. melitensis* серед 26 співробітників лабораторії, що склало частоту атаки в 31%. Звіти про LAI можуть послужити важливу службу, сприяючи накопиченню досвіду по підтримці безпечних умов в біологічних дослідженнях.

УДК 619:616.

ТИШКІВСЬКА А.М., студентка 1 курсу

Науковий керівник – **РУБЛЕНКО І.О.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПРОГРАМА ЗМЕНШЕННЯ БІОЛОГІЧНОЇ ЗАГРОЗИ ПОСТІЙНОДІЮЧА ІНСТРУКЦІЯ

Метою цієї постійнодіючої інструкції з планування заходів є надання керівному складу та працівникам інформації та рекомендацій з метою захисту працівників від шкідливих хімічних речовин у ветеринарних лабораторії. Ці заходи поширюються на усіх працівників, відвідувачів і підрядників, які використовують, виробляють або утилізують шкідливі хімічні речовини у лабораторіях, а також осіб адміністративного складу, яким необхідно входити до лабораторії у службових справах.

Особливу увагу приділяють вимогам та обов'язкам із техніки безпеки (фахівець

з техніки безпеки: надає поради керівному складу з питань техніки безпеки і захисту довкілля, а також забезпечує виконання відповідних правил і процедур, працює над удосконаленням програм з техніки безпеки та захисту довкілля, забезпечує проведення відповідних перевірок на об'єкті, надає допомогу в розробці планів техніки безпеки у рамках конкретних проектів, щороку уточнює або вносить зміни до посібників з техніки безпеки), матеріалам та ресурсам (засоби індивідуального захисту (ЗІЗ) включають лабораторний халат, захисні окуляри та придатні для роботи з хімічними речовинами рукавиці, а також інші ЗІЗ за вказівкою фахівця з техніки безпеки), обладнанню, процедурам (загальні правила техніки безпеки під час лабораторних операцій). В усіх лабораторіях, місцях зберігання небезпечних матеріалів і хімічних речовин суворо забороняється заносити продукти харчування та напої. Забороняється зберігати продукти харчування у холодильних шафах лабораторії або малих холодильних кімнатах (із входом для персоналу).

Продукти харчування та напої слід зберігати у визначених холодильниках, розташованих поза межами робочих зон лабораторій. Не використовуйте лабораторні раковини для наповнення водою чашок або кавників. Скляний лабораторний посуд не можна використовувати для їжі або пиття. Паління та використання тютюнових продуктів. (паління дозволяється надворі, окрім місць біля головного входу будівель, або у визначених для паління місцях, забороняється використовувати усі тютюнові вироби у лабораторіях та місцях зберігання хімічних речовин). Щодо особистої гігієни (перед виходом з будь-якої лабораторії ретельно помийте руки та кисті рук, навіть якщо ви користувалися рукавицями, перед виходом з лабораторії зніміть захисний одяг, не носіть захисний одяг під час перебування в місцях відпочинку, кабінетах, туалетах або інших місцях загального користування, лабораторні халати можна носити у коридорі тільки у випадку, якщо ви ідете до іншої лабораторії, не накладайте косметичні засоби та не жуйте жувальну гумку в лабораторіях. У разі контакту незахищеної ділянки шкіри з небезпечним матеріалом негайно промийте цю ділянку водою. Не використовуйте метод всмоктування ротом під час піпетування або для запуску сифона.

Аналіз небезпеки як складова процесів аналізу та управління ризиками полягає в поетапному аналізі методів роботи, докладному вивченні кожного етапу на предмет потенційного фактору ризику, та відпрацюванні механізмів захисту з метою мінімізації їхнього шкідливого впливу. Аналіз небезпеки готується у письмовому вигляді технічним складом; директор лабораторії або фахівець з техніки безпеки повинні його перевіряти.

Аналіз небезпеки повинен включати оцінку потенційного ризику контакту або потрапляння біологічних агентів або хімічних матеріалів до неконтрольованих зон. Слід також розглянути наслідки невиконання заходів технічного або адміністративного контролю.

Якщо результати аналізу свідчать про те, що виконання певного робочого завдання пов'язане з рівнем небезпеки, який характеризується як «надзвичайно високий», забороняється продовжувати роботу допоки рівень небезпеки не буде знижений.

У разі, якщо рівень небезпеки вважається «високим», перед початком роботи слід отримати згоду керівництва. Аналіз ризику можна провадити як заняття з практичного виконання інструкції.

УДК 619:616.98.

ГЕТАЛЮК І.Ю., студентка 1 курсу

Науковий керівник – **РУБЛЕНКО І.О.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

РИЗИК ЗАРАЖЕННЯ В ЛАБОРАТОРІЯХ

Виділяють ряд лабораторних дій, виконання яких зв'язане з підвищеним ризиком зараження: піпетування розчинів, що містять збудник; використання контамінованих ріжучих інструментів, що колють; центрифугування; дезінфекція контамінованих матеріалів; розтин заражених тварин; догляд за зараженими тваринами; очищення і концентрація неінактивованих інфекційних бактерій.

Небезпека зараження збільшується при пошкодженнях лабораторного устаткування, що забезпечує ізоляцію інфекційного матеріалу. Для запобігання лабораторному зараженню встановлені спеціальні режими роботи для кожної групи збудників, що забезпечують максимальну безпеку персоналу. Однією з найважливіших вимог режиму є вакцинація персоналу (у тих випадках, коли є відповідні препарати).

Для запобігання лабораторному зараженню встановлені спеціальні режими роботи. Керівництво по біологічній безпеці в лабораторних умовах у минулому було присвячене традиційним принципам біологічної безпеці в лабораторіях. У сьогоденні особливий акцент ставиться на використанні належних методів мікробіологічної роботи, вживанні відповідного устаткування для заборони поширення інфекції; належній конструкції, функціонуванні і експлуатації лабораторних приміщень; а також на адміністративних проблемах для зведення до мінімуму ризику нанесення, травм, або захворювання для тих, що працюють. Події, що відбуваються в світі, підкреслили необхідність захищати лабораторії і матеріали, що містяться в них, щоб вони не нанесли шкоди населенню, домашнім тваринам, сільському господарству і довкіллю. Перш ніж розглядати потреби установи або програми біологічної безпеки, слід провести чітку відмінність між «біологічним захистом» (біозахистом) і «біологічною безпекою» (біобезпекою). «Біозахист» – це практичне вживання принципів і методів забезпечення біологічної безпеки, які дозволяють захистити працівників від дії, пов'язаного з роботою, що виконується в лабораторії (клінічній або дослідній). «Біобезпека» – це забезпечення заходів безпеки (у поєднанні з процедурами забезпечення біозахисту) для зменшення ризику втрати, розкрадання або вживання мікробіологічних агентів, або токсинів у цілях диверсії, що може привести до неналежного, або злочинного використання того або іншого агента, як біологічна зброя (біозброя) (наприклад для біотероризму). У своїй основі біобезпека є програмою по забезпеченню біозахисту. За допомогою оцінок біологічного ризику, що виконуються як складова частина установи біобезпеки, необхідно мати інформацію про використовуваних мікроорганізмів і штами, фізичне місце знаходження, а також про персонал, якому необхідний доступ до патогенна, або токсину. Цю інформацію можна використовувати для оцінки загрози і уразливості з точки зору навмисного злочинного, або іншого неналежного вживання наявних мікроорганізмів.

УДК 319:614.31:637.143.2.05

ВІШОВАН Ю. Ю. студентка 4 курсу

Науковий керівник – **СЛЮСАРЕНКО С.В.**, канд. вет. наук, асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОБНИЦТВА ТА ОЦІНКА ПОКАЗНИКІВ ЯКОСТІ Й БЕЗПЕЧНОСТІ СУХОГО НЕЗБИРАНОГО МОЛОКА

Одним із способів переробки та реалізації значних об'ємів молока є виготовлення сухого молока – продукту, який забезпечує збереження його природних властивостей – смаку, вмісту вітамінів, високої енергетичної цінності та засвоюваності.

Важливим моментом у виготовленні сухого молока є стримування розвитку мікроорганізмів за допомогою висушування, що проявляє консервуючий ефект. За допомогою висушування видаляється активна вода, що є основою бактеріостатичного ефекту при якому ріст і розвиток живих клітин мікроорганізмів практично припиняється.

Метою нашої роботи було провести оцінку якості та безпеки готового сухого незбираного молока за рядом показників: органолептичних, фізико-хімічних, санітарно-мікробіологічних показників.

За результатами власних досліджень встановлено, що органолептичні показники смак та запах – властиві свіжому пастеризованому молоку, без стороннього присмаку та запаху; за консистенцією – це дрібний сухий порошок з незначними включеннями невеликих легко розсипчастих грудочок; колір – білий з легким кремовим відтінком.

За результатами досліджень фізико-хімічних показників було встановлено, що сухе молоко має масову частку вологи – $4,0 \pm 0,01$ та $25,0 \pm 0,05$ % жиру. Відноситься до I-шої групи чистоти та за показником кислотності має $20 \pm 0,03$ °Т.

Одним із основним фізико-хімічних показників якості сухих молочних продуктів є їх розчинність. Для сухого молочного порошку виготовленого способом розпилювального сушіння вона досягає 98 %. Значення індексу розчинності визначають за кількістю мілілітрів сирого осаду, який одержують після розчинення певної кількості сухого молочного порошку у воді з наступним центрифугуванням у градуйованих пробірках. Отримані результати дослідження показали, що індекс розчинності дослідних проб відповідає – $0,3 \text{ см}^3$. Така величина відповідає I сорту сухого молока.

При проведенні мікробіологічних досліджень встановили, що кількість мезофільних аеробних та факультативно анаеробних мікроорганізмів в 1,0 г сухого молока становить 55000 КУО. Встановили відсутність патогенних мікроорганізмів, в тому числі сальмонел в 25 г продукту, коагулазопозитивних стафілококів в 1,0 г, дріжджів і пліснявих грибів (од.) в 1,0 г сухого молока.

УДК 619: 614.31:637.5'64:616.995.121:636.4

ЖУРБЕНКО І. О., магістрантка ФВМ

Науковий керівник – БУКАЛОВА Н.В., канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ВЕТЕРИНАРНО-САНІТАРНИЙ КОНТРОЛЬ ТА НАГЛЯД В УМОВАХ ГРОМАДСЬКО-ТОРГІВЕЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ

Постановка проблеми. Правильна організація та систематичне проведення ветеринарно-санітарного контролю та нагляду за діяльністю потужностей щодо реалізації харчових продуктів гарантує охорону населення від зоонозів та харчових отруєнь.

Результати дослідження. ТОВ «П'ятий океан» м. Миколаїв має відомчу ветеринарно-санітарну службу, що налічує 2 лікарів ветеринарної медицини та 2 санітарних лікарів. Під час приймання продукції проводиться перевірка: наявності санітарного паспорта на транспортний засіб, санітарної книжки особи, яка супроводжує товар; санітарного стану транспорту; наявності товарно-супровідних документів відповідно доставленому товару; правильності маркування товару. Обов'язковим є контроль температури продукції за її транспортування та оцінка якості продукції. У випадку виникнення сумніву щодо її якості проводяться органолептичні й лабораторні дослідження.

Для проведення ветеринарно-санітарної експертизи супермаркет має акредитовану санітарно-технологічну харчову лабораторію, оснащену необхідним обладнанням, інструментами, приладами, посудом. Внутрішній контроль здійснюється ветеринарно-санітарною службою, що контролює температуру повітря в приміщеннях, холодильниках, морозильних камерах та вітринах; відносну вологість повітря в приміщеннях та складах; санітарний стан приміщень, цехів та території торгівельного будинку; проводить контроль та нагляд за випуском і списанням продукції.

Ветеринарно-санітарна служба супермаркету за досліджуваний період не прийняла продукцію з наступних причини: закінченого терміну дії санітарного паспорта на автотранспорт, порушення температурного режиму під час транспортування продукції, наявності на тушах крововиливів, гематом, гнійних абсцесів, новоутворень, неправильного розпилювання, із забрудненою поверхнею; ураження язиків цистицерками, печінки – ехінококами; незадовільного зачищення тушок птиці та залишками жовчі, пір'я і колодок; незадовільних органолептичних показників; ураження риби паразитами; виявлення дефектів курячих яєць; відсутності дати сортування на упаковці, про що складався акт, оформлялася служба записка, де вказувалася причина вибракування товару чи сировини.

Висновок. Ветсанконтроль та нагляд у супермаркеті «П'ятий океан» проводиться на належному рівні згідно з вимогами нормативної документації, незважаючи на те, що для проведення ветсанекспертизи вхідної сировини та продукції тваринного походження підприємство витрачає значні кошти.

УДК 619:614.31:637

КАБАЦЮРА Г.М., студентка 4 курсу ФВМ

Науковий керівник – ХИЦЬКА О.А., канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ОСОБЛИВОСТІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОБНИЦТВА ТА ОЦІНКА ПОКАЗНИКІВ ЯКОСТІ Й БЕЗПЕЧНОСТІ ЗГУЩЕНОГО МОЛОКА

Великим попитом серед населення, особливо у дітей, користуються згущені молочні продукти. Це зумовлено їх специфічними смаковими якостями, високою енергетичною цінністю та тривалим терміном зберігання.

Метою нашої роботи було провести оцінку показників якості й безпеки згущеного молока від різного виробника за критеріями, встановленими чинними нормативно-технічними документами. Для дослідження ми обрали згущене незбиране молоко з цукром торгових марок «Заречье» (Україна), «Рогачевъ» (Республіка Білорусь) та продукт домашнього виробництва.

Згущене молоко промислового виробництва мало білий колір з кремовим відтінком, домашнього – коричневий, однорідний за всією масою. Консистенція продукту була однорідною, але в усіх пробах відчувалися кристали молочного цукру. У продуктах промислового виготовлення спостерігали незначний осадок на дні банок, що є допустимим за їх тривалого зберігання.

Смак згущеного молока від різних виробників був дуже солодким, з легким присмаком теплової обробки. Смакування домашнього продукту викликало легкий «хруст на зубах», що зумовлено, на нашу думку, більш крупними кристалами молочного цукру.

Масова частка жиру в згущеному молоці українського та білоруського виробників була низькою і становила відповідно 6,7 та 5,4 %, що було значно нижче за маркувальний та стандартизований показники. Лише продукт домашнього виготовлення містив жир у кількості 8,2 %, близькій до нормованої стандартом (не менше 8,5 %).

Масова частка води у згущеному молоці вітчизняного виробництва становила в середньому 25,4 %, білоруського – 23,5 та домашнього виготовлення – 21,6 %, що не перевищувало допустимий рівень за НТД.

Титрована кислотність в усіх досліджених нами пробах згущеного молока не перевищувала 48 %.

У жодній з досліджених проб від вітчизняного виробника не було виявлено домішок рослинних жирів, що підтверджує натуральність продуктів. А от у продукті білоруського виробника були домішки рослинного жиру, а це вже являється фальсифікацією, адже виробник на маркуванні позначив свій продукт як натуральний.

Отже, одержані результати свідчать про те, що виробники не завжди є відкритими і чесними по відношенню до споживачів, про що свідчить розбіжність даних нанесених ними на маркуванні продукту та фактичних результатів проведених нами досліджень.

УДК 619:614.31:637.5'62.03/.05

КАЦАЛАП В. Л. – студентка 4 курсу

Науковий керівник – **СЛЮСАРЕНКО С.В.**, канд. вет. наук, асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

ВЕТЕРИНАРНО-САНІТАРНА ЕКСПЕРТИЗА ЯЛОВИЧИНИ ЗА УМОВ ТОВ «БЕКОН»

З перспективою входження України в ЄЕС, ставляться особливі умови, щодо контролю якості продуктів харчування. Сучасні підходи у вітчизняній ветеринарно-санітарній експертизі базуються на міжнародних вимогах до якості і безпеки.

В основу роботи покладено вивчення в умовах ТОВ «Бекон» м. Миронівка дотримання відповідних вимог нормативних документів при забої великої рогатої худоби, її первинної переробки та контроль якості яловичини.

При аналізі первинної переробки туш великої рогатої худоби встановили, що її середня маса в парному стані становить 197 кг. При цьому вихід м'яса на кістках і жиру-сирцю становить: для вищої категорії – 45,0–48,7%; середньої – 42,5–45,7 %; нижче середньої – 39,8–43,2 і худой – 37,0–39,7%. Отримані результати свідчать про те, що вихід м'яса був до 5,5% вищим, ніж від яловичих туш II категорії (нижче середня).

При оцінці оброблених харчових субпродуктів, залежно від категорії вгодованості тварин, вихід для I категорії становить 3,42 та II категорії – 7,18 % відповідно. Для тварин II категорії вгодованості відповідно – 3,16 та 6,89 %. Отже, від тварин вищої та середньої вгодованості отримували субпродуктів I категорії на 0,26%, а II категорії – на 0,25% більше, ніж від тварин нижче середньої вгодованості.

При характеристиці органолептичних показників мяса встановили, що для у туш I категорії м'язи мали червоний а поверхня кірочки підсихання яскраво-жовтий колір. Жирова тканина – твердої консистенції, при натисканні кришиться. Поверхня розрубу туші рівна, без залишків внутрішніх органів, шкіри, згустків крові, бахромок м'язової та жирової тканини, забруднень та синців. Площа зачистки від побиття та синців не перевищує 10% поверхні туш. Для II–III категорії – м'язи червоного кольору, на поверхні кірочка підсихання, жирова тканина жовтого кольору, твердої і крихкої консистенції. Поверхня розрубу рівна без залишків внутрішніх органів, шкіри, згустків крові, бахромок м'язової і жирової тканини, забруднень, синців та побиття. Місця зачищення поверхні туш від побиття не перевищує 15%; за консистенцією для обох категорій ямка після надавлювання пальцем вирівнювалася швидко, консистенція пружна. Запах м'яса характерний для яловичини.

За результатами біохімічних досліджень встановлено, що яловичина отримана від здорових тарин, містить масову частку: води – $72,7 \pm 2,2$; білку – $19,4 \pm 0,9$; жиру – $7,1 \pm 1,6$ та золи – $1,1 \pm 0,02$.

УДК 619:614.31:633.1/.635:631.842

КОВЕШНІКОВА К.М., студентка ветеринарного відділення

Науковий керівник – ЗУБРИЦЬКА В.М., викладач

ТЕК Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ БЕЗПЕКИ РОСЛИННОЇ ПРОДУКЦІЇ В УМОВАХ АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО РИНКУ

Постановка проблеми. Основою нормативно-правового забезпечення державної політики в сфері здорового харчування населення, добросовісної діяльності господарюючих суб'єктів в галузі виробництва і обігу харчових продуктів є Закон України “Про безпечність та якість харчових продуктів”. Проблеми, пов'язані з накопиченням нітратів у рослинній продукції, визначають необхідність систематичного контролю за вмістом цих токсикантів у овочах, картоплі, баштанних культурах і рослинних кормах.

Результати досліджень. Дослідження проводили в осінній період у ДЛВСЕ на агропродовольчому ринку “Центральний” м. Біла Церква шляхом постановки якісної реакції з дифеніламіном та за допомогою універсального іономіру ЕВ-74. Дослідженнями встановлено перевищення допустимого рівня нітратів у овочах відкритого ґрунту. Так вміст нітратів у картоплі коливався від 71,7 до 137 мг/кг (ГДК 120 мг/кг), капусти – від 183 до 580 мг/кг (ГДК 400 мг/кг), болгарському перці – від 91,9 до 1833 мг/кг (ГДК 200 мг/кг), петрушці – від 1157 до 1634 мг/кг (ГДК 1500 мг/кг), часнику – 114 мг/кг (ГДК 90 мг/кг). Перевищення ГДК у овочах закритого ґрунту реєстрували в редисці та кабачках.

Залежно від виду рослин вміст нітратів в їхніх тканинах різниться. У стеблах їх більше, ніж у листових пластинках. У кабачках і огірках нітратів більше біля основи прикріплення до плодоніжки, у верхніх листках капусти більше, ніж у внутрішніх. У столового буряка найбільший вміст нітратів у верхній частині коренеплоду, у редиски, навпаки, – нижній. Скоростиглі сорти картоплі мають більшу здатність до накопичення нітратів, ніж середньостиглі та пізні.

Для зменшення негативного впливу нітратів на здоров'я людей потрібно використовувати певні технологічні прийоми. Так під час варіння кількість нітратів у середньому знижується на 23–49 %. У моркви цей показник становить 71 %, капусти – 65–68 %, картоплі – 36–64 %. Під час витримування рослинних продуктів у воді впродовж 3-х годин, кількість нітратів зменшується: в кропі на 10–32 %, петрушці – 38–64 %, шавлі – 83 %, кабачках – 24 %.

Висновок. Для забезпечення державного ветеринарного контролю та нагляду за продукцією рослинництва необхідно ввести сертифікацію із зазначенням переліку токсичних забруднювальних речовин.

УДК 619.614.3:637.1

МАЗУР М. В. – студент 4 курсу

Науковий керівник – **СЛЮСАРЕНКО С.В.**, канд. вет. наук, асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИГОТОВЛЕННЯ ТА ЯКІСНА ОЦІНКА СМЕТАНИ В УМОВАХ ПАТ «ЖЛК-УКРАЇНА»

Одним із поширених кисломолочних продуктів серед населення є сметана, яку виготовляють з різним відсотком жирності, дієтичну або ж з наповнювачем.

Метою нашої роботи було вивчення технології виготовлення і ветеринарно-санітарна оцінка сметани “Європейська” виготовленої за умов ПАТ «ЖЛК-Україна» м. Біла Церква.

Дослідження виконувалися зразків сметани виготовленої резервуарним способом з використанням молока та вершків, які приймають згідно ДСУ 3662–97 та ГОСТ 3912–89.

В процесі виготовлення сметани молоко підлягає сепаруванню, метою якого є одержання вершків з масовою часткою жиру 11–15 %. В подальшому виконують нормалізацію молока і вносять стабілізатори у співвідношенні 1:7 до 1:10. Підтримуючи температуру процесу в межах 20 ± 10 °С та перемішуючи суміш протягом 10–15 хвилин. У подальшому вершки піддають гомогенізації при температурі 60 ± 10 °С та виконують термічну обробку яка полягає у пастеризації його за температури 86 ± 2 °С при експозиції 2–10 хвилин. Після чого виконують сквашування суміші.

При сквашуванні підготовленої суміші в резервуар вносять 5–10 % від об'єму вершків закваски та перемішують протягом 10–15 хв. Для сквашування суміш залишають у стані спокою при температурі 29–31 °С. Закінченням його є поява згустку та досягнення кислотності в межах 60–110 °Т (рН 4,2–4,5). Увесь період заквашування становить не більше 15 годин. Після чого сметану перемішують протягом 3–5 хвилин, потім охолоджують до температури 20–25 °С і подають на фасування.

Виготовлений продукт охолоджують до температури $+20-25$ °С, після чого розливають на розливному апараті в полістиролові стаканчики з обов'язковим маркуванням і направляють в холодильні камери де проходить охолодження продукту за температури $+10-12$ °С.

Зберігання готового продукту проводять при температурі 6 ± 2 °С не більше 14 діб з моменту закінчення технологічного процесу.

Контроль якості сметани проводили органолептичними та лабораторними методами. Органолептичні показники відповідають технічним вимогам.

За результатами лабораторних досліджень встановлено, що масова частка жиру становить – $15,01 \pm 0,03$; кислотність – $72,12 \pm 1,54$; температура продукту при випуску – $8,0 \pm 0,1$ °С; фосфатаза – відсутня.

УДК 619:614.31:637

МАЗУРЕНКО К.М., студентка 4 курсу ФВМ

Науковий керівник – ХИЦЬКА О.А., канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

СУЧАСНІ ВИМОГИ ДО ПОКАЗНИКІВ ЯКОСТІ Й БЕЗПЕЧНОСТІ М'ЯСНИХ НАПІВФАБРИКАТІВ

Нестача м'ясної сировини змушує вітчизняних виробників шукати шляхи її заміни, вводити нові рецептури, в яких передбачене використання інших компонентів. На превеликий жаль, виробники м'ясної продукції проводять заміну м'яса не лише продуктами рослинного походження (соевим борошном), а й фальсифікатами – низькосортним м'ясом, субстратами, субпродуктами птиці, свинячими шкурками та органами й тканинами, які взагалі не застосовують у харчовій промисловості. Зазначене значною мірою впливає на якісні показники готових виробів.

Метою нашої роботи було порівняти показники якості та безпеки напівфабрикатів від різного виробника.

Матеріалом для дослідження були придбані нами в роздрібній торгівельній мережі пельмені ТМ “Три ведмеді”, ТМ “Премія”, ТМ “Левада” та ТМ “Дригало”. Для оцінки показників якості й безпеки напівфабрикатів використовували органолептичний, мікробіологічний та гістологічний методи.

Загальна оцінка органолептичних показників для пельменів ТМ “Три ведмеді” становила – 9,0 балів; ТМ “Премія” – $8,75 \pm 0,25$; ТМ “Левада” – $8,25 \pm 0,47$; ТМ “Дригало” – $7,75 \pm 0,62$ бали.

Мікроструктурний аналіз фаршу пельменів від різного виробника показав, що в усіх досліджених зразках містилася щільна сполучна тканина, а також судини різного діаметру, а згідно з рецептурою у склад фаршу повинно входити жиловане м'ясо. Крім того, в усіх досліджених зразках пельменів м'язовий компонент частково був замінений на рослинний субстрат та субстанції не тканинного походження, які не були зазначені виробником у рецептурі.

КМАФАНМ в 1 г м'ясного фаршу була значно нижчою за максимально допустимий рівень, регламентований вітчизняними документами. Але якщо ми порівняємо цей показник з вимогами Європейських регламентів, які містять більш жорсткі критерії мікробіологічної оцінки, то можемо відмітити, що вітчизняна сировина за цим показником знаходиться близько до максимально допустимого рівня.

Отже, на основі проведених досліджень ми можемо зробити висновок, що виробнику для одержання якісного та безпечного продукту необхідно чітко дотримуватись рецептур, регламентованих нормативно-технічною документацією, та ветеринарно-санітарних вимог під час виробництва м'ясної продукції.

УДК 619:614.31:639.3.043.13

МОРОЗІЮК С.О., магістр ФВМ

Науковий керівник – БУКАЛОВА Н.В., канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ВЕТЕРИНАРНО-САНІТАРНА ОЦІНКА ТОВАРНОЇ ПРІСНОВОДНОЇ РИБИ В УМОВАХ АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО РИНКУ

Постановка проблеми. Риба – джерело повноцінних, легко засвоюваних білків, жирів, вітамінів, макро- та мікроелементів. Згідно з Законом України “Про безпечність та якість харчових продуктів” надзвичайно важливим є добросовісне ставлення господарюючих суб’єктів до діяльності у сфері виробництва й обігу харчових продуктів, оскільки охорона здоров’я населення від небезпечних продуктів є першочерговим завданням виробників.

Метою роботи було визначення товарних, якісних та біологічних показників живого товарного коропа, вирощеного на стандартному гранульованому комбікормі для риби та гранульованому – з комплексною лізино-протеїновою добавкою, що надходили для реалізації на агропродовольчий ринок м. Шаргород Вінницької області.

Результати досліджень. Основною ознакою, що характеризує ріст риби, є приріст маси тіла за період вирощування. Установлено, що середня маса одного екземпляру дослідних коропів була більшою на 27,5 % ($452,7 \pm 6,1$ г), середня довжина – на 6,5 % ($25,2 \pm 0,43$ см), вгодованість за Фультоном – на 7,5 % ($2,6 \pm 0,05$) порівняно з контрольними. За ветсанекспертизи тушок і внутрішніх органів досліджуваних коропів, патолого-анатомічних змін як у внутрішніх органах, так і м’язовій тканині виявлено не було; м’ясо таких коропів ніжне, без сторонніх запахів, бульйон за проби варінням прозорий, з великими блискітками жиру, приємний на смак. Аналіз товарних показників вирощеної риби обох досліджуваних груп свідчить, що вихід м’яса у дослідних коропів був вищим на 11,6 % порівняно з контрольними ($51,2 \pm 1,3$ % та $38,9 \pm 1,2$ % відповідно). Показник м’ясності залежав від маси самої тушки, що у дослідних коропів була на 12,2 % більшою і становила $59,2 \pm 1,4$ % маси цілої нерозібраної риби проти $47,0 \pm 1,3$ % у контрольних.

Годівля коропів гранулами з лізино-протеїновою добавкою позитивно вплинула на біохімічні показники риби: у м’ясі дослідних коропів було на 13,1 % більше білка і 52,2 % жиру. Філейна частина дослідних коропів мала вищу калорійність на 22,3 % порівняно з контрольними.

Висновок. Показники якості та безпеки живої товарної риби за згодовування їм корму з комплексною лізино-протеїновою добавкою свідчать про те, що вирощування риби на існуючому технологічному рівні є доцільним і виправданим, сприятливо впливає на організм товарного лускатого коропа, підвищуючи опірність (жива дослідна риба «засипала» на 3–3 год пізніше контрольної), рибницько-господарські показники, поліпшуючи якість та підвищуючи біологічну цінність м’яса.

УДК 619:614.31:637.12

ПАСІЧНИК Ю.О., студентка 4 курсу ФВМ

Науковий керівник – **ХИЦЬКА О.А.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

КРИТЕРІЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ЯКОСТІ Й БЕЗПЕКИ ВЕРШКОВОГО МАСЛА ЗГІДНО З ДЕРЖАВНИМ СТАНДАРТОМ

Молоко є цінним продуктом харчування людей. Воно є сировиною для виробництва широкого асортименту молочних продуктів, які мають високу біологічну і харчову цінність. Одним з таких продуктів є вершкове масло. Великий попит споживачів на масло обумовлений його високою засвоюваністю (97–98%), широкою гамою смакових відтінків, приємним кольором і ароматом, універсальністю використання.

Метою наших досліджень було провести оцінку якості вершкового масла „Селянське” від вітчизняного виробника та вершкового масла домашнього виготовлення за органолептичними і фізико-хімічними показниками.

За органолептичного дослідження встановили, що смак і запах усіх проб досліджуваного масла був чистий, без сторонніх присмаків і запахів, характерний для цього продукту. Консистенція масла «Селянське» за температури 10 °С була однорідною, пластичною, поверхня на розрізі – слабо блискучою і сухою на вигляд. Консистенція домашнього масла була більш щільною і злегка крихкою, на поверхні відмічали дрібні краплі води. Колір домашнього масла був жовтий, а масла промислового виробництва – білий, однорідний за всією масою. Масло після розтоплення було прозоре.

Органолептичні показники якості досліджуваного масла оцінювали за 20-бальною шкалою відповідно до вимог державного стандарту. За смаком і запахом продукт промислового виробництва ми оцінили в середньому у 7 балів, консистенцію і зовнішній вигляд – 4, колір – 2, упаковку і маркування – 3 бали. Кожен показник оцінки за бальною шкалою сумували і таким чином отримали загальну оцінку – 16 балів, а це означає, що масло «Селянське» можна віднести до вищого ґатунку. Домашнє масло отримало вищу оцінку за всіма органолептичними показниками і мало загальний бал 19,5.

Масова частка води в усіх досліджених пробах масла в цілому не перевищувала 25 %. Масова частка жиру в продуктах коливалася в межах 71,5–72,5 %, що відповідає вимогам нормативно-технічних документів.

Питома активність радіонуклідів цезію-137 у середньому становила для масла промислового виготовлення 16,1 Бк/кг та для домашнього продукту – 24,3 Бк/кг. Це означає, що ступінь радіоактивного забруднення масла є меншим за українські контрольні допустимі рівні на продукти харчування (ДР-2006).

За якісними реакціями у вершковому маслі «Селянське» промислового виробництва були виявлені домішки рослинних жирів, що не заявлено виробником на маркуванні. У маслі домашнього виготовлення таких домішок не було, що свідчить про його натуральність.

УДК 619:614.31:637.524.075:664

ТОКАРЄВА М.В., студентка 4 курсу ФВМ

Науковий керівник – ХИЦЬКА О.А., канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ПОРІВНЯЛЬНА ОЦІНКА ЯКОСТІ ТА БЕЗПЕКИ КИСЛОМОЛОЧНИХ НАПОЇВ ВІД РІЗНОГО ВИРОБНИКА

Забезпечення населення якісними та безпечними харчовими продуктами – одне з актуальних державних завдань. Слід брати до уваги те, що молоко та молочні продукти відносять до харчових продуктів, які швидко псуються. Тому ветеринарно-санітарний контроль якості та безпеки молочних продуктів має дуже важливе значення для підтримання здоров'я нації.

Мета роботи – комплексна оцінка якості та безпеки кисломолочних напоїв за органолептичними, фізико-хімічними, мікробіологічними показниками. Матеріалом для дослідження були кисломолочні напої (кефір, біокефір, ряжанка, йогурт), виготовлені вітчизняними виробниками.

Уміст жиру в усіх досліджених пробах кисломолочних напоїв відповідав регламентованій жирності. У пробах кефіру та йогуртів масова частка жиру незначно перевищувала маркувальний показник.

Титрована кислотність є критерієм оцінки свіжості й натуральності молочних продуктів. Для йогуртів вона має становити 80–140 °Т, свіжого кефіру – 85–120, ряжанки – 70–110 °Т. За результатами наших досліджень титрована кислотність кисломолочних напоїв не перевищувала максимально допустимого рівня. Кислотність біокефіру й ряжанки відповідала нижній межі норми, а кислотність кефіру та йогурту була вищою за неї – відповідно на 11 і 13 °Т.

Для кисломолочних напоїв важливим показником є не лише титрована, а й воднева кислотність (рН), за наростанням якої роблять висновки про зрілість (готовність) кисломолочних напоїв. Так, для кефіру та інших напоїв вона повинна бути в межах 4,4–4,5, ряжанки – 4,45–4,35 од.рН. Воднева кислотність досліджених йогурту та кефіру була незначно нижчою, ряжанки й біокефіру – вищою за регламентований показник.

У жодній з досліджених проб кефіру не виявлено БГКП та плісняви. Кількість дріжджів та молочнокислих бактерій в цьому напої перевищувала мінімальний рівень (за норми не менше 1×10^3 та 1×10^7 клітин в 1 см^3 відповідно). Кількість молочнокислих бактерій в 1 см^3 біокефіру протягом всього терміну зберігання коливалася в межах $6,0 \times 10^7$ – $7,0 \times 10^8$ кл. Середня кількість молочнокислих бактерій в 1 см^3 ряжанки під час розливання становила $7,0 \times 10^8$, в кінці терміну зберігання – $1,1 \times 10^9$; йогурту відповідно $2,5$ – $6,0 \times 10^8$ та $7,0 \times 10^8$ кл., БГКП не виявлено.

Отже, досліджені кисломолочні напої за показниками якості та безпечності відповідали критеріям, встановленим нормативними документами.

УДК 619:618.11-008.64

ШАЛІВСЬКИЙ В.М., магістрант ФВМ

Науковий керівник – ПОДВАЛЮК Д.В., доцент

Білоцерківський національний аграрний університет

АПРОБАЦІЯ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СОНОГРАФІЇ ДЛЯ ДІАГНОСТИКИ СУПОРОСНОСТІ

Ультразвукова діагностика супоросності – це візуальна методика, яка дає широкі перспективи в практичній ветеринарії.

Методика сонографічного дослідження вагітності була розроблена і апробована нами на 8 свиноматках, які були розділені на дві групи. В першу групу ввійшли чотири тварини після осіменіння, які стали вагітними. Друга група була контрольною (чотири холості свиноматки). Сонографічне дослідження проводили після останнього осіменіння і до 40-го дня. Обстеження тварин виконували транскутанним методом з використанням приладу УЗД Scanner 100. Досліджуючи свиноматок під час стадії збудження статевого циклу до осіменіння в матці спостерігали секрет у вигляді невеликих ехонегативних краплин.

Подальші дослідження свиноматок проводили після осіменіння. В перший день на екрані монітора ми спостерігали наявність в матці рідини, яка не мала чітких меж. Це була сперма, що заповнювала матку та її роги.

Досліджуючи свиноматок до 11-го дня після осіменіння змін стану матки вагітних і невагітних свиноматок ми не виявляли.

В період між 12 і 14 добою у 4-х свиноматок, які в подальшому стали супоросні, відмічали незначне потовщення тканин стінки матки, та темні краплі рідини.

У невагітних тварин ехокартина стінки матки мала однорідне зернисте зображення. Накопичення рідини не спостерігалось.

Виявили, що в супоросних тварин кількість рідини поступово збільшувалась. На 16–17-ту добу після осіменіння у матці фіксували появу ехонегативних ембріональних міхурів, які на екрані монітора відображалися як темні порожнини у вигляді овалу неправильної форми. З 19–20 доби супоросності відмічали появу в середині ембріональних міхурів ембріонів у вигляді ехопозитивних світло–сірих утворень.

З 26–27 доби супоросності встановлювали відокремлення ембріона від стінки міхура, після чого він знаходився в амніотичній рідині. Також в цей періоді реєструвалось зображення пупкового канатика. В подальшому ембріони швидко збільшувалися. Після 35-го дня контури плода, голова, кінцівки добре ідентифікувались. З 40-го дня вагітності спостерігались центри окостеніння.

При використанні ультрасонографії свиноматкам на 18–22 день після осіменіння, виявлена найменша різниця у показнику між вагітними і фактично вагітними, неплідними й фактично-неплідними, що свідчить про високу об'єктивність цього методу дослідження.

УДК:619:618.42–085:615.33/.357:636.

АНТИНЕСКУЛ В. М., студентка 6 курсу

Науковий керівник – **ОРДІН Ю. М.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ЗАСТОСУВАННЯ МЕДИКАМЕНТОЗНОГО ПЕРЕРИВАННЯ ВАГІТНОСТІ У СУК ЗА НЕЗАПЛАНОВАНОЇ В'ЯЗКИ

Літературні дані, щодо ефективності використання гормональних препаратів для попередження та переривання вагітності суперечливі. Одні автори приводять ряд протипоказань та побічних ефектів використання гормональних препаратів, інші – вказують, що використання препаратів прогестагенів другого покоління з дотриманням інструкцій, навіть протягом тривалого часу, не лише не призводить до збільшення поширеності гінекологічних захворювань, а навіть дещо зменшує її.

З огляду на зазначене вважаємо, що питання визначення ефективності використання різних методів попередження та переривання вагітності у сук є актуальним і має науково-практичне значення, що потребує подальшого вивчення, удосконалення існуючих методів та розробки нових.

З метою попередження небажаної вагітності у сук використовували гормональні препарати. Щоб встановити їх ефективність тварин, за принципом аналогів, розділили на дві групи: Сукам (n=10) першої дослідної групи для переривання вагітності на третій день після осіменіння одноразово, внутрішньом'язово вводили 0,1% -вий масляний розчин синестролу в дозі 0,1 мг/10кг маси суки, з 4 дня після в'язки, триразово через 48 год. Сукам (n=20) другої дослідної групи дворазово на третій та п'ятий дні непланової в'язки застосовували препарат месалін, який вводили підшкірно у дозі 0,01 мг/кг .

Після проведення гормональних обробок за тваринами всіх груп здійснювали спостереження, контролювали їх стан, діагностували клінічними методами і за допомогою приладу УЗД вагітність або її відсутність.

З метою вивчення негативного впливу гормональних препаратів на стан молочної залози та статевих органів сук надалі вели облік випадків проявлення у них симптомів несправжньої вагітності, маститу, розвитку мастопатії, доброякісних і злоякісних новоутворень.

Експериментально доведено що месалін, при застосуванні з метою попередження щенності у сук після непланової в'язки, 100 % -во викликає аборт та не призводить до небажаних наслідків. Так після дворазового введення цього препарату в тварин не збільшується тривалість еструсу, не зареєстровано патологій матки і яєчників. Із 20 тварин що були в досліді лише у 5 % випадків діагностовано патологію матки і молочної залози. Тоді, як у сук, яким застосовували гормональний препарат синестрол, штучний аборт відмичали лише у 80 % -в випадків, та поширеність патологій матки та молочної залози була відмічена у 20 % тварин. Отже, ін'єкції сукам месаліну за непланової вагітності є виправданим і ефективним на відміну з синестролом.

УДК 619:618.4.-002:636.2

БАРВІНОК Н.К., студент VI курсу

Науковий керівник – ПЛАХОТНЮК І.М., асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЛІКУВАННЯ КОРІВ, ХВОРИХ НА МЕТРИТ

Питання попередження неплідності у сільсько-господарських тварин представляють собою одну із основних проблем ветеринарного акушерства. Однією з найбільш поширених причин неплідності у корів є запалення матки. У виникненні і поширенні метриту важливе значення мають такі сприяючі фактори, як неповноцінна і недостатня годівля, невідповідні умови утримання, недостатність або відсутність моціону та інсоляції, що призводить до порушення обміну речовин, гормональних розладів та значного пониження резистентності організму.

В науковій літературі і практиці ветеринарної медицини розроблена та рекомендована велика кількість методів і препаратів для лікування корів, хворих на метрит. Проте, запальні процеси у статевих органах та їх ускладнення (індурація, спайки, хвороби яєчників тощо) залишаються на сьогоднішній день однією з основних причин вибраковки високопродуктивних корів.

Тому метою наших досліджень було визначити поширеність і причини виникнення запалення матки у корів та порівняти ефективності двох методів лікування тварин, хворих на метрит.

Свої дослідження проводили на коровах української чорно-рябої молочної породи, що належать СТОВ "Богодухівське" Чернобаївського району Черкаської області.

Встановили, що метрит виникає в 57,0 % тварин після родів та у 43,1 % – неплідних корів господарства, а сприяючими факторами були погрішності в утриманні та експлуатації, незбалансованість раціонів, порушення обміну речовин і зниження резистентності організму та статевих органів. Захворюваність корів на метрит збільшується на 53,3 % після патологій родів, що на нашу думку пов'язано з недотримання ветеринарно-санітарних правил спеціалістами під час надання рододопомоги і мануальному відокремленні посліду.

Внутрішньом'язове введення іхглуколу забезпечує одужання за 10-ть днів 20,0 % корів, хворих на метрит. Кількість тварин, в яких проявилася стадія збудження статевого циклу та стали тільними протягом 30 днів від початку лікування склала 50,0 і 10,0 % відповідно. Збільшення на 20,0 % кількості тварин, що стали тільними спостерігалось після використання для лікування корів, хворих на гнійно-катаральний метрит, внутрішньоматкового введення йодофоам ендосоам. Найбільш ефективним для терапії корів, хворих на хронічний метрит, виявилася комплексна лікувальна схема, що включала: внутрішньоматкове введення йодофоам ендосоаму та внутрішньом'язові ін'єкції продевіту та катозалу. Таке лікування сприяє збільшенню на 60,0 % кількості тварин, що стали тільними та скороченню на 4,6 днів тривалості неплідності. Економічний ефект на гривню витрат склав 4,79 грн.

УДК 619:618.08.63

ГАРКАВИЙ В.О., магістрант

Науковий керівник – **ВЕЛЬБІВЕЦЬ М.В.**, доцент

Білоцерківський національний аграрний університет

ЕФЕКТИВНІСТЬ МЕТОДІВ СТИМУЛЯЦІЇ СТАТЕВОЇ ЦИКЛІЧНОСТІ У СВИНОМАТОК

Інтенсифікація розмноження свиней можлива шляхом стимуляції та синхронізації статевої охоти і овуляції з використання різноманітних методів і засобів, які впливають на фолікуло- і лютеогенез, а також покращенням годівлі й утримання, правил і режиму експлуатації самок, організації та проведення штучного осіменіння свиноматок.

Метою роботи було вивчити ефективність використання препаратів "Геставет" та "BoarMate" для стимуляції статевої циклічності у свиноматок.

Матеріалом для досліджень були 30 свиноматок Великої Білої породи, після першого опоросу. З метою вивчення ефективності використання препаратів для стимуляції статевої циклічності у свиноматок було створено дві дослідні і контрольну групу тварин (по 10 голів у кожній). Свиноматкам першої дослідної групи застосовували препарат "Геставет", другої дослідної групи – спрей із запахом кнура "BoarMate" та в контрольній групі – препарати не застосовували.

Найвищий показник прояву статевої циклічності (100 %) спостерігали у свиноматок першої дослідної групи після застосування геставету, що на 25,0 % більше порівняно з свиноматками другої дослідної групи, яким застосовували феромони та на 58,4 % – з контрольною. Найбільша кількість поросних свиноматок (83,3 %) спостерігалася у першій дослідній групі (після застосування препарату Геставет), що на 25 % більше порівняно з другою групою і на 58,3 % – з контрольною. Використання феромонів для свиноматок другої дослідної групи за кількістю поросних було менш ефективним. Так, кількість вагітних у даній дослідній групі склала 58,3 %, що на 33,3 % більше порівняно з контрольною, однак на 25 % менше – з першою дослідною групою. Найменший показник кількості поросних свиноматок спостерігали у контрольній групі тварин, що складає 25 %. Показник заплідненості також залежав від тієї чи іншої схеми стимуляції статевої циклічності. Так, найвищий показник заплідненості (83,3) спостерігали серед свиноматок першої дослідної групи (з 12 тварин яких осіменяли поросними стали 10), що на 5,6 % більше порівняно з другою групою і на 23,3 % – з контрольною. Найменший показник заплідненості (60 %) був контрольній групі тварин.

Отже, використання препарату "Геставет" є найбільш ефективним – забезпечує прояв статевої циклічності у 100 % за заплідненості 83,3 %.

УДК:619:618.42–085:615.33/.357:636.7

ДМИТРЕВСЬКА С.П., магістрант

Науковий керівник – **ВОЛКОВ С.С.**, доцент

Білоцерківський національний аграрний університет

ЕФЕКТИВНІСТЬ МЕТОДІВ ЛІКУВАННЯ СУК ЗА МЕТРИТУ

Метрит у самок собак – досить поширена хвороба, яка часто призводить до неплідності тварин і навіть їх загибелі. Тому питання діагностики захворювання на ранніх стадіях, диференціальної діагностики, лікування і профілактики наразі залишаються актуальними.

Патології репродуктивної системи самок собак на початкових стадіях перебігають найчастіше латентно, без видимих змін загального стану тварини тому важко діагностуються без спеціальних досліджень (ультразвукова діагностика, цифрова рентгенографія). Однак у більшості випадків діагнози встановлюють на основі клініко-анамнестичних даних і, як крайній випадок – за діагностичної лапаротомії.

В результаті проведених нами досліджень встановлено, що для діагностики і диференціації запалення матки у сук необхідно застосовувати: збір анамнезу, клінічні методи дослідження, огляд, пальпацію, а також ультразвукове обстеження.

Виникнення метриту у дослідних тварин має зв'язок з сезоном року. Найбільша частота прояву хвороби припадає на осінь і складає 37%, взимку цей показник складає 11,1%, навесні – 48,1% і найнижчим був влітку (3,8%), що можна пов'язати з сезонністю статевої циклічності у сук.

Найвища частота запалення (50%) спостерігається у самок віком від п'яти до восьми років. Зростання частоти запалення прямо пропорційне віку тварини.

Використання консервативного лікування тварин з метритом має низьку ефективність за рахунок зменшення кількості тварин, що одужали (20%) та збільшення кількості загиблих (40%). Тому частині тварин після закінчення курсу лікування доводиться застосовувати оваріогістероектомію.

Використання оперативного лікування тварин з метритом дозволяє підвищити ефективність за рахунок збільшення кількості тварин, що одужали до 80%.7.

Оперативне лікування вдвічі дешевше за консервативне, питома величина витрат при цьому складає 147,50 гривень проти 301,19 гривень за консервативного лікування, що свідчить про економічну доцільність оваріогістероектомії.

УДК 619:618. 19:616

КРИВОНІС Т.О., магістрант ФВМ;

Науковий керівник – **ІВАСЕНКО Б.П.**, к.в.н., доцент

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: lototskyy@ukr.net

ПРОФІЛАКТИКА НЕПЛІДНОСТІ КОРІВ В СТОВ «АГРОСВІТ» МИРОНІВСЬКОГО РАЙОНУ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Збитки від неплідності худоби перевищують збитки від усіх заразних та незаразних захворювань разом взятих, оскільки неплідність тварин є практично

постійною в кожному господарстві. В Україні впродовж останніх років від 100 маток отримують не більше 73 телят, за потенціалу – 115. Це призводить до неможливості повноцінного відновлення власного поголів'я, вже не кажучи про перспективи його нарощування. За такого стану відтворення неплідність кожної тварини триває 135 днів. Якщо врахувати, що один день неплідності приносить збитки господарству у розмірі 10-15 грн, то отримаємо на кожну корову 1350-2025 грн збитку.

З огляду на вищезазначене за мету роботи ми обрали апробацію заходів профілактики неплідності корів в умовах СТОВ „Агросвіт“ Миронівського району Київської області.

В господарстві не виявляли корів в стадії збудження статевого циклу. В тижневому ритмі неплідні корови з 35-тої доби після отелення оброблялися гормональними препаратами за схемою синхронізації та їх осіменяли у фіксований від введення естрофану час. Така система організації відтворення забезпечила вихід 65 телят на 100 корів у 2011 р.

Ми внесли зміни до технологічної карти відтворення:

– на 30-35 добу після отелення всі корови підлягають гінекологічному дослідженню. Тварини у яких виявили хронічний ендометрит, гіпотрофію яєчників, кісти підлягають лікуванню, тварини в яких діагностовано жовте тіло або гіпофункцію яєчників не обробляються;

– від 35 до 60 доби після отелення корів не піддають синхронізації, а спостерігають за ними двічі на добу по 30-45 хв, з метою виявлення стадії збудження статевого циклу (твариннику, що виявив корову для осіменіння 5 грн бонус);

– на 60 добу тварин, що не проявили стадію збудження статевого циклу поворно досліджують та залежно від діагнозу піддають стимуляції або синхронізації статевої охоти, овуляції та осіменяють у фіксований від введення естрофану час.

Як наслідок заплідненість корів у 2012 році зросла до 39-57 % (21,1–31,1 % у 2011 р).

Крім того впровадження змін до карти відтворення забезпечило можливість осіменіння 40 % тварин до 60 доби після отелення в спонтанну стадію збудження статевого циклу.

Загалом, впровадження системи профілактики неплідності забезпечило отримання за минулий рік 80 телят від 100 корів в господарстві

УДК 619:618.2:618.14

МАКСИМЕЦЬ О. В., магістрант

Науковий керівник – **ОРДІН Ю. М.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПОРІВНЯЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ КОМПЛЕКСНИХ СХЕМ ВІДНОВЛЕННЯ ФЕРТИЛЬНОСТІ СВИНОМАТОК

Патологічні процеси, що виникають у післяродовий період свиноматок, а також неправильна організація і проведення штучного осіменіння – основні причини зниження фертильності. За даними провідних вітчизняних фахівців середньорічні показники симптоматичної та штучно набутої неплідності становлять, відповідно, 15 і 42 %, а вибракування свиноматок складає від 28 до 55 %. З метою нормалізації,

відновлення та стимуляції функції розмноження, а також синхронізації охоти свиноматок, у ветеринарній практиці з успіхом використовують гормональні, вітамінні, нейротропні та тканинні препарати.

Беручи до уваги наведене метою роботи було – встановлення поширення та етіології різних форм неплідності свиноматок у приватному господарстві ДПФ „Васильків” встановити причини їх малоплідності, а також порівняти ефективність різних методів відновлення та корекції статевої функції.

Вивчення основних показників відтворення свиней, причин та форм неплідності самок проводили з урахуванням анамнестичних даних, документів зоотехнічного обліку та ветеринарної звітності, аналізу умов утримання й годівлі, оцінки морфологічних змін у статевих органах попередньо вибракуваних і забитих свиноматок.

Для проведення клінічних досліджень за принципом аналогів було сформовано дві дослідні і контрольну групи тварин. У першій дослідній групі вдавались до стимуляції відтворної функції самок з використанням препаратів Утеротонік та Катозал. Свиноматкам другої дослідної групи окрім даних препаратів, з метою відновлення та активації функції статевих залоз, вводили комплексний гормональний препарат Геставет. Тваринам контрольної групи препарати не вводили.

Проаналізувавши причини вибракування, встановили, що найчастіше свиноматки вибували внаслідок: малоплідності – 29,5 %, симптоматичної неплідності – 22,6, старечої – 18,9, аліментарної – 15,1, уродженої неплідності – 5,4 та патології молочної залози – 9,4 %.

Застосування запропонованих схем сприяло підвищенню плодючості свиноматок. Так, у першій дослідній групі було отримано на один опорос, на 0,9 поросят більше, ніж у контрольній, а у другій дослідній – на 2,9. Крім того, поросята дослідних груп були більш життєздатними, краще набирали масу тіла та менше хворіли до відлучення.

Отже, проведена нами робота свідчить про позитивний вплив застосованих біотехнологічних схем обробки на організм матері в до і післяродовий періоди, а також на якість отриманого від них приплоду.

УДК: 636.082.4.453.

МОРОЗОВА Л. О., магістрантка

Науковий керівник – **ОРДІН Ю. М.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ЕФЕКТИВНІСТЬ НОРМАЛІЗАЦІЇ СТАТЕВОЇ ФУНКЦІЇ КОРІВ І ТЕЛИЦЬ ЗА ГІПОФУНКЦІЇ ЯЄЧНИКІВ

Для лікування корів з гіпофункцією яєчників використовують загальностимулювальні, гормональні, вітамінні препарати, простагландини, фізіотерапію, електропунктуру тощо, надаючи перевагу замісній терапії з використанням екзогенних гонадотропних гормонів, враховуючи, що низька функціональна активність яєчників зумовлюється недостатнім синтезом прогестерону й андрогенів, який гальмує циклічне підвищення кількості естрогенів, а

відтак і розвиток фолікулів та прояв статевого циклу. Проте всі ці методи є або недостатньо ефективними, або занадто дорогими.

Метою дослідження було вивчення ефективності дії розробленого нами препарату Селевіт для нормалізації статевої функції корів за анафродизії, спричиненою гіпофункцією яєчників після закінчення післяродового періоду та телиць парувального віку, які не проявляють ознак стадії збудження статевого циклу внаслідок гіпофункції яєчників.

Для лікування корів і телиць з гіпофункцією яєчників, селевіт вводили двічі, з інтервалом 10 діб, підшкірно, в ділянці за лопаткою, в дозі 2 мл на 100 кг маси тіла. Перше введення препарату робили зразу після встановлення діагнозу на гіпофункцію яєчників, друге – коровам і телицям, які не проявили феноменів стадії збудження статевого циклу після першої ін'єкції. Контрольній групі тварин препарати не вводили.

Відновлення статевої функції спостерігали після двох введень селевіту у 85,9 % корів, а після першого введення препарату – у 55,9 % тварин. Після першого осіменіння корів цієї групи запліднилось 66,2 %.

У контрольній групі корів протягом 30 днів прийшло в охоту 7 з 44 тварин (15,6 %), і тільки три з них (42,8 %) стали тільними після першого осіменіння.

Отже, застосування селевіту зумовило вірогідно високі відсотки нормалізації статевої функції корів та їх запліднення після першого осіменіння.

У дослідній групі протягом двох місяців стадію збудження статевого циклу проявили 57,1 % телиць, але після першої ін'єкції прийшло в охоту і були осіменені тільки 16 тварин (13,3 %), а після повторного введення препарату селевіт – 43 (36,6 %) тварин. Заплідненість телиць дослідної групи після першого осіменіння склала 44,7 %.

Таким чином застосування селевіту для лікування корів і телиць парувального віку є ефективним методом, але у корів його ефективність була значно вищою. Це вказує на необхідність подальшого вивчення проблеми нормалізації статевої функції телиць парувального віку.

УДК 619:618.711

НОСУЛЬЧАК Г.С., магістрант

Науковий керівник – **ВЛАСЕНКО С.А.**, доцент

Білоцерківський національний аграрний університет

ПОШИРЕНІСТЬ ТА ПРИЧИНИ НЕПЛІДНОСТІ У КОРІВ В ТОВ «ПЕТРОДОЛІЩКЕ» ОВДІОПОЛЬСЬКОГО РАЙОНУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Інтенсивна репродукція маточного стада є одним із визначальних факторів для рентабельності виробництва молока. Реалізація відтворної функції у корів залежить від численних екзо- та ендогенних чинників. Зокрема, неповноцінна годівля, невідповідні до фізіологічних потреб самок умови утримання, надмірна експлуатація, висока продуктивність, хронічний стрес, ортопедичні та інфекційні хвороби, внутрішня патологія зумовлюють розвиток декомпенсаторного стану гомеостазу, порушення ендокринних механізмів, що в кінцевому результаті призводить до виникнення гінекологічних хвороб. Їх своєчасна діагностика, ефективне лікування та

обґрунтування профілактика дозволяють відновити репродуктивну функцію у корів та зменшити втрати від неплідності та зменшити втрати від неплідності і передчасної вибраковки тварин із стада..

Метою наших досліджень було визначити поширеність та причини неплідності у корів в ТОВ «Петродоліцьке» Одеської області. З цією метою нами була проведена гінекологічна диспансеризація 79 тварин. Діагностику патологій статевих органів проводили за прийнятими у репродуктології методиками трансректальною пальпацією і вагінального дослідження.

За отриманими результатами встановили, що у дослідному господарстві із 372 корів 79 голів були неплідними, що складало 21,2 %. Із них у 28 самок (35,5 %) відмічалися багаторазові безрезультатні осіменіння, а у 14 (17,7 %) – анафродизія. В інших корів спостерігали клінічні ознаки запальних процесів та німфоманії. Загалом, хронічний та субклінічний метрит діагностували у 44 самок (55,6 %), а вульвовагініт – у 8 (10,1 %). Із патологій яєчників найбільш поширеними були персистенція жовтого тіла та лютеїнова кіста – 14 (17,7 %). Гіпофункцію та гіпотрофію гонад виявили в 9 самок (11,4 %), а фолікулярну кісту в 4 корів, що складає 5,1 %.

Отже, у дослідному господарстві неплідність корів має значну поширеність, а основними причинами є запальні процеси в матці, що очевидно пов'язані зі розповсюдженням післяродового метриту у корів.

УДК 619:618.08.63

ПОЛЩУК В.В., магістрант

Науковий керівник – **ВОЛКОВ С.С.**, доцент

Білоцерківський національний аграрний університет

МЕТОДИ СТИМУЛЯЦІІ СТАТЕВОЇ ФУНКЦІЇ СВИНОМАТОК

Подальша інтенсифікація галузі свинарства передбачає максимальне використання біологічних особливостей свиней шляхом вдосконалення біотехнологічних методів їх розмноження, що можливе тільки при чіткому поєднанні технології та біологічних особливостей тварин. Так одним із шляхів підвищення інтенсивності ведення галузі свинарства є поліпшення відтворення стада, збільшення виходу і збереженості порослят, що забезпечує високий біологічний потенціал відтворювальної здатності – можливість одержувати від однієї свиноматки протягом року більше двох опоросів, понад 22–24 порослят

Особливо актуальними й до кінця не вивченими залишаються питання стимуляції і синхронізації статевої охоти у ремонтних і основних свиноматок та підвищення заплідненості за штучного осіменіння. Методи підвищення заплідненості свиноматок можна застосовувати лише у випадку коли свиноматки в певному віці мають відповідну масу тіла і нормальний статевий цикл ще до початку стимуляції і синхронізації статевої охоти. Але навіть за належної організації відтворення після осіменіння свиней спостерігаються перегули у 30–35 % ремонтних свинок.

Тому, вивчення питання стимуляції статевої циклічності у свиноматок різними методами є актуальним.

Враховуючи наведене ми поставили за мету розробити і апробувати методи стимуляції статевої циклічності у свиноматок та підвищення їх заплідненості з використанням простагландинів та гонадотропін-рилізінг гормонів.

УДК 619:618.11–008.64

СВІДРАК М.Ю., студентка VI курсу ФВМ;

Науковий керівник – **БАБАНЬ О.А.**, асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: babanalex@ukr.net

ЕФЕКТИВНІСТЬ МЕТОДІВ ГАЛЬМУВАННЯ СТАТЕВОЇ ЦИКЛІЧНОСТІ У СУК

Належність сук до моноциклічних тварин – фізіологічна здатність до відтворення нащадків у певну пору року, обумовлює актуальну проблему з регуляції відтворення дрібних домашніх тварин, оскільки, значна частина власників не бажають отримувати від своїх улюбленців приплід. Тому, використання методів попередження та гальмування статевої циклічності у сук, а відповідно і регуляції розмноження є актуальним.

Метою роботи було вивчити ефективність використання препаратів “Ковінан” та “Pillkan-20” для гальмування статевої циклічності у сук.

Матеріалом для дослідження було 24 суки різних порід, віком до 5 років, що обслуговувалися у Мостиській районній державній лікарні ветеринарної медицини. З метою вивчення ефективності використання препаратів для попередження та гальмування статевої циклічності у сук сформували дослідну та контрольну групи. Тваринам дослідної групи вводили препарат „Ковінан“ виробництва голландської фірми Інтервет, із розрахунку 1 мл на 10 кг маси тіла. Препарат являє собою суспензію білого кольору, що містить в 1 мл 100 мг пролігестону – синтетичного гормону із групи 2 покоління прогестагенів. Тваринам контрольної групи застосовували препарат ”Pillkan-20“ в дозі 1 цукровий кубик на 20 кг маси тіла. Препарат являє собою цукрові кубики білого кольору, що містить діючу речовину мегестролу ацетат який володіє прогестероноподібними властивостями. Препарат згодовували з кормом під час анеструсу (за 7–15 днів) до початку тічки, щоденно впродовж 10 днів.

Проведеними дослідженнями було встановлено, що застосування препарату ”Ковінан“, під час анеструсу, дозволяло попереджувати прояв статевої циклічності у 100 % сук дослідної групи впродовж 12 місяців, що свідчить про його високу ефективність. Тоді, як застосування препарату ”Pillkan-20“ (у контрольній групі) було на 28,6 % менш ефективнішим, порівняно з дослідною.

Використання препарату ”Ковінан“, під час проеструсу, також забезпечувало гальмування статевої циклічності у 100 % сук, що на 40 % більш ефективно порівняно з препаратом ”Pillkan-20“

Отже, застосування препарату ”Ковінан“ (під час анеструсу та проеструсу) попереджує та гальмує прояв статевої циклічності у 100 % сук відповідно, що ефективніше, порівняно з препаратом ”Pillkan-20“.

УДК 619:618. 453.5

СТАВРАТІЙ І.В., студент VI курсу ФВМ;

Науковий керівник – БАБАНЬ О.А., асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: babanalex@ukr.net

ЕФЕКТИВНІСТЬ МЕТОДІВ ПІДВИЩЕННЯ ЗАПЛІДНЕНОСТІ СВИНОМАТОК

Навіть за належної організації відтворення свиней, після осіменіння, спостерігаються прохлості у 30–35 % свиноматок. Тому, особливо актуальними й до кінця не вивченими залишаються питання стимуляції і синхронізації статевої охоти у свиноматок та методів підвищення заплідненості за штучного осіменіння.

Виходячи з цього метою нашої роботи було вивчити ефективність методів підвищення заплідненості свиноматок.

Дослідження проводили у ТОВ "Світанок-Агросвіт" Бершадського району Вінницької області. Матеріалом для досліджень було 36 свиноматок великої білої породи, після першого опоросу. Для вивчення ефективності методів підвищення заплідненості свиноматок, сформували дві дослідні і контрольну групи (по 12 голів у кожній). Свиноматкам першої дослідної групи застосовували препарат "Хорулон". Свиноматкам другої дослідної групи застосовували синтетичний аналог гонадотропін-релізінг-гормону "Сурфагон". Свиноматок осіменяли спермою кнур великої білої породи двічі в одну і ту ж саму статеву охоту, після встановлення "рефлексу нерухомості" (наїзника). Перший раз через 12 годин після її виявлення, а другий – через 12 години після першого осіменіння. Доза сперми складала 100 мл. Діагностику вагітності проводили з 30-ї доби після осіменіння приладом УЗД "MSU-1". Заплідненість визначали за загальноприйнятою формулою.

Проведеними дослідженнями установили, що використання препарату "Хорулон", за 12 годин до осіменіння у першій дослідній групі, виявилось найбільш ефективним. Так, заплідненість склала 83,4 % (з 12 свиноматок яким осіменяли порісними стали 10), що, на 8,4 % більше порівняно з другою дослідною (яким застосовували препарат "Сурфагон") і з контрольною групою свиноматок, відповідно. Введення сурфагону (за 12 годин до осіменіння) свиноматкам другої дослідної групи за кількістю порісних було менш ефективним, порівняно з першою дослідною групою. Кількість народжених живих поросят у дослідних і контрольній групах склала 11,2; 10,1 і 10,4 відповідно.

Отже, найбільш ефективним виявилось застосування препарату "Хорулон", що забезпечувало підвищення заплідненості у свиноматок на 8,4 % та багатоплідності на – 0,8 поросят.

УДК 619:618. 19:616

ТРОФІМОВ Є.І., магістрант ФВМ;

Науковий керівник – **ЛОТОЦЬКИЙ В.В.**, к.в.н., доцент

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: lototskyy@ukr.net

ЕФЕКТИВНІСТЬ МЕТОДІВ ЛІКУВАННЯ КОРІВ ІЗ ЗАТРИМАННЯМ ПОСЛІДУ

Під час проходження виробничої практики нами було встановлено значне поширення (14,3 %) затримання посліду в корів української чорно-рябої породи ТОВ “Агрофірма “Матюші”. Саме тому метою роботи ми обрали вивчення ефективності різних методів лікування корів із затриманням посліду.

Для досягнення мети нами було сформовано 2 групи тварин. Групи тварин формувались за принципом аналогів, наскільки це було можливим в умовах клінічного експерименту. Тварин дослідної групи (n=7) лікували консервативно. Після встановлення діагнозу тваринам внутрішньом’язово вводили 2 мл естрофану, внутрішньочеревно суміш за прописом: 60 мл новокаїн 1 %-ий, 60 мл бороглюкол, 40 мл глюкоза 40 %-на, 15 мл АСД фракція 2. Потім двічі з інтервалом 12 год. ін’єктували окситоцин у дозі 10 ОД на 100 кг маси тварини. Після відділення посліду внутрішньоматково вводили дві таблетки утракуру

Для лікування тварин контрольної групи використовували загальноприйняту в господарстві схему – мануальне відокремлення посліду, введення двох таблеток утракуру та двократна ін’єкція окситоцину в дозі 10 ОД на 100 кг маси тварини з інтервалом 12 год. Серед тварин дослідної групи субінволюцію діагностували у 28,6 %, в контрольній – у 50 %. Вподальшому у тварин дослідної групи, внаслідок своєчасного лікування, метриту не реєстрували, а у тварин контрольної групи запалення матки діагностували у 12,5 %.

До 45 діб після отелення статеву циклічність проявили 42,8 % тварин дослідної групи та 25,0 % – контрольної.

Заплідненість корів дослідної групи після першого осіменіння склала 50 % і була на 10 % більшою ніж у контрольній групі.

За 90 денний період досліджень в дослідній групі стали тільними 85,7 % тварин. Кількість тільних тварин у контрольній групі була меншою на 23,2 %.

УДК 619:618. 19:616

ЧЕРЕВКО В.О., магістрант ФВМ;

Науковий керівник – **ЛОТОЦЬКИЙ В.В.**, к.в.н., доцент

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: lototskyy@ukr.net

ЕФЕКТИВНІСТЬ МЕТОДІВ ЛІКУВАННЯ КОРІВ ІЗ ПЕРСИСТЕНТНИМИ ЖОВТИМИ ТІЛАМИ ЯЄЧНИКІВ

Прибутковість галузі молочного скотарства значною мірою залежить від ефективності відтворення. В Україні за 2010 рік вихід телят склав 73. Тобто

біологічний потенціал відтворної функції був реалізований всього на 64 % і від кожних 100 корів недоотримано більше 30 телят.

З огляду на вищезазначене за мету роботи обрали – вивчити ефективність лікування корів із персистентними жовтими тілами яєчників.

Матеріалом досліджень були 28 неплодних корів української чорно-рябої породи, що належали ТОВ “Агрофірма Матюші” Білоцерківського району Київської області з персистентними жовтими тілами яєчників.

За персистенції жовтих тіл у яєчниках в господарстві застосовують естрофан – натрієву сіль клопростенолу; синтетичний аналог простагландину Φ_2 альфа. Препарат проявляє сильну лютеолітичну дію, проте не у всіх тварин стадія збудження проявляється. Ймовірною причиною такого стану можуть бути порушення обміну речовин (зокрема встановлений нами дефіцит вітаміну А), патологія слизових оболонок і, як наслідок, порушення фолікулогенезу.

В зв'язку з цим ми апробували для лікування тварин дослідних груп додаткове введення препарату “Фетоплацентат” та “Тривітамін”. Тваринам першої дослідної групи вводили естрофан 2 мл, в/м, фетоплацентат 40 мл, п/ш, другої – естрофан 2 мл та тривітамін 15 мл, в/м, третьої – тільки естрофан 2 мл, в/м.

Серед тварин першої групи стадію збудження статевого циклу проявили 11 із 15 голів, що складає 73,3 %. Середня тривалість терміну від лікування до прояву стадії збудження склав $5,18 \pm 1,69$ доби. Деяко гірший результат був отриманий у другій дослідній групі, а саме 66,7 % тварин проявили статевий цикл за $6,32 \pm 0,88$ доби.

Із вісьми тварин третьої групи стадію збудження зареєстрували лише в трьох тварин (37,5 %). Причому інтервал від лікування до осіменіння був найдовшим і склав $9,57 \pm 3,22$ діб.

Щодо заплідненості тварин, ми встановили, що найвищою (54,5 %) вона була в першій дослідній групі, де використовували естрофан із фетоплацентатом. Незначно (50 %) меншою заплідненість була в другій дослідній групі. Тоді як в контрольній із трьох тварин тількию стала лише одна, що складає 33,3 %.

УДК 619:618.19:616

ШУЛЬГА Т.М., студент VI курсу

Науковий керівник – **ПЛАХОТНЮК І.М.**, асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

ЕФЕКТИВНІСТЬ МЕТОДІВ ЛІКУВАННЯ КОРІВ, ХВОРИХ НА СУБКЛІНІЧНИЙ МАСТИТ

Значні економічні збитки від маститу вимагають розробки ефективного і водночас екологічно безпечного та науково обґрунтованого лікування хворих корів. Нині на ринку ветеринарних препаратів є значна кількість терапевтичних засобів, однак, проявляючи лікувальний ефект, вони не вирішують повною мірою поставленої задачі.

Тому за мету ми обрали вивчення поширеності та причин виникнення запалення молочної залози у корів і розробка методів лікування тварин з субклінічним маститом.

Науково-дослідна робота виконувалась на молочнотоварній фермі ТОВ «Агрофірма КОЛОС» Сквирського району Київської області на коровах української молочної чорно-рябої породи клінічно здорові і хворі на мастит.

Встановили, що поширеність маститу у корів господарства складає 38,9 %. Запалення молочної залози виникає у всі періоди репродуктивного циклу корів, а його поширеність збільшується після родів (55,5 %), в неплідних тварин (45,8 %) та в кінці піку лактації (42,6 %). Кількість тварин, хворих на мастит в зимово-весняний період року була 35,1–43,3 %, що на 26,9–35,1 % більше ніж влітку.

Причини виникнення маститу в корів у різні періоди репродуктивного циклу та збільшення кількості хворих на мастит тварин після родів, за розвитку гінекологічних хвороб, а також серед тільних тварин після піку лактації пов'язані зі зниженням захисної функції організму і тканин вим'я під дією несприятливих умов довкілля, порушенні технології доїння, умов годівлі та утримання, проникненням мікрофлори у молочну залозу гематогенним шляхом і через сосковий канал.

Для вивчення порівняльної ефективності методів лікування корів з запаленням молочної залози у дослідну та контрольну групи відбирали по 10-ть тварин з субклінічним маститом. У контрольній групі тварин лікували шляхом внутрішньоцистернального введення 10мл мастилексу, три рази через 24 год. У дослідній групі схема включала внутрішньом'язове введення 1 мл / 20 кг маси тіла тварини сінулоксу RTU, три рази через 24 год.

Більш ефективним виявилось використання сінулоксу. Так, після внутрішньом'язового введення сінулоксу RTU у дослідній групі одужало на 50,0 % більше корів порівняно з попередньою групою тварин. На протязі 30-ти днів після курсу лікування субклінічний мастит виявляли на 50,0 %, а клінічний – на 20 % меншої кількості тварин.

УДК 619 : 614.31 : 637.3

КАМШИЛІНА Н.М., студентка 3 СП курсу 1 групи ФВМ

Науковий керівник – **ДЖМІЛЬ В.І.**, к. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail 98969@i.ua

ВЕТЕРИНАРНО-САНІТАРНА ЕКСПЕРТИЗА М'ЯКОГО СИРУ “БРІ”

Молочна промисловість України завдяки сучасним технологіям випускає широкий асортимент молочних продуктів які володіють високими органолептичними та поживними властивостями.

Серед таких продуктів є тверді та м'які сири. Застосування сучасних харчових добавок, наповнювачів, харчових плісень сучасні сирзаводи випускають широкий асортимент цих виробів. Вони володіють високими смаковими властивостями та енергетичною цінністю за рахунок високого вмісту молочного жиру. Однак порушення технології виробництва та використання неякісної сировини може призвести до виробництва неякісного продукту, вживання якого може спричинити харчові отруєння у споживачів.

Враховуючи вище сказане метою нашої роботи було провести ветеринарно-санітарну експертизу та визначити енергетичну цінність м'якого сиру “Брі”

виготовленого за технологічних умов ПП КФ “Прометей (філія “Менський сир” м. Мена Чернігівської області.

Об’єктом дослідження був м’який сир “Брі” в індивідуальній упаковці масою по 115 г.

При вирішенні завдань поставлених метою нашої роботи нами було встановлено, що до складу сиру входить нормалізоване пастеризоване молоко, сіль харчова, кальцій хлористий, молокозсідальний ферментний препарат мікробіального походження, бактеріальна культура мезофільних молочнокислих бактерій, культура білої плісняви *Penicillium candidum*.

При органолептичному дослідженні встановлено, що сир знаходився в чистій цілісній індивідуальній картонній упаковці і замотаний в спеціальну пакувальну фольгу. Сам продукт по всій поверхні покритий рівномірним шаром білої плісняви. Запах сиру специфічний, консистенція м’яка, колір на розрізі рівномірний білий з жовтуватим відтінком. Смак специфічний характерний для даного виду сиру.

Для визначення поживності нами визначено вміст жиру в 100 г продукту, що становило 23,0 г та білку – 13,7 г. Враховуючи вміст білку та жиру встановлено, що поживність 100 г сиру становила 1096 кДж.

Важливим показником якості та безпечності відсутність умовнопатогенних та патогенних мікроорганізмів. Так нами встановлено, що БГКП, сальмонели та інша патогенна мікрофлора в досліджуваному продукті відсутні. Отже необхідно зробити висновок, що м’який сир виготовлений за технологічних умов ПП КФ “Прометей (філія “Менський сир”) був якісний, безпечний і відповідав вимогам ТУ У 15.5-24255176-010-2004.

УДК 619 : 614.31 : 637.2/.5

НІДЗЕЛЬСЬКА В.Г., студентка 3 СП курсу 1 групи ФВМ

Науковий керівник – **ДЖМІЛЬ В.І.**, к. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail 98969@i.ua

ВЕТЕРИНАРНО-САНІТАРНА ЕКСПЕРТИЗА ПОКАЗНИКІВ ЯКОСТІ ТА БЕЗПЕКИ ПАШТЕТУ “ОДЕСЬКИЙ” З ВЕРШКОВИМ МАСЛОМ

М’ясопереробна промисловість у умовах сьогодення випускає широкий асортимент м’ясних продуктів харчування, сировиною для виробництва яких є м’ясо, субпродукти, рослинна сировина та інші допоміжні матеріали які дають можливість випускати навіть один і той же вид продукту в більш широкому асортименті ніж раніше.

Одним з м’ясних продуктів який дає змогу законсервувати м’ясо з метою подовження терміну його зберігання, отримати готовий до вживання без попередньої кулінарної обробки є консерви та пресерви. Дані вироби випускають в натуральному вигляді “М’ясо тушковане”, або у вигляді паштетів.

При виробництві паштетних консервів окрім м’яса основним компонентом можуть бути субпродукти.

Окрім позитиву консерви можуть викликати виникнення харчових токсикозів та токсикоінфекцій у випадку використання неякісної основної та допоміжної сировини, брудної тари та при порушенні технології виготовлення даних виробів.

Враховуючи вище сказане метою нашої роботи було провести дослідження показників якості та безпеки паштету “Одеський ” з вершковим маслом, виробленого за умов ТОВ Фірма “ОНИСС” с. Візирка, Комінтернівського району, Одеської області.

Об’єктом дослідження були консерви м’ясні стерилізовані паштет “Одеський ” з вершковим.

При вирішенні завдань поставлених метою нашої роботи нами було встановлено, що даний вид консервів складався з печінки яловичої, сала свинячого, бульйону м’ясного, цибулі ріпчастої пасерованої, масла вершкового, моркви свіжої, борошна пшеничного вищого гатунку, молока сухого знежиреного, солі кухонної, яєчного порошку, та спецій (перець чорний та духмяний, мускатний горіх).

При проведенні органолептичного дослідження встановлено, що продукт мав однорідну мазеподібну консистенцію, колір однорідний, запах та смак характерні даному виду продукту без сторонніх запахів та присмаків.

При лабораторних дослідженнях встановлено, що 100 г продукту містило 9,5 г білків, 19,03 г жиру, 1,43 г вуглеводів. За даними показниками встановлено калорійність продукту, яка складала 215,15 ккал, що відповідало ТУ У 15.1-209556998-010:2006.

При бакдослідженнях БГКП, сальмонел та стафілококів не виявлено.

УДК 619 :614.31 : 637.12

ПРУДИУС Д.В., студентка 3 СП курсу 1 групи ФВМ

Науковий керівник – **ДЖМІЛЬ В.І.**, к. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail 98969@i.ua

ВЕТЕРИНАРНО-САНІТАРНА ЕКСПЕРТИЗА ПИТНОГО ПАСТЕРИЗОВАНОГО МОЛОКА “УКРАЇНСЬКЕ” З МАСОВОЮ ЧАСТКОЮ ЖИРУ 2,5%, ВИГОТОВЛЕНЕ ЗА ТЕХНОЛОГІЧНИХ УМОВ ТОВ “БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ МОЛОЧНИЙ КОМБІНАТ”

Одними з широко вживаних продуктів, які супроводжують людину від народження і до старості є молоко та молочні продукти. Відомо, що молоко містить близько 60 факторів, які необхідні для нормального існування людського організму. Деякі всесвітньо відомі вчені називали молоко “криницею здоров’я” оскільки воно задовольняє потреби організму людини в поживних речовинах, може бути сировиною для виробництва делікатесних виробів, а також дієтичних і лікувальних продуктів.

Відповідність вище названим вимогам багато в чому залежить від якості молока сирцю та стану тварин і умов отримання молока на фермі.

Оскільки отримання молока від хворих корів, порушення первинної переробки та технології виготовлення молочних продуктів в умовах молокопереробних

підприємств може сприяти виникненню хвороб спільних для людей та тварин, або виникнення харчових токсикозів та токсикоінфекцій.

Важливим завданням аграрного ринку України є забезпечення споживачів продуктами рослинного і тваринного походження високої якості. В умовах сьогодення одним з основних постачальників м'ясної продукції у вигляді м'яса сирцю є приватні сільськогосподарські виробники, які реалізують через продовольчі ринки широкий асортимент м'яса, а саме яловичини, свинини, кролятини та ін.

Враховуючи вище сказане метою нашої роботи було провести ветеринарно-санітарну експертизу молока, що випускається за технологічних умов ТОВ “Білоцерківський молочний комбінат” с. Томилівка Білоцерківського району Київської області.

Об'єктом дослідження було молоко “Українське” пастеризоване 2,5% жирності розфасоване в пластикові бутылки місткістю 920 г.

При органолептичному дослідженні встановлено, що молоко було білого кольору із злегка жовтим відтінком, однорідної рідкої консистенції без механічних домішків, запах характерний пастеризованому молоку з солодкуватим смаком.

При дослідженні окремих компонентів встановлено, що вміст білку становив – 3,0 г; жиру 2,5 г. Окрім того для визначення поживної цінності визначали вміст вуглеводів, який становив 4,5 г в 100 г продукту. Таким чином Поживна цінність даного молока становила 57 ккал, що відповідало ТУ У 25027034-008-98.

УДК 619 : 614. 3/.81 : 637.12

РАК В.А., магістр 6 курсу 3 групи ФВМ

Науковий керівник – **ДЖМІЛЬ В.І.**, к. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail 98969@i.ua

МОНІТОРИНГ ПОКАЗНИКІВ ЯКОСТІ ТА БЕЗПЕЧНОСТІ МОЛОКА, ОТРИМАНОГО ЗА УМОВ ТОВ АФ “МАТЮШІ”

Серед великої кількості продуктів тваринного і рослинного походження особливо цінними в харчовому відношенні є молоко та молочні продукти.

Молоко містить всі необхідні для людського організму поживні речовини (білки, жири, вуглеводи, мінеральні речовини, вітаміни та ін.), які знаходяться в добре збалансованому співвідношенні та легко засвоюваному стані.

При цьому рівень окремих компонентів непостійний. Під впливом так званих зоотехнічних факторів (порода, вік, період лактації, раціон, умови утримання та доїння, стану здоров'я тварин та ін.) можуть змінюватися фізико-хімічні, органолептичні, а також технологічні властивості молока – термостійкість, швидкість сичугового звертання, склад і розмір жирових кульок, міцел казеїну та ін.

Окрім того, на якість та безпечність молока можуть впливати сторонні або чужорідні речовини, що застосовуються в рослинництві та тваринництві. До чужорідних речовин молока, які мають значення з точки зору охорони здоров'я людини і володіють здатністю порушувати хід технологічного процесу при виробництві молочних продуктів, відносять антибіотики радіонукліди, токсичні елементи та пестициди.

Враховуючи вище сказане метою нашої роботи було провести моніторинг якості та безпечності молока, що виробляється в умовах молочно-товарної ферми ТОВ АФ “Матюші” Білоцерківського району Київської області.

Об’єктом дослідження було молоко отримане в ТОВ АФ “Матюші” с. Матюші, Білоцерківського району протягом 2012 року.

При вирішенні завдань поставлених метою нашої роботи нами було встановлено, що молоко в даному господарстві отримують шляхом доїння в молокопровід. Причому в одному приміщенні воно потрапляє відразу в танк охолоджувач де охолоджується до 5 °С, а в інших приміщеннях в збірні бачки з яких автомолоковозом збирається і доставляється на холодильник де змішується з уже охолодженим. В результаті дослідження нами встановлено, що молоко дане господарство здає вищим та першим ґатунком нащо впливають показники ЗБО та масова частка сухих речовин.

Важливим показниками безпечності молока є відсутність токсикантів. Так в результаті дослідження було встановлено, що вміст важких металів (свинцю, кадмію, міді, цинку, ртуті, арсену), не перевищувало мінімально допустимих рівнів, пестициди, гербіциди, антибіотики не виявляли, вміст Cs-137 – $3,14 \pm 5,16$ Бк/кг, Sr-90 – $0,01 \pm 1,36$ Бк/кг.

Отже молоко з даного господарства є якісним та безпечним.

УДК 619 :614.31 : 637.56

ХОДАК Ю.С., студентка 3 СП курсу 1 групи ФВМ

Науковий керівник – **ДЖМІЛЬ В.І.**, к. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail 98969@i.ua

ВЕТЕРИНАРНО-САНІТАРНА ЕКСПЕРТИЗА ІКРИ МОЙВИ КЛАСИЧНОЇ ПАСТЕРИЗОВАНОЇ

Риба та рибні продукти в раціоні людей займають одне з провідних місць серед продуктів харчування тваринного та рослинного походження. Вони є носіями незамінних амінокислот необхідних для нормального життя та розвитку людського організму, жирів, макро-, мікроелементів, вітамінів, без яких розвиток організму людини неможливий. До даної групи продуктів відносять, рибу в широкому асортименті (сушена, в’ялена, копчена, солена) а також продукти переробки риби куди відноситься ікра. Ікра лососевих та осетрових червона та чорна є також лікувальним та делікатесним продуктом. Однак в зв’язку з її дороговизною і низькою платоспроможністю населення України широкого розповсюдження набули вироби до складу яких входить ікра інших видів риб і штучна ікра.

При дотриманні правил виробництва та зберігання така продукція є також цінним продуктом харчування.

Враховуючи вище сказане метою нашої роботи було провести дослідження якості та безпеки “Ікри мойви класичної пастеризованої” виготовленої за умов ТОВ “Аквафрост” с. Бурлача Балка, м. Іллічівськ Одеської області.

Об’єктом дослідження була “Ікри мойви класична пастеризована” розфасована в скляну тару місткістю 250 мл.

При вирішенні завдань поставлених метою нашої роботи ми встановили, що до складу даного продукту входило до 65% ікри мойви, олія соняшникова, вода, цукор, сіль, модифікований крохмаль кукурудзяний, сухе молоко, стабілізатори (ксантанова камідь, тари камідь), підсилювач смаку глутамат натрію, регулятор кислотності лимонна кислота, консервант бензоат натрію).

При дослідженні органолептичних показників виріб мав мазку маслоподібну консистенцію з включенням ікринок, запах та смак характерний даному виду продукту без сторонніх запахів та присмаків.

З метою визначення енергетичної цінності нами було визначено вміст білків, який становив у 100 г продукту 6,0 г, вуглеводи – 12,0 г та жири 20,0 г. Розрахунками встановлено, що калорійність 100 г продукту становила 260 ккал.

Важливим показником безпечності продукту є відсутність в ньому токсикантів та умовнопатогенної та патогенної мікрофлори. Нами встановлено, що токсичні речовини в досліджуваній пробі продукту відсутні, БГКП, сальмонел та стафілококів не виявлено. Отже продукт якісний, безпечний і відповідає вимогам ТУ У 15.2-31164988-007:2006.

УДК 619 :614.81 : 576.895.121.56 : 636.4 : 637.5

ЦИБУЛЬСЬКА Ю.С., студентка 6 курсу 3 групи ФВМ

Науковий керівник – **ДЖМІЛЬ В.І.**, к. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail 98969@i.ua

ВПЛИВ ЕХІНОКОКОЗНОЇ ІНВАЗІЇ СВИНЕЙ НА ПОКАЗНИКИ ЯКОСТІ ТА БЕЗПЕЧНОСТІ ПРОДУКТІВ ЗАБОЮ

Важливим завданням аграрного ринку України є забезпечення споживачів продуктами рослинного і тваринного походження високої якості. В умовах сьогодення одним з основних постачальників м'ясної продукції у вигляді м'яса сирцю є приватні сільськогосподарські виробники, які реалізують через продовольчі ринки широкий асортимент м'яса, а саме яловичини, свинини, кролятини та ін.

Вирощування сільськогосподарських тварин в умовах приватного господарства не завжди відбувається під контролем спеціалістів ветеринарної медицини, що створює умови для можливого ураження тварин різноманітними збудниками інвазійних хвороб, які можуть призводити до загибелі самої тварини, або ж зниження її вгодованості, зниження якості м'яса та вибракування його й інших продуктів в результаті зниження їх товарного вигляду.

До широко розповсюджених захворювань інвазійної природи відноситься фасціольоз, дикроцеліоз, аскаридоз, ехінококоз та інші.

Враховуючи вище сказане метою нашої роботи було провести дослідження впливу ехінококозної інвазії на якість та безпечність свинини та продуктів їх забою за даними ДЛВСЕ міського кооперативного ринку м. Бердичів Житомирської області.

Об'єктом дослідження були свинина та печінка отримані від забою тварин, які мали різний ступінь ехінококозної інвазії.

При вирішенні завдань поставлених метою нашої роботи нами було встановлено, що за останні три роки в умовах ДЛВСЕ міського кооперативного ринку м. Бердичів

було вибракувано 124,3 кг печінки, що в перерахунку на одну тварину становило 0,547 кг.

При виявленні ехінококозу ураженість була від одиничних міхурів до 1/3 та більше 1/3 органу. При одиничному ураженні та до 1/3 печінку зачищали, а при ураженні більше 1/3 повністю вибраковували.

При органолептичному дослідженні м'яса незалежно від інтенсивності інвазії печінки ехінококами змін не виявляли. Однак встановлено, що рН м'яса через 24 год при ураженні печінки більше 1/3 становило $6,37 \pm 0,06$, що може свідчити про хворобу або стомленість тварини перед забоєм.

Також встановлено, підвищення вологості, зниження сухої речовини до $22,24 \pm 0,18$ % за рахунок зниження вмісту білків до $20,66 \pm 0,23\%$, жирів $0,57 \pm 0,13\%$ та золи $1,01 \pm 0,04$ відсотків, крім того встановлено підвищення ЗБО м'яса та контамінацію БГКП, сальмонелами та стафілококами.

УДК 619:616.718.11–089

БАЙРАК Б.В., магістрант ФВМ

Науковий керівник – **РУБЛЕНКО С.В.**, д-р вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: rubs@ukr.net

АНЕСТЕЗІОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЛІКУВАННЯ ПЕРЕЛОМІВ КІСТОК У СОБАК

Ветеринарна наука і практика за останній час досягла певних успіхів у профілактиці і лікуванні переломів кісток у собак. Однак, незважаючи на досягнуті успіхи в лікуванні важливим моментом залишається анестезіологічне забезпечення таких операцій.

Враховуючи вище зазначене метою роботи було клініко-експериментальне обґрунтування комбінованої анестезії у собак за лікування переломів кісток тазової кінцівки. Для цього сформували групи: дві дослідні одну контрольну. Серед загального знеболювання застосовували наступну схему: 2% розчин ксилазину (в дозі 2 мг/кг маси тіла), подовження наркозу введенням 5% розчину тіопенталу натрію (Тіопенат в дозі 15 мг/кг маси тіла). У 1-й та 2-й дослідних групах також використовували місцеве регіональне знеболювання, а саме епідуральну анестезію. У 1-й для премедикації та седатії застосовували 2% ксилазин (в дозі 2 мг/кг маси тіла) та епідурально вводили 2% розчином лідокаїну (в дозі 4 мг/кг маси тіла). У 2-й групі: 2% ксилазин (в дозі 2 мг/кг маси тіла) та 0,5% бупівакаїн (в дозі 2 мг/кг маси тіла). Перед застосуванням нейролептиків в усіх трьох групах виконували премедикацію 0,1% розчином атропіну сульфату (в дозі 0,03 мг/кг маси тіла).

За тваринами вели клінічне спостереження до премедикації, під час анестезії, найбільш травматичні моменти операції (репарація уламків введення штифта чи спеціальних гвинтів у кістку. Також враховували стан та терміни загоєння операційної рани.

Після введення анестезуючого розчину в епідуральний простір спостерігали повну відсутність анального та пальпебрального рефлексів та негативну вокалізацію. Під час найбільш травматичних моментів оперативного втручання у тварин першої

дослідної групи частота серцевих скорочень підвищувалась до $128,4 \pm 8,1$ скор/хв., частота дихальних рухів збільшувалась до $21,8 \pm 1,9$ дих.рух/хв. У тварин другої дослідної групи частота серцевих скорочень підвищувалась до $107,0 \pm 4,3$ скор/хв., частота дихальних рухів збільшувалась до $14,6 \pm 2,3$ дих.рух/хв. Відсутність значних коливань цих показників в момент найбільшої больової стимуляції свідчила про повну аналгезію ділянки операційного доступу.

Таким чином, за проведеними дослідженнями встановлено, що застосування запропонованих комбінованих схем анестезії з використанням нейролептика ксилазину та епідурально ін'єктованих лідокаїну чи бупівакаїну дає можливість досягти достатнього знеболювання для проведення остеосинтезу за переломів кісток тазової кінцівки у собак.

УДК 619:617:616.15:636.7

ВАСЯНОВИЧ М.С., студентка, ФВМ;

Науковий керівник – **АНДРІЄЦЬ В.Г.**, асистент

Білоцерківський національний аграрний університет, м. Біла Церква, Україна

ЗАСТОСУВАННЯ АЦЕЛІЗИНУ ПІСЛЯ ОПЕРАТИВНОГО ЛІКУВАННЯ КИШКОВОЇ НЕПРОХІДНОСТІ У СОБАК

У структурі хірургічних хвороб серед дрібних домашніх тварин близько 35–40% припадає на кишкову непрохідність, яка об'єднує різноманітні ургентні патологічні стани кишкового тракту з порушенням евакуації його вмісту. Лікування різних форм кишкової непрохідності проводиться тільки хірургічними методами. Останні супроводжуються розвитком суттєвої запальної реакції, яка сприяє розвитку різноманітним післяопераційним ускладненням.

Мета роботи – визначити ефективність протизапальної терапії ацелізином після оперативного лікування кишкової непрохідності у собак.

Матеріали та методи. Дослідження виконані на собаках з діагнозом тонко- чи товсто кишкової непрохідності, яких після операції розділили на дослідну ($n=8$) та контрольну ($n=7$) групи. Дослідним тваринам внутрішньом'язово вводили ацелізін у дозі 30 мг/кг один раз на добу протягом 5 днів, а також біцилін-3. Контрольним собакам проводили лише антибіотикотерапію. У динаміці післяопераційного періоду досліджували агрегацію тромбоцитів індуковану АДФ. Адгезивно-агрегаційні властивості оцінювали за такими показниками як сумарний індекс агрегації, швидкість агрегації та індекс дезагрегації тромбоцитів.

Результати досліджень та їх обговорення. Кишкова непрохідність у собак супроводжується посиленням АДФ-індукованої агрегації тромбоцитів у 1,3 рази до $88,6 \pm 2,16\%$ ($p < 0,001$), порівняно з клінічно здоровими тваринами ($69,7 \pm 4,37\%$). Проте таке підвищення адгезивних властивостей у даному випадку виявляється компенсованим завдяки збільшенню антиагрегаційних властивостей тромбоцитів, які виражалися у зниженні швидкості агрегації (ШАТ) у 2,5 рази ($p < 0,001$) та тенденції до підвищення індексу дезагрегації тромбоцитів (ІДТ) – $4,1 \pm 1,4\%$ ($p > 0,05$). На наступну добу після оперативного лікування кишкової непрохідності у дослідних та контрольних тварин у 1,7 ($p < 0,001$) та в 1,4 рази ($p < 0,01$), відповідно, підвищилася швидкість агрегації при нульовому значенні індексів дезагрегації, що вказує на істотне посилення адгезивно-агрегаційних властивостей тромбоцитів.

На 3-ю добу після абдомінальної операції, у контрольних собак зберігався стійкий проагрегантний стан тромбоцитів. При цьому їх індекс агрегації виявився вищим у 1,2 рази ($p < 0,001$), ніж при застосуванні ацелізину. Поряд з цим у дослідних тварин, порівняно з контрольними, у 1,8 рази ($p < 0,01$) була меншою швидкість агрегації та втричі ($p < 0,01$) вищим був індекс дезагрегації. У тварин дослідної групи сумарний індекс агрегації нормалізувався з третьої доби після операції – $70,1 \pm 1,51$ %, а контрольної з 7-ї доби – $71,2 \pm 1,19$ %, при показнику в клінічно здорових собак – $69,7 \pm 4,37$ % ($p > 0,05$). При цьому індекс дезагрегації тромбоцитів на 7-у добу в обох групах залишався високим – $10,5 \pm 1,61$ % та $7,6 \pm 2,18$ %, відповідно. Водночас швидкість агрегації в усіх тварин, починаючи з сьомої доби залишилась зниженою.

Отже, оперативне втручання на кишечнику у собак супроводжуються посилення адгезивно-агрегаційних властивостей, що сприяє розвитку запальної реакції та пов'язаних з нею ускладнень. Разом з тим, застосування ацелізину знижує адгезивний потенціал тромбоцитів, який максимально проявляються на 3-ю добу після абдомінальної операції.

УДК: 619:617.5:636.7

ВОЛОХ Ю.В. – студентка 3 курсу СП, ФВМ.

Науковий керівник – **ЯРЕМЧУК А.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

МОНІТОРИНГ ОТИТІВ У СОБАК

Проблема отитів у собак нині є досить актуальною, про що свідчить значна поширеність даної патології. Так згідно з даними літературних джерел на орган слуху в свійських тварин припадає від 7 до 20% усіх захворювань, що зустрічаються у ветеринарній практиці, які здебільшого набувають хронічного характеру. Слід враховувати, що слуховий аналізатор має складну анатомо-фізіологічну організацію. Кожний структурний елемент цієї системи має свої особливості будови і функціональне призначення. Залежно від того, які саме структури слухової системи втягнуті у патологічний процес, відбувається відповідне порушення її функції та характерні клінічні прояви. Патологія зовнішнього слухового проходу нерідко набуває рецидивного характеру, часто є наслідком широкого і безконтрольного застосування антибіотиків, кортикостероїдів та цитостатиків. Все це призводить до поширення патологічного процесу на середнє вухо. Приблизно в 16% гострих і 50-80% хронічних запаленнях зовнішнього вуха процес переходить на середнє вухо.

Матеріалом для досліджень були собаки різного віку та порід (53 гол.) із діагнозом гнійний отит.

У результаті проведеної роботи протягом 2012 року було виявлено 53 випадки отитів у собак. Слід відмітити, що отит у 76% випадків виникав як вторинне явище (ускладнення після різного роду алергічних та паразитарних захворювань).

За отриманими результатами досліджень виявилось, що лівова частка тварин, які захворіли на отит, припадає на німецьких вівчарок – 24,5%. Високий відсоток захворюваності відмічали серед стаффордширських тер'єрів, кокер-спанієлів та шнауцерів відповідно: 20,7, 15,1 і 11,3%. Найнижчим виявився відсоток захворюваності серед безпородних собак – 3,8%.

Діагностували отити і серед інших порід: пуделі, добермани, боксери і вестхайлендсайт тер'єри та йоркшир тер'єри (по одному зареєстрованому випадку).

Патологія слухового апарату найбільш поширеною, виявилася у собак породи німецьких вівчарок, стаффордширських тер'єрів та коккер-спанієлів. Проведені дослідження свідчать, що виникнення отитів у собак пов'язано в першу чергу з атопією та кормовою алергією.

УДК 619:617-004.3: 637.6.

ГОНЧАРОВИЧ І.М., студент 6 курсу

Науковий керівник – **ЧЕРНЯК С.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПОРІВНЯЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЛІКУВАННЯ ГНІЙНИХ ПОДОДЕРМАТИТІВ У КОРІВ

Хвороби кінцівок у корів зустрічаються досить часто і завдають господарствам значних економічних збитків. Питання лікування за гнійно-некротичних процесів ділянки пальця у корів детально висвітлене у літературі.

Мета роботи – опрацювання патогенетичних методів лікування корів з гнійними пододерматитами. Нами було сформовано дві групи тварин. Тваринам контрольної групи виразкову поверхню підошви покривали марлевою серветкою з порошком Островського (співвідношення калію перманганату з борною кислотою – 1:1). А дослідним тваринам на ушкоджені тканини накладали марлеві серветки, просочені сумішшю димексиду з йодом (до 40% димексиду додавали 5% спиртовий розчин йоду у співвідношенні 10:1).

Клінічні спостереження за тваринами з гнійним пододерматитом контрольної групи показали, що в перші дві-три доби у корів навіть посилювався ступінь кульгавості. За місцевого дослідження спостерігали появу кірочки, під якою була гнійно-некротична маса. набряк дистального відділу кінцівки дещо збільшувався, тварини ставили уражену кінцівку на зачіп. У наступні дві-пять діб у корів набряк тканин пальця зменшувався, покращилася функція кінцівки. На рановій поверхні знову утворювалася кірочка, під якою був прошарок гнійного ексудату з незначною кількістю некротичних мас, після видалення яких спостерігали наявність молодої грануляційної тканини. З цього часу почали спостерігати поступове виповнення дефекту, а на 21–25 добу лікування відбувалося повне загоєння. Термін лікування склав у середньому 22 дні. У дослідних тварин вже після першої обробки патологічного вогнища рана поверхня майже повністю звільнялась від залишків некротизованих тканин та гнійного ексудату, вкривалась острівками, а в деяких випадках і повністю рожевою тканиною. Але кульгавість ще була присутня, хоча у більшості випадків і нижчого ступеня. Також слід відмітити, що менше були виражені болючість, місцева температура, пульсація пальцевих артерій і набряк тканин вінчика та м'якуша. Після третьої-четвертої обробки переважна більшість дослідних тварин видужувала. Термін лікування становив у середньому 14 днів, з коливанням від 10 до 29 днів.

Аналізуючи описані клінічні ознаки за гнійного пододерматиту, можна стверджувати, що лікувальна ефективність «сухого методу», базується на утворенні

захисної кірочки під дією складових порошку. Проте припікаюча дія порошку призводить до порушення мікроциркуляції в судинах, внаслідок чого утворюється набряк тканин ділянки пальця, і лише пізніше порошок сприяє утворенню кірок із перетворенням у них некротичних мас з наступним їх відторгненням. Лікувальна ефективність суміші димексиду з йодом полягає у поліпшенні живлення уражених тканин за рахунок пенітруючих властивостей димексиду, який нормалізує стан стінок судин, поглиблює дезінфікуючу та протизапальну дію йоду.

УДК 619:617.571:632.2

ГУЛЬКО А.Є., студент 6 курсу

Науковий керівник – **ПЕТРИК М.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: petrik_maksim@ukr.net

ЗАСТОСУВАННЯ ФЕНОЛ-СКИПИДАР-ДИМЕКСИДНОЇ ЕМУЛЬСІЇ ПРИ ГНІЙНО-НЕКРОТИЧНИХ УРАЖЕННЯХ У ДІЛЯНЦІ ПАЛЬЦІВ У КОРІВ

У ветеринарній ортопедії значна увага приділяється стану копита, зокрема, великої рогатої худоби, що у першу чергу зумовлено важливим значенням скотарства у тваринництві. Цьому питанню приділяли велику увагу такі вчені як Борисевич В.Б., Лук'яновський В.А., Панько І.С., Рубленко М. В., та інші.

Нами вивчалася ефективність фенол-скипидар-димексидної емульсії (фенол – 5,0; скипидар – 10,0; димексид – 50; рицинова олія – 50,0) при гнійно-некротичних процесах в ділянці пальців у корів. В контролі для лікувалася використовували порошок Житнюка.

На початку розвитку виразкового процесу на шкірі міжпальцевої щілини та м'якушів фенол-скипидар-димексидна емульсія надійно очищала вогнища ураження від мертвих тканин. Тому при повторній обробці через 3 дні для посилення регенеративних процесів накладали пов'язку з маззю Вишневецького, а повторну перев'язку робили вже через 5–6 днів. При глибоких виразках і наявності значної кількості нежиттєздатних тканин при першій перев'язці часто спостерігали неповне очищення виразок, їх краї, стінки і дно були червоними, набряклими, болючими; тому пов'язку з емульсією повторяли. Під час повторної ревізії через 3 дні відмічали зменшення запальних явищ і розмірів самої виразки, її очищення і ріст дрібних грануляції.

При гнійному пододерматиті на ранній стадії патологічного процесу повне очищення вогнища ураження відмічали після першої – другої перев'язки. В деяких випадках рановий дефект покривався молодим рогом. При глибокому пододерматиті очищення відмічали після 2–3 обробок.

У контрольній групі після використання порошку Житнюка через 3 дні поверхневі виразки шкіри міжпальцевої щілини та м'якушів покривалися струпом. Але він був не тривким і при наступній обробці легко відділявся разом з бинтами, а під ним знаходили гнійно-гнильну масу неприємного запаху. І лише через 3 дні після повторної обробки на поверхні виразки спостерігали бліді грануляції. Очищення глибоких виразок відбувалося повільніше. Через 3 дні при їх ревізії не відмічали суттєвих змін: виразкова поверхня була вкрита пухким струпом, під яким

продовжувалися процеси некрозу. Лише після 3–4 обробок почали з'являтися невеликі острівки грануляційної тканини, набряклі, синюватого кольору. Аналогічна картина спостерігалась і при пододерматитах.

Висновок: порівнюючи ефективність фенол-скипидар-димексидної емульсії і порошку Житняка, видно перевагу першого: виразки шкіри міжпальцевої тканини очищувалися в основному після 1–2 обробок (у контролі після 4 і більше), при пододерматитах – після 2–3 (проти 4 і більше в контролі).

УДК: 619:617:613-013.4.635.5

БОНДАР Д.М., магістрантка

Науковий керівник – **ЧЕРНЯК СВ.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПОРІВНЯЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ МЕТОДІВ ЛІКУВАННЯ РАН У СОБАК

Лікування ран та їх ускладнень є однією з основних проблем ветеринарної медицини. Сприятливий результат їх лікування залежить від надання кваліфікованої лікувальної допомоги.

Враховуючи вище сказане, **метою** нашої роботи було:– розробити комплексну схему лікування ран у собак.

Свою роботу ми проводили у ветеринарній клініці м. Біла Церква. Об'єктом дослідження були собаки різних порід та вікових груп, з кусано - рваними та забиторваними ранами.

При виконанні роботи хворих тварин поділили на дві групи: дослідну та контрольну. При лікуванні дослідних тварин спочатку проводили первинну хірургічну обробку з видаленням змертвілих тканин, вставляли дренаж із маззю “Левоміколь” і фіксували кількома стібками шва. Після очищення рани (гнійно-некротична стадія) на неї накладали глухий шов і вона загоювалась первинним натягом (стадія регенерації).

Для лікування собак контрольної групи також проводили первинну хірургічну обробку з видаленням змертвілих тканин і вставляли дренаж з емульсією стрептоциду. Після очищення рани (воно було тривалим і нерівномірним) накладали лише зближуючі шви, а рану обробляли маззю Вишневського.

У дослідних тварин після 3–4-х разової заміни дренажу за 4–5 дні спостерігали поліпшення загального стану. Місцево відмічали незначний біль та незначний набряк країв рани без ущільнення та неістотно підвищення місцевої температури. Стінки і дно рани вкриті рожевими, дрібнозернистими грануляціями, гнійний ексудат відсутній. Тобто, завершилась стадія самоочищення рани і відбувається її регенерація. Для прискорення останньої в рану знову вносили мазь “Левоміколь” і накладали глухі шви. Рани загоювались первинним натягом на протязі 7–9 діб.

У контрольних тварин, лише на 7-8 добу лікування спостерігали зменшення місцевої температури, болючості, незначний набряк країв рани, стінки рани були повністю вкриті рожевими дрібнозернистими грануляціями, а на дні – незначна кількість гнійного ексудату густої консистенції жовто-білого кольору. Тобто, закінчилась стадія самоочищення і відбувається її регенерація. Заповнення ж рани грануляціями та епітелізація відбувалось за 14-17 днів.

Отже, застосування мазі на гідрофільній основі при лікуванні ран у собак дозволяє майже вдвічі скоротити стадію самоочищення та скоротити термін видужання.

УДК 619:616. 12-008.3:617-089.5

КАМШИЛІНА Н.М. – студентка 3 курсу СП

Науковий керівник – **ЯРЕМЧУК А.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.ua

ВИКОРИСТАННЯ НЕНАРКОТИЧНОГО АНАЛГЕТИКА “АКУПАН” ДЛЯ АНАЛГЕЗІЇ СВИНЕЙ

Реалії сучасного законодавства щодо обігу наркотичних анальгетиків робить їх недоступними для більшості ветеринарних фахівців. Більш того, в останні роки ряд лікарських препаратів з різних груп, які були у вільному обігу прирівняно до наркотичних. Ці обставини спонукають до пошуку нових схем анестезіологічного забезпечення без використання препаратів наркотичної групи. Можливості для цього з'явилися з появою останніх поколінь ненаркотичних анальгетиків, зокрема препарату “Акупан” (діюча речовина нефопам). Цей препарат структурно відмінний від інших ненаркотичних анальгетиків і є представником нового класу препаратів центральної антиноцицептивної дії.

Матеріал та методи досліджень. Матеріалом для досліджень були 8 свиней віком 2–3 місяці, масою тіла 20–25кг з пупковими та пахвино-мошонковими грижами, яких розділили на дослідну (n=4) та контрольну групи (n=4). Тваринам обох груп, було введено нейролептик “Комбістрес” в дозі (ацепромазину) 0,2 мг/кг внутрішньом'язово за 20–25 хвилин до оперативного втручання. В дослідній групі одночасно вводили ненаркотичний анальгетик “Акупан” у дозі 0,25мг/кг. Місцеве знеболення в дослідній групі проводили 0,5% розчином бупівакаїну максимальна доза 2 мг/кг у контрольній 2% розчином лідокаїну 2–4 мг/кг. Аналгетичну та місцево анестезуючу дію перевіряли методом больової стимуляції.

Результати власних досліджень. Через 20 хвилин після введення препаратів тварини обох груп заспокоювалися, намагалися лягти, на сторонні подразники реагували слабо, відмічали дезорієнтацію та сонливість. При проведенні оперативного втручання тварини контрольної групи реагували на болісні маніпуляції (розріз шкіри, препарування грижового мішка, накладання швів), тоді як у дослідній больова реакція відмічалася лише при препаруванні грижового мішка. Аналгетичний ефект в дослідній групі тривав $3,2 \pm 0,3$ год, чого не відмічали у контрольній. Місцевоанестезуюча дія тривала у дослідній до $5 \pm 0,5$ год, тоді як у контрольній $1 \pm 0,3$ год.

Висновки та перспективи подальших досліджень. 1. Застосування комбінації “Комбістрес”–“Акупан” забезпечує належний анальгетичний ефект для короточасних хірургічних маніпуляцій.

2. Властивий “Акупану” тривалий аналгетичний ефект та значна тривалість дії місцевого анестетика бупівакаїну сприяє купуванню первинного післяопераційного болю.

УДК 619: 617–401.3:4241

КОЛЕСНИК А.А., студент 4СП курсу ФВМ

Науковий керівник – **ЧЕРНЯК С.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПОРІВНЯЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ РІЗНИХ МЕТОДІВ ГЕРНІОТОМІЇ

Грижі широко розповсюдженні серед сільськогосподарських тварин у господарствах різних форм власності. Це захворювання наносить великі економічні збитки внаслідок зниження приростів та вибраковки тварин, а й часто загибелі

Тому метою та завданням нашої роботи було:

- провести клінічне обстеження поголів'я свиней і встановити розповсюдження гриж серед поголів'я свиней даного господарства;

- вивчити ефективність різних оперативних методів лікування пупкових гриж у;

- визначити вплив грижорозтину на інтенсивність росту та розвитку поросят;

Свою роботу ми проводили на підсобному господарстві Білоцерківської селекційної станції. Так, нами було обстежено 330 голів свиней і при цьому виявлено 15 голів з грижами в ділянці пупка, що склало 4,54 % від загальної кількості тварин.

Проаналізувавши захворювання свиней залежно від віку, було встановлено, що найбільш сприятливим до ураження є молодняк 2–4-х місячного віку.

Із 16 поросят, у 6 тварин грижі були не защемлені та вправимі, у 2 тварин діагностували защемлення грижового вмістимого в пупковому кільці та у 8-ми із них, при оперативному втручанні були спайки. У своїй роботі ми визначали ефективність різних методів герніотомії у поросят. Для порівняння ми застосовувались три оперативні методи лікування (за Сапожниковим, за Гутманом, за Оливковим). Для цього сформували 3 групи тварин по 5 тварини в кожній групі. У післяопераційний період ми визначали середні значення розмірів запального набряку тканин.

Так, на 3-тю добу відбулося зменшення розмірів запального набряку в усіх прооперованих поросят, що вказує на те, що загоєння операційних ран проходило первинним натягом на фоні асептичного запалення. Але по інтенсивності процесів резорбції запального набряку, загоєння ран у тварин третьої й першої групи проходило в більш ранні терміни, ніж у поросят другої.

Таким чином, найбільш ефективним методом закриття грижових воріт є метод Б.М. Оливкова.

УДК 619:617.41:615.015.4:636.4

МАЗУР М.В., студент 4 курсу, ФВМ;

Науковий керівник – **АНДРІЄЦЬ В.Г.**, кандидат вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ВПЛИВ АЦЕЛІЗИНУ НА ДИНАМІКУ ГЕМАТОЛОГІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ПІСЛЯ ГЕРНІОТОМІЇ У СВИНЕЙ

Грижоносійство у свиней складає близько 50 % всієї хірургічної патології. Найбільш ефективними методами лікування гриж є оперативне втручання. Разом з тим це зумовлює розвиток запальної реакції, ендогенної інтоксикації, що суттєво

погіршує загальний стан та сприяє розвитку ускладнень у післяопераційний період. Таким чином, є необхідність корекції розвитку запальної реакції у свиней після оперативних втручань.

Метою досліджень було дослідження впливу нестероїдного протизапального препарату „Ацелізин” на клінічні показники у свиней після герніотомії у свиней.

Дослідженню підлягало 26 свиней віком 2,5–3 міс з пупковими та паховоомшонковими грижами. Оперативне лікування здійснювали під загальним знеболенням. У післяопераційний період тварин розділили на дослідну (n=16) та контрольну (n=10) групи. Першим застосовували внутрішньом’язово ацелізин у дозі 0,2 мг/кг один раз на добу протягом трьох діб та біцилін–3 згідно настанови. Свиням контрольної групи проводили тільки курс антибіотикотерапії. Клінічне обстеження тварин проводили до операції, на 1-шу, 3-тю і 10-ту добу після герніотомії.

До операції у свиней з грижами гематологічно відмічали лейкоцитоз та еритропенію. У динаміці післяопераційного періоду на 1-шу добу спостерігалось подальше збільшення кількості лейкоцитів, більш виражене у контрольній (p<0,01) групі тварин. Разом з тим, вірогідно збільшилася і кількість тромбоцитів, особливо у контрольній групі (p<0,001), що з одного боку відображає істотну роль тромбоцитарного гемостазу в запаленні, а з іншого – про корегуючий вплив на його перебіг ацелізіну.

Протягом 3-ї доби післяопераційного періоду встановлено істотне зниження кількості еритроцитів ($4,21 \pm 0,13$ Т/л) у контрольних свиней при відсутності такого явища у дослідних. Поряд з цим у контрольній групі кількість лейкоцитів досягла найвищого значення – $28,8 \pm 1,78$ Г/л, тоді як у дослідній вона почала зменшуватися (p<0,01). Така ж ситуація склалася і відносно кількості тромбоцитів – $534,2 \pm 34,3$ та $340,7 \pm 27,1$ Г/л (p<0,001), відповідно. І в наступний термін дослідження, на 10-ту добу, кількість тромбоцитів у свиней контрольної групи залишилась досить високою – $500,5 \pm 31,1$ Г/л (p<0,001).

Корелятивний характер встановлено в динаміці кількості в крові еритроцитів та гематокритної величини. У дослідній групі ці показники, починаючи з третьої доби динамічно підвищуються, що свідчить про інтенсивне зменшення рівня ендотоксикозу продуктами запальної реакції.

Таким чином, застосування ацелізіну позитивно впливає на гематологічні показники, знижуючи рівень лейкоцитозу, запобігаючи розвитку тромбоцитозу та еритроцитопенії, попереджує зниження величини гематокриту та гемоглобіну.

УДК

МУЗИЧЕНКО В.М., магістрант

Науковий керівник – **КОЗІЙ В.І.**, д-р вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПОШИРЕННЯ ХВОРОБ КІНЦІВОК У КОРІВ У ТОВ "СВІТАНОК" БОБРОВИЦЬКОГО РАЙОНУ

Серед інших проблем молочного тваринництва актуальними залишаються вирішення питань лікування та профілактики захворювань кінцівок у високопродуктивних корів. Хвороби кінцівок у тварин зустрічаються надто часто,

оскільки кінцівки виконують важливу функцію – підтримання маси тіла і забезпечення руху; причиною їх бувають в основному механічні пошкодження кінцівок, суглобів, сухожилко-зв'язкового апарату, а також перевантаження м'язів, сухожилків. Сприяють порушенню опорно-рухової функції кінцівок недоліки в годівлі тварин (остеодистрофія), переломи кісток, різні ураження сухожилково-зв'язкового апарату (розриви, контрактура, ревматичні ураження і т.д.).

Метою даної роботи було визначення головних етіологічних факторів, розробка ефективних методів лікування та заходів профілактики деформації рогу ратиць у корів.

У ТОВ "Світанок" протягом 2012 року нами було виявлено 131 корову з деформаціями рогу ратиць і 9 з гнійно-некротичними ураженнями пальця, що склало відповідно 36,0% та 9,7 % від усього поголів'я дійних корів.

Також часто виявляли виразки підошви (2,5%) та пододерматити (5,8%), які частіше зустрічалися в літній період і розвивалися внаслідок травм. Гнійно-некротичні процеси зустрічалися менш часто і розвивалися як наслідок травм чи ускладнень пододерматитів внаслідок несвоєчасного їх лікування.

Висновки. В результаті проведених досліджень було виявлено 36,0% корів з деформаціями рогу ратиць, 2,9 – з гнійно-некротичними процесами.

Вважаємо, що потребують подальших досліджень виявлення причин хвороб кінцівок у корів і розробка на цій основі ефективних методів їх лікування і профілактики.

УДК 619:616.7:636.2

ПАНАСЕНКО А.А., магістрант ФВМ

Науковий керівник – **РУБЛЕНКО С.В.**, д-р вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: rubs@ukr.net

ЕФЕКТИВНІСТЬ КОМПЛЕКСНОГО ЛІКУВАННЯ КОРІВ ІЗ ГНІЙНО-НЕКРОТИЧНИМИ УРАЖЕННЯМИ ДІЛЯНКИ ПАЛЬЦІВ

Арсенал засобів для місцевого лікування гнійно-некротичних уражень ділянки пальця значно широкий. Нещодавно запроваджено мазь на гідрофільній основі "Левомеколь", раніше широкого застосування набув комплексний препарат ізатизон. Проте ці засоби, у зв'язку з потужною гіперосмолярною активністю показані до застосування лише в період очищення ран. Застосування ж гіперосмотичних мазей у період виповнення ран грануляціями зумовлює їх зневоднення і як наслідок пригнічення процесів епітелізації. Водночас, на стадії грануляції місцеве лікування ран повинне забезпечувати надійний захист грануляційної тканини від механічного ушкодження та інших негативних чинників, профілакувати вторинне інфікування, володіти помірною дегідратуючою дією, нормалізувати обмінні процеси для відновлення мікроциркуляції, стимулювати репаративні процеси в рані з одночасною епітелізацією.

З огляду на вище зазначене, виконували клінічне обґрунтування застосування комплексного лікування корів з гнійно-некротичними ураженнями ділянки пальців, які було розподілено на контрольну та дослідну групи. Для лікування тварин

фіксували в стоячому або лежачому положенні, потім виразки ретельно очищали від механічних забруднень і мертвих тканин, видаляли весь відшарований ріг і гнійно-гнільний ексудат – рідкий, сірого кольору, неприємного запаху. Після відповідної хірургічної обробки на вражену ділянку накладалися серветки просочені у контрольній групі лініментом стрептоциду а у дослідній маззю „Стрептонітол”, серветки міняли через 48 год та спостерігали за перебігом репаративного процесу. Перші 6 діб з інтервалом 48 год виконували міжпальцеву новокаїнову блокаду з додаванням біциліну-3 в обох групах.

За гнійно-некротичних виразок шкіри м'якушів чи міжпальцевої щілини на ранній стадії патологічного процесу застосування мазі „Стрептонітол” сприяло повному очищенню вогнища ураження відмічали після 2-3-ї перев'язки. Під час наступних ревізій виявляли виповнення рани грануляціями та наступною її епіталізацією до 11-13 доби. За використання емульсії стрептоциду у тварин лише після 5-ї обробки рана починала звільнятися від авіталізованих тканин і покривалася грануляціями до 16-ї доби; а розростання епідермісу спостерігалось до 21-ї доби.

Проведені дослідження показали переваги мазі „Стрептонітол” за гнійно-некротичних виразок шкіри м'якушів чи міжпальцевої щілини порівняно з традиційним лікуванням лініментом стрептоциду, при цьому термін лікування скорочується в 1,5 рази.

УДК 619:617.41:615.015.4:636.4

ПАСІЧНИК Ю.О., студентка 4 курсу, ФВМ;

Науковий керівник – **АНДРІЄЦЬ В.Г.** кандидат вет. наук, асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

ДИНАМІКА ГЕМАТОЛОГІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ У СВИНОК ЗА ВИКОРИСТАННЯ РІЗНИХ НЕСТЕРОЇДНИХ ПРОТИЗАПАЛЬНИХ ЗАСОБІВ ПІСЛЯ ОВАРІОЕКТОМІЇ

Нині кастрація свинок залишається важливим елементом технології відгодівлі свиней. Разом з цим оперативне втручання призводить до тимчасової втрати живої маси внаслідок суттєвого розвитку запальної реакції. Нерідко такі процеси зумовлюють розвиток післяопераційних ускладнень, які у свиней, в більшості випадків, проявляються у вигляді хірургічної інфекції з подальшим розвитком перитоніту. Таким чином, виникає необхідність корекції післяопераційної запальної реакції протизапальними препаратами.

Метою роботи було порівняти протизапальний ефект ацелізину та натрію диклофенаку на основі дослідження гематологічних показників.

Матеріалом для дослідження було 10 свинок масою тіла 45-55 кг. Тваринам виконували оваріоектомію. Після кастрації свинки були розділені на 2 групи: першу (n=5) та другу (n=5). Тваринам першої групи після кастрації застосовували ацелізину та біцилін-3. Другим – натрію деклофенак та біцилін-3. Протизапальну терапію проводили відразу та в наступні дві доби після операції, один раз на добу. У динаміці дослідження проводили дослідження

Гематологічні показники у свинок до операції були в межах норми. Проте вже на першу добу після оперативного втручання спостерігалось зниження кількості

еритроцитів, яке у другій групі було вірогідним ($p < 0,05$). Поряд з цим, спостерігалась тенденція до зниження гемоглобіну та гематокритної величини в обох групах. В цей же час кількість лейкоцитів в обох групах зросла у 1,3 рази ($p < 0,01$), порівняно з таким показником до операції. Така динаміка гематологічних даних свідчить про розвиток запальної реакції та ендогенної інтоксикації. Різною в цей період виявилася лише динаміка тромбоцитів. Так, у першій дослідній групі їх кількість знижувалася – $343,0 \pm 31,8$, а в другій підвищувалася – $484,6 \pm 30,0$ Г/л. В цілому в останній вона була у 1,4 рази ($p < 0,05$) вищою, ніж у попередній.

На третю добу у свинок другої групи продовжував розвиватися анемічний синдром про що свідчили в 1,2 рази ($p < 0,05$) нижча кількість еритроцитів та гематокрит. Водночас залишалася підвищеною кількість лейкоцитів у обох групах та зберігалася тенденція динаміки тромбоцитів. Так, у першій групі їх кількість продовжувала знижуватися, а у другій – підвищуватися. В результаті цього в останній вони у 1,6 ($p < 0,05$) рази перевищувала таку у першій.

На 10-ту добу досліджень у тварин першої групи всі досліджувані показники були вже в межах норми, водночас у тварин, яким застосовували диклофенак відмічали у 1,5 ($p < 0,001$) рази нижчу кількість еритроцитів, у 1,2 ($p < 0,01$) рази – гемоглобіну та гематокритної величини. Найвищого рівня досягла кількість тромбоцитів – $510,0 \pm 58,9$ Г/л.

Таким чином, отримані дані свідчать, що ацелізін проявляє не тільки добре виражений протизапальний ефект, а й володіє мембраностабілізуючими властивостями щодо еритроцитів, знижує активність у тромбоцитів і, цим самим, покращує мікроциркуляцію у травмованих тканинах, що прискорює регенеративні процеси.

УДК: 619:617.271:636.7

ПІДНЕБЕСНА Є.В., магістрантка, ФВМ

Науковий керівник – **ЯРЕМЧУК А.В.**, канд. вет наук.

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.ua

ШОДЕРМІЯ У СОБАК

В останні роки хвороби шкіри собак у всьому світі займають одне з перших місць серед захворювань, що зустрічаються у цих тварин. Все частіше дають про себе знати зміни в характері годівлі, погіршення екологічних характеристик оточуючого середовища, малорухомий образ життя більшості дрібних домашніх тварин, не завжди грамотна племінна робота. Ці фактори зумовлюють виникнення і закріплення у генофонді патологічних станів, багато з яких супроводжується шкірними проявами.

Протягом року у клініку надійшло 35 собак хворих на піодермію. Проводячи дослідження ми мали змогу діагностувати поодинокі випадки різних форм бактеріальної інфекції шкіри, серед яких зустрічались інтертриго, фурункульоз, поверхневий та глибокий фолікуліти. Найчастіше нам доводилось мати справу із гострим вологим дерматитом (піотравматичний дерматит), таких пацієнтів було 18. Для постановки досліду їх було поділено на дві групи – дослідну та контрольну. Тваринам обох груп проводили загальне лікування: біцилін-3 по 15000 ОД на кг маси

один раз на дві доби протягом 8-ми днів та дексаметазон (4 мг в 1 мл, по 0,5 мл на 10 кг маси один раз на дві доби - 8-ми днів. Для місцевого лікування

у контрольній групі (8 тварин) використовували гентаміцинову мазь 0,1%, тоді як у дослідній групі (8 тварин) використовували мазь “Тріакутан”, наносячи тонким шаром на уражену поверхню 2 рази на добу впродовж 8 – 10 днів.

Мазь “Тріакутан” істотно прискорює очищення ділянки шкіри ураженої дерматитом. Так, у дослідній групі собак повне очищення відбувалося в середньому у 2,2 рази швидше, ніж у контрольній. Це зумовлює швидший початок процесу епітелізації. Повне загоєння при лікуванні маззю “Тріакутан” відбувалося у 1,7 рази швидше, ніж при застосуванні звичайної гентаміцинової мазі. Отже, у зв’язку з тривалою гнійною ексудацією загоєння у контрольних тварин відбувалося протягом істотно довшого проміжку часу, ніж у дослідних. До того ж, на місці розташування уражень утворювалися рубці. При використанні ж мазі “Тріакутан” припинення гнійної ексудації практично збігалось із початком епітелізації, що зумовлює сприятливий перебіг регенеративних процесів.

Застосування мазі “Тріакутан” для місцевого лікування супроводжується зникненням болючості (2-4 доби) та припинення гнійної ексудації. У комплексній терапії піотравматичного дерматиту мазь “Тріакутан” дозволяє в середньому на 9 діб (1,7 раз) скоротити термін лікування порівняно з гентаміциновою маззю.

УДК 619:618-005.3: 633.6.

СЕМЕНЧЕНКО Ю.М., студент 6 курсу ФВМ

Науковий керівник – **ЧЕРНЯК С.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ЛІКУВАННЯ ГНІЙНО-НЕКРОТИЧНИХ УРАЖЕНЬ В ДІЛЯНЦІ ПАЛЬЦІВ У ВИСОКОПРОДУКТИВНИХ КОРІВ

Хвороби кінцівок у високопродуктивних корів зустрічаються досить часто і завдають господарствам значних економічних збитків. Особливо непокоять ураження гнійно-некротичного характеру, які в наших умовах утримання корів швидко розповсюджуються і перебігають за слабо це давня проблема спеціалістів ветеринарної медицини.

Мета дослідження – встановлення ступеня поширення хірургічної патології серед поголів’я великої рогатої худоби в ділянці пальця та визначення ефективність мазі ”Офлокаїн-Дарниця” за лікування тварин з гнійно-некротичними ураженнями пальця порівняно із загальноприйнятим методом лікування.

Нами було встановлено, що серед гнійно-некротичної патології в ділянці пальця частіше домінував гнійний пододерматит (19 випадків), рани та виразкові процеси шкіри міжпальцевої щілини діагностували у 11 тварин, флегмонозні процеси реєстрували у 9 тварин, з локалізацією переважно в ділянці вінчика та м’якуша і носили, як правило, травматичний характер, або ж розвивались як ускладнення пододерматитів. У трьох тварин було виявлено гнійний артрит вінцевого і копитцевого суглобів. Артрити розвивались самостійно в результаті глибоких механічних пошкоджень, або, як правило, внаслідок глибокого гнійного пододерматиту. Гіперплазивні розрощення шкіри міжпальцевого склепіння – так

званий лімакс (тилома) було виявлено у чотирьох корів і локалізувалися виключно на тазових кінцівках. Інші захворювання пальців (дерматити, виразки Рустерхольца) реєструвались у 9 тварин і склали загалом 21,1% від усіх гнійно-некротичних процесів у ділянці пальця.

Отже, як бачимо, гнійні пододерматити, рани і виразки міжпальцевої щілини, флегмонозні процеси склали основну масу гнійно-некротичної патології ділянки пальця.

Для визначення ефективності методів лікування великої рогатої худоби з гнійними пододерматитами, флегмонозними процесами, ранами та виразками міжпальцевої щілини ми сформували дві групи тварин: дослідну та контрольну. Тваринам дослідної групи (n=15) у першу фазу ранового процесу після ретельної хірургічної обробки на уражену ділянку накладали просочені маззю “Офлокаїн – Дарниця” марлеві серветки, а в другу – мазь Вишневського.

Тваринам контрольної групи з аналогічною патологією (n=15), яка слугувала контролем, використовували уже традиційний метод лікування – порошок Островського, а в другу фазу ранового процесу – мазь Вишневського. Обробки проводились з інтервалом у 2-3 дні, як у дослідних, так і у контрольних тварин. Застосоване нами лікування тваринам дослідної групи порівняно з лікуванням контрольних тварин, сприяло скороченню термінів лікування в середньому на 5-7 діб, що дозволяє рекомендувати господарству апробований нами метод лікування тварин з гнійно-некротичними процесами в ділянці пальців.

УДК 619:617. 483-089.5:636.4.

ТАРАСЕВИЧ О.А., магістрант ФВМ

Науковий керівник – **РУБЛЕНКО С.В.**, д-р вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ЛІКУВАННЯ СЕЧОКАМ'ЯНОЇ ХВОРОБИ У КОТІВ ЗА ГОСТРОЇ ОБСТРУКЦІЇ СЕЧОВИВІДНИХ ШЛЯХІВ

Проблема ефективного лікування сечокам'яної хвороби котів в останні роки залишається актуальною, що обґрунтовано необхідністю рішення проблеми лікування і профілактики сечокам'яної хвороби, яка характеризується довгим перебігом, частими рецидивами та високою смертністю.

Існуючі схеми профілактики і лікування уролітіазу котів, не завжди виправдані і часто виявляються малоефективними, що спонукає лікарів застосовувати оперативні методи лікування. У зв'язку з чим, нами була проведена порівняльна характеристика оперативних методів лікування сечокам'яної хвороби у котів.

Дослідження проводилися на котах віком від 1 до 8 років (22 гол.) із діагнозом сечокам'яна хвороба. У випадках закупорки уретри, чи тривалому защемленні уроліту нездатного вийти самостійно, що призводило до застою сечі, болю, тяжкої інтоксикації, макро- чи мікро гематурії, травмуванню та набряку слизової уретри, неефективному консервативному лікуванню проводили оперативне лікування. У першій групі тварин виконували цистотомію з послідуочим видаленням уроконкрементів та встановленням поліпропіленового катетера. У другій групі виконували

перинеальну уретростомію з ампутацією статевого члена та кастрацією і встановленням катетера.

За проведеними нами дослідженнями встановлено, що загоєння ран у тварин першої групи було дещо швидше $8,7 \pm 0,4$ доби, що на нашу думку пов'язано в першу чергу із труднощами у ізоляції рани від контакту з сечею, що виділялася через катетер та значною васкуляризацією тканин цієї ділянки.

Післяопераційний період у першій групі загинуло два коти. У одного розвинувся перитоніт і на фоні виснаження та ниркової недостатності тварина загинула. Другий кіт загинув не прийшовши до свідомості після анестезії, що підтверджує високий анестезіологічний ризик у тварин за даної патології та операції. Ранні післяопераційні ускладнення реєстрували в обох групах тварин, проте у другій групі вони були пов'язані із погрішностями у догляді. У першій групі реєстрували 3 випадки ранніх ускладнень. Два випадки пов'язані з розвитком перитоніту, цим тваринам було проведено відповідну терапію. Серед пізніх ускладнень після (14 діб), у двох тварин першої групи відмічали повторну обтурацію сечовивідних шляхів сечовими конкрементами.

Таким чином, застосування оперативних методів лікування СКХ, за стійкої непрохідності сечовивідних шляхів, дає можливість зберегти та подовжити життя хворій тварині. При порівнянні клінічної ефективності оперативних методів лікування СКХ у котів, виявилось, що ефективнішим є застосування перинеальної уретростомії з ампутацією статевого члена.

УДК: 619:617.271:636.7

ТЕСЛЕНКО О.С. – студентка 3 курсу СП, ФВМ.

Науковий керівник – **ЯРЕМЧУК А.В.**, канд. вет наук.

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: наука@btsau.ua

СУЧАСНІ ЗАСОБИ ЛІКУВАННЯ КОН'ЮНКТИВІТІВ У СОБАК

Кон'юнктива домашніх тварин має схожі риси в будові у різних видів, не виключаючи при цьому певних видових особливостей. При лікуванні захворювань очей найбільш важливим моментом є виключення етіологічних факторів, однак у собак особливо з породною схильністю, зробити це складно через анатомо-фізіологічні особливості будови органа зору.

Робота виконувалась в умовах хірургічної клініки Білоцерківського НАУ. Досліджували собак різного віку та порід (32 гол.) із діагнозом гнійний кон'юнктивіт. Всі тварини були поділені на 2 групи: 16 голів у контрольній та 16 голів у дослідній. У контрольній групі застосовували традиційне лікування: спочатку очищали повіки та кон'юнктиву від кірочок та слизово-гнійних нашарувань, промивали 2%-ним розчином борної кислоти. Після чого проводили ретробульбарну новокаїнову блокаду та призначали тетрациклінову очну мазь 3 рази на добу, впродовж 5-7 днів. В дослідній групі після механічної очистки та промивання 2%-ною розчином борної кислоти застосовували мазь на гідрофільній основі "Левосин" – (1-2 мл 2 рази на добу, впродовж 2-3 діб), після чого, ще протягом 5-ти днів застосовували краплі, до складу яких входили: 1%-ний розчин новокаїну – 6,5 мл; левоміцетину сукцинат 250

мг; 2,5%-ний розчин тіотриазоліну – 2 мл та дімексид – 1,5 мл. Кратність їх застосування: 3 рази на добу по 2-3 краплі.

За I-ї схеми (контрольної) термін лікування складав у середньому $10 \pm 1,9$ діб, причому ексудація припинялась на $5 \pm 1,6$ день. У зв'язку з інтенсивністю ексудації, виникала потреба у частому очищенні від нашарувань гнійного ексудату, що виникало додаткові подразнення і ускладнення запального процесу. набряк повік та блефароспазм відмічали до 7-ми діб. Після лікування у 3-ох тварин протягом місяця мали місце рецидиви.

За II-ї схеми, термін лікування складав у середньому $7 \pm 1,1$. На 2-3 день, як правило, припинялась ексудація. В перші дні зникав набряк та блефароспазм, зникали ознаки запалення повік та кон'юнктиви. Для повної нейтралізації запального процесу, ми застосовували дімексид-новокаїнові краплі з антибіотиком. Ефективнішим лікування виявилось у II групі, термін лікування зменшився в середньому на 3 доби.

За результатами досліджень виявилось, що застосування комбінованого лікування гнійних кон'юнктивітів у собак із використанням мазі “Левосин” та димексид-новокаїнових складних крапель дає можливість в середньому на 3 доби скоротити термін лікування та без ускладнень усунути дану патологію.

УДК: УДК: 619:617.57:636.2

ФОМІН В.М., магістрант, ФВМ

Науковий керівник – **ПЕТРИК М.В.**, кандидат вет.наук

Білоцерківський національний аграрний університет, кафедра хірургії

e-mail: petrik_maksim@ukr.net

ЗМІНИ МОРФОЛОГІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ КРОВІ ЗА ГНІЙНО-НЕКРОТИЧНИХ УРАЖЕНЬ У ДІЛЯНЦІ ПАЛЬЦІВ У КОРІВ

Одним з актуальних питань ветеринарної медицини є хвороби копитець у корів. Гнійно-некротичні процеси в ділянці пальців викликають зміни не лише в місці локалізації, проявляючись тими чи іншими клінічними ознаками, а й викликають зміни в інших органах і системах тваринного організму, перш за все в крові.

Нами вивчалось зміни морфологічних показників крові при гнійно-некротичних процесах у ділянці пальців у корів.

У тварин з ураженнями пальців були зареєстровані наступні зміни морфологічних показників крові. При пододерматитах кількість еритроцитів знижувалась в 1,2 рази, при флегмонозних процесах – в 1,3 рази та при подартритах – у 1,4 рази.

Щодо рівня гемоглобіну, то у тварин з виразковими процесами цей показник майже не відрізнявся від клінічно здорових. При пододерматитах рівень гемоглобіну знижувався до $87,3 \pm 2,61$ г/л, флегмонозних процесах – до $84,0 \pm 2,85$.

Суттєві зміни виявлялися у цих групах тварин і щодо кількості лейкоцитів. При виразкових процесах вони знаходилися на верхній межі норми, при пододерматитах та флегмонозних процесах кількість лейкоцитів збільшувалась в 1,5 та 1,4 рази відповідно.

Відмічаються також суттєві зміни і у складі клітин білої крові. Так, з розвитком виразкових процесів шкіри міжпальцевої щілини та на м'якушах підвищується кількість еозинофілів з $1,8 \pm 0,44$ до $6,4 \pm 0,69$ % та паличкоядерних нейтрофілів – з $7,3 \pm 1,35$ до $10,6 \pm 1,03$ % при одночасному зниженні кількості лімфоцитів з $60,1 \pm 2,39$ до $50,5 \pm 1,97$ %.

При пододерматитах відмічали незначне збільшення базофілів з $0,3 \pm 0,15$ до $0,6 \pm 0,22$ %, суттєве – еозинофілів з $1,8 \pm 0,44$ до $5,2 \pm 0,92$ %, юних з $0,3 \pm 0,21$ до $1,3 \pm 0,36$ % та паличкоядерних з $7,3 \pm 1,35$ до $16,1,7$ % форм нейтрофілів. При цьому, як і при виразкових процесах, відмічаємо суттєве зниження кількості лімфоцитів з $60,1 \pm 2,39$ до $44,7 \pm 2,19$ % та моноцитів – $3,3 \pm 0,68$ проти $2,0 \pm 0,39$ %.

Флегмонозні процеси характеризувалися зростанням питомої ваги еозинофілів, юних та паличкоядерних форм нейтрофілів і різким зниженням кількості лімфоцитів.

Проведені дослідження показали, що зміни морфологічних показників крові залежать від характеру патологічного процесу: пригнічення еритропоезу, лейкоцитоз і характерні зрушення в лейкоцитарній формулі більш вираженні при гнійних ураженнях і менше – при виразкових і обумовлені інтоксикацією організму продуктами гнійного розпаду тканин.

УДК: 619:617.58:636.21/27

ШЕВЧЕНКО Є.О., студ. 4 курсу СП ФВМ,

Науковий керівник – **ЧЕРНЯК С.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПОРІВНЯЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЛІКУВАННЯ ХВОРОЇ ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ НА ПАПІЛОМАТОЗ

Одним із найпоширеніших онкологічних захворювань у великої рогатої худоби є папіломатоз. Це захворювання вірусної етіології, розповсюджене в різних частинах земної кулі, а в деяких країнах воно проявляється у вигляді ензоотій і завдає господарствам значних економічних збитків. Тому питання боротьби з папіломатозом в неблагополучних господарствах є актуальним, особливо при масовому його розповсюдженні.

Метою нашої роботи було: дати порівняльну оцінку ефективності методів лікування великої рогатої худоби хворої на папіломатоз.

Результати досліджень. За метод порівняння ми взяли новокаїнотерапію, яка по відношенню до частоти рецидивів, отримала найбільш позитивну оцінку ветеринарних працівників.

Для цього нами було відібрано 18 хворих тварин із шкірними формами папіломатозу. Лікування проводили 0,5% розчином новокаїну, який вводили внутрішньовенно один раз на добу по наступній схемі: 10, 20, 40, 60, 80, 100, 80, 60, 40, 20, 10мл.

Для дослідної групи також було відібрано 16 тварин з шкірною формою папіломатозу, для лікування, яких застосовували РБС (регенеративний біостимулятор) у поєднанні з 0,5% розчином новокаїну (у співвідношенні 1:10), який вводили в дозі 5–10 мл (залежно від величини папіломи) підшкірно під папіломи, з інтервалом між ін'єкціями 3–5 діб.

Для новокаїнотерапії були характерні регресивні процеси вже після 3–4 ін'єкцій 0,5% розчину новокаїну, при цьому у папіломи відбувалося зморщення ніжки, з послідуочим зморщенням і самої бородавки. Клінічне виліковування тварин наступало на 18–24 добу лікування.

А при застосуванні для лікування регенеративного біостимулятора на новокаїні клінічне виліковування тварин відмічалось в середньому на 10-12 добу лікування.

Тому, виходячи з літературних даних можна вважати, що завдяки новокаїнотерапії в сполучнотканинних структурах змінюються нейродистрофічні процеси, які призводять до суттєвого підвищення імунобіологічних механізмів протипухлинного захисту.

Регенеративний біостимулятор (РБС) - є стимулятором загально - біологічної та імунокорегуючої дії, що спонукає противірусний захист, відновлює трофічні функції та підвищує активність ретикулоендотеліальної системи. Тому, можливо такі його фармакодинамічні властивості і сприяють отриманню кращих результатів при лікуванні великої рогатої худоби хворої на папіломатоз у порівнянні із застосуванням лише новокаїну.

УДК 619:617.483:636.5

ПЛУЖНИК Д.Л., студент 2 СП курсу ФВМ

Науковий керівник – **ЧОРНОЗУБ М.П.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

КАПЛУНУВАННЯ ПІВНІВ

Ця операція була відома ще римлянам і грекам задовго до нашої ери. Нині про каплукування також почали згадувати, оскільки на ринку громадського харчування з'явилася потреба в курячому м'ясі відповідної якості – воно ніжніше, соковитіше й смачніше, ніж м'ясо некастрованих півнів, а тим більше бройлерів.

Птаха перед кастрацією витримували на голодній дієті протягом 24 год, воду не обмежували. Під час операції півня утримували в боковому лежачому положенні, фіксуючи руками кінцівки й крила. Кінцівки відводили максимально назад. По лінії наміченого розрізу вискубували пір'я, а операційне поле змащували спиртом. Знеболювання не застосовували. Існує кілька оперативних доступів за даної операції. Ми виконували доступ в останньому міжреберному проміжку. Для цього спочатку зміщували вбік шкіру й робили її розріз від контуру найдовшого м'язу спини донизу по передньому краю останнього ребра, довжиною 3–4 см. Після цього тупим методом роз'єднували міжреберні м'язи, у рану вставляли автоматичний ранорозширювач для збільшення її з'яння. Анатомічним пінцетом проколювали очеревину й розривали її. У більшості випадків сім'яник розташовувався навпроти розрізу, та інколи його слід відшукувати, відтісняючи пінцетом кишечник і розірвану очеревину.

Існує багато способів видалення сім'яника. Ми використовували для цього вікончасті щипці з тонкими кільцями на браншах. Під контролем зору інструментом охоплювали сім'яник, не затискаючи його, і захоплювали його брижу. З боку брижі інструмент намагалися розташувати якомога ближче до сім'яника, щоб під час відкручування не пошкодити аорту чи задню порожнисту вену, до яких він прилягає, та не призвести до кровотечі й, відповідно, смерті птаха.

Щойно наклали вікончасті щипці, починали їх скручувати по поздовжній осі інструмента: спочатку дуже повільно, перевіряючи при цьому можливість захоплення інших органів, а потім дуже енергійно. У більшості випадків, під час торзування брижа скручувалася й розривалася, зрідка її доводилося перерізати ножицями безпосередньо під сім'яником.

Як правило, через один розріз нам вдавалося видалити лише один сім'яник, оскільки залозу протилежного боку ми навіть могли не бачити. На лапаротомну рану накладали одноповерховий шов (2–3 стібки вузлового шва), з'єднуючи при цьому міжреберні м'язи й шкіру. Перед зав'язуванням кінців лігатур у рану вносили незначну кількість мазі левомеколь.

Аналогічно виконували й з іншого боку. У післяопераційному періоді рана загоювалася за первинним натягом. Починаючи з наступної доби, птахи активно споживали корм.

УДК 619:617.7:616–08:636.7

ВАСИЛЬЧЕНКО Т.В., магістрант ФВМ

Науковий керівник – **ЧОРНОЗУБ М.П.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ЕФЕКТИВНІСТЬ ДЕЯКИХ МЕТОДІВ ЛІКУВАННЯ РІЗНИХ ФОРМ КОН'ЮНКТИВІТІВ У СОБАК

За даними наших спостережень, серед собак з ураженнями органу зору, що надходили до Керченської міської державної лікарні ветеринарної медицини, переважали хворі з кон'юнктивітами: гострим та хронічним катаральними й поверхневим гнійним. Для вивчення терапевтичної ефективності різних методів лікування кон'юнктивітів із хворих тварин з відповідними діагнозами формували дослідні й контрольні групи, при цьому в дослідних застосовували новий метод лікування, у контрольних – застосовуваний в клініці.

Для лікування собак із гострим катаральним кон'юнктивітом у контрольній групі інстилювали в кон'юнктивальний мішок очні краплі “Барс” (по 2–3 краплі 3 рази на день щоденно до видужання); у дослідній групі застосовували очні краплі “Барс” за такою ж схемою, але додатково хворим ін'єктували Гамавіт в дозі 0,3 мл/кг підшкірно двічі з інтервалом у два дні.

Для лікування собак із хронічним катаральним кон'юнктивітом у контрольній групі тваринам у кон'юнктивальний мішок інстилювали очні краплі тіотриазоліну (по 2–3 краплі 3 рази на день щоденно до видужання), а також на ніч за нижню повіку закладали очну окситетрациклінову мазь (по 0,5 г) щоденно до видужання; у дослідній групі застосовували очні краплі тіотриазоліну та очну окситетрациклінову мазь за такою ж схемою, але додатково раз у 4–5 днів виконували ретробульбарну новокаїнову блокаду та ін'єктували “Гамавіт” в дозі 0,3 мл/кг підшкірно тричі з інтервалом у два дні.

Для лікування собак із поверхневим гнійним кон'юнктивітом у контрольній групі інстилювали в кон'юнктивальний мішок 1 %-ні очні левоміцетинові краплі (по 2–3 краплі 3 рази на день щоденно до видужання), а також на ніч за нижню повіку закладали очну окситетрациклінову мазь (по 0,5 г) щоденно до видужання; у

дослідній групі використовували очні левоміцетинові краплі та очну окситетрациклінову мазь за такою ж схемою, але додатково раз у 4–5 днів виконували ретробульбарну новокаїнову блокаду та ін'єктували “Гамавіт” в дозі 0,3 мл/кг підшкірно тричі з інтервалом у два дні.

За лікування гострого катарального кон'юнктивіту в дослідній групі тварини видужували протягом 5–7 діб, у контрольній – протягом 10–11. За лікування хронічного катарального кон'юнктивіту в дослідній групі тварини видужували протягом 10–12 діб, у контрольній – протягом 16–18. За поверхневого гнійного кон'юнктивіту в дослідній групі тварини видужували протягом 8–10 діб, у контрольній – протягом 12–14.

Отже, за лікування собак із гострим та хронічним катаральними й поверхневим гнійним кон'юнктивітами більш ефективним є поєднання етіотропної й патогенетичної терапії.

УДК 619:617.711-002:616.995.132-089:636.2

АХМАДУЛЛІН Р.Н., студент 6 курсу ФВМ

Науковий керівник – **ЧОРНОЗУБ М.П.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПОРІВНЯЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ РЯДУ МЕТОДІВ ЛІКУВАННЯ КОРІВ ЗА ТЕЛЯЗІОЗНОГО КОН'ЮНКТИВО-КЕРАТИТУ

В умовах одного з господарств Вінницької області в 2012 році виявлено значне ураження поголів'я великої рогатої худоби кон'юнктиво-кератитами, які становили 66,6 % від всієї хірургічної патології. На основі гелмінтоскопічного дослідження змивів з кон'юнктивального мішка уражених очей хворих тварин встановлено інвазування великої рогатої худоби телязіями виду родезі.

В умовах господарства телязіозним кон'юнктиво-кератитом уражались тварини всіх вікових груп: рівень захворюваності склав у молодняку, молодшого 1 року, 15,5 %, у молодняку, старшого року, й нетелів – 17,5 %, у корів – 20,0 %. Ураження худоби реєструвалося переважно в літньо-осінній період, особливо у серпні-вересні місяцях. Для виявленого в господарстві захворювання характерна стадійність перебігу патологічного процесу.

Із тварин, в яких виявляли ознаки кон'юнктивіту та кон'юнктиво-кератиту, формували дослідні й контрольні групи.

За кон'юнктивітів у контрольній групі тварин лікували шляхом щоденного протягом 3-х днів закладання за 3-ю повіку в кон'юнктивальний мішок 1 г мазі “Альтел” з наступним легким масажем повік. Тваринам дослідної групи щоденно протягом 3-х днів закладали за 3-ю повіку в кон'юнктивальний мішок 1 мл “Офтальмо-гелю” та одноразового виконували ретробульбарну новокаїнову блокаду за В.Н. Авроровим. Методика лікування тварин дослідної групи, порівняно з контрольною, дозволила на 2–4 доби скоротити термін видужання тварин, який складав 3–4 доби за серозно-катарального та 5–6 діб за катарального-гнійного кон'юнктивітів, й усунути можливість розвитку помутніння рогівки.

За кон'юнктивно-кератитів у контрольній групі тварин лікували шляхом щоденного протягом 3-х днів закладання за 3-ю повіку в кон'юнктивальний мішок 1 г мазі "Альтел". Тваринам дослідної групи щоденно протягом 3-х днів закладали за 3-ю повіку в кон'юнктивальний мішок 1 мл "Офтальмо-гелю", дворазово (через 4–5 діб) виконували ретробульбарну новокаїнову блокаду за В.Н. Авроровим та в 1-у і 5-у доби лікування підшкірно ін'єктували екстракт алое рідкий в дозі 2 мл на 100 кг маси тіла тварини. Методика лікування тварин дослідної групи, порівняно з контрольною, дозволила на 3–6 діб скоротити термін видужання тварин, який складав 7–8 діб, й усунути помутніння рогівки.

Отже, проведені нами дослідження показали, що за лікування худоби, хворої на телязіозний кон'юнктивно-кератит, на різних стадіях його перебігу найефективнішим є комплексне застосування засобів етіотропної і патогенетичної терапії, що дозволяє скоротити термін видужання тварин при відсутності залишкових явищ з боку рогівки.

УДК 619: 616-091. 875.

БОЦМАНЕНКО М.О., студент магістратури

Науковий керівник – **ТИРСІН Р.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

РОЗРОБКА БІЗНЕС-ПЛАНУ ПРИВАТНОГО ПІДПРИЄМСТВА «САЛОН КРАСИ ДЛЯ СОБАК І КІШОК «ДОМАШНІЙ УЛЮБЛЕНЕЦЬ»

Предметом та метою діяльності приватного підприємства «Домашній улюбленець» є надання косметичних послуг дрібним тваринам. На перспективу передбачено можливість тимчасового проживання собак і кішок у пансіонаті при салоні, у випадку коли господар тварини не має можливості з певних причин доглядати за твариною.

Вузькоспеціалізованих підприємств, які б надавали послуги тимчасового утримання тварин у м. біла Церква не існує. Часткова потреба у даній послугі задовольняється за рахунок приватних клінік ветеринарної медицини, де тварини розміщуються лише під час лікування. Реально оцінюючи свої можливості, ми плануємо обслуговувати у салоні до 20 тварин у день. Кількість тварин, які б перебували у пансіонаті за самими песимістичними підрахунками становитиме 10 особин на добу. Запропоновані послуги розраховані на коло споживачів без будь-яких обмежень, оскільки вони доступні для споживачів із середнім і високим рівнем статків.

Наші послуги позитивно впливатимуть на клієнта, по тій причині, що кожен власник хоче щоб його тварина гарно виглядала, приємно пахла, але самостійно привести у порядок тварину не у кожного є час, можливість і бажання. У питання косметичних послуг ми плануємо охопити 100% ринку, а надаючи послуги дуже якісно, у майбутньому цією часткою ринку нікому не збираємося поступатися.

Основними нашими конкурентами є приватні клініки ветеринарної медицини, зоомагазини міста. Звичайно, послуги, які пропонують вони мало чим подібні до послуг нашого підприємства. Проте клініки ветеринарної медицини, які надають послуги пластики вušних раковин і хвоста, мають ряд якостей, які роблять їх конкурентоспроможними.

Яскравою перевагою проекту є те, що дана розробка – новинка ринку, яка за аналізом ринку ветеринарних послуг буде користуватися попитом. Крім того салон буде розташовано у місці значного скупчення людей, для зручності надання послуг клієнтам.

Стратегічним завданням маркетингу нашого підприємства є диференціація послуг. Дана стратегія закріпить відмінності товарів і послуг, що пропонуються ринку, від продукції і послуг конкурентів.

УДК 619: 616. 992. 28

БУБНОВ О.М., магістрант

Науковий керівник – **КОРНІЄНКО Л.Є.**, д-р вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

epizootologiya@ukr.net

ПЕРЕБІГ, ПРОФІЛАКТИКА ТА ЛІКУВАННЯ СОБАК І КОТІВ, ХВОРИХ НА ДЕРМАТОМІКОЗИ

Дерматомікози характеризуються тривалим перебігом, частими рецидивами, ускладненнями секундарними інфекціями, сенсibiliзацією організму. Лікування дерматомікозів становить певні труднощі, пов'язані з алергізацією та активізацією вірусних, бактеріальних і паразитарних хвороб. Нині для лікування дерматомікозів тварин застосовують значну кількість протигрибкових препаратів і методів терапії, як для місцевого локального, так і системного лікування. Місцеве локальне лікування дерматомікозів тварин має менше значення, ніж лікування людей. Це пов'язано з наявністю шерстного покриву, перебігом інфекції, внаслідок чого лише один цей метод лікування може бути непрактичним. Також встановлено, що в хімічному складі клітинних стінок дерматофітів є головний компонент – хітин, який робить їх мало проникними, що знижує ефективність місцевого лікування дерматофітів. Системні протигрибкові препарати при дерматомікозах застосовують дуже обережно, з тих причин, що більшість із них є сильними тератогенами і мають гепатотоксичний ефект, до того ж вони не рекомендуються для застосування тваринам молодшим 12-тижневого віку. Всі зазначені недоліки не притаманні застосованими нами препаратами вітчизняним – ТЕОБОНОМ та МІКОФІТОМ фірми *МАН (Intervet/Shering Plough)*, які показали найкращі лікувальні властивості.

Досить ефективними до профілактики та лікування дерматомікозів є етіотропні засоби, направлені на швидку елімінацію збудника – патогенного гриба. Одним із таких підходів є застосування специфічних засобів – вакцин проти дерматомікозів тварин. Висока ефективність показана на прикладі вітчизняної вакцини “Фунгіканіфел” та препарату російського виробництва – “Полівак ТМ”, які використовували, як з профілактичною, так і з лікувальною метою. Такі препарати спричинюють швидку елімінацію збудника з поверхні шкіри, специфічну імунобіологічну перебудову організму (утворення імунітету), що сприяє попередженню контамінації зовнішнього середовища та інфікування тварин і людей спорами гриба.

Для викорінення дерматомікозів необхідно розірвати епізоотичний ланцюг, що є досить складним із-за неможливості повного контролю людини над дикою фауною.

Викорінення дерматомікозів стане реальним лише за одночасного якісного проведення профілактичних заходів в усіх регіонах України.

УДК 619:616.988.6:636.2

ВОЙТКО О.А. – студентка 6 курсу

Науковий керівник – ЯРЧУК Б.М., канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ЕПІЗООТИЧНА СИТУАЦІЯ, ДІАГНОСТИКА ТА ЗАХОДИ БОРОТЬБИ З ЛЕЙКОЗОМ ВРХ В ТОВ АФ "ГЛУШКИ" БІЛОЦЕРКІВЬКОГО РАЙОНУ

В ТОВ АФ "Глушки" динаміка розвитку епізоотичного процесу з лейкозу характеризується чітко вираженою тенденцією до її зниження.

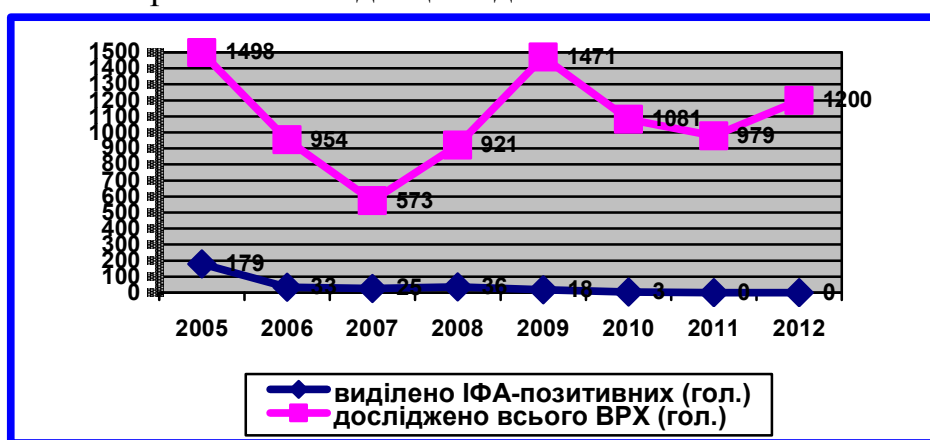

Рис. 1. – Динаміка виділення ІФА-позитивного поголів'я в ТОВ АФ «Глушки» с. Глушки за 2005-2012 роки (всього ВРХ)

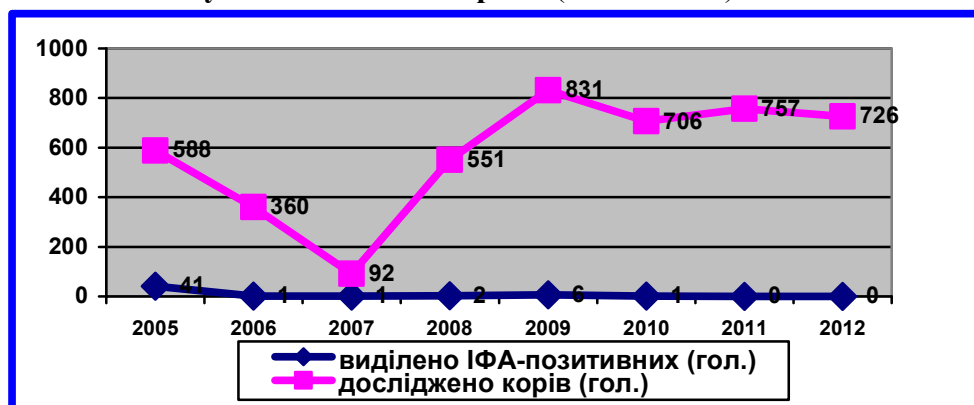

Рис. 2 - Динаміка виділення ІФА-позитивного поголів'я корів в ТОВ АФ «Глушки» с. Глушки за 2005-2012 роки

Якісна та своєчасна діагностика методом ІФА та реалізація науково-обґрунтованої системи заходів боротьби дозволили в 2011 році оздоровити господарство від лейкозу.

УДК 619:616.988.6:636.2

ГЕРГАЛО О.В., магістрант

Науковий керівник – **ЯРЧУК Б.М.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ЕПІЗООТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ, ДІАГНОСТИКА ТА ЗАХОДИ БОРОТЬБИ З ЛЕЙКОЗОМ ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ В ГОСПОДАРСТВАХ БІЛОЦЕРКІВСЬКОГО РАЙОНУ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

В Білоцерківському районі відмічена складна епізоотична ситуація щодо лейкозу великої рогатої худоби.

Таблиця 1. **Наслідки серологічних досліджень великої рогатої худоби на лейкоз в господарствах Білоцерківського району за 2002 – 2011 роки.**

Роки	Досліджено в РІД (голів)		Виявлено РІД +			
			всього		в т.ч. корів	
	всього	вт.ч. корів	голів	%	голів	%
2002	33489	22191	2594	8,4	1645	13,7
2003	27270	16142	3676	11,9	1977	17,6
2004	21689	12442	2612	9,9	1476	11,8
2005	20362	13050	1777	7,9	1009	12,3
2006	23055	13527	1357	10,8	847	20,9
2007	23806	14281	650	2,7	343	2,4
2008	26689	16329	631	2,3	389	2,3
2009	19370	12728	187	0,96	92	0,7
2010	5671	1083	72	1,2	32	2,9
2011	5594	1148	15	0,2	5	0,4

В районі відмічена чітка тенденція до загального зниження поголів'я великої рогатої худоби. Так, якщо в 2002 році в районі було 34806 голів ВРХ, то в 2011 всього 11918 голів, поголів'я зменшилось в 2,9 раз.

Паралельно із загальним зменшенням поголів'я, зменшується кількість досліджуваного в РІД з 33489 голів в 2002 році до 5594 в 2011 або в 5,9 разів.

Наведені в таблиці дані щодо інфікованості поголів'я свідчать про чітку тенденцію до зниження напруженості епізоотичного процесу з лейкозу, що підтверджується значним зменшенням інфікованості та числа неблагополучних господарств. В 2002 році в районі нараховувалось 19 неблагополучних господарств, а в 2011 лише 3. Звертає на себе увагу значне зменшення виділення гематологічно хворих тварин з 4,2% в 2002 році до 0% в 2011 році.

УДК 619:616.988.21

ГОЛОВКО С.Я., студент 6 курсу

Науковий керівник – **ДОВГАЛІ О.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ЕПІЗООТОЛОГІЯ СКАЗУ У БЕРШАДСЬКОМУ РАЙОНІ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Останнім часом в області вкрай загострюється епізоотична ситуація щодо сказу тварин. За період з 2007 р. по 2012 рік зареєстровано 37 випадків сказу в 13 населених пунктах. Спалахи сказу відмічено не тільки серед диких, а й серед

домашніх тварин, що вказує на наближення цієї небезпечної хвороби до людини. В районі відмічена тенденція до збільшення випадків захворювання. Так, в 2008 році кількість неблагополучних пунктів по сказу – 6, а в 2011 та 2012 роках зросла до 8-ми.

18.11.2012 року в громадянки Коваленко О.М. захворіла тварина, теличка віком 6 місяців, з клінічними ознаками: відмова від корму, слинотеча, атонія передшлунків та загальне пригнічення. Лікувальна допомога тварині надавалась але не була ефективною. 25 листопада о другій годині дня тварина загинула, про що було повідомлено державну ветеринарну службу Бершадського району. Після повідомлення про падіж тварини, спеціалісти державної ветслужби району виїхали на місце загибелі тварини, де було відібрано патологічний матеріал для дослідження в Вінницькій ОДЛВМ. Після відбору матеріалу труп тварини був спалений, а рештки захоронені.

26.11.2012 року було отримане підтвердження з Вінницької ОДЛВМ про позитивний діагноз захворювання телиці на сказ (Звіт про результати дослідження патологанатомічного матеріалу №3456/20750 від 26.11.2012 року).

Щоб не допустити розповсюдження цього зоонозного захворювання, ще 27 листопада було проведено обстеження всього поголів'я собак індивідуальних власників. В цей же день та повторно 28, 29.11, та 14. 12. 2012 року було проведено профілактичне щеплення тварин в подвір'ї гр. Коваленко О.М.: ВРХ – корови – 3 голови, собаки – 2 голови, кішка – 2 голови.

На наступний день 27.11.2012 року та повторно 29.11 та 14. 12. 2012 року, після підтвердження діагнозу, все поголів'я собак і котів населеного пункту Осіївка: 53 голови ВРХ, 78 гол. собак і 56 гол. котів піддали вимушеному щепленню антирабічною вакциною "Рабістар". На подвір'ї громадянки Коваленко О.М. провели дезінфекцію 10%-ним розчином каустичної соди.

Фахівцями державних установ ветеринарної медицини, районної СЕС, працівниками міської ради проведено роз'яснювальну роботу серед населення про безпеку випадків сказу серед диких та домашніх тварин.

Державна надзвичайна протієпізоотична комісія при Бершадській районній державній адміністрації, розглянувши подання начальника управління ветеринарної медицини в Бершадському районі, прийняла рішення про накладання карантинних обмежень зі сказу в с.Осіївка та прилеглих мисливських угіддях у радіусі 10 км. Та оголосити неблагополуччя з 26 листопада 2012 року.

УДК 619:613 (075.8)

ГРИБ М.О., магістрант

Науковий керівник – **КОРНІЄНКО Л.М.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

epizootologiya@ukr.net

ПЛАНУВАННЯ, ОРГАНІЗАЦІЯ ТА АНАЛІЗ ПРОТІЕПІЗООТИЧНИХ ЗАХОДІВ У 2012 р. НА ТЕРИТОРІЇ ОЛЕВСЬКОГО РАЙОНУ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Призначення планування як функції управління полягає в намаганні завчасно врахувати за можливістю всі внутрішні та зовнішні фактори, що забезпечують

сприятливі умови для нормального функціонування і розвитку державної ветеринарної установи. Воно передбачає розробку комплексу заходів, які визначають послідовність досягнення конкретних цілей з урахуванням можливостей найефективнішого використання ресурсів кожним спеціалістом, виробничим підрозділом і всією установою в цілому.

Тому планування повинно забезпечити взаємозв'язок між окремими структурними підрозділами, які включають всю технологічну ланку: наукові дослідження і розробки, виробництво та збут. Ця діяльність опирається на виявленні та прогнозуванні споживчого попиту, аналіз й оцінку наявних ресурсів та перспектив розвитку господарської кон'юнктури.

Щоб добитися благополуччя тваринництва на відповідній території, потрібно організувати і провести протиепізоотичні заходи в певні терміни, обов'язково врахувати всі можливі джерела і шляхи поширення окремих інфекцій. Таким завданням та вимогам і відповідає план ветеринарно-профілактичних і протиепізоотичних заходів, в складанні якого беруть участь всі ланки служби ветеринарної медицини. За показниками цього плану визначають потребу в біопрепаратах, дезінфекційних засобах і встановлюють розмір фінансування. Складаючи план заходів проти окремої інфекції враховують загрозу її виникнення, ступінь поширення, характер перебігу та ефективність заходів, які уже проводили.

Для того, щоб правильно розробити план ветеринарно-профілактичних і протиепізоотичних заходів необхідно: перш за все, добре знати епізоотичну ситуацію в зоні обслуговування і населених пунктах, що межують з нею, зібрати статистичні дані перепису, про наявність на початок року поголів'я тварин, а також врахувати приріст стада за рахунок приплоду, купівлі тощо.

Ефективність спеціальних профілактичних заходів залежить від своєчасного і правильного їх проведення, а це зумовлено кваліфікацією спеціалістів, які проводять ці заходи, і високою специфічністю застосовуваних засобів. Головною організаційною основою цього є плановість проведення спеціальних заходів на відповідній території.

Проведені нами розрахунки економічної ефективності ветеринарних заходів у господарствах різних форм власності Олевського району, на прикладах двох захворювань (сибірки і туберкульозу), свідчить про доцільність такої роботи, а відповідно і доцільність існування служби ветеринарної медицини.

УДК 619:616.988.73:636.93

ДЕРЕПАПА О.Б., студент 5 курсу

Науковий керівник – **ШУЛЬГА П.Г.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ЕПІЗООТОЛОГІЯ, ЛІКУВАННЯ ТА ПРОФІЛАКТИКА ЧУМИ СОБАК В БЕРШАДСЬКОМУ РАЙОНІ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Розповсюдження інфекційних хвороб серед собак в Бершадському районі в 2012 році свідчать, що серед загальної кількості захворілих собак на інфекційні хвороби на чуму м'ясоїдних захворіло 104 тварини, що склало 3,3% від загальної кількості захворілих, тобто ця хвороба займає домінуючу позицію.

Захворюваність собак в залежності від віку вказує на те, що найбільша кількість захворілих собак (79 гол. або 57,8%) припадає на вік від 4-х до 7-ми місяців. Це пов'язано з тим, що у такому віці в собак відбувається зміна зубів, волосяного покриву, гормональна перебудова організму, що призводить до тимчасового зниження загальної резистентності організму.

Дані про залежність захворюваності собак від породи свідчать, що серед багатьох порід собак найбільш чутливими до збудника чуми м'ясоїдних виявились вівчарки, пуделі, сетери, ротвейлери. Захворюваність серед собак цих порід складає 7,2%; 5,8%; 4,5% та 4,6% відповідно. Собаки інших порід виявились більш стійкими до чуми м'ясоїдних.

Для лікування як засіб специфічної терапії на початку захворювання ми використовували згідно першої схеми лікування полівалентну гіперімунну сироватку проти чуми м'ясоїдних, парвовірусної інфекції та інфекційного гепатиту, виготовленою фірмою "Біовет". Для попередження ускладнень секундарною мікрофлорою використовували антибіотики та сульфаніламідні препарати. Із засобів симптоматичного лікування використовували антипіретики – парацетамол в дозі 0,5–1 г на тварину двічі на добу. Для стабілізації моторної функції кишечника і зняття його спазмів застосовували розчин но-шпи в дозі 1–2 мл на тварину тричі на добу.

Для зменшення епілептичних нападів застосовували фінлепсин в дозі 0,1 г двічі на добу протягом 10–12 днів. При розладах функції центральної системи (судоми, парези, паралічі) добрі результати показав швейцарський препарат В–Neuron в дозі 0,5–3 мл на тварину один раз на добу протягом всього лікування.

Згідно другої схеми лікування на відміну від першої ми замість гіперімунної полівалентної сироватки використовували такі препарати як тімогексин, фоспреніл, циклоферон. Дані препарати мають імуностимулюючу дію та широкий спектр антивірусної активності і використовуються для лікування, профілактики таких захворювань: чуми м'ясоїдних, вірусного гепатиту, аденовірусної інфекції, грипу, ГРЗ, вірусних ентеритів у собак.

Пепарати, які були використані у другій схемі лікування, мають вищий лікувальний ефект, ніж ті, що були використані у першій схемі. Важливим показником ефективності лікування є і термін лікування хворих на чуму собак, який склав у першій групі 6–10 днів, а у другій – 5–6 днів.

УДК 619: 616.98:578.824.11

ДРУЦА Ю.В., магістрант

Науковий керівник – **КОРНІЄНКО Л.М.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

epizootologiya@ukr.net

ДІАГНОСТИКА, ЕПІЗООТОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕБІГУ Й ПРОФІЛАКТИКИ СКАЗУ ТВАРИН У МИКОЛАЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

В усіх випадках підозри на сказ, служба ветеринарної медицини зобов'язана відібрати і надіслати патологічний матеріал до відповідної діагностичної установи для дослідження. До Миколаївської регіональної державної лабораторії ветеринарної медицини, для виключення сказу, часто надсилають патологічний матеріал із різних

населених пунктів і районів області. Діагноз, за підозри та захворюваності тварин на сказ, ставили за: клінічними ознаками, епізоотологічними даними і результатами лабораторних досліджень патологічного матеріалу. Для дослідження на сказ, у лабораторію патологічний матеріал завжди доставляли із посланцем.

У вірусологічному відділі даної лабораторії із патматеріалу проводили: мікроскопічні дослідження зрізів, мазків-відбитків із головного мозку тварин на наявність тілець “Бабеша-Негрі”, а також ставили: реакцію імунофлюоресценції на виявлення вірусу сказу в досліджуваному матеріалі, РДП в агаровому гелі та біопробу на білих мишах. Виготовлені гістологічні зрізи фарбували за методом Лентца, а мазки-відбитки робили з нефіксованого мозку на добре вимитих і знежирених скельцях та фарбували за методом Муромцева. Цей метод дозволяє знайти тілець “Бабеша-Негрі” і поставити діагноз на сказ за 2–4 год, але за відсутності тілець “Бабеша-Негрі” сказ не виключали. Паралельно робили відбитки з головного мозку тварин для реакції імунофлюоресценції. Метод флуоресціюючих антитіл є одним із основних тестів, кращим із існуючих на даний час методів експрес-діагностики сказу. Цей метод дозволяє отримати результат в день надходження матеріалу. За від’ємних результатів світової та люмінесцентної мікроскопії ставили біопробу на 6-ти білих мишах вагою по 9–10 г, заражаючи їх внутрішньо-мозковим методом. З появою паралічів тварин піддавали умертвінню і досліджували мозок на наявність тілець “Бабеша-Негрі”. Якщо результати проведених досліджень, навіть у однієї тварини позитивні, діагноз на сказ – вважали встановленим за результатами біопроби. Якщо упродовж 25 днів тварини лишалися живими, результат біопроби – негативний.

За статистичними даними у Миколаївській РДЛВМ упродовж 2007–2011 рр. для виключення сказу досліджували патологічний матеріал від 1979 тварин, так зокрема: у 2007 р. – від 408 тварин, у 2008 – 430, у 2009 – 218, у 2010 – 245 і у 2011 р. від 196 тварин. Із такої кількості обстежених тварин діагноз було підтверджено у 199, що становить 13,3%.

УДК 619:578.821.42

ДЯЧЕНКО С.Б., студентка

Науковий керівник – **КОРНІЄНКО Л.Є.**, д-р вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

epizootologiya@ukr.net

ДІАГНОСТИКА, АНАЛІЗ ЕПІЗООТИЧНОЇ СИТУАЦІЇ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ВЕТЕРИНАРНИХ ЗАХОДІВ З ПРОФІЛАКТИКИ ВІРУСНОЇ ГЕМОРАГІЧНОЇ ХВОРОБИ КРОЛІВ У ШЕПЕТІВСЬКОМУ РАЙОНІ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

В період проходження переддипломної виробничої практики ми діагностували вірусну геморагічну хворобу кролів епізоотологічним, клінічним, патолого-анатомічним і лабораторним методами. Нами встановлено, що безсимптомний, блискавичний перебіг у природних умовах переважає на початку епізоотії, надалі тривалість перебігу захворювання збільшується, процент загибелі знижується.

За патолого-анатомічної діагностики найбільше значення надавали наступним змінам: кров'янисті виділення з носа; венозний застій в стінках носових порожнин і трахеї (“червона трахея”); нерівномірне пофарбування, набряк і крововиливи в легенях; збільшення селезінки в 2–3 рази, багрянний, із характерним фіолетовим відтінком колір органу; ніздрювата печінка, вона різко кровонаповнена і дещо збільшена в перші 3–4 год після загибелі тварини, а також блідість і ущільнення (“варена печінка”) у більш пізній термін; крововиливи, червоно-брунатне пофарбування і збільшення нирок; численні крапкові геморагії в тимусі і серці; загальний венозний застій крові, особливо яскраво виражений у великих венах і серці; тотальний некроз гепатоцитів і епітелію жовчного міхура за збереження цілісності епітелію жовчних протоків; венозна гіперемія, крововиливи і набряк легень; крововиливи, дистрофія і некроз паренхіми нирок; набряк ретикулярної тканини і збіднення лімфоцитами червоної пульпи селезінки; зерниста дистрофія міокарду.

Наші дослідження показали, що у 95% випадків позитивна РГА (неспецифічна реакція) була підтверджена результатами РЗГА на наявність вірусу геморагічної хвороби кролів. Це говорить, про високу чутливість обох серологічних реакцій для діагностики вірусної геморагічної хвороби кролів, проте РГА не є специфічною і тому поодинокі результати можуть викликати сумніви (5%) у присутності вірусу геморагічної хвороби кролів.

В умовах індивідуальних господарств кролівників-любителів було встановлено, що у кролів, щеплених моновалентною тканинною гідроксидалюмінієвою вакциною “Геморагівак” виробництва Новогалещинської біофабрики і інактивованою емульсованою вакциною “Геморагівак” виробником якої є НВП Біотестлабораторія, м. Київ титри гемаглютинабельних антитіл були найбільшими – 1:160 – 1:2560 у першої та 1:640 – 1:2560 у другої. Проведені нами дослідження доводять, що для профілактики ВГХК краще застосовувати моновалентні вакцини вітчизняного виробництва які забезпечують імунний захист кролів на 12 місяців.

УДК 619: 616 : 981.48: 636.4

ІВАСЕНКО О.П., магістрант

Науковий керівник – **КОРНІЄНКО Л.Є.**, д-р вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

epizootologiya@ukr.net

ПРОФІЛАКТИКА ФАКТОРНИХ ХВОРОБ СВИНЕЙ

У боротьбі з факторними хворобами свиней в господарствах найбільш ефективною є профілактика, що ґрунтується на комплексній системі організаційно-господарських, зоотехнічних, зоогігієнічних і ветеринарно-санітарних заходів.

Така система передбачає передусім наступні заходи:

– охорону господарств від занесення збудників інфекційних хвороб (виконання санітарних вимог щодо функціонування ферм, робота санпропускників і дезбар'єрів, забійних пунктів і санітарних боєнь, утилізацію трупів, функціонування карантинних приміщень для новозавезених тварин тощо);

– збалансовану за усіма показниками годівлю свиней усіх статевовікових груп;

– суворе дотримання за експлуатації приміщень принципу “все зайнято – все пусто”;

– формування груп свиноматок на опоросі в ізольованих секціях із 30–50 тварин і проведення в них опоросів протягом 2–3 діб із уведенням в основне стадо не більше 18–25% разових свиноматок; роздільне проведення опоросів від основних і разових свиноматок;

– санітарно-гігієнічна обробка свиноматок за переведення на опорос (антибіотики, препарати ендogenous інтерферону тощо);

– санація поросят антибактеріальними препаратами разом із міксофероном у період формування нових груп на дорощуванні й відгодівлі;

– оптимізація параметрів мікроклімату для всіх статевовікових груп свиней (температура, відносна вологість, бактеріальне обсіменіння повітря, вміст аміаку);

– за 3 дні до відлучення поросят від свиноматок, їм задають з кормом комплексний вітамінний препарат нутрил-селен по 0,2г/гол і внутрішньом’язово імуномодулятор – пролонгований вестин (комплекс А) у дозі 0,3 мг/кг одноразово;

– за переведення поросят з груп відлучення на дорощування їм з кормом протягом 7–10 днів задають нутрил-селен 0,2 г/гол, і внутрішньом’язово імуномодулятор – пролонгований вестин (комплекс А) у дозі 0,3 мг/кг одноразово.

З засобів специфічної профілактики інфекційних хвороб свиней обов’язковими є щеплення проти класичної чуми свиней, бешихи, актинобацильозної пневмонії, ензоотичної пневмонії свиней, РРСС, парвовірусної інфекції свиней і цирковірозу.

УДК 619: 616.98:578

КИРИЛЕНКО В.В., студент 6 курсу

Науковий керівник – **КОРНІЄНКО Л.Є.**, д-р вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

epizootologiya@ukr.net

АНАЛІЗ ЕПІЗООТИЧНОЇ СИТУАЦІЇ, ДІАГНОСТИКА, ЛІКУВАННЯ ТА ПРОФІЛАКТИКА ЧУМИ М’ЯСОЇДНИХ В ЗОНІ ОБСЛУГОВУВАННЯ КОРСУНЬ-ШЕВЧЕНКІВСЬКОЇ РАЙОННОЇ ДЕРЖАВНОЇ ЛІКАРНІ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ

Аналіз показує, що захворюваність собак по роках у районі поступово зменшується. Така ситуація пояснюється тим, що власники самі вчасно звертаються до ветеринарної установи аби отримати профілактичне щеплення сприйнятливим тваринам, а також позитив у тому, що в Україні появились нові, більш ефективні вакцини від різних виробників.

Нами встановлена пряма залежність між летальністю і захворюваністю по місяцях року. Найбільша кількість захворілих на чуму собак була відмічена у весняні і зимові місяці. Середній процент загибелі по місяцях становив 44,4%, але у холодну пору року, як засвідчують статистичні дані, він був найбільшим. Показовими є дані про те, що у літні місяці жодна із щеплених собак не захворіла.

З’ясовуючи питання вікової сприйнятливості собак до вірусу чуми м’ясоїдних встановили, що найбільш сприйнятливими є молоді тварини у віці 3–6 місяців.

Процентне співвідношення кількості захворілих у віці 3–6 місяців до загального числа хворих за 2012 р. становило 77,8%.

У поєднанні з епізоотологічними відомостями клінічні ознаки і патологоанатомічні зміни мають велике значення у підтвердженні діагнозу на чуму м'ясоїдних у собак.

Аналізуючи дані клінічного прояву чуми м'ясоїдних в зоні обслуговування Корсунь-Шевченківської районної державної лікарні ветеринарної медицини за 2012 рік можна зробити висновок, що найбільш розповсюдженими є кишкова і легенева (по 33,3%) форми чуми м'ясоїдних у собак, які тут реєстрували.

В практичних умовах, нами була апробована схема лікування, яка включала застосування з лікувальною метою гіперімунної полівалентної сироватки проти чуми, парвовірусного ентериту і гепатиту м'ясоїдних виробництва Білоцерківського НАУ у поєднанні з анандином, який являє собою препарат ендogenous інтерферону, має імуномодуючий вплив і вірусоспецифічну дію.

За легеневої форми чуми м'ясоїдних ефективність схеми лікування із застосуванням цих препаратів становила 100%.

УДК 616:98:579.894.115

КУВЕНЬОВА М.В., магістрант

Науковий керівник – **КОРНІЄНКО Л.Є.**, д-р вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

epizootologiya@ukr.net

ЛІКУВАННЯ, ПРОФІЛАКТИКА ТА АНАЛІЗ ЕПІЗОТИЧНОЇ СИТУАЦІЇ З ЛЕПТОСПИРОЗУ СОБАК

Найбільш ефективним та безпечним у собак виявилось застосування трьох комплексів антибіотикотерапії: 1) депоміцин і доксициклін; 2) фармазин-50 і доксициклін; 3) цефтриаксон і доксициклін. Дані комбінації антибіотиків забезпечували високий відсоток одужання тварин за відсутності побічних ефектів та рецидивів. Особливістю запропонованої схеми етіотропної терапії було поєднання короткого курсу лептоспіроцидного препарату з тривалим курсом лептоспіростатичного, а також уникнення застосування ударних доз антибіотиків.

Слід відмітити, що в організації сучасного захисту тварин від цієї хвороби існує ряд питань, які потребують вирішення. Наприклад, у чинній інструкції не визначено, як інтерпретувати результати діагностичних титрів стосовно антигенів до лептоспір *australis*, *autumnalis*, *ballum batavia*, *synopteri* тощо; наскільки ефективними є схеми і строки щеплень собак, яким вводять вакцини із вмістом лише сероварів *icterohaemorrhagiae* та *canicola*. Імовірно сьогодні виникає необхідність у зв'язку з поширенням цього зоонозу ввести обов'язкове 100% щеплення собак, що мешкають поруч з людиною (тварини-компаньйони), як складову частину національної програми оздоровлення країни від лептоспірозу.

В діючій Інструкції “Про заходи профілактики та оздоровлення тварин від лептоспірозу” потрібно чіткіше сформулювати положення щодо досліджень різних тварин, зокрема собак. Доцільно було б при впровадженні заходів із профілактики і боротьби з хворобою розподіляти тварин на чотири групи: – дикі й екзотичні; –

синантропні; – домашні; – сільськогосподарські (продуктивні). Для кожної групи потрібно розробляти діагностичні й профілактичні заходи. Більшість практичних фахівців і науковців нині вважають, що при проведенні серологічних досліджень на лептоспіроз діагностичний титр у РМА необхідно визначати, починаючи з 1:100 (такий титр є діагностичним в більшості країн Європи, в Канаді, наприклад, він навіть становить 1:300), що є більш достовірним показником інфекційного процесу. Крім того, слід враховувати епідеміологічні дані, які свідчать, що в останні 10 років середньорічна летальність при лептоспірозі становить, наприклад, у Росії – 3–4,5%, а на окремих епідемічних територіях – 20% і більше.

Епідеміологи вважають, що основною причиною зростання етіологічної ролі лептоспір *canicola* в загальній структурі захворюваності людей на лептоспіроз є збільшення в містах чисельності “тварин-компаньонів”. Цього ж збудника все частіше виділяють у корів, що свідчить про здатність подолання ним бар’єру гостальної специфічності, а це може мати негативні епідеміологічні наслідки.

УДК 619:616.988.6

ЛІСКОВИЧ В.В., магістрант

Науковий керівник – **БЛИК С.А.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ЗНАЧЕННЯ МОЛОДНЯКУ ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ У ВИНИКНЕННІ І ПОШИРЕННІ ЛЕЙКОЗНОЇ ІНФЕКЦІЇ

Нами вивчалися епізоотологічні особливості розвитку і перебігу лейкозу серед різновікових груп тварин. В процесі вивчення даного питання, ми намагались в’яснити значення молодняку великої рогатої худоби у виникненні і поширенні лейкозної інфекції в умовах виробничого експерименту.

Весь молодняк господарства був нами умовно розділений на три вікові групи, які досліджувались серологічно (РІД) та гематологічно. Серологічні дослідження проводили 1 раз у 30–45 днів, а гематологічно досліджували тварин 3-ої групи (13–18 міс.) 1 раз у 6 місяців, тобто двічі на рік.

Результати досліджень свідчать, що у всіх 3-х групах були виявленні тварини носії вірусу лейкозу великої рогатої худоби, але найвищий показник інфікованості відмітили у 2 групі тварин (вік 7–12 місяців), де він становив 9,1% при першому дослідженні. Ця тенденція збереглася і при другому дослідженні (8,0%) та третьому (7,2%), які провели через 45 днів послідовно одне за одним.

Найнижчий показник інфікованості ВЛВРХ встановили у 1-й групі тварин (вік 2–6 місяців), де він становив 7,2% при першому дослідженні надалі при послідуєчих дослідженнях відмічали його прогресуюче зниження до 2,6% або більш як 2,5 рази. Аналогічну тенденцію зниження показника інфікованості відмічали серед тварин всіх трьох груп. Це обумовлено на нашу думку, перш за все своєчасним виявленням, ізоляцією РІД-позитивних тварин, які являються джерелом збудника інфекції і це дає змогу розірвати епізоотичний ланцюг у сприйнятливому гурті тварин.

Таким чином, нам вдалося показати значимість джерела збудника інфекції у розвитку і поширенні лейкозної інфекції, а саме – при своєчасній індикації та ізоляції інфікованого молодняку, хвороба затухає.

УДК 619: 616.98:578.824.11

МУГАК Т.В., студентка групи інтегрованих магістрів
Науковий керівник – **КОРНІЄНКО Л.М.**, канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
epizootologiya@ukr.net

ЕПІЗООТОЛОГІЯ, ДІАГНОСТИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ВЕТЕРИНАРНИХ ЗАХОДІВ З ПРОФІЛАКТИКИ Й ЛІКВІДАЦІЇ СКАЗУ НА ТЕРИТОРІЇ ГОРОДНЯНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Проведений аналіз показав, що за період з 2003 по 2012 рр. на території Городнянського району Чернігівської області зареєстровано 27 спалахів сказу. Городнянський район має багато балок та кущових і лісових масивів, в яких сформовані природні осередки сказу, що сприяє виникненню захворювання на відповідній території.

Городнянський район є стаціонарно-неблагополучним зі сказу. У 2012 році зберігаються тенденції щодо негативної епізоотичної ситуації та захворюваності, особливо серед домашніх тварин, що вказує на домінування, так званого, “міського” сказу, який передусім пов’язаний із резервуванням вірусу собаками. Упродовж останніх десяти років у районі сказ виявляли серед 4-х видів тварин: лисиць (15 випадків що становить 53,6%); котів (4 випадки – 14,3%); собак (3 випадки – 10,7%); велика рогата худоба (6 тварин – 21,4%).

Основним джерелом і резервуаром сказу на території району, як для домашніх тварин, так і для людей є дикі тварини (лисиці), і як показав аналіз, саме вони відіграють провідну роль. Підвищення захворюваності тварин на сказ відмічали у 2003 і 2006 роках. Фактором, який сприяє активізації природного сказу в нашому районі є той, що не дотримуються норм щільності лисиці у природних осередках (щільність лисиць по району, у 2008 році становила – 3,4 гол на 1000 га мисливських угідь), а також не на належному рівні ведуть боротьбу із бродячими тваринами. Сказ котів, за аналізований період складає 14,3% від усіх випадків захворювання на сказ тварин і проявлявся у різних формах. Контакт бродячих собак (як резервуарного виду) із котами становить найбільшу небезпеку. У зв’язку з тим, що коти мають схильність до бродячого способу життя, встановити тривалість інкубаційного періоду захворювання у них майже неможливо.

Завдяки оперативній роботі служби державної ветеринарної медицини разом із спеціалістами ветеринарної медицини даних відомств, суворого і своєчасного виконання ветеринарно-санітарних заходів, передбачених інструкцією, спалахи сказу було ліквідовано у передбачені планом терміни.

Провівши розрахунки ефективності ветеринарних заходів під час ліквідації спалаху сказу в с. Макишин у 2012 р. ми встановили, що завдяки вчасному проведенню профілактичних і вимушених заходів служба ветеринарної медицини не допустила поширення цього захворювання. Сума витрат на ветеринарні заходи склала 2791,83 грн, а питома величина витрат – 4,52 грн.

УДК 619:616.98:578.824.11:616 – 036.22

НАУМЕНКО І.В., магістрант

Науковий керівник – ЯРЧУК Б.М., канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ЕПІЗООТОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СКАЗУ В МАЛОВИСКІВЬКОМУ РАЙОНІ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Аналіз загальної епізootологічної ситуації свідчить, що вся територія України є зоною стійкого неблагополуччя щодо сказу. Найбільш ураженими є Чернігівська, Кіровоградська, Полтавська, Донецька та Вінницька області. Основним джерелом і поширювачем рабічної інфекції в Україні, як і на більшій частині Європи, є червона лисиця. Епізootична ситуація щодо сказу за останні роки на території Маловисківського району характеризувалась різним ступенем напруженості епізootичного процесу. З 11 років, що аналізуються, зареєстровано 44 вогнищ сказу, в яких захворіло з підтвердженням діагнозом 44 тварини, серед яких: 12 собак, 10 котів, 23 червоної лисиці, 1 борсук і 1 коза. Із 44 випадків сказу доля червоної лисиці становить 52,2%, котів 22,7%, собак 27,2% відповідно.

Таблиця 1. – Епізootична ситуація зі сказу в Маловисківському районі за 2001 - 2011 роки

Роки	Виявлено неблагополуч. пунктів	Виявлено хворих тварин			
		собак	котів	червоної лисиці	інших видів тварин
2001	2	1	1		
2002	1		1		
2003	4	1		1	1-борсук, 1-коза
2004	2		1	1	
2005	7	2	1	4	
2006	8	1	2	5	
2007	1		1		
2008	2		1	1	
2009	1	1			
2010	12	3	2	9	
2011	4	3		1	
Всього	44	12	10	23	1-борсук, 1-коза

УДК 619: 616-091. 875.

РУДКОВСЬКА Н.О., магістрантка

Науковий керівник – ТИРСІН Р.В., канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ДІАГНОСТИКА ТА ПАТОМОРФОЛОГІЧНІ ЗМІНИ ЗА КОЛЕНТЕРОТОКСЕМІЇ СВИНЕЙ У ТОВ «АФ БІЛОЦЕРКІВСЬКА» БІЛОЦЕРКІВ-СЬКОГО РАЙОНУ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Коліентеротоксемія – інфекційне захворювання, яке значно поширене в Україні. Незалежно від пори року, кліматичних факторів, умов утримання завдає значних економічних збитків галузі свинарства.

Метою нашої роботи було вивчення особливостей поширення, патоморфологічних змін у органах та тканинах та організація лікувально-профілактичних заходів за гострого перебігу набрякової хвороби свиней.

У березні місяці 2012 року у ТОВ «Агрофірма Білоцерківська» Білоцерківського району Київської області загинуло 28 поросят. Захворювання було виявлено здебільшого серед відлучених поросят, перебігало у гострій формі й супроводжувалося розладом травлення, ураженням центральної нервової системи і появою набряків у різних органах і тканинах.

За результатами патолого-анатомічного розтину були виявлені зміни, характерні для гострого перебігу набрякової хвороби свиней.

Шкіра вушних раковин, рила, підгруддя, живота червоно-фіолетового забарвлення. Спостерігали припухання повік, та набряк підшкірної клітковини навколо очей, у міжщелеповому просторі, підгруддя, живота. Легені кровонаповнені, тістуватої консистенції, на розрізі темно-червоні, із бронхів виділялась світла піниста рідина. Серце, нирки, печінка з ознаками зернистої дистрофії.

Шлунок добре наповнений кормовими масами кашоподібної консистенції, у складі яких переважають концентрати. Слизова оболонка шлунка сіро-червоного кольору і вкрита великою кількістю сірого слизу. У фундальній частині шлунка слизова оболонка драглиста, а стінка його потовщена. На розрізі цієї ділянки спостерігали набряк підслизової основи. Тонкий кишечник наповнений невеликою кількістю вмісту сіро-жовтого кольору. Слизова оболонка сірого кольору, а окремі петлі мали червонуваті відтінки. Брижа кишечника драглиста, набрякла. Слизова оболонка сірого кольору і зібрана у множинні поперечні складки. На розрізі цих складок спостерігається набряк підслизової основи.

Мезентеріальні лімфатичні вузли дещо збільшені, набряклі. Відмічається гіперемія і набряк мозку та його оболонок. Селезінка – без змін.

Таким чином, на підставі особливостей клінічного прояву, патологоанатомічних змін був встановлений діагноз на колієнтеротоксемію і розроблений комплекс лікувально-профілактичних заходів спрямований на ліквідацію спалаху захворювання.

УДК 619: 616:981.48:636.4

ФОМІНА Т.А., студентка 6 курсу

Науковий керівник – **КОРНІЄНКО Л.М.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

epizootologiya@ukr.net

АНАЛІЗ ЕПІЗООТИЧНОЇ СИТУАЦІЇ, ДІАГНОСТИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ВЕТЕРИНАРНИХ ЗАХОДІВ ІЗ ПРОФІЛАКТИКИ Й ЛІКВІДАЦІЇ САЛЬМОНЕЛЬОЗУ ПОРОСЯТ У ПП “НИВА” ВОЛОДАРСЬКОГО РАЙОНУ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Найбільша активність у виникненні і подальшому розвитку епізоотичного процесу за сальмонельозу, у разі цього захворювання, належить третій ланці епізоотичного процесу – сприйнятливій тварині. Підтвердженням сказаного є той факт, що сальмонельоз виникає здебільшого серед носіїв патогенних форм різних

серологічних варіантів сальмонел, у разі зниження їх імунного захисту і активації умовно-патогенної мікрофлори. З'являються захворілі на сальмонельоз поросята (джерело збудника інфекції), які є пусковим механізмом у розвитку епізоотичного процесу, а відносно простий механізм передачі збудника інфекції забезпечує появу нових випадків хвороби і безперервність епізоотичного процесу. Для вищезазначеної факторної хвороби характерний повільний розвиток епізоотичного процесу: повільне підвищення захворюваності, високий рівень захворюваності триває довго, зниження його відбувається дуже повільно.

Стаціонарності такої хвороби як сальмонельоз сприяє той факт, що порушуються схеми щеплень тварин проти цієї інфекції або застосовуються недостатньо імуногенні вакцини – “Сердосан”. Вакцина показала свою слабку ефективність для профілактики сальмонельозу. Слід також пам'ятати, що вакцини проти сальмонельозу містять різні серологічні варіанти цього збудника. Живі вакцини проти сальмонельозу є більш імуногенними. Це пояснюється приживанням вакцинних штамів в організмі сприйнятливих тварин, збереженням основних шляхів метаболізму і всього комплексу антигенних властивостей мікробної клітини. Імунітет після застосування живих вакцин утворюється, як правило, раніше і характеризується великою напруженістю і тривалістю порівняно з інактивованими вакцинами.

За даними проведених досліджень, більш ефективним є лікування поросят за третьою (байтрил, сироватка) і четвертою схемами (апраміцин, сироватка), де загибель склала 7,7% та 7,1% відповідно. У другій дослідній групі (біцилін, сироватка, метранідазол), після проведеного лікування загинуло лише 2 тварини із 14 хворих. Ефективність такого лікування становить 85,7%. Після застосування гіперімунної сироватки у комплексі із байтрилом або апраміцином загинуло по одній тварині, про що свідчать дані отримані нами у третій і четвертій групах. Менш ефективною виявилось лікування сальмонельозу поросят за першою схемою (відвари трав, сироватка), де застосовували специфічну сироватку і відвари кори дуба та трави звіробою. Загибель поросят у цій групі становила 28,6%.

УДК 619 : 616 : 981.48 : 636.4

ЩУКА А.О., магістрант

Науковий керівник – **КОРНІЄНКО Л.Є.**, д-р. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

epizootologiya@ukr.net

ПРОФІЛАКТИКА КОЛІЕНТЕРОТОКСЕМІЇ ПОРОСЯТ У ЖАШКІВСЬКОМУ РАЙОНІ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Успіх боротьби з колібактеріозом і коліентеротоксемією поросят багато в чому залежить від своєчасної діагностики цих захворювань, яка ґрунтується на даних аналізу епізоотичного стану, картини клінічного прояву хвороби, результатів патолого-анатомічного розтину і бактеріологічного дослідження матеріалу від загиблих і хворих тварин.

Аналіз епізоотичної ситуації в господарствах району показав, що захворювання здебільшого виникало серед відлучених поросят, яких отримали від разових свиноматок. Раціони годівлі цих свиноматок часто не відповідали зоотехнічним

нормам. Як відомо, слабкі і гіпотрофічні поросята, які мають порівняно невелику масу тіла частіше уражаються збудниками колібактеріозу і колі ентеротоксемії та стають носіями патогенних форм ешерихій. Ось чому у свинарських господарствах більше уваги потрібно приділяти дотриманню зоогігієнічних норм розведення різновікових груп свиней та їх годівлі (особливо супоросних свиноматок). Більшого значення потрібно надавати лікуванню свиноматок із синдромом мастит-метрит-агалактія. Не допускати контактів дорослих і молодих свиноматок. З метою профілактики колібактеріозу, у відлучених поросят, рекомендують привчати сисунів з п'ятиденного віку до кормів, якими потім годують відлучених. Великого значення необхідно надавати масі тіла поросят в період відлучення. У більш тяжких тварин сформований в морфологічному і функціональному відношенні травний апарат, завдяки чому відлучені легше адаптуються до різкої зміни життєвих умов. Маса відлучених залежить від маси новонароджених, молочності маток і дотримання умов вирощування підсосних поросят.

Для коліентеротоксемії поросят характерний повільний розвиток епізоотичного процесу: повільне підвищення захворюваності, високий рівень захворюваності триває довго і зниження його без втручання спеціалістів ветеринарної медицини проходить дуже повільно. При цьому захворюванні відсутня тенденція до широкого розповсюдження по території. Інтенсивність епізоотичного процесу за коліентеротоксемії слід характеризувати як ензоотію.

Застосування з метою профілактики коліентеротоксемії вакцини "Porcilis Porcoli" та масляного ад'юванту і введення його внутрішньоочередно у дозі 2,0 см³ підвищує імунний захист поросят і повністю попереджає виникнення цього захворювання.

УДК 619:637.07:616

ТАРАНУХА В., студентка 6 курс

Науковий керівник – **ЯРЧУК Б.М.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ЕКСПОРТ-ІМПОРТ ТВАРИН, ТВАРИННИЦЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ І СИРОВИНИ В ЗОНІ ДІЯЛЬНОСТІ БІЛОЦЕРКІВСЬКОГО ПДВСКН

Пропуск через митний кордон України тварин, продуктів тваринного походження, сировини тваринного походження та інших вантажів, підконтрольних службі державної ветеринарної медицини, дозволяється тільки після проходження обов'язкового ветеринарного контролю.

Білоцерківський пункт державного ветеринарно-санітарного контролю і нагляду є структурним підрозділом Південно-західної регіональної служби і був виділений в самостійну одиницю з Київського пункту держветконтролю з 1.09.2010 року.

За період з 2007 по 2011 роки піддано ветконтролю 46 517 354 гол. тварин. По експорту-імпорту сумарно контрольовано 76094 партій сировини та продуктів. При цьому імпорт перевищує експорт в 3 рази.

Аналіз виконаної роботи Білоцерківським ПДВСКН у 2011 році свідчить, що обсяг підконтрольних партій тварин по експорту становить 60 (16,7 %) від партій тварин, що були контрольовані Київським ПДВК. По імпорту аналогічний показник

становив 8 та 9,4 % відповідно. Якщо по експорту в 2011 році піддано контролю 158 голів тварин, то по імпорту цей показник був значним і становив 153009 голів або 13,9 % в порівнянні з показниками Київського ПДВК.

Значний об'єм робіт виконано по контролю сировини – 8 партій і 144 тонни по експорту та 100 і 1840 відповідно по імпорту. Контрольована кількість продуктів по експорту була значно вищою, ніж по імпорту – 126 партій і 2414 тонн та 11 партій і 135 тонн по імпорту. Контрольованими були і інші види вантажів: 57 партій по експорту, 270 по імпорту, тонн – 3756 та 8940 відповідно. Значний об'єм робіт виконано щодо видачі сертифікатів, свідоцтв та дозволів при імпорті вантажів.

УДК 619:616.981

ТРЕТЬЯК Г.Е., студентка 1 курсу

Науковий керівник – **РУБЛЕНКО І.О.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ВИНЕКНЕННЯ ЛАБОРАТОРНИХ ІНФЕКЦІЙ (LABORATORY INFECTION)

Опубліковані звіти по лабораторним інфекціям (LAI) вперше з'явилися приблизно на початку двадцятого століття. До 1978 р. чотири дослідження, проведені Pike і Sulkin, дозволили спільно виявити 4079 LAI, які привели до 168 смертних випадків, подією між 1930 і 1978 р. Ці дослідження показали, що в першу десятку найчастіше збудників явних інфекцій, що зустрічаються, серед співробітників входять *Brucella sp.*, *Coxiella burnetii*, вірус гепатиту В (HBV), *Salmonella typhi*, *Francisella tularensis*, *Mycobacterium tuberculosis*, *Blastomyces dermatitidis*, Венесуельський вірус кінського енцефаліту, *Chlamydia psittaci* і *Coccidioides immitis*. Автори визнають, що 4079 випадків не відображають всіх LAI, що виникли за цей період, оскільки багато лабораторій вважали за краще не повідомляти про явні випадки і не проводити програми контролю для виявлення субклінічних і безсимптомних інфекцій. У звітах по LAI рідко містилися достатні дані, щоб визначити частоту захворюваності, що ускладнювало кількісну оцінку ризику. Аналогічно, більш ніж в 80% випадків LAI, описаних до 1978 р., не було жодних чітко помітних випадків або випадків дії. Дослідження все ж показали, що у багатьох випадках заражена людина працювала з мікробіологічним збудником, або знаходилася біля іншої людини, що працювала з збудником. Пошуки в світовій літературі протягом 20 років, проведені Harding і Byers, виявили 1267 явних інфекцій з 22 смертними випадками. П'ять смертей доводилося в результаті абортів, проведеного унаслідок LAI в матері. *Mycobacterium tuberculosis*, *Coxiella burnetii*, хантавірус, арбовіруси, HBV, *Brucella sp.*, *Salmonella sp.*, *Shigella sp.*, вірус гепатиту С і *Cryptosporidium sp.* послужили причиною 1074 з 1267 інфекцій. Автори також виявили 663 додаткових випадку, таких, що були субклінічною інфекцією. Як і Pike і Sulkin, Harding і Byers повідомляли, повідомляли, що лише в невеликому числі випадків LAI були пов'язані з конкретним випадком. Неконкретні зв'язки, повідомлені цими авторами, полягали в роботі з мікробіологічними збудниками, знаходженням в лабораторії, або біля неї або знаходженням поблизу заражених тварин. Спостереження Harding і Byers показали, що на клінічні (діагностичні) і дослідницькі лабораторії доводиться, відповідно, 45 і 51% всіх описаних LAI. Це

істотно відрізняється від LAI до 1979 р., про яких повідомляли Pike і Sulkin, для яких була вказана доля відповідно клінічних і дослідницьких лабораторій в 17 і 59%, відповідно. Відносне збільшення LAI в клінічних лабораторіях може бути частково пов'язане з поліпшенням програм контролю здоров'я службовців, які дозволили визначати субклінічні інфекції, або з використанням непридатних методик обгороджування поширення на ранній стадії ідентифікації культур. Порівняння відносно недавніх LAI, про яких повідомили Harding і Byers, з випадками, описаними Pike і Sulkin, дозволяє передбачити, що їх число знижується. Harding і Byers відзначають, що поліпшення устаткування для заборони поширення, технічні засоби контролю і більша увага до підготовки в області техніки безпеки могли внести свій вклад до зниження LAI, що здається, за два десятиліття. Проте у зв'язку з відсутністю інформації про фактичне число інфекцій і число людей, схильних до ризику, важко визначити дійсне число випадків LAI з достатньою мірою достовірності. Публікації про виникнення LAI надають неоцінний матеріал для фахівців в області мікробіології. Наприклад, в одному звіті про дію на виробництві *Brucella melitensis*, яка може передаватися повітряно-краплинним дорогою, описано, як службовець клінічної мікробіологічної лабораторії випадково пересіяв *B. melitensis* на відкритому лабораторному столі. Ця помилка і порушення порядку запобігання поширенню привела до восьми LAI, викликаним *B. melitensis* серед 26 співробітників лабораторії, що склало частоту атаки в 31%. Звіти про LAI можуть послужити важливу службу, сприяючи накопиченню досвіду по підтримці безпечних умов в біологічних дослідженнях.

УДК 619:616.98.

ГЕТАЛЮК І.Ю., студентка 1 курсу 1С групи

Науковий керівник – **РУБЛЕНКО І.О.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

РИЗИК ЗАРАЖЕННЯ В ЛАБОРАТОРІЯХ

Виділяють ряд лабораторних дій, виконання яких зв'язане з підвищеним ризиком зараження: піпетування розчинів, що містять збудник; використання контамінованих ріжучих інструментів, що колють; центрифугування; дезінфекція контамінованих матеріалів; розтин заражених тварин; догляд за зараженими тваринами; очищення і концентрація неінактивованих інфекційних бактерій.

Небезпека зараження збільшується при пошкодженнях лабораторного устаткування, що забезпечує ізоляцію інфекційного матеріалу. Для запобігання лабораторному зараженню встановлені спеціальні режими роботи для кожної групи збудників, що забезпечують максимальну безпеку персоналу. Однією з найважливіших вимог режиму є вакцинація персоналу (у тих випадках, коли є відповідні препарати).

Для запобігання лабораторному зараженню встановлені спеціальні режими роботи. Керівництво по біологічній безпеці в лабораторних умовах у минулому було присвячене традиційним принципам біологічної безпеці в лабораторіях. У сьогоденні особливий акцент ставиться на використанні належних методів мікробіологічної роботи, вживанні відповідного устаткування для заборони

поширення інфекції; належній конструкції, функціонуванні і експлуатації лабораторних приміщень; а також на адміністративних проблемах для зведення до мінімуму ризику нанесення, травм, або захворювання для тих, що працюють. Події, що відбуваються в світі, підкреслили необхідність захищати лабораторії і матеріали, що містяться в них, щоб вони не нанесли шкоди населенню, домашнім тваринам, сільському господарству і довкіллю. Перш ніж розглядати потреби установи або програми біологічної безпеки, слід провести чітку відмінність між «біологічним захистом» (біозахистом) і «біологічною безпекою» (біобезпекою). «Біозахист» – це практичне вживання принципів і методів забезпечення біологічної безпеки, які дозволяють захистити працівників від дії, пов'язаного з роботою, що виконується в лабораторії (клінічній або дослідній). «Біобезпека» – це забезпечення заходів безпеки (у поєднанні з процедурами забезпечення біозахисту) для зменшення ризику втрати, розкрадання або вживання мікробіологічних агентів, або токсинів у цілях диверсії, що може привести до неналежного, або злочинного використання того або іншого агента, як біологічна зброя (біозброя) (наприклад для біотероризму). У своїй основі біобезпека є програмою по забезпеченню біозахисту. За допомогою оцінок біологічного ризику, що виконуються як складова частина установи біобезпеки, необхідно мати інформацію про використовуваних мікроорганізмів і штами, фізичне місце знаходження, а також про персонал, якому необхідний доступ до патогенна, або токсину. Цю інформацію можна використовувати для оцінки загрози і уразливості з точки зору навмисного злочинного, або іншого неналежного вживання наявних мікроорганізмів.

УДК 619:616.

ТИШКІВСЬКА А.М., студентка 1 курсу

Науковий керівник – **РУБЛЕНКО І.О.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПРОГРАМА ЗМЕНШЕННЯ БІОЛОГІЧНОЇ ЗАГРОЗИ ПОСТІЙНОДІЮЧА ІНСТРУКЦІЯ

Метою цієї постійнодіючої інструкції з планування заходів є надання керівному складу та працівникам інформації та рекомендацій з метою захисту працівників від шкідливих хімічних речовин у ветеринарних лабораторії. Ці заходи поширюються на усіх працівників, відвідувачів і підрядників, які використовують, виробляють або утилізують шкідливі хімічні речовини у лабораторіях, а також осіб адміністративного складу, яким необхідно входити до лабораторії у службових справах.

Особливу увагу приділяють вимогам та обов'язкам із техніки безпеки (фахівець з техніки безпеки: надає поради керівному складу з питань техніки безпеки і захисту довкілля, а також забезпечує виконання відповідних правил і процедур, працює над удосконаленням програм з техніки безпеки та захисту довкілля, забезпечує проведення відповідних перевірок на об'єкті, надає допомогу в розробці планів техніки безпеки у рамках конкретних проектів, щороку уточнює або вносить зміни до посібників з техніки безпеки), матеріалам та ресурсам (засоби індивідуального захисту (ЗІЗ) включають лабораторний халат, захисні окуляри та придатні для роботи з хімічними речовинами рукавиці, а також інші ЗІЗ за вказівкою фахівця з техніки

безпеки), обладнанню, процедурам (загальні правила техніки безпеки під час лабораторних операцій). В усіх лабораторіях, місцях зберігання небезпечних матеріалів і хімічних речовин суворо забороняється заносити продукти харчування та напої. Забороняється зберігати продукти харчування у холодильних шафах лабораторії або малих холодильних кімнатах (із входом для персоналу).

Продукти харчування та напої слід зберігати у визначених холодильниках, розташованих поза межами робочих зон лабораторій. Не використовуйте лабораторні раковини для наповнення водою чашок або кавників. Скляний лабораторний посуд не можна використовувати для їжі або пиття. Паління та використання тютюнових продуктів. (паління дозволяється надворі, окрім місць біля головного входу будівель, або у визначених для паління місцях, забороняється використовувати усі тютюнові вироби у лабораторіях та місцях зберігання хімічних речовин). Щодо особистої гігієни (перед виходом з будь-якої лабораторії ретельно помийте руки та кисті рук, навіть якщо ви користувалися рукавицями, перед виходом з лабораторії зніміть захисний одяг, не носіть захисний одяг під час перебування в місцях відпочинку, кабінетах, туалетах або інших місцях загального користування, лабораторні халати можна носити у коридорі тільки у випадку, якщо ви ідете до іншої лабораторії, не накладайте косметичні засоби та не жуйте жувальну гумку в лабораторіях. У разі контакту незахищеної ділянки шкіри з небезпечним матеріалом негайно промийте цю ділянку водою. Не використовуйте метод всмоктування ротом під час піпетування або для запуску сифона. Аналіз безпеки як складова процесів аналізу та управління ризиками полягає в поетапному аналізі методів роботи, докладному вивченні кожного етапу на предмет потенційного фактору ризику, та відпрацюванні механізмів захисту з метою мінімізації їхнього шкідливого впливу. Аналіз безпеки готується у письмовому вигляді технічним складом; директор лабораторії або фахівець з техніки безпеки повинні його перевіряти. Аналіз безпеки повинен включати оцінку потенційного ризику контакту або потрапляння біологічних агентів або хімічних матеріалів до неконтрольованих зон. Слід також розглянути наслідки невиконання заходів технічного або адміністративного контролю. Якщо результати аналізу свідчать про те, що виконання певного робочого завдання пов'язане з рівнем безпеки, який характеризується як «надзвичайно високий», забороняється продовжувати роботу допоки рівень безпеки не буде знижений.

У разі, якщо рівень безпеки вважається «високим», перед початком роботи слід отримати згоду керівництва. Аналіз ризику можна провадити як заняття з практичного виконання інструкції.

УДК 619:616-092

ПРИВАЛОВ О.В. студент 2 курсу

Науковий керівник – **ШМАЮН С.С.**, кандидат вет. наук, доцент

Білоцерківський національний аграрний університет

ПРИЧИННО-НАСЛІДКОВІ ВІДНОСИНИ В ПАТОГЕНЕЗІ ХВОРОБ

Різні події, які відбуваються в організмі в процесі розвитку хвороби, перебувають між собою в певних причинно-наслідкових зв'язках, тобто одне й те ж саме явище патогенезу одночасно є наслідком одних подій і причиною інших.

Поняття про причинно-наслідкові зв'язки в патогенезі представляє великий практичний інтерес, так як дозволяє лікарю цілеспрямовано втручатися у розвиток хвороби. При цьому треба враховувати, що не всі ланки патогенезу рівнозначні – серед них є головні та другорядні.

Метою роботи будо вивчення причинно-наслідкових відносин в патогенезі хвороб.

В результаті досліджень встановили кілька типів таких зв'язків:

1) "Пряма лінія". Події в патогенезі розвиваються по прямій лінії, коли одне явище є наслідком попереднього і причиною наступного.

2) Розгалужені типи. Такими є дивергенція і конвергенція. При дивергенції певні події патогенезу мають багато наслідків. Наприклад, при цукровому діабеті відсутність інсуліну як центральна ланка патогенезу має своїм наслідком порушення вуглеводного, жирового, білкового, водно-сольового обмінів і кислотно-основної рівноваги. При конвергенції різні події патогенезу ведуть до одного і того ж наслідку. Наприклад, при запаленні в різних клітинах і в плазмі крові утворюються різні біологічно активні речовини (гістамін, серотонін, простагландини, кініни). Всі вони викликають розширення артеріол (артеріальну гіперемію) і підвищують проникливість судин.

3) "Зачароване коло" (*circulus vitiosus*). Це такий тип причинно-наслідкових зв'язків, коли певні явища патогенезу через певну послідовність подій призводять до посилення самих себе. Зазначений варіант є найбільш небезпечним, тому що самопідтримує патогенез хвороби і погіршує її перебіг. Наприклад, у патогенезі будь-якого шоку велике значення має зменшення артеріального току. Артеріальна гіпотензія, що виникає, є причиною кисневого голодування, гіпоксія головного мозку призводить до пригнічення судинорухового центру і ще більшого зниження артеріального тиску (коло замкнулося).

Отже, в основі будь-яких функціональних порушень лежать структурні зміни на різних рівнях біологічної організації – молекулярному, субклітинному, клітинному і т.д. Звідси випливає, що чисто функціональних хвороб немає. З другого боку, функціональні порушення, що виникають у патогенезі, можуть бути причиною розвитку вторинних структурних змін.

УДК 619:616-022.9:612-017

СТРЕБКОВА К. О. студентка 2 курсу

Науковий керівник – **ШМАЮН С.С.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

МЕХАНІЗМИ АДАПТАЦІЇ І КОМПЕНСАЦІЇ ПРИ ПАТОЛОГІЧНИХ ПРОЦЕСАХ

Адаптація – це пристосування організму і його структур до мінливих умов зовнішнього середовища. Адаптація забезпечує збереження гомеостазу і попереджає ушкодження в умовах дії чинників навколишнього середовища.

Компенсація – це стан, що розвивається як результат реалізації компенсаторних реакцій і процесів, спрямованих на відновлення порушеного гомеостазу внаслідок дії патогенних факторів. Компенсація ліквідує наслідки ушкодження.

Метою роботи було вивчення механізмів адаптації і компенсації при різних патологічних процесах.

В результаті досліджень відмітили, що у процесі становлення адаптації і компенсації розрізняють два етапи розвитку цих станів:

I. Етап негайної адаптації і компенсації. Відбувається мобілізація існуючих механізмів і резервів, у результаті чого збільшується навантаження на одиницю функціонуючої системи, розвивається її гіперфункція. На цьому етапі події розвертаються за такою схемою: дія патогенного фактора → порушення гомеостазу → сприйняття порушень гомеостазу → регуляторні центри → негайні захисні реакції (специфічні і неспецифічні) → гіперфункція відповідних структур, що підтримують гомеостаз.

II. Етап довгострокової адаптації і компенсації. Його основу становить збільшення потужності систем, відповідальних за адаптацію і компенсацію. Це досягається збільшенням кількості структур, що забезпечують гіперфункцію, тобто розвивається гіпертрофія. При цьому навантаження на одиницю функціонуючої системи зменшується до норми. На клітинному рівні розвивається такий ланцюг подій: гіперфункція → порушення внутрішньоклітинного гомеостазу → активація геному → збільшення синтезу відповідних білків → гіпертрофія клітини.

Компенсаторно-приспосувальні реакції, наприклад, при гіпоксії розвиваються в системах транспорту та в системі утилізації кисню. Збільшення легеневої вентиляції відбувається в результаті рефлекторного збудження дихального центру імпульсами з хеморецепторів судинного русла, головним чином синокаротидної і аортальної зон, які реагують на зміну хімічного складу крові і в першу чергу на накопичення вугільної кислоти (гіперкапнія) та іонів водню.

Отже, основу адаптації й компенсації становлять одні і ті самі механізми, що їх називають захисно-приспосувальними, або захисно-компенсаторними, які направлені на збереження гомеостазу.

УДК 619:616-056.7

ХАРЧЕНКО Є.І. студент 2 курсу

Науковий керівник – **ШМАЮН С.С.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

РОЛЬ СПАДКОВОСТІ В ПАТОЛОГІЇ

Спадкові хвороби – це хвороби, зумовлені порушенням спадкової інформації (мутаціями), отриманими організмом зі статевими клітинами своїх батьків. Уродженими називають хвороби, прояви яких виявляють себе при народженні тварини. Вони можуть бути зумовлені як спадковими, так і екзогенними (тератогенними) факторами (наприклад, вади розвитку, пов'язані з дією патогенних агентів на організм ембріона, плода).

Метою роботи було вивчення класифікації спадкових хвороб, мутацій залежно від причин, локалізацій та обсягу порушення генетичної інформації.

Матеріалом для досліджень були види мутацій та спадкові хвороби різної етіології.

Залежно від обсягу порушеної генетичної інформації спадкові хвороби поділяють на три типи: моногенні; полігенні (мультифакторіальні); хромосомні.

Моногенні спадкові хвороби – це хвороби тварин та людини, спадкування яких відбувається за законами Менделя. Їх причинами є генні мутації, тобто мутації, обмежені одним геном.

Типи спадкування моногенних хвороб.

1. Аутосомно-домінантний тип. При цьому типі спадкування патологічний ген виявляє себе завжди, незалежно від стану, у якому він перебуває – гомо- чи гетерозиготному. Розрізняють також неповне домінування, коли ступінь прояву домінантного гена у гомозиготному стані - максимальний, а в гетерозиготному – мінімальний.

2. Аутосомно-рецесивний тип. У цьому випадку мутантний патологічний ген виявляє себе тільки в гомозиготному стані.

3. Спадкування, зчеплене зі статтю. Найчастіше має місце зчеплення з Х-хромосою.

Полігенними (мультифакторіальними) називають хвороби зі спадковою схильністю. Вони зумовлені взаємодією декількох або багатьох генів з факторами навколишнього середовища. На відміну від спадкування, обумовленого одним геном, у цьому випадку наявність ознаки залежить від взаємодії багатьох генів. Тому вираженість її може варіювати в дуже широкому діапазоні. Прикладами полігенних хвороб є подагра, деякі форми цукрового діабету, гіперліпопротеїнемії, atopічна алергія.

Хромосомними називають хвороби, які виникають унаслідок порушення кількості хромосом або їхньої структури. Вони виникають у результаті геномних і хромосомних мутацій.

Отже, спадкові хвороби можуть бути вродженими, тобто виявлятися у момент народження, а можуть бути й не вродженими. В останньому випадку ознаки хвороби з'являються значно пізніше.

УДК 619:636:612-017

ТОМИШИНЕЦЬ В.І. студент 2 курсу

Науковий керівник – **ШМАЮН С.С.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПОКАЗНИКИ І МЕХАНІЗМИ РЕАКТИВНОСТІ

Реактивність – це властивість організму і його структур відповідати на зміни життєдіяльності, на дію факторів зовнішнього середовища.

Реактивність забезпечує взаємодію організму з навколишнім світом. Вона істотно впливає на розвиток і перебіг хвороб.

Метою роботи було вивчення показників, механізмів, видів реактивності та факторів, які впливають на неї.

Матеріалом для вивчення були прояви реактивності на різних рівнях організації живих об'єктів.

Встановили, що реактивність буває:

а) видовою, груповою та індивідуальною;

- б) неспецифічною і специфічною;
- в) фізіологічною і патологічною;
- г) підвищеною (гіперергія), зниженою (гіпоергія) і спотвореною (дизергія).

Факторами, які впливають на реактивність організму тварини є:

1. Вік.

2. Стать.

3. Спадковість.

4. Конституція.

5. Функціональний стан нервової, ендокринної, імунної систем і сполучної тканини.

6. Фактори навколишнього середовища (клімат, характер харчування, соціальні умови та ін.).

В результаті досліджень встановили, що показниками неспецифічної реактивності є: подразливість, збудливість, чутливість – термін, аналогічний збудливості, але характерний для більш складних процесів в організмі. Показниками реактивності є також швидкість та інтенсивність розвитку загального адаптаційного синдрому, здатність відповідати на подразник посиленням секреції адреналіну, прискоренням дихання, підвищенням кров'яного тиску та інші. Для оцінки специфічної реактивності визначають особливості імунної відповіді (інтенсивність антитілогенезу, вид імуноглобулінів тощо).

В механізмах реактивності задіяні біологічні бар'єри – спеціалізовані тканинні структури, які здійснюють захист організму або окремих його частин від патогенних впливів оточуючого середовища та забезпечують збереження гомеостазу. Розрізняють зовнішні і внутрішні бар'єри.

Отже, реактивність проявляється на різних рівнях організації живих об'єктів, зокрема на молекулярному, клітинному, органному, системному та на рівні організму в цілому, забезпечуючи взаємодію організму з навколишнім середовищем.

УДК 636:612. 02

ДИСКАЛЕНКО Л.А., ДЗЮМАН А. П., студенти 2 курсу

Науковий керівник – **САМОРАЙ М.М.**, канд. біол. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

СУЧАСНІ ПОГЛЯДИ НА МЕХАНІЗМ УТВОРЕННЯ УМОВНИХ РЕФЛЕКСІВ

При утворенні умовного рефлексу паралельно розвиваються два якісно різні фізіологічні процеси, один з яких є універсальним для всіх рівнів ЦНС і полягає у пластичній перебудові поточної функції клітини, а другий відбиває специфічну організацію нейронних популяцій. Внаслідок поєднання за часом індиферентних і безумовних подразників виникають нові просторові взаємозв'язки між різними структурами головного мозку, формується, за словами І.П. Павлова тимчасовий зв'язок.

Метою роботи було вивчення участі різних відділів ЦНС в процесі утворення умовних рефлексів.

І.П. Павлов утворення умовних рефлексів пов'язував головним чином з діяльністю кори півкуль головного мозку, хоча він і не заперечував участі в цьому процесі і найближчих підкоркових утворень.

Сучасна нейрофізіологія отримала матеріали, які дозволяють розширити уявлення про механізми утворення умовного рефлексу. Цьому в значній мірі сприяло відкриття властивостей ретикулярної формації і нові уявлення про кірково-підкоркові взаємовідносини. Ці відкриття показали, що в утворенні «тимчасового зв'язку» умовного рефлексу приймає участь весь мозок. Встановлено, що умовні рефлексії можуть утворюватися і у декортикованих тварин. Дані сучасної нейрофізіології змінили уявлення І.П. Павлова про «пункти» представництва умовних сигналів і підкріплення в корі головного мозку.

Завдяки генералізованим висхідним активуючим впливам ретикулярної формації на кору головного мозку стало очевидно, що як умовний так і безумовний подразник, діючи на мозок супроводжується не тільки локальним, але й генералізованим впливом на кору мозку.

Активну участь в утворенні умовних рефлексів приймає стріопалідарний комплекс і структури лімбічної системи, характерною особливістю яких є функціональна гетерогенність. Дана властивість виявлена також щодо смугастого тіла, ядра якого беруть участь в процесах пам'яті, уваги, кодуванні інформації.

Отже, в процесі утворення умовного рефлексу приймає участь не тільки кора півкуль головного мозку, а й підкоркові структури.

УДК 636:612. 103. 05

МЕЛЬНИЧУК А. В., студентка 2 курсу

ГОЛЯК І. С., студентка 2 курсу

Науковий керівник – **САМОРАЙ М.М.**, кандидат біол. наук, доцент

Білоцерківський національний аграрний університет

МЕХАНІЗМИ РЕГУЛЯЦІЇ ТЕМПЕРАТУРНОГО ГОМЕОСТАЗУ

Температура тіла гомойотермних тварин підтримується на стабільному рівні завдяки узгодженій взаємодії двох процесів: фізичної та хімічної терморегуляції. Оскільки всі біохімічні реакції, що відбуваються в живих організмах залежать від їх температури.

Метою роботи було вивчення процесів теплоутворення та тепловіддачі в гомойотермних організмах.

Регляція температури тіла гомойотермних тварин, тобто підтримання її на стабільному рівні, забезпечується переважно нервовою системою.

Ендокринна система відіграє в цьому процесі значно меншу роль і головним чином при тривалих, сезонних адаптаціях організму.

Центр терморегуляції контролює тільки один показник гомеостазу – температуру тіла і робить це через численні органи і системи органів: кровоносну, дихальну, потові залози, печінку, скелетні м'язи тощо. Такий об'єднаний тип регуляції має назву інтегративного контролю. Він властивий всім центрам гіпоталамуса. Результати дослідів зі зруйнуванням різних частин гіпоталамуса свідчать про те, що в передзоровому полі і передній ділянці гіпоталамуса міститься центр тепловіддачі, а в задньому – центр теплоутворення.

Всі органи і тканини тіла продукують теплоту, але не однаковою мірою. Найбільшу кількість теплоти у стані спокою організму виробляють печінка, мозок і

серце, що пов'язане з їх високою функціональною активністю, інтенсивним кровопостачанням і надходженням до них кисню.

Усі внутрішні органи, маса яких не перевищує 8% маси тіла виділяють майже $\frac{3}{4}$ усієї теплоти, тоді як шкіра, м'язи, кістки і деякі інші органи, становлячи 92 % маси тіла, продукують всього 27,6% теплоти.

Теплота з поверхні тіла віддається назовні кількома способами: теплопроведення, конвекцією, випромінюванням та випаровуванням.

Отже, постійний обмін тепла між тілом і зовнішнім середовищем забезпечує сталість температурного гомеостазу. Це відбувається за рахунок двох взаємопов'язаних процесів теплоутворення та тепловіддачі.

УДК 636:612.8

ОЛЕКСІЄНКО Я. Б., ДЕВ'ЯТКО Н. С., студентки 1 курсу БТФ

Науковий керівник – **ПРОКОПШИНА Т.Б.**, к.б.н.

Білоцерківський національний аграрний університет

РЕПРОДУКТИВНА ПОВЕДІНКА ТВАРИН

Репродуктивна поведінка тварин – це складний комплекс поведінки, пов'язаний з утворенням шлюбних союзів, будівництва житла, виведенням потомства, його годівлею, захистом, вихованням тощо. Репродуктивна поведінка в значній мірі виключає міжвидову гібридизацію і зберігає вид як морфофункціональну одиницю, забезпечує мікроеволюцію і гомеостаз популяції. У репродуктивному комплексі переважають внутрішньовидові відносини, які базуються на вродженій основі.

Метою роботи було вивчення репродуктивної поведінки тварин.

Репродуктивна поведінка кожного виду має низку послідовних періодів, кожен з яких має свою програму. Така програма запускається власними сигналами екзогенного і ендогенного характеру(зовнішні фактори, біологічний годинник), під впливом яких відбувається активація статевої системи тварини. Активована статевая система продукує статеві гормони, які, діючи на відповідні центри мозку, активують програми репродуктивної поведінки. Першою включається репродуктивна сигналізація – демонстрація твариною свого стану, що вмикає відповідні інстинктивні програми у активованих тварин протилежної статі свого виду. Інші активовані тварини реагують на таку демонстрацію релізерів. У результаті починається змагання у виконанні програм – від неконтактного змагання до лютого антагонізму. Змагання забезпечують можливість вибору сильного шлюбного партнера, гени якого передадуться наступному поколінню.

Вагітність також супроводжується певним гормональним фоном, який ініціює на певних етапах такі програми як будівництво житла, виведення потомства, його годівлю, виховання, турботу за ним. Кожен вид має свої особливості у здійсненні цих програм, що забезпечує адаптацію та існування виду.

УДК 619:616-006.988.6:636.7:611.68.018

АДАМЕНКО Ю.О., студентка 4 курсу

Науковий керівник – **ЯХНОВСЬКА О.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ПАТОМОРФОЛОГІЧНА ДІАГНОСТИКА НЕОПЛАЗМ СТАТЕВИХ ОРГАНІВ У КІШОК ТА СОБАК

Гістологічне дослідження пухлин, які були одержані після овариогістеректомії кішок та собак, показало, що більшість з них за будовою відносилися до фіброміом, лейоміом, лейоміосарком та аденокарцином. Перші дві форми частіше виявляли в рогах та тілі матки собак, а злоякісні неоплазми – в матці кішок.

Дослідженнями встановлено, що у собак частіше в тілі матки виявляли лейоміоми: поодинокі, щільні, досить значних розмірів, сірого кольору, округлої форми утворення, чітко відмежованого від оточуючих тканини.

Мікроскопічно встановлено, що лейоміома складалася із веретеноподібних клітин з паличкоподібними або пухиркоподібними ядрами і ацидофільною цитоплазмою. Клітини зібрані у пучки, які мають різні напрямки. Фігури мітозів майже не спостерігалися.

Лейоміосаркоми, що були виявлені частіше у кішок, ніж собак, макроскопічно мали вигляд множинних вузлів, м'якої консистенції, сірого, або сіро-червоного кольору. На розрізі їх поверхня часто мала строкатий малюнок за наявності крововиливів і вогнищ некрозу. При мікроскопічному дослідженні ці пухлини мають круглі гіперхромні ядра і велику кількість патологічних мітозів, самі клітини витягнуті, великі. Добре виражений клітинний і тканинний атипізм.

У кішок, як правило, виявляли злоякісні форми як прості, так і змішані. Так, у матці цих тварин виявили змішані форми аденокарцином. Пухлини з одного боку мали будову аденокарциноми з множинними дрібними та великими кістами, місцями сосочкової будови з ділянками мало диференційованого аденогенного раку й метастазом необластоми в інші шари матки, навіть органи. В інших випадках, ці пухлини мали будову внутрішньо часточкової папіломи з ділянками папілярного та адематозного раку з вираженою хрящовою метаплазією й внутрішньопротоковою папіломою з ділянками малігнізації.

УДК 637.07:637.04:637.524.2

ГАДЖИЄВА Я.А., магістрант ФВМ

Науковий керівник – **ЯХНОВСЬКА О.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

МІКРОСТРУКТУРНИЙ АНАЛІЗ ВАРЕНОЇ КОВБАСИ «МОЛОЧНА» ВІД РІЗНОГО ВИРОБНИКА В УМОВАХ МІСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ ЛАБОРАТОРІЇ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ М. БІЛА ЦЕРКВА КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

За гістологічного дослідження зразків вареної ковбаси «Молочна», що була виготовлена різними виробниками та проходила дослідження в умовах Білоцерківської міської державної лабораторії ветеринарної медицини, виявлено у

всіх трьох зразках безструктурну масу з численними, різними за величиною вакуолями круглої і овальної форми. При зменшенні вмісту дрібнодисперсного білка м'язової тканини, внаслідок заміни його важкодисперсним білком сполучної тканини або жиром, утворюються різної форми жирові вакуолі. Наявність чисельних вакуоль різної величини та форми свідчить про високий вміст жиру. Серед кутерованої маси виявляємо фрагменти хрящової тканини, що може свідчити про внесення у продукт м'яса механічного обвалювання. На окремих ділянках гістопрепарату сардельок «Молочних» поодинокі виявляли частково збережені фрагменти сполучної та м'язової структур.

Як зазначалось вище, одним із видів допоміжної сировини, що використовується при виготовленні варених ковбасних виробів є різні види білкових соєвих продуктів. При дослідженні ковбиси «Молочна» від ПП «Маршалок» було виявлено, що виробник застосував ізольований соєвий білок, який гістологічно визначається еозинофільними бубликоподібними кільцями.

Дослідження ковбаса «Молочна» від ТОВ «Поліс» та ПП «Литвинський» показало, що окрім соєвого концентрату та ізоляту в технологічному процесі використовували гідроколоїд – карагінан (що також офіційно занесено до рецептури у виробника ТОВ «Поліс»). Гістологічно ці структури виявляли у вигляді синіх закручених фігур, які розміщувались у просвітах прозорих вакуоль. Крохмаль у зразках вареної ковбаси виявляли за допомогою розчину йоду (наносили краплю розчину на ковбасний зріз). Оброблені зрізи вареної ковбаси від ТОВ «Поліс» та ПП «Литвинський» посиніли, що однозначно вказує на те, що в ці вироби був введений крохмаль. З цих двох виробників лише ТОВ «Поліс» офіційно заявив у рецептурі цей компонент. Гістологічні дослідження розчином Люголя зразків вареної ковбаси від ПП «Маршалок» також виявили незначні включення крохмалю.

Аналізуючи гістоструктуру досліджуваних нами зразків вареної ковбаси «Молочна» слід відзначити порушення ДСТУ 4436:2005 «Ковбаси варені, сосиски, сардельки, хліби м'ясні». Виробники, ввели ізольований соєвий білок або соєвий концентрат у великому відсотковому співвідношенні, що підвищує вихід готової продукції, приховує недоліки основної сировини введенням у склад ковбаси крохмалю та карагінану.

УДК 619:616-006.988.6:636.7:611.69.018

ЛУКАСЕВИЧ А.А. – студентка 4 курсу

Науковий керівник – **ЯХНОВСЬКА О.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

КЛІНІКО-МОРФОЛОГІЧНА ДІАГНОСТИКА НЕОПЛАЗМ МОЛОЧНОЇ ЗАЛОЗИ У КІШОК

За клінічного обстеження онкологічно хворих кішок встановлено, що пухлини молочної залози частіше локалізувалися в середніх і нижніх пакетах. Як правило, зустрічалися як поодинокі, так і множинні вогнища.

Розміри новоутворень коливались від декількох міліметрів до десяти й більше сантиметрів. Неоплазми добре відмежовані від навколишніх тканин, при цьому

дрібні ущільнення рухливі й безболісні. Більші за розміром пухлини були, як правило, малорухомі або нерухомі, з вираженою болючою реакцією, іноді спостерігали виділення із сосків та виразки з боку шкіри. Регіонарні лімфатичні вузли були збільшені, безболісні. Загальний стан тварини оцінювався як задовільний.

Клінічне обстеження тварин, що надходили у клініку з ознаками: кахексія, загальна слабкість, відмова від їжі, періодичні маточні кровотечі, іноді загальна анемія, вимагало подальшого інструментального обстеження хворої тварини. Для цього проводили УЗД, у разі необхідності – рентгенологічне дослідження. Рентгенологічні дослідження проводили за виявлення пухлин розміром більше 5 см, з метою встановлення метастазів у внутрішніх органах. Останні, як правило, спостерігали у легенях, рідше інших внутрішніх органах (печінці, селезінці).

Усі кішки, в яких встановлено неоплазми молочної залози, були хірургічно прооперовані з подальшим проведенням спеціальної медикаментозної терапії. Лише 10,2 % пролікованих тварин потрапили на повторне обстеження, з підозрою на метастатичні новоутворення у регіонарних лімфовузлах, рідше – інших органах.

Цитологічними дослідженнями неоплазм встановлено, що пухлини молочної залози, які були вивчені, можна віднести до аденом, фіброаденом, плоскоклітинного ороговілого раку, але найчастіше виявляли аденокарциноми шкіри. Досліджені аденокарциноми молочних залоз, які були видалені при масектомії у кішок, мікроскопічно були побудовані з несправжніх залозистих та сосочкових (папілярних) структур. Зазвичай, в їх склад входили великі клітини зі світлою цитоплазмою та поліморфними ядрами. Спостерігали атипичні мітози. У менш диференційованих ділянках виявили солідні ділянки з ракових клітин залозистого епітелію та виражений інвазивний ріст.

УДК 619:616.981.48:636.2053

РЕШЕТНИКОВА Д.В. – магістрант ФВМ

Науковий керівник – **ЯХНОВСЬКА О.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

КЛІНІКО-МОРФОЛОГІЧНА ДІАГНОСТИКА ПАСТЕРЕЛЬОЗУ СВИНЕЙ У ФГ «ПЛОВ» НОВГОРОДКІВСЬКОГО РАЙОНУ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Діагноз «гострий перебіг пастерельозу свиней» був поставлений у ФГ «Плов» Новгородківського району Кіровоградської області на прикінці жовтня 2012 року за результатами клінічного обстеження, а також змін, що виявили при патолого-анатомічному розтині трупів та бактеріологічного дослідження патматеріалу.

Хворіли свині різних вікових груп, але найбільш тяжко – поросята від 1 до 3 місяців. У хворих тварин спостерігали пригнічення, гарячку, спрагу, задишку. Іноді набряки в ділянці підгруддя та шиї. За добу, в більшості випадків захворювання, спостерігали кашель, спочатку сухий, потім вологий та виділення з носа. Загибель свиней спостерігали на 5–8 день хвороби.

За патолого-анатомічного дослідження трупи свиней були середньої вгодованості. Підшкірна клітковина була сірого кольору, драглиста, волога. Під

епікардом, плеврою, очеревиною, у слизовій оболонці глотки, трахей та стравоходу спостерігали множинні крапчасті крововиливи. Передлопаткові, заглоткові та підщелепові лімфатичні вузли були незначно збільшені, сіро-червоного кольору з поодинокими та множинними крововиливами. В окремих тварин на плеврі спостерігали нашарування сіро-жовтого кольору ниток фібрину. Легені були збільшені, неоднотонно забарвлені від сіро-червоного до темно-червоного кольору, окремі ділянки мали щільну консистенцію, малюнок був згладжений. У печінці, нирках та міокарді виявляли різну ступінь білкової дистрофії.

Після проведення патолого-анатомічного розтину були поставлені наступні діагнози: геморагічний діатез серозних покривів та слизових оболонок; серозно-фібринозні інфільтрати у підшкірній клітковині підгрілля та ший; крапкові крововиливи у передлопаткових, заглоткових та підщелепових лімфатичних вузлах; незначне відкладання ниток фібрину на плевре; білкова дистрофія печінки, нирок і міокарду; незначне септичне припухання селезінки.

УДК 619: 616 – 092:614.782,221:635.2

ТРУШ А Г., магістрант

Науковий керівник – **ТИРСІНА Ю.М.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПАТОМОРФОЛОГІЧНІ ЗМІНИ ЗА ДИЗЕНТЕРІЇ СВИНЕЙ В УМОВАХ ГОСПОДАРСТВА

Дизентерія – інфекційне захворювання, що супроводжується геморагічним чи геморагічно-дифтеритичним колітом, виснаженням і загибеллю тварин. Хвороба виникає в осінньо-зимовий період і уражує переважно молодняк віком від 2-х до 6-ти місяців.

Метою нашої роботи було визначення патоморфологічних змін у органах та тканинах за гострого перебігу дизентерії у свиней.

У листопаді 2012 року в ТОВ «Старт» Черкаського району Черкаської області загинуло 8 поросят, які були доставлені до секційної зали ветеринарних клінік факультету ветеринарної медицини БНАУ з метою проведення діагностичного розтину.

За результатами патолого-анатомічного розтину були виявлені зміни, характерні для гострого перебігу дизентерії свиней.

Шлунок помірно наповнений кормовими масами. Слизова оболонка дна шлунка інтенсивно забарвлена в темно-червоний колір, набрякла, вкрита сірим тягучим слизом.

Слизова оболонка тонкого відділу кишечника набрякла, дифузно забарвлена в сіро-червоний та темно-червоний колір, вкрита сірим слизом.

Петлі товстого кишечника з боку серозної оболонки забарвлені в сіро-червоний колір, слизова оболонка набрякла, розпушена, у верхівках складок сіро-жовте нашарування фібрину, що важко відокремлюється.

Печінка збільшена, плямисто забарвлена в сіро-жовтий та червоно-коричневий колір.

Серце збільшене, нерівномірно забарвлене в сірий та сіро-червоний колір, епікард гладенький, блискучий. Міокард зів'ялої консистенції, на розрізі – сіро-червоний, сухий, малюнок не чіткий.

Таким чином, розтином встановлені наступні патолого-анатомічні зміни: гострий катаральний гастроентерит; геморагічно-дифтеритичний коліт; білкова зерниста дистрофія міокарду; токсична дистрофія печінки, що характерні для гострого перебігу дизентерії свиней.

УДК 619:616 – 071: 616. 981. 49: 636.4

КРАВЧЕНКО І.С., студент 6 курсу ФВМ

Науковий керівник – **ТИРСІНА Ю.М.**, канд. вет. наук

Білоцерківський державний аграрний університет

КЛІНІКО-МОРФОЛОГІЧНА ДІАГНОСТИКА САЛЬМОНЕЛЬОЗУ СВИНЕЙ У ТОВ «ЕЛІТА» БІЛОЦЕРКІВСЬКОГО РАЙОНУ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Сальмонельоз - це інфекційне захворювання всіх видів тварин в т.ч. птиці з перших днів життя і до 6-місячного віку, переважно відлучених, яке характеризується при гострому перебігу гарячкою і розладами травлення, а при хронічному – ураженням легень і суглобів. У дорослих тварин захворювання перебігає у латентній формі. Метою роботи було вивчення причин виникнення захворювання свиней сальмонельозом, а також методів зажиттєвої і посмертної діагностики.

У ТОВ "Еліта" с.м.т. Терезине склалися всі умови для виникнення і поширення факторних інфекційних захворювань різновікових груп свиней. Їх появі і розповсюдженню сприяв і той факт, що відповідно до плану профілактичних і протиепізоотичних заходів щеплення свиней проти сальмонельозу не проводилося. У разі виникнення сальмонельоз перебігає у вигляді ензоотії, носить гострий або підгострий перебіг. По мірі розвитку захворювання в інфекційний процес поступово включається молодняк різновікових груп свиней, проте на початку розвитку захворювання здебільшого виявляють у поросят-сисунів і відлучених поросят.

Вивчення спеціальної літератури, аналіз статистичних даних та результатів власних досліджень дали можливість більш глибоко вивчити епізоотичні особливості, клінічні ознаки, патолого-анатомічні зміни сальмонельозу різновікових груп поросят і провести аналіз комплексу оздоровчих заходів у господарстві.

Гостра форма перебігу сальмонельозу здебільшого виявляється у поросят-сисунів і відлучених поросят. Для гострої форми перебігу характерна висока температура тіла, пригнічення та відмова від корму. З розвитком проносу хворі поросята швидко слабнуть, у них з'являється синюшність шкірних покривів. Фекалії за розвитку ентериту стають рідкими, зелено-жовтого кольору, з домішками слизу і обривків слизової оболонки. Основні патологоанатомічні зміни виявляють у вигляді гострого катарального ентериту з крововиливами, септичної селезінки, міліарних некрозів печінки, серозного запалення брижових лімфатичних вузлів та застійної гіперемії і набряку легень. Своєчасна ізоляція та лікування хворих на сальмонельоз тварин, профілактичне щеплення клінічно здорових поросят у період ензоотії, щеплення за два тижні до опоросу порісних свиноматок, регулярна дезинфекція після кожного випадку виявлення захворювання сприяють зниженню рівня захворюваності поросят сальмонельозом.

УДК 619: 616 – 091:615.982,211:636.2

ОВЕРЧУК М. В., студент 4 курсу

Науковий керівник – **ТИРСІНА Ю.М.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПАТОМОРФОЛОГІЧНІ ЗМІНИ ЗА КОЛІЕНТЕРОТОКСЕМІЇ СВИНЕЙ

Коліентеротоксемія – гостре захворювання поросят після їх відлучення від свиноматок, що характеризується розвитком набряків у підшкірній клітковині та органах травлення, ураженням центральної нервової системи і високою летальністю.

Метою нашої роботи було вивчення патоморфологічних змін у органах і тканинах при коліентеротоксемії поросят в умовах господарства.

20 січня 2013 року в СТОВ «Світанок» Смілянського району Черкаської області загинуло 7 поросят, які були доставлені до секційної зали ветеринарних клінік факультету ветеринарної медицини БНАУ з метою проведення діагностичного розтину.

За результатами патологоанатомічного розтину були виявлені зміни характерні для набрякової хвороби свиней. Спостерігалось припухання повік та набряк підшкірної клітковини навколо очей, у міжщелеповому просторі, підгруддя, живота.

Легені темно-червоні, тістуватої консистенції, на розрізі вологі, із бронхів виділялась світла піниста рідина.

Серце збільшене, нерівномірно забарвлене в сірий і сіро-червоний колір. Епікард гладенький, блискучий. У порожнинах серця містилась згорнута кров темно-червоного кольору. Міокард зів'ялої консистенції, на розрізі – сіро-червоний, сухуватий, малянок не виражений.

Шлунок добре наповнений кормовими масами, у складі яких є концентрати. Слизова оболонка фундальної частини шлунка драглиста сіро-червона з великою кількістю сірого тягучого слизу. На розрізі таких ділянок – підслизова основа набрякла, товщина її сягала 1,5 см і більше.

Гістологічно підслизова основа шлунку значно збільшена за рахунок накопичення трансудату. Кровоносні судини розширені та переповнені кров'ю.

Таким чином, розтином встановлено зміни властиві для гострого перебігу коліентеротоксемії поросят: набряки в ділянці повік, підгруддя, живота, шлунку; гострий катаральний гастроентерит; білкова зерниста дистрофія міокарду; набряк легень.

УДК 619:616.98:579.842.11–091:636.4

ГАНДЕРА В.М., студент 6 курсу

Науковий керівник – **УТЕЧЕНКО М.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ДІАГНОСТИКА КОЛІЕНТЕРОТОКСЕМІЇ СВИНЕЙ У СТОВ "НОВИЙ РІВЕНЬ" ТЯЧІВСЬКОГО РАЙОНУ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Досить часто причиною загибелі молодняку свиней, періоду відлучення, являється коліентеротоксемія. Це захворювання носить гострий перебіг і не завжди

клінічна діагностика і відповідно лікувальна допомога буває своєчасною та ефективною. Для забезпечення ефективної профілактично-лікувальної роботи лікарю господарства важливо оперативно і достовірно встановити причину захворювання і загибелі тварин. Тому метою нашої роботи була розробка достовірних патоморфологічних показників, за якими оперативно можна провести посмертну діагностику колієнтеротоксемії свиней.

Дослідження проводили в умовах СТОВ "Новий рівень" Тячівського району Закарпатської області, лабораторії патологічної анатомії кафедри ветсанекспертизи і патанатомії ім. Й.С.Загаєвського БНАУ, Хустівській районній державній лабораторії ветеринарної медицини.

Клінічні ознаки захворювання не типові: температура тіла в межах фізіологічних коливань, тварини лежали, хода напружена, хитка. Тривалість хвороби 1–3 дні і поросята гинули.

При проведенні патолого-анатомічного розтину трупів поросят було встановлено: різку ступінь набряку повік, набряки підшкірної клітковини в ділянці голови, грудної клітки і черевної стінки. Шлунок добре наповнений сухуватими кормовими масами, що складаються із подрібненого зерна злакових культур, слизова оболонка зібрана в складки. За розрізу стінки шлунка в підслизовій основі виявляли значну кількість трансудату. Також діагностували набряк підслизової основи товстого відділу кишечника та його брижі; слабого ступеня гострий катаральний; білкову зернисту дистрофію в міокарді та нирках; гостру застійну гіперемію в печінці та мозковій речовині нирок; серозне запалення мезентеріальних лімфовузлів.

За результатами бактеріологічного дослідження патологічного матеріалу який був відібраний від загиблих поросят з висновком – колієнтеротоксемія: виділені В – гемолітичні штами ешерихій, які за реакцією аглютинації (РА) з типоспецифічними сироватками ідентифіковані як серологічні варіанти О 139 і О 141.

Вивчення епізоотичної ситуації, клінічних ознак та патологоанатомічних змін дають підставу оперативно діагностувати колієнтеротоксемію поросят терміну відлучення в умовах господарства, а термінове проведення всіх спеціальних та господарських заходів дозволило швидко ліквідувати спалах колієнтеротоксемії та не допустити збитків від захворювання та загибелі тварин.

УДК 619:616.993.192.1–071/.079: 636.5

ЗАДНІПРЯНА М.В., магістрант

Наукові курівники – **УТЕЧЕНКО М.В.** канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

КЛІНІКО-МОРФОЛОГІЧНА ДІАГНОСТИКА ЕЙМЕРІОЗУ КУРЕЙ У ВАТ ПТАХОФАБРИКА "ПЕРШЕ ТРАВНЯ" ЧЕРКАСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Кокцидії мають широке поширення у природі. У домашніх птахів вони викликають важкі захворювання, у результаті чого господарствам наноситься значний економічний збиток.

Патологоанатомічні зміни за еймеріозу курей не завжди специфічні, Тому поняття “типовість” патологоанатомічної картини є умовним і залежить від багатьох факторів: вірулентності збудника хвороби, резистентності організму, віку птиці, тривалості хвороби тощо.

Тому метою нашої роботи була розробка достовірних патоморфологічних показників, за якими оперативно можна проводити посмертну діагностику еймеріозу курей і визначити вид збудника.

Дослідження проводились в умовах ВАТ “Птахофабрика “Перше Травня” Черкаського району Черкаської області, лабораторіях кафедр: паразитології і фармакології; ветеринарно-санітарної експертизи і патанатомії ім. Й.С. Загаєвського ФВМ БНАУ.

У січні 2012 року на протязі 4-х діб із партії курей кросу “Бованс Голдлайн” віком 136 – 140 діб (близько 30 тисяч) загинуло більше 300 курей (клінічний діагноз: підозра на еймеріоз), 168-ми – проведено патолого-анатомічний розтин.

За результатами прозекції встановлено: ціаноз гребінця та сережок, гостра застійна гіперемія та набряк легень, білкова зерниста дистрофія міокарду та нирок, білково-жирова дистрофія печінки, гострий дифузний катаральний дуоденіт (44 випадки), гострий дифузний катаральний з геморагічним акцентом ентерит (52 випадки), гострий катаральний та крупозно-геморагічний тифліт (57 випадків).

У результаті мікроскопії зіскрібків із слизової оболонки уражених ділянок кишечника виявляли ооцисти еймерій. За ураження 12-ти палої кишки та проксимального відділу тонкого кишечника виявляли: ооцисти *E. acervulina*.

За ураження сліпих відростків кишечника виявляли: ооцисти *E. tenella*. За ураження всього відділу тонкого кишечника виявляли: ооцисти *E. maxima*.

У більшості досліджених діагностували моноінвазію 153 випадки, що становить 91,1% (*E. acervulina* – 26,2%, *E. maxima* – 31,0%, *E. tenella* – 33,9%). Змішану інвазію (*E. acervulina*, *E. maxima*, *E. tenella*) діагностували у 15 випадках, що становить 0,9 %.

УДК 619:616–071/091:616.981.48:579.842.11:636.2

МІЩАНЧУК І.М. – студент 6 курсу ФВМ

Науковий керівник – **УТЕЧЕНКО М.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

КЛІНІЧНА ТА ПАТОМОРФОЛОГІЧНА ДІАГНОСТИКА КОЛІБАКТЕРІОЗУ ТЕЛЯТ У ТОВ “АГРОФІРМА КОЛОС” СКВИРСЬКОГО РАЙОНУ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

З розвитком тваринництва на промисловій основі збільшується значення профілактики і боротьби з гострими шлунково-кишковими і респіраторними хворобами телят. Відповідно статистичним даним, загибель телят від їх складає 3–5 %, особливо значна загибель новонароджених.

Враховуючи те, що більшість хвороб молодняку має гострий перебіг, важливою ланкою в зменшенні збитків від хвороб являється своєчасна їх діагностика. Колібактеріоз відомий давно, але тлумачення про нього в доступній літературі різнобічні, а що стосується патолого-анатомічних змін то вони потребують конкретизації. Тому метою

нашої роботи була розробка достовірних морфологічних показників, за якими оперативно можна проводити посмертну діагностику колібактеріозу телят.

Дослідження проводились в умовах ТОВ “Агрофірма Колос” Сквирського району Київської області, на кафедрах: ветеринарно-санітарної експертизи і патологічної анатомії ім. Й.С.Загаєвського та кафедрі лабораторної діагностики інфекційних захворювань ІПНКСВМ БНАУ.

За період виконання роботи проведено розтин 6-ти трупів телят (2–3 та 5–7 денного віку) з підозрою на колібактеріоз.

За септичної форми перебігу колібактеріозу телят діагностували: плямисті крововиливи за межами суглобових поверхонь; крововиливи типу гематом в клапанному апараті серця; множинні діapedезні крововиливи під епікардом; множинні надриви інтими аорти; септичне припухання селезінки; зернисту дистрофію міокарда; рогову дистрофію конусовидних сосочків на межі сітки з книжкою; слабо виражений гострий дифузний катаральний ентерит, проктит; серозне запалення мезентеріальних лімфовузлів; ознаки зневоднення відсутні.

За ентеритної форми перебігу колібактеріозу телят діагностували: зневоднення (ексикоз); відставання в рості та розвитку; поодинокі плямисті крововиливи за межами суглобових поверхонь; поодинокі крововиливи типу гематом в клапанному апараті серця; поодинокі поперечні надриви інтими аорти; незначне септичне припухання селезінки; зернисту дистрофію печінки, міокарда, нирок; гострий катаральний абомазит; рогову дистрофію конусовидних сосочків на межі сітки з книжкою; гострий дифузний катарально-геморогічний ентерит; серозне запалення мезентеріальних лімфатичних вузлів.

За лабораторного дослідження від телят, які загинули на 2-3 добу життя, виділяли *E. coli* серовар O₈, від телят, які загинули на 6-7 добу – *E. coli* серовар K₉₉.

УДК: 619:618.19:636.7

ПАС С.В., магістрант

Науковий курівник – **УТЕЧЕНКО М.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ЗАСТОСУВАННЯ МОРФОМЕТРИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ЗА ДІАГНОСТИКИ НЕОПЛАЗМ МОЛОЧНИХ ЗАЛОЗАХ СУК ТА КІШОК

Нині діагностика пухлин тварин потребує визначення таких параметрів, як гістологічний тип пухлини, розмір, анатомічна локалізація, ураження регіональних і віддалених лімфатичних вузлів, наявність метастазів тощо. Це дозволяє оцінити біологічні властивості пухлини, прогноз захворювання та правильно обрати тактику подальшого лікування.

У той же час визначення розповсюдження та змін злоякісних пухлин молочних залоз (МЗ) у собак є цінним матеріалом для з'ясування не тільки певних питань канцерогенезу, але й для отримання даних щодо ролі в цих процесах багатьох чинників довкілля, що забруднено внаслідок техногенної діяльності людини.

Цікавим об'єктом ветеринарної онкології є пухлини собак та кішок. За останні 25-30 років швидкість приросту захворюваності на злоякісні пухлини та смертність від них серед собак значно зросли. Це зумовлено погіршенням екологічного стану довкілля, а у собак, крім того, як вважають, із значним подовженням тривалості життя, що пов'язано із підвищенням якості утримання тварин. Собака знаходиться у найбільш близьких із людиною кліматичних та побутових умовах, а також підлягає дії одних і тих же негативних факторів довкілля, особливо за умов великих, техногенно насичених міст. Тому метою нашої роботи було: на основі патоморфологічних досліджень визначити певні морфометричні особливості різних гістологічних типів новоутворень МЗ собак, що живуть у несприятливих умовах великого техногенно насиченого міста.

Середній вік хворих собак для тварин із різними гістологічними типами злоякісних пухлин МЗ складає біля 10 років. Найчастіше злоякісні пухлини локалізуються у 4-5-х, значно рідше - 1-2-х парах МЗ.

Частота випадків поодиноких та множинних злоякісних пухлин різних гістологічних типів однакова, за винятком складної карциноми, пухлини якої переважно виявляються як поодинокі вузли.

Об'єм злоякісних новоутворень МЗ собак у 5 разів перевищує такий доброякісних. Серед перших найбільш великі пухлини належать саркомам, а найменші - карциномам або саркомам.

Установлено, що для злоякісних новоутворень МЗ у собак характерний значний плеїоморфізм (різниця у розмірах та формі) клітин та їх ядер. Залежно від гістоморфологічного типу вони значно різняться між собою за формою та величиною, вмістом хроматину в ядрах, ядерно-клітинними та ядерно-цитоплазматичними співвідношеннями.

УДК 619:611

ІВАЩЕНКО А. А., студентка 4 курсу

Науковий керівник – **ГОНЧАР О.І.**, викладач

Золотоніський технікум ветеринарної медицини БНАУ

ztymbtsau@ukpost.ua

ЕПІЗООТОЛОГІЯ СКАЗУ У ЗОЛОТОНІСЬКОМУ РАЙОНІ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Серед заразних хвороб сказ займає особливе місце. Він реєструється практично на усіх континентах земної кулі. Сприйнятливість до цієї інфекції широкого і різноманітного кола тварин, включення в ланцюг циркуляції вірусу не тільки сільськогосподарських, а й диких тварин, надзвичайно велика небезпека сказу для людей і відсутність засобів лікування визначають соціальне й економічне значення цієї хвороби. Для успішної боротьби з цим небезпечним захворюванням дуже важливо знати вірогідну епізоотичну ситуацію не тільки в окремих неблагополучних пунктах, а й загалом по району і області.

Метою дослідження було вивчення епізотологічного стану та проведення аналізу динаміки розвитку сказу в Золотоніському районі Черкаської області.

Ця особливо небезпечна хвороба, що дає стовідсоткову смертність, вже десять років поширюється районами області. Найскладніша ситуація по області щодо сказу тварин спостерігається в Золотоніському районі, де з 2005 по 2012 рік було зареєстровано 20 зон постійного неблагополуччя зі сказу, найбільше м. Золотоноша (щорічно з 2005 року – по 1 зоні, а в 2011 – 2 зони), с. Дмитрівка – 4 (2006 р. – 2, 2009 р. – 2), с. Піщана – 4 (2007 р. – 2, 2010 р. – 1, 2011 - 1). За цей час зареєстровано 91 випадок сказу серед тварин. З них 39 – лисиці, 12 – коти, 11 – собаки, 21 – велика рогата худоба, 6 – єнотовидні собаки, 1 – куниця та 1 – кінь. Протягом 2005 року було зареєстровано 5 випадків захворювання на сказ серед тварин: м.Золотоноша – 1 лисиця, с. Крупське – 1 лисиця, с. Вознесенське – 1 собака, с. Гельмязів – 1 кіт і 1 єнотовидна собака.

Тільки за шість місяців 2009 року було виявлено 19 випадків сказу тварин. За медичною допомогою з приводу покусів з 2005 по 2012 роки звернулося 896 осіб, в 12,7% випадків було призначено антирабічне щеплення, а за 2007 рік звернулося 133 особи, призначено щеплення 26 особам, що становить 19,5%.

Головною причиною довготривалої епізоотії сказу є неефективне проведення заходів щодо регуляції щільності популяції лисиць, яка значно вища допустимих нормативів, при яких не виникають епізоотії (1,5 – 2,0 особи на 1000 га), що є наслідком незадовільного проведення регулювання чисельності хижих тварин. Недостатня робота відповідних служб по зменшенню чисельності гризунів на полях, які є кормом для лисиць, незадовільна організація і проведення заходів по локалізації і ліквідації осередків сказу. Внаслідок цього з року в рік відбувається зростання кількості зон постійного неблагополуччя зі сказу.

УДК 619:611

БОЙКО Я.О., студент 3 курсу

Наукові керівники – **ПАВЛОВА О.О., ГОНЧАР О.І.**, викладачі

Золотоніський технікум ветеринарної медицини БНАУ

ztymbtsau@ukpost.ua

ПРОФІЛАКТИКА НАБРЯКОВОЇ ХВОРОБИ СВИНЕЙ В СТОВ «ПРОГРЕС» ЗОЛОТОНІСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Коліентеротоксемія свиней – надзвичайно складна біологічна проблема у ветеринарній медицині. Її спричиняють патогенні кишкові палички, дисбактеріоз і кормова алергія .

Метою роботи було розробити комплекс оздоровчих і профілактичних заходів при набряковій хворобі свиней в СТОВ «Прогрес» Золотоніського району Черкаської області.

Дослідна робота виконувалась в лабораторії Золотоніської державної лабораторії ветеринарної медицини.

Було проведено клініко-епізоотологічні обстеження 80 голів свиней 1,5-2 міс. віку. Проведено бактеріологічні дослідження 5 проб патматеріалу.

Передумовою для розвитку хвороби у поросят є раптове відлучення, особливо рання і різка зміна корму, наявність в раціоні значної кількості білків, перегодовування тварин, різні стресові фактори. Всі ці умови сприяли розвитку в

господарстві набрякової хвороби поросят. В січні з 24 народжених поросят захворіли всі поросята, з них загинуло 20. Захворювання протікало гостро і тривало 1-2 дні і закінчувалось загибеллю або виздоровленням.

Під час проведення досліджень було досліджено 15 трупів. При розтині трупів було виявлено характерні патологоанатомічні зміни при набряковій хворобі.

Після підтвердження діагнозу на колієнтеротоксемію ми провели клінічний огляд всіх тварин з обов'язковою термометрією. Поросят відлучного періоду розділили на 4 групи. Дослідним групам застосовували препарати: енроксил 5%, фармазин 50, енрофлоркс 5%, а контрольній групі симптоматичне лікування.

В результаті дослідження встановили, що найбільш ефективними препаратами при профілактиці набрякової хвороби поросят виявились два препарати енроксил 5% і енрофлоркс 5%, ефективність склала 100%, а фармазина 91,6%. Профілактичний ефект після застосування препаратів за спостереженнями було видно на 2 добу, у тварин покращувався апетит, зникали явища дисбактеріозу. Тому препарати мають велике профілактичне значення. Особливо ефективно застосовувати енроксил 5% з економічної точки зору, препарат дешевший за енрофлоркс 5%, а ефективність застосування така ж сама.

УДК 619:614.81:639.1

ГОРБЛЯНСЬКА І.М., студентка 4 курсу

Науковий керівник – **СЛЮСАРЕНКО С.В.**, канд. вет. наук, асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

ВЕТЕРИНАРНО-САНІТАРНА ЕКСПЕРТИЗА ТА САНІТАРНА ОЦІНКА МОЛОКА, ЩО НАДХОДИТЬ В ДЛІВСЕ РИНКУ М. БІЛА ЦЕРКВА

Молоко є цінним продуктом харчування лише тоді, коли воно якісне та безпечне для споживачів, адже в іншому випадку воно може призвести до розладів травлення та отруєнь. Одним із напрямків реалізації необробленого молока для споживачів, є придбання його на ринках. Тому одним із важливих напрямків роботи спеціалістів ветеринарної медицини є контроль якості молока в умовах Державної лабораторії ветеринарно-санітарної експертизи ринків.

Метою нашої роботи було дослідження молока, яке надходить з приватного сектору ринок м. Біла Церква.

Результати досліджень та їх обговорення. На ринках дозволяється реалізація молока від паспортизованих тварин, з пред'явленням довідки про наявність щеплення проти сибірки, проведених діагностичних досліджень на лейкоз, туберкульозу, бруцельозу, а також 1 раз на місяць з пред'явленням довідки про дослідження на мастит. Зберігатися вино повинно в скляному, глиняному чи емальованому посуді.

Протягом 2011 року в Державній лабораторії ветсанекспертизи м. Вишневе було досліджено 865 проб молока. При цьому проведено досліджень: органолептичних – 865, фізико-хімічних – 1344, радіометричних – 865, біохімічних – 112. Всього виконано 3186 досліджень.

За результатами досліджень встановили, що 14 проб молока не відповідали вимогам ДСТУ 3662-97, а саме, за органолептичними показниками: 9 проб – за

запахом і смаком (кормові присмаки), 2 проби – мали надмірно жовтий колір і 3 проби - мали водянисту консистенцією. Густина молока у 853 пробах була в межах норми; проте нижче 1,027 г/см³ рівень відмічали у 7-ми пробах – і у 8 пробах встановили густину вище 1,033 г/см³. За ступенем чистоти 823 проби віднесено до 1 групи, 40 проб – до 2 групи та 2 проби – до 3 групи чистоти. Значення кислотності у 3-х пробах перевищувало 20°Т, та у 5-ти пробах вміст жиру був нижчим базисного.

За результатами редуцтазної проби з метиленовим блакитним молоко у 86% випадків (744 зразки) віднесено до вищого класу (орієнтовна кількість бактерій до 300 тис. в 1 мл³). До першого класу, з вмістом бактерій від 300 до 500 тис. в 1 мл³ віднесено 95 проб (11 %) і до другого класу – 26 проб (3%).

УДК 619:614.31:637.12

ЧОХЛЕНКО Ю.В., студентка 4 курсу ФВМ

Науковий керівник – **ХИЦЬКА О.А.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ОЦІНКА ПОКАЗНИКІВ ЯКОСТІ Й БЕЗПЕКИ М'ЯКОГО СИРУ «ФЕТА» ВІД РІЗНОГО ВИРОБНИКА

У сучасних умовах важливими вимогами до молочної продукції є її безпечність, стійкість під час зберігання, добрі смакові та поживні властивості, відповідність нормам за фізико-хімічними та мікробіологічними показниками. Сьогодні в нашій державі не існує єдиних обов'язкових вимог до виробників в галузі харчової промисловості, зокрема – й до виробників молочних продуктів. Це значно ускладнює контроль за показниками якості та безпечності харчової продукції.

Метою нашої роботи було провести оцінку показників якості й безпеки сиру «Фета *Premialle*» торгової марки «*Milk Life*» вітчизняного виробника (ТОВ «Білоцерківський молочний комбінат») та для порівняння – імпортованого сиру «Фета *Salakis*» торгової марки «*President*» (підприємство «Сомболед», Сербія) за критеріями, встановленими чинними нормативно-технічними документами.

Середня бальна оцінка органолептичних показників м'якого сиру «Фета *Premialle*» становила 4,86 балів, «Фета *Salakis*» – 4,75 балів.

Масова частка кухонної солі в розсільному сирі «Фета *Premialle*» становила 3,58 % і була незначно вищою за рівень, встановлений в технічних умовах, але не перевищувала допустимий максимальний рівень за державним стандартом. А от вміст харчової солі в сирі «Фета *Salakis*» становив 4,54 %, що перевищувало показник, регламентований у державному стандарті.

Масова частка жиру в сухій речовині м'якого сиру «Фета *Premialle*» становила 30,5 %, «Фета *Salakis*» – 27,2 %, що було значно нижче за маркувальні показники. Масова частка води в м'якому сирі «Фета *Premialle*» становила 63,2 %, сирі «Фета *Salakis*» – 71,8 %, що було вище за показники, заявлені виробниками.

Титрована кислотність сиру «Фета *Premialle*» становила 240 °Т, активна - 5,2 од. рН, «Фета *Salakis*» – 220 °Т і 5,3 од. рН відповідно.

Кількість молочнокислих бактерій в м'якому сирі «Фета *Premialle*» на початку зберігання становила $4,8 \times 10^7$, в кінці – $1,9 \times 10^7$ клітин в 1 см³, сирі «Фета *Salakis*» - відповідно $5,3 \times 10^7$ та $1,1 \times 10^7$ клітин. Кількість дріжджів в розсільному сирі «Фета

Premiale» на початку зберігання становила 8,3, в кінці - 34,7 клітин в 1 см³, сирі «Фета *Salakis*» – відповідно 16,9 та 43,1 клітин.

Отже, за результатами наших досліджень можемо зробити висновок, що досліджуваний сир «Фета» від різних виробників відповідав чинним вимогам технічних умов, хоча маркувальні дані не в повній мірі і об'єктивно висвітлювали інформацію про продукт.

УДК 619:615.21.615.322/.327:633/635

ВОЛКОВНЯК М.Ю., студентка 3 курсу

Науковий керівник - **ПІДБОРСЬКА Р.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПРИРОДНІ НООТРОПНІ РЕЧОВИНИ

Ноотропні речовини або нейрометаболичні стимулятори — це засоби, які активують та покращують розумову діяльність, поліпшують пам'ять, а також, підвищують стійкість мозку до агресивного впливу. У основі терапевтичної дії ноотропних препаратів лежить декілька механізмів: поліпшення енергетичного стану нейронів (посилення синтезу АТФ, антигіпоксичний та антиоксидантний ефекти); активація пластичних процесів в ЦНС за рахунок посилення синтезу РНК і білків; посилення процесів синаптичної передачі в ЦНС; поліпшення утилізації глюкози; мембраностабілізуюча дія. Нині основними механізмами дії ноотропних засобів вважають вплив на метаболічні і біоенергетичні процеси в нервових клітинах і взаємодія з нейромедіаторними системами мозку. Доктор Джеймс Мак-Гаф, директор центра неврології в Каліфорнійському університеті говорить: “Чим більше ви тренуєте свій мозок - тим краща пам'ять”.

У навколишньому середовищі існує велика кількість лікарських рослин, препарати яких проявляють ноотропну дію. Серед таких є: гінгко білоба, шавлія лікарська, шпинат городній, чорниця звичайна, цитрусові.

Експериментально підтверджено, що препарати гінгко білоба покращують циркуляцію крові у головному мозку та периферичних ділянках, сприяють постачанню кисню до них та кращому засвоєнню всіх необхідних поживних речовин.

Народні цілителі для покращення розумової здатності рекомендують вживати препарати шавлії. У цій рослині міститься компоненти, які блокують фермент, що сприяє розвитку хвороби Альцгеймера. Недоліком шавлії є наявність в його складі компонента туйон, який є токсичним у великих дозах або при частому застосуванні.

Флавоноїди, що містяться у шпинаті та чорниці допомагають відновленню пам'яті за щоденного вживання. Чорниця уповільнює процес старіння мозку шляхом нейтралізації дії вільних радикалів. При щоденному прийомі 150 гр. чорниці рівень антиоксидантів у організмі збільшується удвічі. Велика кількість фенольних сполук у шпинаті зумовлює капілярозміцнюючу та протисклеротичну дію.

Цитрусові, які є джерелом віт. С, є сильними антиоксидантами, здатні покращувати кровоток у головному мозку та попереджувати накопичення в кровоносних судинах холестерину.

Отже, у навколишньому середовищі існує велика кількість природних ноотропних речовин, які б сприяли відновленню чи покращенню розумової діяльності.

УДК 619:615.322:633/635

ОЛІЙНИК О.І., ВИСОЦЬКА А.О., студентки 3 курсу

Науковий керівник – **АВРАМЕНКО Н.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: oliynuk@btsau.kiev.ua

ЕХІНАЦЕЯ ПУРПУРОВА – РОСЛИНА ЗАГАЛЬНО-СТИМУЛЮЮЧОЇ ДІЇ

Чудовий і розмаїтий зелений світ, який оточує нас, дарує нам їжу, одяг і житло, очищує повітря від шкідливого вуглекислого газу, збагачує атмосферу киснем, дарує естетичну насолоду та понад усе ще й лікує нас.

Упродовж останніх ста років вчені зарубіжних країн та України активно вивчають фітохімічні, фармацевтичні і фармакологічні властивості представників роду ехінацея та можливості застосування препаратів з цих рослин у клінічній практиці.

Для лікувальних потреб використовують коріння, заготовлене восени або рано весною і наземну частину, частіше суцвіття, які збирають під час цвітіння. У корені, листі та суцвітті рослини містяться біологічно–активні речовини різних хімічних класів. Це найбільш експериментально і клінічно вивчені гідрофільні сполуки: полісахариди, прості цукри, фенольні сполуки, похідні кофейної кислоти, алкалоїди, аскорбінова кислота.

Водорозчинний полісахаридний комплекс ехінацеї має вибірковий імунно-регулюючий вплив: активізує гістогенні і гематогенні фагоцити, макрофаги, стимулює синтез інтерферону, збільшує кількість та функціональну активність Т-супресорів, лімфоцитів з одночасним пригніченням алергічної реакції на зовнішні подразники.

Фенольні сполуки (флавоноїди) ехінацеї представлені апігеніном, ізорамнетином, кверцетином, кемпферол-3-рутозидом, лютеоліном, рутином та іншими сполуками, які забезпечують антиоксидантну, жовчогінну, гіпохолестеринемічну, протиалергічну, протизапальну, протипухлинну, мембраностабілізуючу, протидіабетичну, радіопротекторну, спазмолітичну дію та підвищують стійкість організму до зовнішніх впливів негативних факторів. Дубильні речовини ехінацеї пурпурової забезпечують її протимікробну і протизапальну дію. Серед гідрофільних сполук слід також звернути увагу на бетаїн-гліцин – речовину, яка нормалізує функцію печінки, регулює обмін ліпідів і білків, випускається як фармакопейний препарат бетаїну цитрат для лікування хвороб крові та атеросклерозу.

Використання препаратів ехінацеї ефективно при загальному сепсисі, параметритах, різних формах запалення, явищах фізичного і нервового виснаження, при гострих і хронічних інфекційних захворюваннях, при тривалій антибіотико терапії, для покращення приросту молодняку, лікуванні диспепсій новонароджених телят, профілактики захворювань сільськогосподарської птиці та інших.

УДК 619.995.429.1:615.285

КАЛНАУС І.Г., магістранта

Науковий керівник – **КОЗІЙ Н.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ЕТІОТРОПНІ ПРЕПАРАТИ ЗА КОМПЛЕКСНОГО ЛІКУВАННЯ СОБАК, ХВОРИХ НА ДЕМОДЕКОЗ

Демодекоз собак це паразитарне захворювання шкіри, що тяжко піддається лікуванню, спричинене ендопаразитарними кліщами *D. canis*. В місцях локалізації кліщів волосся випадає, шкіра червоніє, потовщується, зморщується, не рідко утворюються тріщини із виділенням сукровиці. Патологічні зміни і процеси в шкірі при демодекозі спричинені не тільки механічною дією кліщів, а й продуктами їх метаболізму. Хвороба характеризується локальним або генералізованим дерматитом, в подальшому виснаженням, що може спричинити загибель тварини. Кліщ потрапляючи із шкіри собаки у волосяний фолікул, за наявності у ньому волосини, проникає переважно у сальну залозу. Паразити порушують залозистий епітелій сальної залози і як наслідок викликають їх гіпертрофію. Сальні залози собак відносять до розгалужених трубчасто-альвеолярних, які складні за будовою, порівняно із іншими видами тварин. Складність етіотропної терапії за демодекозу собак полягає в утрудненні надходження діючих речовин до місця локалізації демодекозних кліщів для повного їх знищення. Метою нашої роботи було визначити найбільш ефективний метод етіотропної терапії собак, хворих на демодекоз з доступних нам джерел. Акарициди системної дії (фосфорорганічні, івомек, деякі піретроїди) не діють на преімагінальні стадії кліщів, що знаходяться в пасивному стані. За настання благоприємних умов (припинення обробки), проміжні форми переходять в активний стан, линяють на імаго, і численність кліщів швидко зростає. Найбільш поширений інсектицид контактної дії це амітразин. Діючою речовиною є амітраз, а допоміжною диметилсульфоксид, що забезпечує добрі пенетруючі властивості препарату. Проте, є протипокання щодо застосування препарату вагітним і лактуючим самкам та цуценятам до 2-х місячного віку.

Більшість дослідників рекомендують, за комплексного лікування хворих тварин, етіотропні препарати у формі мазі чи крапель зовнішньо щоденно чи з інтервалом 3-7 днів протягом місяця, а ін'єкційні препарати, зокрема, авермектинового ряду - підшкірно тричі з інтервалом 7-9 діб. В окремих повідомленнях зазначають про ефективне використання препаратів макроциклічних лактонів внутрішньо протягом 30-40 діб щоденно. Вважаємо перспективним напрямком подальших досліджень вивчення порівняльної ефективності засобів та методів введення етіотропної терапії за демодекозу собак.

УДК 619:615.015.4

МАРЧЕНКО А.К., студент 1 курсу

Науковий керівник – **КОЗІЙ Н.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПРЕПАРАТИ РОМАШКИ ЛІКАРСЬКОЇ У ВЕТЕРИНАРНІЙ МЕДИЦИНІ

Ромашка лікарська (*Matricaria chamomilla*) – популярна лікарська рослина офіційної і народної медицини. Її не слід плутати із іншими рослинами, які ми називаємо ромашками. Ця рослина родини складноцвітих, тож має “складну” квітку

– суцвіття кошик. Квіткові кошики розташовані на верхівках численних стебел на довгих ніжках і складаються з крайових білих і внутрішніх жовтих квіток. Квітколоже випукле, а в середині порожнисте, що є характерною ознакою ромашки лікарської на відміну від схожих на неї рослин.

Багатий хімічний склад ромашки і особливо її ефірної олії, зумовлюють різнобічну дію і застосування як в гуманній, так і у ветеринарній медицині.

Ромашку лікарську застосовують у формі зборів, настоїв, відварів. Також фармацевтична промисловість випускає готові препарати рослини. “Рекутан” – водно-спиртовий екстракт із квіток ромашки, що використовують на слизові як протизапальний і ранозагоювальний засіб при гінекологічних хворобах. “Ромазулан” – рідина, що містить екстракт ромашки, ефірне масло ромашки і емульгатор. Препарат використовують як протизапальний засіб зовнішньо при хворобах слизових оболонок ротової порожнини та сечовидільних шляхів і внутрішньо при хворобах шлунково-кишкового тракту. “Ротокан” та “Алором” – комплексні рослинні препарати. До складу першого препарату входять екстракти квіток ромашки, квіток календули, трави деревію. Його використовують як протизапальний в стоматологічній практиці. До складу другого – екстракт ромашки рідкий, сік листя алое, олію рицинову, емульгатор, ментол, олія евкаліптова. Цей препарат використовують місцево як протизапальний та болетамувальний для лікування та профілактики хвороб опорно-рухового апарату.

Телятам, як антиспазматичний засіб та збуджуючий апетит, рекомендують внутрішньо, у формі настою (1:10) в дозі 100–150 мл/кг, за 20–30 хвилин до годівлі 2–3 рази на добу. А при диспепсії, дозу на один прийом збільшують у двічі. Рекомендують також препарати ромашки використовувати зовнішньо при хворобах шкіри, слизових оболонок ротової та сечостатевої системи.

При внутрішньому використанні різним тваринам користуються наступними дозами сухої сировини ромашки: коням і великій рогатій худобі – 25–50 г; мілкій рогатій худобі – 5–10; свиням – 2–5; собакам – 1–3; курям – 0,1–0,2 г.

Отже, фармацевтична промисловість пропонує ряд препаратів, що містять біологічно активні речовини ромашки лікарської і вони мають практичне значення у медицині.

УДК 619 : 615.216.6

МОСКАЛЕНКО Ю.М. студентка 3 курсу ФВМ

Науковий керівник – **АВРАМЕНКО Н.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: moskalenko@btsau.kiev.ua

КОФЕЇН – ПРИРОДНИЙ ПСИХОСТИМУЛЯТОР

Природна сполука кофеїн – це пуриновий алкалоїд групи метилксантинів, який у достатній кількості міститься в листках *чаю* (*Thea sinensis*), у насінні *кави* (*Coffea arabica*), *какао* (*Theobroma cacao*), *коли* (*Cola acuminata*) та у інших рослинах.

Кофеїн об'єднує психостимулюючі та аналептичні властивості. Препарат підвищує настрій, психомоторну активність, фізичну й розумову працездатність,

посилює сприйняття зовнішніх подразнень, зменшує почуття втоми та час прояву реакції та тимчасово знижує потребу в сні.

Подібні речовини одержали назву “допінг” від англійського to dope – давати наркотики.

Після його прийому з'являється бадьорість, тимчасово усуваються або зменшуються стомлення, сонливість. Вплив на вищу нервову діяльність у значній мірі залежить від дози кофеїну й типу нервової системи. Так, вживання препарату у малих дозах – забезпечує переважно стимулюючу дію,

у більших – пригнічуючи, залежно від типу і стану Ц.Н.С.

Кофеїн має пряму стимулюючу дію на центри довгастого мозку:

збільшуючи частоту та глибину подиху, збуджує центри блукаючого нерва.

На спинний мозок препарат діє лише у максимальних дозах – полегшує між нейронну передачу імпульсів, посилює спино мозкові рефлексії.

Вплив на серцево-судинну систему зумовлений периферичними та центральними ефектами, прямим стимулюючим впливом на міокард. при цьому підвищує тонус судин, (але при безпосередньому впливі на гладенькі м'язи судин знижує тонус), підвищується секреція залоз шлунку – за патології.

- Вплив на нирки проявляється незначним підвищенням діурезу, зниженням реабсорбції у ниркових канальцях іонів натрію й води, розширенням судини нирок та збільшенням процесів фільтрації у клубочках.

Основна частина препарату піддається біотрансформації, а близько 10% кофеїну виділяється нирками у незмінному вигляді

При тривалому застосуванні кофеїну розвивається помірне звикання.

Можливе навіть виникнення психічної залежності (теїзм).

Показання до використання кофеїну: кофеїн належить середніх стимуляторів, як збуджуючий засіб при захворюваннях і отруєннях, що супроводжуються пригніченням центральної нервової системи, для посилення серцевої діяльності та покращення легеневої вентиляції, при родильному парезі, м'язовій втомі.

Протипоказання: необхідність дотримання дози, вагітність, хвороби серця із тахікардією, вагітність, вік (обмежене використання молодняку), виразкова хвороба шлунку і кишечнику.

УДК 619:615.322 : 633/635

ОЛЕФІРЕНКО Н.Г. студентка 3 курсу ФВМ

Науковий керівник – **АВРАМЕНКО Н.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: olefirenko@btsau.kiev.ua

ТОКСИЧНИЙ ВПЛИВ РОСЛИН ІЗ ВМІСТОМ АЛКАЛОЇДІВ ТРОПАНОВОЇ СТРУКТУРИ

До отруйних рослин належать ті, вживання яких твариною викликає суттєві зміни загального стану, а у деяких випадках може привести навіть до загибелі. Виявлено 378 видів рослин, виключно отруйних і 329 видів підозрілих по отруйності, тобто таких, вживання яких може викликати отруєння тварин. Разом вони складають 15% вивчених видів, тобто значну частину флори нашої країни. Багато отруйних

рослин мають неприємний запах і смак і тварини їх не поїдають. або вживають дуже рідко. але внаслідок великої поширеності цих рослин можливе отруєння тварин, які можуть навіть приводити до загибелі. Особливо небезпечні ці рослини для молодняку. Токсичність рослин пояснюється вмістом у них специфічних хімічних сполук, найбільш отруйними серед яких є алкалоїди.

Алкалоїди — азотвмісні органічні основи, що мають у більшості гетероциклічну структуру. Відомо більш як 5000 алкалоїдів, більшість з яких у різній ступені токсичні. Отруйні сполуки рослин називаються фіто токсинами. Для їх хімічної класифікації істотне значення має структура центрального гетероциклу. Природа сполук впливає на їх фармакологічне значення, яке дуже неоднозначне. Зокрема, алкалоїди тропанової структури це похідні піролідину і піперидину (атропін, гіосциамін, скополамін та інші) вважаються смертельно отруйними сполуками. Вони містять у блекоті чорній, красавці, дурмані та деяких інших рослинах родини пасльонових. з одного боку вони використовуються у медичній практиці для приготування ряду цінних лікарських засобів, а з іншого їх споживання далеко не безпечне. Введені в організм тварини чи людини, ці алкалоїди викликають сухість та почервоніння шкіри і слизових оболонок, тому хворі звертають увагу на утруднене ковтання і втрату голосу. Постійними ознаками є порушення зору – подвоєння, неможливість бачення на близькій віддалі, висипи, блювоту, порушення функції серцево-судинної системи, судоми, перезбудження центральної нервової системи, психози та навіть галюцинації.

Отруєння блекотою можливе при споживанні молодих солодких ростків (квітень, травень) чи насіння. яке нагадує макове. Отруєння дурманом також буває при вживанні насіння, а красавкою частіше всього пов'язане із вживанням ягід, які дуже схожі на дику вишню, одна з народних назв останньої – «п'яна вишня». Блекота і дурман зустрічаються як бур'ян повсюдно, а красавка дико росте у Західній Україні, в Криму та на Кавказі.

Подібна клінічна картина отруєння спостерігається при передозуванні ліків із вмістом атропіну та скополаміну. Лікування отруєнь включає загальні та специфічні заходи. Особливе місце займає попередження отруєнь, зокрема визначення безпеки травостою на полях випасання тварин.

УДК 619:615.284:616.995.132: 8:636.4

ПЕТРЕНКО І.О., магістрант

Науковий керівник – **АВРАМЕНКО Н.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: petrenko@btsau.kiev.ua

ПОЄДНАНЕ ВИКОРИСТАННЯ ПРЕПАРАТІВ ГРУПИ МАКРОЛІДІВ З НАСТОЄМ ТРАВИ ПИЖМА ЗА КИШКОВИХ НЕМАТОДОЗІВ СВИНЕЙ

Особливе місце серед засобів боротьби із кишковими нематодозами свиней займають антигельмінтики групи макроциклічних лактонів, зокрема бровермектину-гранулят, максимально адаптований до умов годівлі, утримання та експлуатації різних видів тварин у господарствах України. Крім того, поєднання препаратів з

лікарськими рослинами, які знижують їх токсичну дію та підвищують резистентність організму, що є досить актуальним питанням сьогодення.

Досліди проводились у ТОВ АФ «Матюші» Білоцерківського району Київської області та у лабораторії паразитології БНАУ. Досліджували ефективність бровермектину грануляту в поєднанні з настоєм трави пижма звичайного за спонтанно уражених аскарозом та трихурозом поросят 2–4 місячного віку.

Було визначено, що бровермектину-гранулят має високу ефективність щодо кишкових ендопаразитів і на десятій день спостережень, препарат показав 100% екстенс- (ЕЕ) та інтнсефективність (ІЕ) за аскарозу, та дещо менші за трихурозу– ЕЕ 80%, а ІЕ 79,7%. Через 30 днів після введення препарату ЕЕ та ІЕ бровермектину-грануляту щодо ураження аскаридами утримувалось на 100% рівні, а відносно трихурисів підвищилась порівняно із показниками десятого дня спостереження і становила відповідно 90%. Використання комбінації препарату з настоєм трави пижма покращило ЕЕ та ІЕ комплексу щодо кишкових нематод і на 10 та 30 дні спостережень була 100% як відносно аскарисів так і відносно трихурисів. Це пояснюється особливістю дії препарату, який складається з івермектину і токоферолу ацетату та комплексом біологічно активних сполук рослини, які покращують обмін речовин в організмі тварини та сприяють відновленню ушкоджених тканин. Крім того, токоферолу ацетат запобігає окисленню жирів, жирних кислот і стеринів, які можуть спричинити токсикоз, попереджує утворення токсичних метаболітів, забезпечує структуру клітинних мембран і внутрішньоклітинних утворень. Це позитивно позначається на стійкість і функціональну активність покривного епітелію слизових оболонок травного каналу, що забезпечує нормалізацію його функції, ушкодженої кишковими нематодами. Проведені дослідження дають змогу обґрунтувати доцільність поєданого застосування бровермектину грануляту з настоєм трави пижма для лікування аскарозу свиней.

УДК 619:615.015.4:615.26.1:636

ПЕТРИК Н.О., ПИЛЮЧЕНКО А.П., студентки 2 курсу СП

Науковий керівник – **КОЗІЙ Н.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ФАРМАКОЛОГІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ДИМЕТИЛСУЛЬФОКСИДУ

Одним із нестероїдних протизапальних засобів є диметилсульфоксид (ДМСО). Це чиста, прозора, безбарвна або солом'яного кольору рідина. Добре змішується з водою і багатьма органічними розчинниками. Фармакологічний ефект різноманітний.

Його рекомендують як антисептик, що має добрі протизапальні властивості (В.І.Соевич, 2001) для зовнішнього застосування, проте є ряд публікацій в яких повідомляють про його парентеральне введення (J.Tiewe та ін., 1975), та відсутність при цьому негативного впливу на організм (Н.М. Хомин, 1995) і зокрема на нервову систему (S.D. McClintok та ін., 2002).

При вивченні фармакокінетики ДМСО у дійних корів і телят 0,5-1,5 місячного віку автори встановили, що його метаболіти диметилсульфід (ДМС) та ДМСО₂ є природніми компонентами коров'ячого молока (J.R. Dunham та ін., 1968), а ДМСО₂ часто трапляється у крові (L. Ruzicka та ін., 1940) і адреналових залозах (J.J. Pfiffner,

1940). Отже, його метаболіти не є чужорідними для організму і тому не мають негативного впливу на тварин.

При підшкірному введенні телятам 5–15 мл ДМСО у формі 60–90%-ного розчину (J.Tiewes та ін.,1975) встановили, що 72,4% ДМСО і його метаболітів виділялися із повітрям і 15,2% із сечею. При цьому автори відмічали виділення ДМСО протягом восьми діб після одноразового введення, а процеси метаболізму були найбільш інтенсивними у перші 20 годин після введення.

ДМСО має позитивний вплив на енергетичний обмін, оскільки каталізує синтез ензимозв'язаних аденозинтрифосфатаз мітохондріями клітин серцевого м'яза (J.Sakamoto, 1984), проявляє гіпотензивні властивості (S.D.Semrad, 1993). Можна думати, що завдяки антихолінергічному впливу (D.C.Plumb,1995), ДМСО підвищуватиме секрецію бронхіальних залоз та діятиме відхаркувально.

ДМСО проявляє антимікробну дію, в основі якої лежить порушення аеробіозу бактеріальних клітин (K.Odensvik, 1996), антивірусну – у результаті інгібуючого впливу на реплікацію вірусної ДНК і на інфективність віріонів (J.S. Aguilar та ін., 2002) та антиметастатичну (B. Serli та ін., 2002).

В основі протизапальної дії ДМСО лежить пригнічення агрегації тромбоцитів і синтезу простагландинів а також зв'язування вільних радикалів кисню і водню та їх похідних (D.C.Plumb,1995). ДМСО має антикоагулянтні властивості, оскільки інгібує згортання фібриногену, що теж є одним із механізмів протизапального впливу, особливо при гострому перебігу (T.R.Henderson та ін.,1975). Виходячи із значного переліку фармакологічних властивостей, ДМСО широко використовується в терапевтичній практиці.

УДК 619:615.212:615.37

КМЕТА О.А., студентка 3 курсу

Науковий керівник – **ШАГАНЕНКО В.С.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: kmeta@btsau.kiev.ua

АМІЗОН – СУЧАСНИЙ НЕСТЕРОЇДНИЙ ПРОТИЗАПАЛЬНИЙ ПРЕПАРАТ ТА ІМУНОМОДУЛЯТОР

Як засіб патогенетичної терапії нестероїдні протизапальні препарати (НПЗП) широко використовують при запаленні м'яких тканин, захворюваннях опорно-рухового апарата, при лікуванні травматизму, ревматичних, серцево-судинних захворювань, тощо. Дані препарати застосовують для симптоматичної терапії больового синдрому різного генезу. Однак, поряд із широким використанням НПЗП мають великий спектр побічних ефектів. Найбільш частими з яких є ускладнення з боку шлунково-кишкового каналу, схильність до кровотеч, алергічні реакції. Окрім того, НПЗП в залежності від тривалості курсу лікування та дозування здатні порушувати синтез глікозаміногліканів та колагену в суглобовому хрящі, гальмувати процеси проліферації клітин. Зважаючи на це пошук нових препаратів без побічних ефектів та розробка схем їх застосування за різноманітної патології в тварин є досить актуальними.

Одним із НПЗП, що володіє низькою токсичністю є вітчизняний препарат Амідон діючою речовиною якого є ізамбен – похідна сполука ізонікотинової кислоти, що за протизапальними властивостями перевищує ібупрофен. Застосування амідону не супроводжується гемо-, нефротоксичною дією та не має негативного впливу на склад периферичної крові, слизові оболонки травного каналу. Амідон є малотоксичним препаратом без канцерогенних, тератогенних, мутагенних та ембріотоксичних властивостей.

Окрім того, ізамбен є індуктором інтерферону та імуномодулятором завдяки чому широко використовується в гуманній медицині за цілого ряду захворювань вірусної, бактеріальної етіології та різноманітних патологічних станів, що супроводжуються запальним або больовим синдромом. Він добре поєднується з іншими препаратами, у тому числі з антибактеріальними, дію яких він потенціює, імунокорегуючими, детоксикуючими засобами. Оптимальним є застосування амідону з вітамінними та антиоксидантними препаратами.

Водночас, у ветеринарній практиці використання останнього поки що є обмеженим та потребує розробки відповідних схем застосування препарату при патології різного генезу. Перші кроки в цьому напрямку зробив колектив авторів: Міластна А.Г., Духницький В.Б., Хмельницький Г.О., які довели ефективність та безпечність застосування амідону при остеоартрозах собак і розробили на цій основі відповідні науково-практичні рекомендації.

Враховуючи наведене вище, новий НПЗП Амідон є ефективним та безпечним препаратом, що дозволяє рекомендувати його впровадження у ветеринарну практику.

УДК 619:615.244

МАЗУРА Г.В. студентка 3 курсу ФВМ

ГУМЕНЮК Я.О. студент 3 курсу ФВМ

Науковий керівник – **АВРАМЕНКО Н.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: mazura@btsau.kiev.ua

ФОСФОЛІПІДНІ ТА ЛІПОСОМАЛЬНІ ГЕПАТОПРОТЕКТОРИ

Гепатопротектори (*hepatoprotectoria* від лат. *hepar* – печінка і *protect* – захищати) це фармакологічні засоби. у яких, внаслідок клінічних досліджень, виявлений позитивний вплив на функцію печінки. Вони, зокрема, здатні захищати її паренхіму (гепатоцити) від будь яких хвороб і ушкоджень.

В лікуванні хвороб печінки можливі випадки коли призначення етіотропної терапії не можливі, а необхідно підвищити стійкість печінки до патологічного впливу, тоді застосовують гепатопротектори, які активують її різні ферментні системи (в тому числі і цитохроми Р450) та відновлюють функцію.

У анатомо-терапевтично-хімічній класифікації відсутнє об'єднання лікарських речовин під назвою «гепатопротектори», їх традиційно відносять до «препаратів для лікування хвороб печінки». Поряд із цим і не існує єдиної класифікації цих препаратів. Зокрема, фосфоліпідні та мікросомальні – це есенціальні (суттєві) фосфоліпіди представлені есенціалом, еслівер, фосфоглів тощо.

Ессенціальні фосфоліпіди (*Phospholipida essentialia*) нормалізують структури мембран і органели клітин, знижують жирову дистрофію та некроз гепатоцитів, покращують біохімічні показники функції печінки, впливаючи на клітинні мембрани її структур.

Активно діючою речовиною препарату *Ессенціале форте Н* є високо очищена фракція фосфатидилхоліну, представлена 8 молекулами з перевагою

молекулы 1,2-дилінолеолфосфатиділхоліну з приєднаною лінолевою кислотою у 1-й позиції, що відрізняє оригінальний препарат від інших фосфоліпідів. Ця молекула забезпечує важливі властивості клітин печінки: активність і текучість мембран, зменшує платність та нормалізує проникність фосфоліпідних структур.

Призначають препарат для комплексної та моно терапії за хвороб печінки з порушенням структурно функціональної цілісності мембран гепатоцитів, матрицю яких складають фосфоліпіди. Останні в організмі людини виконують багато чисельні функції, основними з яких є структурна (у складі мембран клітин), стимуляція активності ферментних систем, участь у молекулярному транспорті, ділення та диференціювання клітин.

Використання препарату *Ессенціале форте Н* в лікуванні хронічних вірусних гепатитів С і В дозволяє в рази підвищити ефективність лікування. Це свідчить про велике значення препаратів групи для гуманної та ветеринарної медицини.

УДК 619:616.995.428-085:615.285:636.8

ЯРОТНІК В.В., студент 3 курсу

Науковий керівник - **ПІДБОРСЬКА Р.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ВИКОРИСТАННЯ ОТОФЕРОНОЛУ ГОЛД ЗА ОТОДЕКТОЗУ У КОТІВ

Отодектоз (вушна короста) - інвазивне захворювання собак, лисиць, песців, кішок єнотовидних собак і інших м'ясоїдних, що викликається паразитуванням в зовнішньому слуховому проході і внутрішній поверхні вушних раковин кліщів *Otodectes cynotis* родини *Psoroptidae*. Захворювання супроводжується свербіжем, розвитком дерматиту та отиту.

Нині виробники ветеринарних препаратів пропонують безліч комплексних крапель та мазей, призначених для лікування отодектозу: Анандин плюс, Оридерміл, Аміт форте, Барс, Ектодес, Отоферонол-Голд, тощо. Дані препарати крім діючої речовини (акарицидної) містять в своєму складі антибіотики, антигістамінні препарати, кортикостероїди та місцеві анестетики.

Метою роботи було вивчити лікувальну ефективність препаратів “Отоферонолу Голд” та “Барс” за отодектозу у котів.

Матеріали та методи досліджень. Було сформовано 2 групи котів по 4 тварини у кожній. Після очищення слухового проходу тваринам першої групи застосовували препарат “Отоферонол Голд”, тваринам другої – “Барс” у дозі по 3-4 краплі у кожне вушну раковину, після чого масажували основу вуха. Препарати використовували з інтервалом 5 діб. Лікувальну ефективність визначали за результатами клінічного та мікроскопічного дослідження.

Отоферонол Голд - комплексний препарат, компоненти якого володіють антибактеріальними, протигрибковими, акарицидними і протизапальними властивостями. Барс – це інсекто-акарицидний препарат, діючою речовиною якого є фосфорноорганічна сполука – діазинон. Володіє акарицидними, протимікробними та протизапальними властивостями.

Результати досліджень. До лікування у тварин спостерігали розчухування та гіперемію шкіри в області вушних раковин, при пальпації - виражену болючість, слуховий прохід був заповнений коричневими кірочками, у зішкрібах з вушних раковин виявляли кліщі *Otodectes cynotis* (3-4 в полі зору).

На 5-у добу лікування у тварин першої групи мікроскопічно у зішкрібах з вушних раковин кліщів не виявляли, однак їх шкіра була дещо забруднена з невеликою кількістю секрету та кірочок. Тварини були спокійними. У тварин другої групи на 5-у добу лікування мікроскопічно у полі зору виявляли фрагменти кліщів. У вушних раковинах відмічали наявність коричневих кірок, ознаки запалення тканин були сильніше виражені, ніж у тварин першої групи. Тварини продовжували травмувати вуха кінцівкою. Лікування даних тварин продовжували.

Висновок. Таким чином, застосування вушних крапель Отоферонол Голд та Барс ефективним за отодектозу у котів. Однак, результати досліджень показали, що Отоферонол Голд проявляє кращий та швидший лікувальний ефект ніж препарат фосфорорганічної сполуки – Барс.

УДК 619:615.284:616.995.132: 8:636.4

ПЕТРЕНКО І.О. магістрант, ФВМ

Науковий керівник – **АВРАМЕНКО Н.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: petrenko@btsau.kiev.ua

ПОЄДНАНЕ ВИКОРИСТАННЯ ПРЕПАРАТІВ ГРУПИ МАКРОЛІДІВ З НАСТОЄМ ТРАВИ ПИЖМА ЗА КИШКОВИХ НЕМАТОДОЗІВ СВИНЕЙ

Особливе місце серед засобів боротьби із кишковими нематодозами свиней займають антигельмінтики групи макроциклічних лактонів, зокрема бровермектину-гранулят, максимально адаптований до умов годівлі, утримання та експлуатації різних видів тварин у господарствах України. Крім того, поєднання препаратів з лікарськими рослинами, які знижують їх токсичну дію та підвищують резистентність організму, що є досить актуальним питанням сьогодення.

Досліди проводились у ТОВ АФ «Матюші» Білоцерківського району Київської області та у лабораторії паразитології БНАУ. Досліджували ефективність бровермектину-грануляту в поєднанні з настоєм трави пижма звичайного за спонтанно уражених аскарозом та трихурозом поросят 2–4 місячного віку.

Було визначено, що бровермектину-гранулят має високу ефективність щодо кишкових ендопаразитів і на десятій день спостережень, препарат показав 100% екстенс- (ЕЕ) та інтнсефективність (ІЕ) за аскарозу, та дещо менші за трихурозу– ЕЕ 80%, а ІЕ 79,7%. Через 30 днів після введення препарату ЕЕ та ІЕ бровермектину-грануляту щодо ураження аскарисами утримувалось на 100% рівні, а відносно трихурисів підвищилась порівняно із показниками десятого дня спостереження і

становила відповідно 90%. Використання комбінації препарату з настоем трави пижма покращило ЕЕ та ІЕ комплексу щодо кишкових нематод і на 10 та 30 дні спостережень була 100% як відносно аскарисів так і відносно трихурисів. Це пояснюється особливістю дії препарату, який складається з івермектину і токоферолу ацетату та комплексом біологічно активних сполук рослини, які покращують обмін речовин в організмі тварини та сприяють відновленню ушкоджених тканин. Крім того, токоферолу ацетат запобігає окисленню жирів, жирних кислот і стеринів, які можуть спричинити токсикоз, попереджує утворення токсичних метаболітів, забезпечує структуру клітинних мембран і внутрішньоклітинних утворень. Це позитивно позначається на стійкість і функціональну активність покривного епітелію слизових оболонок травного каналу, що забезпечує нормалізацію його функції, ушкодженої кишковими нематодами. Проведені дослідження дають змогу обґрунтувати доцільність поєднаного застосування бровермектину грануляту з настоем трави пижма для лікування аскарозу свиней.

УДК 069.51:636:57.082.14

ЧЕМЕРОВСЬКИЙ В.О., студент II курсу ФВМ, **ЧОРНОКІНЬ Д.В.**, студент IV курсу екологічного факультету, **ДЯЧУК В.В.**, студент III курсу ФВМ

Науковий керівник – **ДУДКА В.Б.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ВИГОТОВЛЕННЯ МУЗЕЙНИХ ЕКСПОНАТІВ ЧУЧЕЛ ТВАРИН МЕТОДОМ СКУЛЬПТУРНОЇ ТАКСИДЕРМІЇ З ВИКОРИСТАННЯМ НЕСТАНДАРТНИХ МАНЕКЕНІВ

Процес виготовлення чучела розподіляється на декілька етапів: перший – це максимально ретельно і акуратно знімається шкіра з віпрепаруванням найдрібніших деталей. При цьому розрізів повинно бути якомога менше, робити їх потрібно на тильних поверхнях, непомітних при зашиванні. Перед зніманням шкіри проводяться головні проміри:

А-В – довжина голови від середини верхівки носа до медіального кута ока.

С-Д – окружність шиї позаду вух.

Другий етап – мездрування, що являє собою відділення підшкірної клітковини від дерми шляхом зрізання чи скоблення. При цьому основа шкіри знімається навіть з хрящів вушних раковин.

Третій етап – вичинка шкіри, що передбачає її прання, полоскання, замочування в розчині органічної кислоти та солі і дублення. Після вичинки і підв'ялювання зашиваються небажані порізи і шкіра готова до монтажу на манекен.

На даний час існує багато таксидермічних студій і фірм, які пропонують готові манекени. Як правило – це відносно стандартні, типові манекени розроблені і виготовляються для найбільш розповсюджених видів мисливської фауни (таких як косуля європейська, дикий кабан, олень п'ятнистий і благородний). В нашому випадку найбільша проблема виникає з виготовленням чучел домашніх тварин які зрозуміло не є об'єктом полювання і тому жодна фірма не виготовляє для них манекенів. Але як показує практика тіж олені, причому впольовані на території України, дуже відрізняється розмірами як А-В так і С-Д. В зв'язку з цим виникає необхідність

підгіняти стандартний манекен під розміри даного екземпляра, або (що значно складніше) виготовляти нову скульптуру.

Підгонка стандартного манекену заключається в акуратному підрізанні або навпаки додаванні поліуретанової піни з якої його виготовлено.

В таких випадках, спочатку виготовляється фанерний каркас у вигляді профілю майбутнього манекена і поступово по мірі затвердіння піни, поетапно шар за шаром, формується скульптура тушки тварини за умови знятої шкіри. При цьому постійно заміряється А-В та С-Д, і проводиться примірка шкіри на манекен.

На заключному етапі підготовлена шкіра одівається і обшивається на манекен та висушується.

УДК 636.8:611.8: 612. 8: 636.2

НЕЧИПОРУК Є.В., студентка 2 курсу ФВМ,

ЛУПІН В.А., студент III курсу ФВМ

Керівник – **КОРОБКОВА В.М.**, асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

АВТОНОМНА НЕРВОВА СИСТЕМА ВРХ

Автономний відділ нервової системи залежно від морфофункціональних особливостей поділяється на дві частини: симпатичну і парасимпатичну.

Скоординована дія автономної системи забезпечується корою головного мозку в якому є вищі кіркові автономні центри. Симпатична – pars sympatica – нервова система іннервує серце, кровоносні та лімфатичні судини. Парасимпатична – pars parasympatica – іннервує еферентними волокнами гладенькі м'язи внутрішніх органів, а також усі залози. Більшість органів тварин мають подвійну іннервацію.

Мета нашої роботи – вивчення центрів симпатичної нервової системи великої рогатої худоби за допомогою тонкого препарування, фотографування, метрометрії.

Центри симпатичної іннервації всього організму лежить у латеральних рогах сірої речовини груднопоперекового відділу спинного мозку. Парний симпатичний стовбур – truncus sympaticus – у вигляді ланцюжка розміщений на вентро латеральній поверхні тіл хребців. У цьому стовбурі в кожному сегменті є вузли, які відповідають кількості грудних, поперекових хребців, а в крижовому відділі може бути від 1 до 4 так як вони зливаються.

В ділянці шиї симпатичний стовбур разом з вагусом лежить на трахеї поряд із загальною сонною артерією, утворюючи вагосимпатичний стовбур. До шийної частини симпатикуса належить три вузли.. Краніальний шийний ганглії лежить під крилою атланта біля тіла потиличної кістки.

Середній шийний ганглії тонкий веретеноподібний, довжина його біля 2,5 мм, розташований біля підключичної артерії. Каудальний шийний ганглії зливається з першими трьома грудними вузлами, утворюючи значних розмірів шийно-грудний (зірчастий) вузол (gnl stellatum). Він розташований біля голівки першого ребра.

Значною частиною грудного відділу симпатичного стовбура є більший черевний і менший черевні нерви, які утворюються до вузловими волокнами VI-IX та VIII – XII грудних сегментів. Ці нерви прямують в черевну порожнину і закінчуються в півмісяцевому вузлі, які є центром сонячного сплетення.

Півмісяцевий вузол *gnl. semilunare* - непарний, розміщений на черевній і краніальній брижовій артеріях і складається з трьох частин – це два черевні вузли і краніальний брижовий вузол. Каудальний брижовий ганглії розташований на каудальній брижовій артерії.

Між сонячним і каудальним брижовим сплетеннями розташоване міжбрижове сплетення, а підчеревне сплетення може бути розташоване на брижі прямої кишки або на широкій матковій зв'язці. Результати наших досліджень відповідають науковим даним.

УДК 636:611.37:612.34:636.4

ТИШКІВСЬКА А.М., студентка 1 курсу

Науковий керівник – асистент **КОРОБКОВА В.М.**

Білоцерківський національний аграрний університет

ПІДШЛУНКОВА ЗАЛОЗА СВИНІ

Підшлункова залоза – орган травної системи хребетних. а. Наші дослідження спрямовані на вивчення будови, топографії і живлення підшлункової залози свині за допомогою тонкого препарування, фотографування та метрометрії.

За своєю будовою підшлункова залоза відноситься до складних трубчасто-альвеолярних. Основні маса залози здійснює ендокринну функцію виділяючи свій панкреатичний сік через вивідний проток в дванадцятипалу кишку. Травний секрет бере участь у перетравлюванні ліпази, спільно з жовчю емульгують і розщеплюють жири до жирних кислот, вуглеводів і альфа – амілази підшлункової залози і білків (протеази.).

В результаті досліджень було встановлено, що підшлункова залоза (*Pancreas*) – великий пухкий паренхіматозний орган, що складається з окремих часток, сполучених між собою пухкою сполучною тканиною. Вона не має чітких контурів що пояснює її не компактність і відсутність спеціальної капсули.

У свині залоза велика, трикутної форми, сіро-жовтого кольору і має багато жирової тканини.

За топографічним положенням – залоза сильно розгалужена вздовж початку дванадцятипалої кишки і вздовж малої кривизни шлунка. Вона складається з трьох частин середньої, правої і лівої.

Середня частка залози (*corpus pancreatis*) . Середня частка залози розміщена дорсально на дванадцятипалій кишці і вентрально від ворітної вени. Права частка (*lobus pankreatis dexter*) розташована на брижі дванадцятипалої кишки.

Права частка тягнеться вздовж дванадцятипалої кишки до середини медіального краю правої нирки. Ліва частка (*lobus pankreatis sinister*) лежить на меншій кривизні шлунка і досягає селезінки і лівої нирки.

Середня частка залози пронизана ворітною веною Залоза розміщена в межах двох останніх грудних і двох перших поперекових хребців проток залози відкривається на 13-20 см від пілоруса.

Маса залози від 100 до 150 г. Підшлункова , як залоза екзот – і ендокринної секреції постачається кров'ю і має множинні джерела живлення, які були нами встановлені при препаруванні. Основні джерела живлення це – краніальна брижова

артерія (a.mesenterica cranialis) та черевна артерія (a. caeliaca) зі своїми гілками: селезінковою (a. lienalis), лівою шлунковою та печінковою, а одноіменні вени впадають в систему ворітної вени.

Інервація: парасимпатичні волокна блукаючого нерва стимулюють секрецію залози, симпатичні волокна півмісяцевого ганглію – подавляють.

УДК 636:611.441:612.44:636.2.4

ГЕТАЛЮК І.Ю., студентка 1 курсу ФВМ

Науковий керівник – асистент **КОРОБКОВА В.М.**

Білоцерківський національний аграрний університет

ВИДОВІ ОСОБЛИВОСТІ ЩИТОПОДІБНОЇ ЗАЛОЗИ ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ, СВИНІ

В процесі історичного розвитку тварин виділилась група органів, продукти життєдіяльності яких специфічно впливають на життєдіяльність інших органів і ця функція стала для них основною. Такі органи називають ендокринними, або залозами внутрішньої секреції. Органи внутрішньої секреції не мають виводних протоків.

Мета нашої роботи – вивчення будови і васкуляризації щитоподібної залози великої рогатої худоби і свині за допомогою препарування, фотографування, метрометрії.

В результаті досліджень було встановлено, що щитоподібна залоза – найбільша з периферичних ендокринних залоз організму. Вона непарна, складається з лівої і правої часток та перешийка, який з'єднує їх. Вентрально залоза розташована на шийї позаду гортані на перших хрящах трахеї. Форма кожної частки у різних тварин відрізняється. Залоза має темно-червоне забарвлення. Залоза складається з фолікулів заповнених колоїдом. До складу колоїду входить особливий йод глікопротеїн, що називається йодтіроглобуліном. Він являє собою запасну форму тироксину і трийодтироніну – основних гормонів фолікулярної частини щитовидної залози. в організмі і вміст кальцію в крові. Гормони регулюють загальний обмін речовин. Фолікули упаковані в сполучну тканину, яка формує оболонку залоз. Консистенція залози щільна. У великої рогатої худоби частки залози дрібногорбисті, завдовжки 6-7 см, завширшки – 5-6 см. Ширина перешийка 1,5 см. Маса залози -15-35 г.

У свині щитоподібна залоза темно-червоного кольору, горбиста і розташована під трахеєю. Дуже добре розвинений перешийок залози. Він має вигляд пластинки завдовжки 4-5 см і завширшки 2- 2,5 см. Частки малі у вигляді відростків перешийка. Маса залози від 12 до 40 г.

Кровопостачання залози дуже рясне, здійснюється двома краніальними щитоподібними артеріями a. thireoidea caudalis які відгалужується від a. carotis comunis на рівні кільцевиднотрахеїні мембрани (зв'язки) membrane cricotrachealis або першого трахеїного хряща. Тканина щитоподібної залози має багато малих артеріальних гілок на передній і бічних поверхнях залози. Після того як артеріальна кров віддасть кисень тканинам щитоподібної залози, вона, забравши вуглекислоту гормони та їх метаболіти, збирається в маленьких венах, які сплетені під капсулою щитоподібної залози. і через щитоподібну вену у свині і ВРХ у внутрішню і зовнішню яремні вени. Щитоподібна залоза має інервацію як симпатичну від краніального шийного ганглію, так і парасимпатичну від блукаючого нерва.

УДК 636:611.728.3

БЕЛЯВСЬКИЙ В.В. – студент 1 курсу ФВМ

КАРПЕНКО Д.Р. – студент 1 курсу ФВМ,

Науковий керівник – канд. біол. наук, доцент **СТОРОЖУК В.А.**

Білоцерківський національний аграрний університет

МОРФОФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ СУГЛОБОВОГО ХРЯЩА

Хрящова тканина – спеціалізований вид сполучної тканини, що виконує опорну функцію. В ембріогенезі вона розвивається з мезенхіми і формує скелет зародка, який потім в більшій частині замінюється кістковою тканиною.

Метою наших досліджень було вивчення морфофункціональних особливостей суглобового хряща домашніх ссавців.

Матеріалом для досліджень був суглобовий хрящ гомілки собаки. В роботі використано комплекс макро-мікроскопічних та гістологічних методів дослідження.

По загальноприйнятій класифікації суглобовий хрящ відноситься до гіалінових хрящів, але має свою специфіку визначену його локалізацією та виконуваними функціями. На відміну від всіх інших видів хрящової тканини суглобовий хрящ не має охрястя і його оголений матрикс безпосередньо контактує із синовіальною рідиною. Живлення хряща проходить дифузно з боку синовіальної рідини, та за рахунок кровоносних судин, які підходять від субхондральної кістки.

Суглобовий хрящ має чітко виражену полярність і зональність. Більшістю дослідників виділяється три зони хряща: тангенціальна, середня і базальна зони. Тангенціальна або поверхнева зона утворена декількома рядами хондроцитів занурених в аморфну речовину. Колагенові волокна розміщені не паралельно поверхні хряща, а орієнтовані в напрямку дії сили тиску. В середній, або проміжній зоні відзначаємо утворення вертикальних колонок хондроцитів розділених пучками колагенових волокон, які зменшують силу тиску на нижче лежачі структури. Середня зона з двох боків обмежена перехідними шарами від тангенціальної до проміжної і від проміжної до базальної зони. Базальна зона включає в себе шар гіпертрофованих хондроцитів, базофільну лінію та шар мінералізованого хряща, що контактує із субхондральною кісткою. Наявність гіпертрофованих клітин свідчить про процеси кальцифікації. В зоні мінералізації знаходиться так звана базофільна -лінія (Tademark), що являє собою не мембранну структуру. Вона має безпосереднє відношення до транспорту води, електролітів і продуктів метаболізму. При порушенні цілісності базофільної лінії в хрящ проникають судини, підсилюються окисні і гідролітичні процеси, внаслідок чого хрящ некротизується і кальцифікується.

Таким чином, вищеназвані морфофункціональні особливості структурної організації суглобового хряща беззаперечно обумовлюють його морфо адаптивні властивості, що необхідно враховувати в клінічній практиці для оцінки реактивних і репаративних властивостей хряща при захворюваннях суглобів та в реконструктивній і відновній хірургії хрящових компонентів опорно-рухового апарату.

УДК 619:616

ЦИГАНКОВА С.О., МОРУС О.В. студентки 1 СП курсу

Наукові керівники – **МЕЛЬНИЧЕНКО А.П.**, канд. біол. наук,

БЕВЗ О.С., канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ІМУНОКОМПЕТЕНТНІ КЛІТИНИ ОРГАНІЗМУ

Вивчення особливостей імунної системи, яка об'єднує тканини і органи, в яких проходить утворення, взаємодія та рециркуляція клітин – імуніцитів, які розпізнають генетично чужорідні субстанції (антигени) і здійснюють специфічні захисні реакції залишається актуальною й на теперішній час.

Головними клітинами, здійснюють імунологічний контроль та імунологічний захист в організмі, є Т-лімфоцити, В-лімфоцити, плазмоцити та макрофаги. Головним джерелом стовбурових клітин для всіх імуніцитів є червоний кістковий мозок. Диференціація та утворення зі стовбурових клітин Т-лімфоцитів відбуваються в тимусі, а В-лімфоцитів – в червоному кістковому мозку. Залежно від механізму знищення антигену розрізняють гуморальний і клітинний імунітет. При формуванні гуморального імунітету (частіше у відповідь на дію антигенів бактерій) ефекторними клітинами є плазмоцити, які синтезують і виділяють у кров антитіла, які вступають у взаємодію з антигенами та знешкоджуючі їх. Поступивший антиген захоплюється і переробляється макрофагом і далі передається В-лімфоцитів. Одночасно антиген має стимулюючий вплив на Т-лімфоцити, які розмножуються, і частина з них (Т-хелпери) починають виділяти особливі речовини – лімфокіни, які надають вплив на В-лімфоцити. Дія цих лімфокінів індукує трансформацію В-лімфоцитів у В-бласти, які розмножуються і далі диференціюються в плазматичні клітини, які секретують антитіла. Таким чином, для того щоб з В-лімфоцитів почали утворюватися антитілопродукуючі плазмоцити, необхідні два стимули – від макрофагів (антиген) і від Т-лімфоцитів (лімфокіни). Коли утвориться достатня кількість плазмоцитів і антитіл, процес зупиняється за допомогою особливої групи Т-лімфоцитів – Т-супресорів, які також виробляють спеціальні речовини – лімфокіни. При формуванні клітинного імунітету основну дію роблять цитотоксичні лімфоцити, або Т-киллери, які здатні руйнувати чужорідні клітини (мішені). Такий вид імунної реакції має місце при трансплантації чужорідних клітин і тканин, при розвитку аутоімунних захворювань, що супроводжуються руйнуванням власних клітин організму, при розвитку пухлин. Частина стимульованих антигеном В- і Т-лімфоцитів переходить в неактивний стан і зберігається протягом довгого часу у вигляді так званих клітин пам'яті.

Таким чином, в реакціях гуморального і клітинного імунітету Т-лімфоцити грають регулюючу роль: вони або стимулюють створення плазмоцитів (Т-хелпери), або, навпаки, пригнічують (Т-супресори).

УДК 636.7.612

ДАНИЛЬЧЕНКО І.В., студентка 1 СП курсу

Наукові керівники – **МЕЛЬНИЧЕНКО А.П.**, канд.біол.наук,

БЕВЗ О.С., канд.вет.наук

Білоцерківський національний аграрний університет ivanna_da@mail.ru

МОРФОФУНКЦІОНАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПІГМЕНТНИХ ВКЛЮЧЕНЬ

Зниження числа меланоцитів відбувається кожні 10 років приблизно на 10%, починаючи з 30-річного віку. Після 80 років відбувається більш різке зниження кількості меланоцитів.

Меланоцити розташовані в базальному шарі, їх кількість значно варіює в різних ділянках шкіри. Меланоцити походять з нервового гребеня і синтезують пігмент (меланін), укладені в спеціальні бульбашки – меланосоми. У шкірі голови і верхніх кінцівок присутній принаймні вдвічі більше меланоцитів, ніж в інших областях тіла, незалежно від раси. Расові відмінності пігментації шкіри залежать від активності меланоцитів, але не від їх абсолютної кількості. Під впливом ультрафіолетового опромінення число активних меланоцитів збільшується, проте, неясно, чи утворюються ці додаткові клітини в результаті поділу вже функціонуючих меланоцитів. З іншого боку, меланоцити волосяного фолікула діляться в ході циклу розвитку волоса.

З'явилися підстави вважати ліпофусцин нормальним компонентом клітини, що відображає переважання процесів аутооксидації і пероксидації, які спрямовані на забезпечення клітин енергією в умовах дефіциту кисню.

Ліпідогенні пігменти (гранули пігменту). Гранули пігменту переміщуються в периферичну зону клітини і абсорбуються там лізосомами. З'являється зрілий ліпофусцин, в якому висока активність лізосомальних, а не дихальних ферментів. Гранули його стають коричневими, стійко суданофільними, вони погано розчиняються в кислотах, лугах і жиророзчинниках, залізо в них не виявляється, аутофлюоресценція стає червоно-коричневою. В результаті вивчення складного і багатофазного процесу синтезу ліпофусцину відкинуті старі уявлення про нього, як про «пігмент зношування», «пігмент старіння».

Хроматофори – пігментовмісні і світловідбиваючі клітини, присутні у земноводних, риб, рептилій, ракоподібних і головоногих. Вони відповідають за забарвлення шкіри та очей у холоднокровних тварин і закладаються в нервовому гребені під час ембріогенезу. Дозрілі хроматофори поділяються на підкласи за кольором в білому світі: ксантофори – жовтий; еритрофори – червоний; іридофори – (відображення / сяйво); лейкофори – білий; мелано фори – чорний/коричневий.

Оскільки інші біохроматичні хроматофори також виявляють здатність до переміщення пігменту, тварини з різноманітними хроматофорами можуть набувати різноманітні кольори за рахунок використання divisional effect.

Таким чином, меланоцити виконують захисну функцію, оскільки виділення меланіну є відповідною захисною реакцією організму на ультрафіолетове випромінювання, і тим самим захищають тканини глибоких шарів шкіри від променевого ушкодження.

УДК 619:616.34-008.314.4-084:636.2-053.2

АДАМЕНКО Ю.О., студентка 4 курсу

Науковий керівник – ПІДДУБНЯК О.В., канд. вет наук, БОГАТКО Л.М., доцент,
канд. вет наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ДИСПАНСЕРИЗАЦІЯ КОРІВ ННДЦ БНАУ: АНАЛІЗ УМОВ УТРИМАННЯ ТА ГОДІВЛІ

Важливе значення при проведенні диспансеризації належить аналізу умов утримання та годівлі тварин. Недотримання параметрів мікроклімату, щільності розміщення тварин, відсутність активного моціону і ультрафіолетового опромінення є передумовою зниження неспецифічної резистентності організму тварин та виникненню патології. Одним із факторів, від якого залежить стан здоров'я і продуктивність тварин є якість кормів та повноцінна годівля. Нестача або надлишок поживних і біологічно-активних речовин є причиною хвороб, зумовлених порушенням обміну речовин, розладів травлення у новонародженого молодняку. Тому **мета** нашої роботи було вивчення умов утримання та годівлі тварин корів ННДЦ БНАУ.

Робота виконувалася на території молочно-товарної ферми, яка розташована в селі Бугаївка. Всі приміщення корівників побудовані із цегли, дах вкритий шифером. Підлога в приміщенні бетонована, вікна заklenі (на зиму забиваються клейонкою). Освітлення в усіх приміщеннях комбіноване – задовільне; вентиляція припливно-втяжна, незадовільна через наявність протягів. Видалення гною проводиться за допомогою трактора з приміщення і вручну від тварин на прив'язному утриманні. Вода до господарства надходить з артезіанської свердловини, яка розташована на території молочно-товарної ферми. Водопій тварин відбувається з автопоїлок в приміщеннях і з корит на оборах. Вода задовільної якості. Роздача кормів проводиться кормороздавачем-змішувачем. Доїння корів проводять два рази на добу, за допомогою вакуумної доїльної установки. Головним джерелом забруднення навколишнього середовища в господарстві є відходи транспорту (дизпаливо, бензин, мастильні матеріали) та відходи тваринництва.

Все поголів'я тварин розміщується у трьох приміщеннях. У приміщенні № 1 розміщується цех виробництва молока на 99 скотомісць, денники для отелення. Дійні корови розподіляються на три секції: роздою та осіменіння (I), першої половини лактації (II), другої половини лактації (III). Для корів в охоті і штучного осіменіння обладнані два бокси з пристроєм для задньої фіксації.

Аналізом стану годівлі корів, встановлено, що молочне тваринництво господарства фактично повністю забезпечено кормами власного виробництва високої якості (за органолептичними показниками). Заготовлені корми своєчасно перевіряються на наявність мікотоксинів.

Раціон для корів: сіно люцерни – 3 кг, сінаж люцерни – 20 кг, силос кукурудзяний – 25 кг, концентрати (горох – 2,5 кг, кукурудза жовта – 4 кг), меляса – 1 кг. У структурі раціону за енергетичним живленням грубі корми складають 8,1 %, соковиті – 56,3 %, концентровані – 35,6 %.

У раціоні дійних корів 27,6 кг сухої речовини, тоді як максимальна потреба 19,5 кг (3,8–4,2 кг/100кг маси тіла). Надлишок сухої речовини знижує ефективність

годівлі, оскільки насиченість її енергією недостатня. Якщо в цілому в раціоні надлишок енергії (248 мДж і 24,8 к. од. забезпеченість – 130,5 і 119 %), то в 1 кг сухої речовини її обмаль 9 мДж і 0,85 к. од. (за нормами 9,5–10 мДж 0,8–0,85 к.од).

У раціоні надлишок сирого протеїну (536 г або 117,2 % від потреби), але концентрація його в 1 кг сухої речовини недостатня (132,5 за нормами 155–165 г.). Насиченість корму перетравним протеїном низька (81 г за нормами 100–105 г.), не дивлячись на достатню загальну його кількість в раціоні (забезпеченість – 110,6 %).

У раціоні сухостійних корів надмірна кількість клітковини (+1899 г.), проте концентрація її в 1 кг сухої речовини раціону низька – 19,9 % за норми 24–22 %. Для оптимального перебігу мікробіологічних процесів у передшлунках необхідно дотримуватись не тільки кількості клітковини в раціоні, а й інших вуглеводів – цукру і крохмалю (у раціоні значний дефіцит цукру забезпеченість – 74,6 % і надлишок крохмалю – +33,7 %). За оптимальної кількості перетравного протеїну і дефіциту цукру знижується співвідношення між ними, яке складає: цукру до протеїну 0,62 : 1. Однак, дефіцит цукру компенсується надлишком крохмалю, тому сумарна кількість цукру і крохмалю до протеїну складає 2,26 : 1 за оптимального 2,0–2,5 : 1.

Важливим для здоров'я корів є оптимальне забезпечення мінеральними елементами. У раціоні корів значний дефіцит фосфору (–31,5 %), його концентрація в 1 кг сухої речовини раціону складає 0,23 %. Споживання кормів і продукція молока у корів на початку лактації максимальні за концентрації фосфору 0,40–0,42 %. Окрім того, на засвоєння фосфору впливає його співвідношення з кальцієм та забезпеченість тварин вітаміном D. Під впливом ергокальциферолу у глікокаліксі мембран щіткової облямівки тонких кишок стимулюється активність кишкового ізоферменту лужної фосфатази, що посилює засвоєння фосфору. В той же час у раціоні забезпеченість корів вітаміном D становить лише 24,4 %. За умов D-гіповітамінозу активність ізоферменту лужної фосфатази у слизовій оболонці кишечника знижується внаслідок інгібування його синтезу, а отже знижується абсорбція фосфору.

На засвоєння фосфору значний вплив спричиняє концентрація кальцію в раціоні, якого удвічі більше від потреби (220 г за потреби 175 г), а його концентрація в сухій речовині сягає 8 г. Надлишок кальцію у корів пізнього сухостою може спричинити розвиток післяродової гіпокальціємії, може порушувати абсорбцію цинку та утворення метаболітів вітаміну D. Аналізом раціону також встановлено надлишок калію (490,2 проти до 156 г за нормою), феруму (223 мг в 1 кг сухої речовини). Щодо інших мікроелементів, то вміст їх у кормах раціону недостатній. Дефіцит цинку становить – 47,5 %, кобальту – 80,7 %, мангану – 34,8 і йоду 53,5 %, що може спричинити зниження апетиту, затримку росту, порушення відтворної функції, анемію, порушення росту шерсті, розлади всіх видів обміну речовин

Таким чином, проведений аналіз свідчить, що раціон дійних корів, по більшості показників, забезпечує їх потребу. Однак нестача чи надлишок окремих поживних і біологічно активних речовин і порушення співвідношення між ними спричиняють метаболічні розлади і розвиток внутрішньої патології.

КЛІНІКО-ГЕМАТОЛОГІЧНИЙ СТАТУС КОРІВ ННДЦ БНАУ

Ефективний контроль за станом здоров'я тварин можливий лише за умови своєчасного проведення діагностичних досліджень, за результатами яких можна ефективно проводити лікування і профілактику хвороб тварин. Тому метою нашої роботи вивчення клініко-гематологічного стану корів ННДЦ БНАУ.

В осінній період (листопад) провели клінічне дослідження 68 дійних корів, який показав, що вищу вгодованість виявляли у 33,8 %, нижче середньої – у 20,6 %. У 40 % корів загальний стан був пригніченим. Тварини стояли з опущеною головою, слабо реагували на зовнішні подразники. Тьмяність волосного покриву виявили у 33,8 % тварин, сухість, зниження еластичності і складчастість шкіри – у 45 % тварин. Тахікардію встановили у 45 % корів (частота пульсу у більшості корів становила 80–95 уд./хв.); зміни тонів серця – у 20 %. У 4 дійних корів (20 %) частота скорочень рубця була знижена (2 рази за 2 хвилини і 4–8 за 5 хвилин). Збільшення ділянки печінкового притуплення встановили у 10 % корів. У 90 % тварин виявили порушення мінерального обміну, що характеризувалось розсмоктуванням останніх хвостових хребців у 90 %, горбкуватістю ребер – у 55 % корів.

При дослідженні крові встановлено, що в дійних корів у осінній період кількість еритроцитів у середньому становила $6,5 \pm 0,2$ Т/л, олігоцитемію виявили в 1-й пробі (20 %). Вміст гемоглобіну становив у середньому $85 \pm 6,3$ г/л (91,0–134,8 г/л). В одній дослідженій пробі встановили олігохромемію. Вміст гемоглобіну в еритроциті (МСН) становив у середньому 15,3 пг, однак в 3 пробах встановили гіпохромію. Середній об'єм еритроцитів знаходився в межах фізіологічних коливань.

Вміст загального білка у дійних корів був підвищений у 6 пробах (60 %). Гіперпротеїнемію в корів можна розглядати, з однієї сторони, як наслідок надлишкової протеїнової годівлі, адже забезпеченість корів сирим і перетравним протеїном становить 117,2 і 110,6 % відповідно, а з іншої, очевидно, є наслідком порушення білоксинтезувальної функції печінки. Про порушення білоксинтезувальної функції печінки свідчить розвиток диспротеїнемії внаслідок гіпоальбумінемії (20 % корів). За порушення функціонального стану печінки зменшується колоїдна стійкість білків, з'являються патологічні білки – парапротеїни, для осадження яких необхідна менша кількість сольових розчинів, тому для діагностики хвороб печінки важливим методом є постановка колоїдно-осадкових проб. Проведені дослідження показали, що формолова проба була позитивною у 6 дійних корів. Результати формолової проби співпадали з результатами сулемової у 8-ми пробах від дійних корів. На осадження білків витрачалось менше 1,45 мл розчину сулеми.

Одним із ранніх методів діагностики патології печінки є визначення активності індикаторних ферментів, зокрема аспарагінової амінотрансферази (АсАТ). Проведені дослідження показали, що активність АсАТ в середньому становила $2,2 \pm 0,3$ ммоль/л і була підвищеною у 6 пробах.

Таким чином, клініко-гематологічні дослідження дійних корів ННДЦ БНАУ у осінній період, свідчать, що у тварин проявляються хвороби, спричинені порушенням вітамінно-мінерального обміну, патологія печінки, гіпотонія передшлунків, порушення функції серцево-судинної системи.

УДК 619:616.34-008.314.4-084:636.2-053.2

ВІШОВАН Ю.Ю., студент 4 курсу

Науковий керівник – **ПІДДУБНЯК О.В.**, канд. вет наук,

БОГАТКО Л.М., доцент, канд. вет наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ОЦІНКА СТАНУ МІНЕРАЛЬНОГО І А-ВІТАМІННОГО ОБМІНУ КОРІВ ПРИ ДИСПАНСЕРИЗАЦІЇ

У ННДЦ Білоцерківського національного аграрного університету розвитку молочного скотарства надається значна увага. Однак, хвороби внутрішніх органів, особливо спричинених порушенням мінерального та А-вітамінного обміну є однією з причин зниження продуктивності корів і значної захворюваності новонароджених телят. Тому **метою** дослідної роботи є вивчення показників макро- і мікроелементів та А вітаміну в крові корів.

Стан мінерального обміну у корів оцінювали за результатами визначеного вмісту загального кальцію і неорганічного фосфору а також мікроелементів – феруму, цинку і купруму.

Вміст загального кальцію був зниженим у 100 % проб дійних корів і в середньому становив $2,01 \pm 0,06$ ммоль/л ($1,81-2,13$ ммоль/л), а неорганічного фосфору у 50 % тварин за середнього вмісту $1,45 \pm 0,03$ ммоль/л. Особливо низьким був уміст неорганічного фосфору. У окремих дійних корів його рівень майже у 2 рази нижчим за нижню фізіологічну межу. Причиною низького рівня макроелементів у сироватці крові є недостатнє надходження з кормом вітаміну D (забезпеченість 24,4 %) і порушення кальцієво-фосфорного співвідношення у раціоні (3,41 : 1), внаслідок чого порушується всмоктування і засвоєння кальцію і фосфору, що є причиною розвитку остеодистрофії. За клінічного дослідження корів симптоми остеодистрофії виявили у 90% тварин.

Середній уміст феруму становив $143,6 \pm 8,9$ мкг/100мл ($123,7-170$ мкг/100мл). Аналізом індивідуальних показників встановлено, що в 3 пробах вміст феруму був вищим верхньої фізіологічної межі. Причиною збільшення вмісту феруму в сироватці крові дійних корів є значний надлишок мікроелемента в раціоні. Гіперсидероз призводить до порушення засвоєння кальцію, купруму та інших мікроелементів. Вміст купруму в сироватці крові дійних корів був зниженим у 90 % проб. Причиною гіпокупрозу є дефіцит мікроелемента в раціоні (забезпеченість – 93,1 %) і надлишок феруму. За нестачі купруму в корів розвивається гіпохромна мікроцитарна анемія. Вміст цинку становив у середньому $109,8 \pm 15,2$ мкг/100 мл і у 1 пробі був підвищеним, у 5 – зниженим, що є причиною недостатнього надходження його з кормом (забезпеченість раціону становить 52,5 %). За цинкової недостатності порушуються відтворна функція, знижується синтез інсуліну, порушується структура епідермісу шкіри.

Одним із важливих чинників, який значною мірою впливає на обмінні процеси в організмі і стан неспецифічної резистентності є забезпеченість тварин вітаміном А. Тому при дослідженні проводили визначення вмісту каротину і ретинолу в сироватці крові корів. Середній вміст каротину в сироватці крові становив $365,3 \pm 63,1$ мкг/100 мл і був зниженим у 80 % тварин. Рівень ретинолу у дійних корів був зниженим у 70 % тварин і становив $26,3 \pm 4,4$ мкг/100 мл ($11,7-41,5$ мкг/100мл). Причинами низького

вмісту каротину і ретинолу в сироватці крові за оптимального надходження каротину з кормами (забезпеченість раціону – 135,9 %) може бути порушення всмоктування його в шлунково-кишковому каналі, а також перетворення каротину в ретинол унаслідок патології печінки.

Таким чином, проведений аналіз показників мінерального та А-вітамінного обміну дійних корів показав, що в 100 % тварин встановлена гіпокальціємія, 50 % – гіпофосфатемія, у 90 % – гіпокупроз, у 80 % – порушення А-вітамінного обміну.

УДК 619:616.34-008.314.4-084:636.2-053.2

ВАСЯНОВИЧ М.С., студент 4 курсу

Науковий керівник – **ПІДДУБНЯК О.В.**, канд. вет наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ВЕТЕРИНАРНО-САНІТАРНЕ ТА ТЕХНОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОЩУВАННЯ КРОЛІВ ПП «БРАТЦІ» КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Кролівництво – галузь тваринництва, яка дає цінну продукцію (м'ясо, жир, шкури, пух) необхідну для народного господарства, при використанні дешевих і доступних кормів власного виробництва, невеликих затрат і засобів. Тому **метою** нашої роботи було вивчення ветеринарно-санітарного і технологічного забезпечення вирощування кролів ПП «Братці» Київської області.

На даний період на кролефермі налічується 120 кролематок, 14 плідників, 200 самок, 40 самців ремонтного молодняку різного віку та близько 1500 голів молодняку. В господарстві розводять декілька порід кролів: каліфорнійська, новозеландська біла та срібляста. Найкращі результати отримані при використанні каліфорнійської породи, яка є стійкою до хвороб, невибагливою до умов утримання, годівлі, є багатоплідною; самки молочні, гарно вигодовують молодняк, своєчасно приходять в охоту, запліднюються і найдовше експлуатуються. Вихід м'яса становить в середньому до 62 %.

З метою профілактики захворювань на фермі ретельно виконуються зооветеринарні вимоги щодо утримання, годівлі і розведення кролів. Кролематки утримуються у типових модифікованих і удосконалених дерев'яних 2-х ярусних клітках (мініфермах по Михайлову) власного виробництва. Молодняк усіх типів утримується у типових залізних клітках-батареях в один і два яруси. Напування централізоване, ніпельне з підігрівом в зимовий період. Очистка проводиться по мірі накопичення гною. Молодняк та маточне стадо утримується окремо одне від одного. Влітку частини стін знімаються з метою кращої циркуляції повітря.

Ремонтний молодняк самок, вирощений на власній фермі, проходить багаторазовий відбір та бонітування. Він відбирається від кращих самок другого-четвертого окролів і утримується до парування по 3 голови. Парування проводиться після чотиримісячного віку при досягненні маси тіла 3,2 кг.

В приміщеннях, де утримують кролів, забезпечується постійна температура (+15–18° С), в зимовий період при температурі нижче –2°С під дно гнізда (перед окролом) вставляється електрична грілка з регулятором температури. Відвід шкідливих та неприємних запахів з кліток мініферми здійснюється за допомогою витяжки, у вигляді металічного димаря, встановленого в клітці.

Тип годівлі на фермі – концентратний. Використовується комбікорм вволю, збалансований за поживними речовинами. Крім того, дають тюковане лугове сіно з різнотрав'я (або прив'ялена зелена маса влітку). Проводиться напування кролів 0,2 % розчином кухонної солі (на 200л води 400г NaCl). Якість кормів оцінюється по зовнішньому виду, запаху, наявності цвілі, сторонніх домішок.

Щоденно проводиться огляд поголів'я, своєчасно вибраковуюються ослаблені, відсталі та хворі тварини. Поголів'я закупляється лише в благополучних господарствах, з послідувачим карантинуванням протягом 1 місяця в окремому місці в ізольованих клітках. Один раз на тиждень (санітарний день – понеділок) проводиться чищення всієї ферми. Після закінчення циклу – відсадки молодняку та у випадку захворювання, кожна мініферма чиститься, миється та дезінфікується.

Основними хворобами, які профілактуються методом щеплення, є геморагічна хвороба та міксоматоз. Упродовж 2010 року щеплення проти цих хвороб проводилось вакциною виробництва Bioveta (Чехія).

УДК 619:616.34-008.314.4-084:636.2-053.2

ГОЛОВАХА І.В., студент 2 курсу

Науковий керівник – **ПІДДУБНЯК О.В.**, канд. вет наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПОШИРЕННЯ, ПРИЧИНИ ТА КЛІНІЧНИЙ ПРОЯВ ХВОРОБ ДИХАЛЬНОЇ СИСТЕМИ У КРОЛІВ

Патологія дихальної системи у кролів є найбільш поширеною серед захворювань незаразної етіології і завдає господарствам значних економічних збитків. Тому **метою** нашої роботи було вивчення поширення, причин та клінічних ознак хвороб дихальної системи племінного поголів'я на кролефермі ПП «Братці» Київської області.

Поширеними хворобами дихальної системи в господарстві є риніт, бронхопневмонія, плеврит. Вони перебігають як в чистому вигляді, так і в змішаній формі. Хворіють тварини різного віку, але частіше – молодняк. Хвороби виникають в будь-яку пору року.

Найбільш поширеними є риніт, яким переохворіло в 2011 році 8,5 % кролематок, а у 2012 році кількість хворих підвищилася до 11,8 %. Подібна тенденція була у кролів і за бронхопневмонії. Якщо в 2011 році нею хворіло 4,0 % кролиць, то в 2012 році кількість хворих підвищилася до 10,2 % від загальної кількості хворих. Серед молодняку кролеферми риніт у 2011 році діагностований у 430 кролів (22,8 % від загальної кількості захворілих). На бронхопневмонію в цьому ж році захворіло 180 кролів (9,5 % від кількості всіх захворілих).

Причинами пульмональної патології можуть бути: переохолодження, підвищення вологості, протяги, різкі коливання температури повітря, дача сильно запилених кормів, загазованість, внаслідок несвоєчасного видалення фекалій. Іноді ці хвороби виникають без будь-яких видимих причин (їх неможливо виявити).

При клінічному дослідженні у кролів за риніту слизова оболонка носових ходів гіперемійована, набрякла, з носових ходів витікає спочатку прозорий, а потім серозно-слизовий або слизово-гнійний ексудат. За легкої форми захворювання

загальний стан не змінюється. У тяжких випадках кролі пригнічені, у них погіршується апетит, підвищується температура тіла на 1–1,5°C. Навколо ніздрів при висиханні ексудату утворюються гнійні кірочки. Кролі труть ніс лапами, на внутрішній поверхні яких видно засохлий ексудат. Тварини часто фиркають, чхають, сопуть. Якщо запальний процес локалізується лише в носовій порожнині, то хвороба набуває хронічного характеру і може продовжуватися більше року. Загальний стан таких кролів змінюється мало.

Бронхопневмонія характеризується розвитком запального процесу в бронхах і легенях. Вона буває катаральна, геморагічна, крупозна або фібриозна, гнійна (з абсцесами), або змішана. Катаральною бронхопневмонією хворіють кролі різних вікових груп, але частіше молодняк в осінньо-зимовий період. Хворі тварини пригнічені, в'ялі, без апетиту, кашляють; дихання прискорене, поверхневе, іноді утруднене – черевного типу, температура тіла підвищена на 1–2°C. Із носової порожнини виділяється серозно-слизовий ексудат, який при висиханні утворюють кірочки навкруг ніздрів. При аускультатії прослуховуються вологі свистячі хрипи.

На розтині трупів кролів у бронхах серозно-катаральний ексудат, слизова оболонка гіперемійована, з набряком. Легені нерівномірного кольору, з крововиливами окремі ділянки їх ущільнені: вони темно-червоного або сірувато-червоного кольору, іноді можуть бути гнійні вогнища, некрози, на розрізі стікає темна піниста кров. Часто спостерігається мозаїчність окремих ділянок легень, загальна їх мраморність, іноді виявляються окремі невеликі абсцеси або гроновидні скупчення їх, зрідка великий абсцес, що охоплює значну ділянку легені або всю легеню. Абсцеси інкапсульовані щільною, сполучнотканинною оболонкою, зустрічались перфоровані абсцеси, за яких гній витікає в грудну порожнину. Іноді спостерігається картина плевропневмонії: помутніння і почервоніння плеври, накопичення ексудату (серозного, серозно-фібринозного чи геморагічного) в грудній порожнині, нашарування фібрину на плевр і легенях не рідко на перикарді.

Таким чином, хвороби дихальної системи є поширеними в даному господарстві, що істотним чином впливає на економічну ефективність, рівень виробництва галузі та збереженість поголів'я кролів.

УДК 619:616.34-008.314.4-084:636.2-053.2

КОТИЛЕВСЬКА М.В., студент 4 курсу

Науковий керівник – **ПІДДУБНЯК О.В.**, канд. вет наук

Білоцерківський національний аграрний університет

МОРФОЛОГІЧНІ ТА БІОХІМІЧНІ ПОКАЗНИКИ КРОВІ КРОЛІВ ЗА РИНІТУ

Забезпечення населення України продуктами харчування спонукає до створення продовольчих запасів конкурентноспроможної продукції галузі кролівництва. На її економічну ефективність та рівень виробництва істотним чином впливають захворюваність і загибель кролів. Тому зменшення захворюваності та підвищення збереженості поголів'я є одним із резервів на шляху підвищення рентабельності галузі, а впровадження ефективних методів лікування та профілактики має надзвичайно важливе значення для господарств.

Економічний збиток за риніту складається із вимушеного забою, загибелі, зниження якості і значного недобору продукції, затрат на дороге лікування і додатковий догляд за хворими тваринами. В зв'язку з цим, вивчення гематологічних показників крові кролів за цієї патології було **метою** нашої роботи.

Для дослідження відібрали дві групи кролів 4-місячного віку: першу (клінічно здорові; n=10) і другу (кролі, хворі на риніт; n=7).

Встановлено, що кількість еритроцитів у клінічно здорових 4-місячних кролів у середньому становила $5,9 \pm 0,94$ Т/л. Слід зазначити, що у більшості тварин (66,7 %) кількість «червонокрівців» від 3,6 до 5,12 Т/л. У іншій третини еритроцитів було більше – $7,92-9,88$ Т/л. У кролів, хворих на риніт, кількість еритроцитів у середньому не відрізнялася від величин клінічно здорових – $5,4 \pm 0,75$ Т/л ($p < 0,5$). Уміст гемоглобіну в крові клінічно здорових кролів у середньому становив $119,1 \pm 4,88$ г/л. У тварин, хворих на риніт, кількість кров'яного пігменту не відрізнялася від величини клінічно здорових – $125,1 \pm 2,84$ г/л ($p < 0,5$).

Визначення еритроцитів і гемоглобіну не завжди дає змогу виявити характер анемії. Тому обов'язково необхідно визначати співвідношення між кількістю гемоглобіну і еритроцитів, тобто підраховувати індекси «червоної» крові – *MCH* (вміст гемоглобіну в еритроциті) і *MCV* (середній об'єм еритроцита). *MCH* у клінічно здорових тварин у середньому становив $22,4 \pm 2,3$ пг. У кролів, хворих на риніт, *MCH* теж вірогідно не відрізнявся від величин клінічно здорових і в середньому становив $26,5 \pm 3,13$ пг. У частини кролів (28,6 %) цей індекс був вищим 29 пг ($29,9-47,9$ пг), що вказує на розвиток гіперхромії, яка здебільшого відмічається за B_{12} - і фолієво-дефіцитної анемії. Гематокритна величина у клінічно здорових кролів у середньому становила $42,2 \pm 1,66$ %. Подібною середня величина цього показника була і у кролів, хворих на риніт – $44,4 \pm 2,15$ %. У клінічно здорових чотиримісячних кролів *MCV* у середньому становив $80,3 \pm 9,21$ мкм³. У тварин за риніту в середньому величини *MCV* вірогідно не відрізнялися від величин клінічно здорових – $92,8 \pm 12,92$ мкм³. Тобто, згідно отриманих результатів *MCV* у кролів значно більший, ніж у інших тварин: корів (40–60), кіз (16–25), собак (60–75), кішок (40–55). Тому великий об'єм еритроцитів є свідченням меншої тривалості життя еритроцитів у кролів порівняно із перерахованими видами тварин.

За біохімічного дослідження визначали вміст загального білка в сироватці крові, який у клінічно здорових кролів у середньому становив $70,6 \pm 1,46$ г/л. Подібні величини загального білка в сироватці крові були і у кролів, хворих на риніт – $71,4 \pm 3,06$ г/л. У частини хворих кролів (28,6 %) вміст загального білка був зниженим, що, очевидно, вказує на зниження неспецифічної резистентності організму, та не виключено, на несформований ендоплазматичний ретикулум гепатоцитів (основне джерело синтезу білків).

Отже, проведені дослідження показують, що референтні значення деяких показників крові кролів відрізняються від свійських тварин, зокрема, у кролів більший середній об'єм еритроцитів. У частини тварин виявили низькі величини кількості еритроцитів, тоді як рівень гемоглобіну не відрізнявся від фізіологічних величин, а також у 28,6 % гіпопротеїнемію.

ЛІКУВАЛЬНО-ПРОФІЛАКТИЧНІ ЗАХОДИ ЗА РИНИТУ У КРОЛІВ ПП «БРАТЦІ» КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Хвороби дихальної системи охоплюють третину поголів'я кролів. За багаторічний досвід лікування респіраторної патології випробовувалися різноманітні препарати та схеми їх використання. Найбільш широко застосовують антибактеріальні препарати, які, на жаль, не завжди дають очікуваний ефект, що пов'язано з виникненням антибіотикостійких штамів мікроорганізмів. Тому вивчення існуючих схем лікування риніту на кролефермі ПП «Братці» Київської області та розробка профілактичних заходів щодо його попередження були **метою** нашої роботи.

Враховуючи різноманітність проявів, комбінацій та поєднань між собою хвороб органів дихання на фермі, застосовували різні схеми, методи та препарати для лікування. За риніту – сухі кірочки з ексудату біля ніздрів відмочували 3 % розчином перекису водню, змазували борним вазеліном або гліцерином, і видаляли. Порожнину носа зрошували: 1 % розчином фурациліну тричі на день 5–6 крапель протягом 7-ми днів; 1 % розчином NaCl тричі на день протягом 7-ми днів; 2 % розчином гідрокарбонату натрію тричі на день протягом 7-ми днів; розчином пеніциліну з розрахунку 15–20 тис. ОД в 1 мл упродовж 7-ми днів; 1 % розчину фурациліну один-два рази на день по 5–6 крапель в суміші з розчином пеніциліну, який містить 15–20 тис ОД; застосовували краплі нафтізіну, віброцилу, фармазоліну, санорину по 5 крапель 3 рази в день протягом 5 днів.

При бронхопневмонії внутрішньом'язово вводили пеніцилін 30–50 тис.ОД 3 рази в день 7 днів; внутрішньом'язово біцилін-3 по 25–30 тис ОД один раз в 3 дні, 3 ін'єкції; підшкірно пеніцилін по 15–20 тис ОД на 1 кг живої маси 3 рази в день протягом 5–6 днів; всередину 0,3 г сульфадимезину – курс лікування 10 днів; внутрішньом'язово пеніцилін по 20 тис. ОД на 1 кг маси через кожні 4 год., а також давали з кормом норсульфазол або сульфадимезин – по 20 мг на 1 кг живої маси, протягом 5 днів.

При застосуванні вищезазначених методів лікування ефективність була низькою, або взагалі відсутньою. Тварини, які вилікувались, погано росли, в батьківського поголів'я з'являлись рецидиви, в результаті їх вибраковували на забій або вони гинули. Лікування кролів пов'язано з великими матеріальними втратами, затратами праці та часу і закінчується безуспішно.

Оскільки в господарстві найбільш поширеним захворюванням серед кролів був риніт, то ми вирішили відшукати найбільш ефективну схему його профілактики. Для цього відібрали 2 групи кролів по 48 голів в кожній. Кролям першої дослідної групи тричі: з 31 по 33-й дні життя; з 56 по 60 дні та з 81 по 85 дні випоювали окситетрациклін з розрахунку 1 г на 1 л води.

В процесі досліду захворіло і загинуло 4 кролі на 60–61-й дні і 3 тварини на 90–91-й дні життя. Забито у віці 100–110 днів 41 тварина. Збереженість склала 85,4 %; середня вага тушки 1,74 кг; вихід м'яса – 55,6 %.

Тваринам другої дослідної групи вполювали в такі самі періоди життя, як і в першій групі, препарат інтертрим в дозі 0,5 мл на 1 л води. У цій групі на 90-й день захворіла і загинула 1 тварини. В кінці відгодівлі (100–110 день життя) забито 47 кролів. Збереженість склала 97,9 %, середня вага тушки 1,82 кг; вихід м'яса 57,2 %.

Таким чином, запропонована схема профілактики риніту з використанням інтертриму, зменшує випадки спалахів хвороб дихальної системи та підвищує збереженість поголів'я до 97,91 %.

УДК 619:616.995

БАСЬКО Г.А., магістрантка

Науковий керівник – **ПОНОМАР С.І.**, канд. біол. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПОШИРЕННЯ ДЕМОДЕКОЗНОЇ ІНВАЗІЇ СОБАК ЗА ДАНИМИ КОДИМСЬКОЇ РАЙОННОЇ ДЕРЖАВНОЇ ЛІКАРНІ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

В останні десятиліття в нашій країні значно збільшилося поголів'я собак у великих містах. При цьому великої шкоди їх здоров'ю завдають ендо- та ектопаразити, які в процесі еволюції виробили складні адаптивні механізми для боротьби із запальним та імунним захистом макроорганізму.

Метою цього дослідження було встановити місце демодекозної інвазії в загальній заразній патології собак в Кодимському районі Одеської області. Матеріалом дослідження були документи первинного ветеринарного обліку і звітності Кодимської районної державної лікарні ветеринарної медицини Одеської області, дані клінічного обстеження тварин і результати лабораторних досліджень, проведених у Кодимській районній державній лікарні ветеринарної медицини Одеської області і Одеською обласною державною лабораторією ветеринарної медицини в період з 2008 до 2012 рр. включно. Питому вагу демодекозу визначали за кожен рік і в середньому за всі роки досліджуваного періоду шляхом ділення суми річних показників на кількість років досліджуваного періоду. В Кодимському районі Одеської області в період з 2008 по 2012 роки включно зареєстровано 18 заразних патологій собак. Найбільшу питому вагу (54 %) склали гельмінтозні хвороби, 24,6 % – акарозні захворювання, 21,3 % – інфекційні хвороби. Із паразитарних хвороб найбільшу питому вагу займали: дипілідіоз (22,8 %), токсокароз (16,4 %), демодекоз (10 %), саркоптоз (9 %), анкілостомоз та унцинаріоз (7,3 %), отодектоз (7,1 %) та трихуроз (5,7 %). Такі захворювання собак як тенідоз, дирофіляріоз, лінгватульоз і бабезіоз діагностувались рідко і питома вага кожного з них знаходиться в межах 0,1–0,2 %. Інвазійні хвороби собак були поширені значно більше в порівнянні з інфекційними, вони реєструються майже в чотири рази частіше. Паразитарні хвороби були реєстровані у 78,6 %, а інфекційні у 21,4 % випадків. Кожна четверта собака, що уражувалась заразними хворобами хворіла на акарозні захворювання. З акарозних хвороб собак демодекоз був найбільш поширеним. Питома вага демодекозу в загальній захворюваності собак акарозами складала 40,6 %.

Таким чином, питома вага демодекозної інвазії в загальній заразній патології собак складала 10 %. Серед акарозних захворювань частка демодекозу була 40,6 %.

УДК 619:616.995

СТЕРЕНЧУК А.М., магістрант

Науковий керівник – ПОНОМАР С.І., канд. біол. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: 98526@mail.ru

ЕТИОТРОПНА ТЕРАПІЯ СВИНЕЙ ЗА НЕМАТОДОЗНОЇ ІНВАЗІЇ

Одним із сучасних препаратів івермектинового ряду є антигельмінтик вермік, який широко використовують у боротьбі з нематодозами та арахноентомозами тварин.

Дослідження проводили на поросятах 2-місячного віку, спонтанно інвазованих аскарами та трихурисами. Поросятам контрольної групи антигельмінтик не застосовували, дослідним тваринам підшкірно вводили вермік 1% із розрахунку 1 мл на 33 кг маси тіла, одноразово.

Результати досліджень засвідчили, що кількість еритроцитів у поросят як дослідної, так і контрольної груп до введення верміку та на 3-й день після дегельмінтизації знаходилися в межах фізіологічної норми і вірогідно не відрізнялися між собою. На 7-й, 15-й та 30-й дні після застосування препарату відмічали вірогідне збільшення кількості цих клітин у свиней дослідної групи, однак їх рівень не виходив за фізіологічні межі.

Було відмічене вірогідне зниження лейкоцитів у дослідних тварин на 3-й та 7-й дні після дегельмінтизації. У наступні дні досліджень (1 5-й, 30-й день) їх кількість у дослідній групі тварин зросла до рівня кількості у контролі, хоча ці зміни були не вірогідними.

У результаті аналізу лейкограми встановлено коливання кількості як гранулярних, так і агранулярних лейкоцитів у дослідних та контрольних групах тварин. Так, якщо до введення верміку у дослідних та контрольних поросят на фоні інвазії спостерігали еозинофілію, то на 3-й, 7-й, 15-й відсоток еозинофілів у дослідних тварин вірогідно знижувався й на 30-й день не виходив за межі фізіологічної норми, чого не було відмічено у контролі.

Щодо змін кількості базофілів, то вони були не вірогідними протягом періоду досліджень як у дослідній, так і в контрольній групах поросят. При визначенні кількості юних нейтрофілів на 7-й та 30-й день після дегельмінтизації спостерігали їх вірогідну різницю між дослідною та контрольною групами тварин. Слід зауважити, що в дегельмінтизованих поросят їх рівень не виходив за межі фізіологічної норми, тоді як у необроблених тварин спостерігали нейтрофілію.

Крім того, до введення препарату у дослідних та контрольних свиней відмічали збільшення понад норму кількості паличкоядерних нейтрофілів. Однак після дегельмінтазації в оброблених свиней на 3-й, 7-й та 15-й дні спостерігали вірогідне зниження кількості цих клітин до норми, порівняно з контролем. На 30-й день досліджень кількість паличкоядерних нейтрофілів знову підвищилася і була вірогідно більшою, ніж у контрольних тварин.

УДК 619:616.995

ЧЕРНИШ А.О., магістрантка ФВМ

Науковий керівник – **ПОНОМАР С.І.**, канд. біол. наук, доцент

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: 98526@mail.ru

ЛІКУВАННЯ СВИНЕЙ, ХВОРИХ НА НЕМАТОДОЗИ

Успіх лікування при всіх захворюваннях, в тому числі й при гельмінтозах, залежить від інтенсивності захисних реакцій організму. Завданням ефективної боротьби з гельмінтозами є не тільки видалення гельмінтів з організму живителя, а й допомога останньому в мобілізації свого потенціалу для перемоги над паразитом і якнайшвидшого подолання нанесеної ним шкоди, тобто, застосування засобів як етіотропної, так і патогенетичної терапії. На 60 спонтанно заражених аскарами та трихурисами поросятах 2–5-місячного віку провели дослід з пошуку ефективних схем етіотропно-патогенетичної терапії свиней з використанням тіопротектину. З відібраних тварин (при інтенсивності їх інвазування аскарами та трихурисами, відповідно, 2–2,5 та 2,5–3 тис. яєць в 1 г фекалій) сформували 6 груп по 10 голів у кожній: 1-а – контрольна (свиням препаратів не вводили); 2-а – мебенвет (в середину, 20 мг ДР/кг); 3-я – мебенвет (в середину, 10 мг ДР/кг 2 рази на день); 4-а – мебенвет (в середину, 20 мг ДР/кг) та тіопротектин (внутрішньом'язово, дворазово з інтервалом 3 дні у дозі 0,004 г на кг маси тіла); 5-а – мебенвет (в середину, 10 мг ДР/кг 2 рази на день) та тіопротектин (таким же чином); 6-а – тіопротектин (в таких же дозі та кратності). За результатами гельмінтологічних досліджень на 14, 25 та 40 дні після дегельмінтизації вірогідної різниці інтенсивності інвазії у тварин, яких тільки дегельмінтизували, та свиней, яким вводили комплекс препаратів, встановлено не було. При цьому слід відмітити, що гельмінтоелімінаційний ефект був помітно вищим у групах, яким призначали мебенвет з тіопротектином. Копроскопічними дослідженнями на 60, 75 та 90 дні виявлено, що у тварин цих груп інтенсивність інвазії була вірогідно нижчою за обома видами інвазії порівняно з інтенсивністю інвазії у тварин тільки дегельмінтизованих. Так, на 90 день інтенсивність терапії складала за аскарами та трихурисам, відповідно: у поросят 2-ї групи 36 та 0 %, 4-ї групи – 72 та 35 %, 3-ї – 43 та 14 %, 5-ї – 84 та 47 %. У всі періоди досліджень видно, що тіопротектин, введений без антигельмінтика, прямого антигельмінтного впливу не проявив. Та, з 60 по 90 дні після застосування препарату у тварин яєць аскар та трихурисів виявляли вірогідно менше, ніж у контролі. В кінці досліджень інтенсивність такої терапії складала за аскарами 39, трихурисами – 41%.

УДК: 619:612.119:636.15

НИЖНИК О.В., студент 4 курсу ФВМ “СП”

МАКСИМОВИЧ В.І., студент 1 курсу ФВМ

Наукові керівники – **ЩЕРБАТИЙ А.Р.**, канд. вет. наук **СЛІВІНСЬКА Л.Г.**, д-р вет. наук

Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького

СТАН ЕРИТРОЦИТОПОЕЗУ В КОНЕЙ ВОЛОДИМИРСЬКОЇ ПОРОДИ

Коні є одним із видів тварин, що найперші були одомашнені людиною. Вони служили, передусім, як найшвидший засіб для подолання значних відстаней,

доставки вантажів, перевезення людей, організації спортивно-масових заходів тощо. Одним із важливих показників функціонального стану в організмі робочих коней є еритроцитопоз, оскільки він займає провідне місце в процесах клітинного дихання.

Мета нашої роботи – вивчити стан еритроцитопозу у жеребних кобил у стійловий період (січень-лютий). Матеріалом для дослідження були кобили володимирської породи 3–7-річного віку на 5–8 місяцях жеребності масою тіла 500–550 кг, що перебували на денниковому утриманні в конюшнях ДП “Ілліч-Агро-Умань” Уманського району Черкаської області.

Тварин досліджували клінічно. Кров брали з яремної вени до вранішньої годівлі. У крові визначали кількість еритроцитів, уміст гемоглобіну та величину гематокриту. Вираховували уміст гемоглобіну в еритроциті (ВГЕ) та середній об’єм еритроцита (СОЕ). Вміст феруму в сироватці крові визначали за допомогою набору Simko Ltd.

Забезпеченість раціону годівлі кобил поживними та біологічно активними речовинами була низькою. При клінічному дослідженні жеребних кобил нами встановлено анемічність видимих слизових оболонок, особливо кон’юнктиви, втрату блиску волосся, сухість та зниження еластичності шкіри, алопеції. Температура тіла, частота пульсу та дихання знаходилась у межах фізіологічних коливань.

Кількість еритроцитів і вміст гемоглобіну у крові кобил були в межах норми та в середньому становили $7,0 \pm 0,28$ Т/л і $119,2 \pm 4,10$ г/л, що супроводжувалося зниженням гематокритної величини ($0,32 \pm 0,01$ л/л). Одночасно виявили зменшення середнього об’єму еритроцита ($45,4 \pm 0,29$ мкм³) та вмісту гемоглобіну в одному еритроциті ($16,9 \pm 0,12$ пг). Вміст феруму у крові жеребних кобил коливався в межах 8,5–14,6 та в середньому становив $11,2 \pm 1,09$ мкмоль/л, що було на 13,8 % нижче за нижню межу фізіологічних коливань (13,0–25,0 мкмоль/л). Отже, зміни показників еритроцитопозу в жеребних кобил володимирської породи вказують на розвиток у них аліментарно-дефіцитної анемії.

З метою профілактики та корекції анемії кобил рекомендуємо покращити годівлю, із врахуванням фізіологічної потреби в другій половині жеребності з використанням мінерально-вітамінної підгодівлі.

УДК 636.6.087.74:56

КУЗЬМІНА О., студентка 2 курсу

Наукові керівники – **НІЩЕМЕНКО М.П.**, д-р вет. наук, професор,

ПОРОШИНСЬКА О.А., асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ СТАН СЕРЦЯ ЖАБИ ЗА ВПЛИВУ РІЗНИХ ПОДРАЗНИКІВ

Життєдіяльність клітин, тканин, органів і систем тісно пов’язана з роботою серця, яке, рухаючи кров, подає їм кисень, структурний та енергетичний матеріал. Діяльність серця залежить від багатьох факторів, зокрема від впливу на нього зовнішніх та внутрішніх подразників.

Метою роботи було вивчення впливу подразників різного походження на функціональний стан серця жаби.

Матеріалом для досліджень було серце жаби, при цьому спостерігали за окремими фазами серцевої діяльності в нормі. Вивчали вплив різних температур, хімічних речовин, електричного струму на роботу серця і проводили дослід Станіуса та Гольця.

В роботі серця спостерігали ритмічні періоди скорочення та розслаблення м'яза. Спочатку скорочувались передсердя, а шлуночок в цей час перебував у стані діастоли, потім скорочувався шлуночок, а передсердя були в стані розслаблення, після чого настала загальна пауза.

При дослідженні впливу різних температур на роботу серця встановили, що після прикладання пробірки з теплою водою до венозного синусу частота серцевих скорочень збільшилась від 44 до 60 уд/хв. При дії пониженої температури відмічали сповільнення скорочень серця з 48 до 34 уд/хв.

У відповідь на дію індукційного струму порогової сили серце відповідало повним скороченням.

Після застосування розчину Рінгера на серце ми не відмічали змін в його діяльності, при додаванні до нього кальцію частота серцевих скорочень збільшувалась, а при додаванні до розчину калію навпаки — знижувалась. Також встановили, що адреналін посилює роботу серця, а ацетилхолін має протилежну дію на серце.

В результаті проведеного дослідження Станіуса ми встановили, що після накладання лігатури на межі між венозним синусом і передсердям скорочення серця припинялися, потім наклавши лігатуру на межі між передсердям та шлуночком серце відновлювало свою роботу, однак діяльність його була порушена.

Під час дослідження Гольця ми спостерігали, що постукування пінцетом по черевній стінці спричиняло зупинку серцевої діяльності, яка через 5-6 с відновлювалась.

Отже, приведені результати експериментів свідчать про вдосконалені механізми пристосування серця за рахунок складних процесів нейро-гуморальної регуляції до постійного впливу умов, в яких знаходиться організм.

УДК 636.6.087.74:612.3

БАДЕНКО Е.С. студентка 1 курсу

Наукові керівники – **НІЩЕМЕНКО М.П.**, д-р вет. наук, професор,

ПОРОШИНСЬКА О.А., асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

АКТИВНІСТЬ ФЕРМЕНТІВ У РІЗНИХ ДІЛЯНКАХ ШЛУНКОВО-КИШКОВОГО ТРАКТУ ПЕРЕПЕЛІВ

Ферменти органів травлення відіграють важливу роль у процесі діяльності живого організму. Завдяки їх дії, забезпечується потреба птиці у пластичному та енергетичному матеріалі за рахунок корму, який у травному каналі зазнає фізичних, хімічних та біохімічних перетворень. Перетравна і абсорбційна здатність шлунково-кишкового тракту залежить в значній мірі від ступеня виділення панкреатичних та кишкових ферментів, що призводить до більш кращого транспорту поживних речовин через стінку кишечника. Головним джерелом травних ферментів є сік підшлункової залози, жовч та секрет кишкових залоз.

Метою роботи було вивчення активності ферментів у різних ділянках шлунково-кишкового тракту перепелів.

Матеріалом для досліджень були перепели японської породи віком 60 діб. Як матеріал для біохімічних досліджень використовували вміст і слизову оболонку дванадцятипалої кишки та тканину підшлункової залози, які відбирали після декапітації птиці до ранкової годівлі. У досліджуваному матеріалі визначали протеїназну, амілолітичну та ліполітичну активність ферментів.

Результати досліджень гомогенатів різних тканин органів травлення перепелів показали, що активність ферментів у них була різною.

Зокрема, протеолітична активність ферментів тканини підшлункової залози у перепелів була вищою в порівнянні з аналогічними показниками слизової оболонки на 69,4% та хімуса 12-палої кишки – в 2 рази.

Під час проведення експерименту відмічали досить високу ліполітичну активність тканини підшлункової залози порівняно з активністю цього ензиму в хімусі на 28,7% та слизовій оболонці дванадцятипалої кишки в 1,5 рази.

Також слід відзначити, що активність амілолітичних ферментів тканини підшлункової залози була вищою в 2 рази порівняно з активністю амілази слизової оболонки та хімуса 12-палої кишки, що підтверджує важливу роль ферментів підшлункової залози у розщепленні вуглеводів корму.

Отже, в результаті проведених досліджень встановили, що ферменти підшлункової залози здійснюють основне розщеплення білкових, вуглеводних і ліпідних компонентів корму, а гідролітичні ферменти кишкового соку забезпечують завершальний етап їх перетравлювання.

УДК 619:617.4:636.4

ГОЦУЛЯК І.В., студентка

Науковий керівник – **ЄМЕЛЬЯНЕНКО О.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПРОВЕДЕННЯ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ОПЕРАТИВНИХ ВТРУЧАНЬ У ПОРОСЯТ

Технологічні оперативні втручання – це ті операції, які передбачені технологічною картою вирощування свинини. Доцільність внесення їх є науково обґрунтовано і підтверджено на виробництві протягом багатьох років розвитку свинарства. На сьогодні такими оперативними втручаннями є скушування зубів, каудотомія та кастрація самців. Кожна з них має свої показання, але більшість з них проводиться для зменшення технологічного травматизму.

Тому, метою нашої роботи є удосконалити техніку проведення технологічних оперативних втручання у поросят, зокрема скушування зубів, каудотомію та кастрацію.

Скушування зубів виконували за допомогою спеціального приладу. Техніка виконання оперативного втручання зводилася до того, що робочою поверхнею приладу ми сточували загострені частини молочних зубів на 1/2 або 2/3 довжини зуба, а в деяких випадках і значно менше. Слід зазначити, що це порівняно легко контролювати. Як зазначає В.М. Авроров для профілактики зазначеного травматизму достатньо лише на 0,5–1см видалити його верхівку, що виконувалося і дотримувалося в умовах

нашого господарства. Пульпа зуба при цьому не оголюється, а в післяопераційний період ускладнень будь-якого характеру нами не було зареєстровано. Використання апарату для сточування зубів порівняно з традиційним методом (використання щипців для скушування) передбачає розвиток пульпітів і, особливо, його гнійних форм, які потребують подальшого лікування з використанням орасепту та колодіуму.

За виконання каудотомії у контрольній групі (використання емаскулятора) загоєння рани відбувалося по вторинному натягу за 12–14 діб, ускладнювало це розміщення тканин браншами емаскулятора, в той час у дослідній (використання електричного приладу) – проходило під струпом, який самостійно відпадав на 8–9 добу. У рідких випадках (5 голів) у тварин контрольної групи після ампутації відмічається кровотеча з кукси хвоста. Для її зупинки хвіст повторно стискають емаскулятором або на 1–2 год накладають лігатуру.

Кастрацію підсисних поросят виконують за допомогою кастраційних щипців, якими виконують розрізи всіх шарів мошонки та пересікають сім'яний канатик.

УДК 619:617.013:617.4:636.4

ГОЦУЛЯК І.В., студентка

Науковий керівник – **ЄМЕЛЬЯНЕНКО О.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПРОФІЛАКТИКА ТРАВМАТИЗМУ ПОРОСЯТ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

За літературними даними найпоширенішими формами технологічного травматизму у сучасному свинарстві є наступні: задушення поросят свиноматками., паралічі і парези тазу, травматизм кінцівок при утриманні на щілинних підлогах, травматизм, пов'язаний з технологією годівлі, канібалізм. Вони наносять значних збитків господарствам і їх профілактиці відводиться ключова роль.

Тому, метою нашої роботи було розробити заходи профілактики травматизму у поросят. У ТОВ «Еліта» Білоцерківського району Київської області проводять загальногосподарські та спеціальні заходи профілактики травматизму.

Свинарям добре відомі окремі випадки, коли свиноматка після опоросу ударяє поросят копитцями грудної кінцівки і наносить йому зубами велику рану, а потім поїдає його. Також реєструють випадки придушування новонароджених і досить часто з летальним кінцем. Такі збочення інстинкту, очевидно, пов'язане з деякими порушеннями в центральній нервовій системі тварини. Ця аномалія виявляється частіше у перевіряємих свиноматок. Є також спостереження, що свиноматки наносять укуси і пожирають поросят в тих випадках, коли у них уражені соски (рани, запалення) і вони відчують під час смоктання сильний біль. Для профілактики такого травматизму свиноматок утримують у спеціально обладнаних станках, де вона при ляганні опирається на металеві конструкції і можливість придушування поросят зводиться до мінімуму. Загально відомим є й те, що температура у гнізді повинна складати близько 30С. У господарстві це досягається шляхом підігріву підлоги та використання інфрачервоних ламп, при цьому контакт з свиноматкою зменшується, оскільки поросята знаходяться в цих місцях, а не використовують для обігріву свиноматку, яка досить часто при цьому може наносити травми.

До спеціальних заходів травматизму у господарстві відносяться технологічні оперативні втручання, зокрема, скушування зубів у поросят, каудотомія. Враховуючи анатомопографічні особливості молочних зубів при народженні всі вісім зубів слід видаляти. Видалення зубів запобігає травмуванню під час боротьби за сосок вимені свиноматки або навіть простої гри. Зуби поросяттам обрізуються якомога швидше після народження. В умовах нашого господарства це виконували одразу після завершення опоросу або на наступний день, якщо він був вночі. Каудотомія поросят профілакувала розвиток канібалізму, оскільки у новонароджених поросят смоктальний рефлекс добре розвинений і вони починають смоктати все, що попадається, при цьому досить часто реєструються і травми хвостів. Дану операцію виконували на 1–2 добу після народження.

УДК 619:614.31:637.12

ДАВИДКІНА А.С., студентка 4 курсу

Науковий керівник – **ТИШКІВСЬКА Н.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет, м. Біла Церква

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ЗМІНИ ЯКІСНИХ ПОКАЗНИКІВ СИРОГО НЕЗБИРАНОГО МОЛОКА КОРІВ ЗА ЗБІЛЬШЕННЯ КІЛЬКОСТІ СОМАТИЧНИХ КЛІТИН

Найбільшою проблемою для молокопереробних підприємств України є незначна кількість сировини високої якості. В першу чергу це пов'язано із захворюванням корів на субклінічний мастит, за якого органолептичні зміни у молоці не виявляються, проте змінюються показники якості та безпечності.

Одним з показників якості та безпечності молока є соматичні клітини – білі кров'яні тільця, які завжди містяться у молоці й потрапляють у нього з кров'яного руслу, та епітеліальні клітини, що в процесі молокоутворення десквамуються з лактоцитів.

Підвищена кількість соматичних клітин у середній пробі збірного молока свідчить про запальний процес у вимені, тобто про мастит, який може бути в одній чверті вимені або в кількох водночас.

Метою роботи було визначити зміни якісних показників сирого незбираного молока корів за збільшення кількості соматичних клітин.

Дослідження показників якості молока отриманого в умовах ННДЦ БНАУ проведеного в умовах лабораторії ветсанекспертизи показують, що кількість соматичних клітин у молоці дослідних корів коливалася в широких межах від 52,7 до 654 тис/см³, за середнього значення по групі 210±59,4 тис/см³. При зростанні кількості соматичних клітин у середній пробі сирого незбираного молока до 469,5±184,5 тис/см³ (перша група) густина молока становила 26,5±0,5 °А (26,0–27,0 °А), що дещо нижче норми. За зменшення кількості соматичних клітин до 167,7±4,09 тис/см³ (друга група) густина молока зростала і становить 27,1±0,5 °А, а при кількості соматичних клітин у молоці 90,23±19,47 тис/см³ (третья група) густина становила – 27,8±0,6 °А. Титрована кислотність у молоці корів першої групи в середньому становить 14,5±0,5 °Т, що вірогідно нижче норми, у другій та третій групах – 17,3±0,3 та 16,3±0,3 °Т відповідно, що відповідає стандартизованим нормам.

Масова частка жиру у середній пробі сирого незбираного молока корів першої групи становила $3,6 \pm 0,2$ % (3,4–3,8 %), другої – $3,37 \pm 0,22$ % (3,1–3,8 %), третьої – $3,8 \pm 0,37$ %, що вірогідно не відрізняється. Не спостерігали вірогідної різниці між масовою часткою білка у молоці корів дослідних груп: першої, другої та третьої, що становили $2,95 \pm 0,05$, $2,97 \pm 0,06$, $3,2 \pm 0,15$ % відповідно.

Отже, у молоці зі збільшенням кількості соматичних клітин (перша група) знижується густина і титрована кислотність.

УДК 619:617.25:636.98

КОВАЛЕНКО Д.В., студентка

Науковий керівник – **ЄМЕЛЬЯНЕНКО О.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ВИКОНАННЯ ЗНЕБОЛЮВАННЯ ЗООПАРКОВИМ ТВАРИНАМ

У роботі з дикими зоопарковими тваринами медикаментозне заспокоєння за допомогою наркотичних препаратів дає єдину реальну можливість вчасно проводити діагностичні дослідження, надавати хірургічну або терапевтичну допомогу, безпечно транспортувати тварин. Основна мета даної роботи – порівняти ефективність суміші 10% розчину кетаміну гідрохлориду у комбінації з 2% розчином ксилазину та 0,1% розчином атропіну сульфату з «хелабрунівської суміші» для загальної анестезії диких котячих, які утримуються в КУ Миколаївський зоопарк.

У тварин першої групи перебіг періоду толерантності відбувався стабільно, він супроводжувався незначною брадикардією, зменшенням частоти серцевих скорочень, а також зниженням частоти дихання. Період відновлення у всіх проходив швидко і благоприємно, про що свідчило збільшення частоти дихання, втягування язика в ротову порожнину, який до цього був розслаблений та звисав назовні. Також про початок стадії відновлення свідчила поява тону м'язів. Застосування цієї схеми не є доречним, якщо допомогу тварині треба надати негайно, тому що період індукції у тварин був довший. Проте цю суміш бажано використовувати для короткочасних, нескладних маніпуляцій, бо період толерантності коротший, ніж при застосуванні хелабрунівської суміші. У другій групі дія анестетиків почала проявлятися вже на третій хвилині після введення. При цьому відмічалася загальна седація, заспокоєння; стадія збудження була майже відсутня, тварини не проявляли агресії, не робили активних рухів, період індукції пройшов без дефекації та сечовиділення. Період індукції проявлявся гіперсаливацією на п'ятій хвилині, а потім блюванням. Міорелаксація наступала поступово. Період толерантності проходив м'яко, рівномірно, прогнозовано та стабільно. В цей період відмічалася брадикардія, а також брадипное. В період відновлення активізувались рефлекси, з'являвся тонус скелетних м'язів, після чого тварина робила спроби перевернутися та піднятися на кінцівки. Наприкінці періоду відновлення тварини вже підіймалися, їх загальний стан був ще трохи збуджений приблизно до 10 хвилин, відмічали розширення зіниць і порушення координації рухів, тобто атаксію. Цю схему використовують коли тварину необхідно знерухомити швидко. В той же час слід пам'ятати, що в період індукції виникала блювота, тому її не доречно використовувати, якщо тварина отримала травми шлунково-кишкового тракту. Довший період толерантності при застосуванні хелабрунівської суміші дає змогу проводити складні та тривалі операції.

УДК 619:614.31:637.5

ПОЛЩУК Л., студентка 4 курсу

Науковий керівник – **ТИШКІВСЬКА Н.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПОРІВНЯЛЬНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СВИНИНИ РІЗНОГО СТУПЕНЯ СВІЖОСТІ

Основним завданням м'ясної промисловості є отримання продукції високої якості та безпечності. М'ясо як швидкопсувний продукт у процесі зберігання може піддаватись різноманітним змінам, які виникають як під дією власних ферментів (загар) або в процесі життєдіяльності мікроорганізмів (ослизнення, пліснявіння, почервоніння, посиніння, гниття). Найбільш небезпечним видом псування м'яса є гниття, оскільки руйнуються білки і утворюються речовини шкідливі для організму.

Для визначення свіжості застосовували органолептичні методи дослідження. Згідно ГОСТ 7269-79 "Мясо. Методы отбора образцов и органолептические методы определения свежести" оцінювали зовнішній вигляд, колір, консистенцію, запах м'яса, стан жиру і сухожилків, а також прозорість і аромат бульйону (проба варкою).

За результатами органолептичних досліджень свіжа свинина мала пружну консистенцію, світло-червоний колір, характерний для свинини добре виражений приємний запах; поверхня розрізу м'язової тканини щільна, блискуча, помірно волога, еластична; внаслідок дозрівання утворилася кірочка підсихання; жир блискучий, м'який, білого кольору, при роздавлюванні кришиться; сухожилки та суглоби кінцівок тверді, білі, блискучі, синовія прозора; бульйон має добрі смакові властивості, ароматний, специфічний для цього виду м'яса, жирові кульки однакового розміру і рівномірно розподіляються на поверхні бульйону. Свинина сумнівної свіжості зовні була вологою, липкою, мала темну поверхню, на розрізі м'ясо менш щільне, м'ясний сік що виділяється мутний, при надавлюванні пальцем ямка вирівнюється повільно (протягом 1 хв), жир м'який, запах кислуватий, суглобова поверхня злегка вкрита слизом, бульйон мутний, із затхлим запахом. Несвіжі зразки м'яса на поверхні вкриті сірувато-коричневим слизом, на розрізі – вологі, липкі, червоно-коричневого кольору, дряблої консистенції, кислого запаху, жир сіруватого кольору, суглобові поверхні вкриті слизом, бульйон мутний з великою кількістю пластівців, із різким неприємним запахом. рН свіжого м'яса дорівнював $6,7 \pm 0,1$, сумнівної свіжості – $6,7 \pm 0,1$, а несвіжого – $7,2 \pm 0,1$. Отже, у визначенні свіжості м'яса не можна обійтися без органолептичних показників, а результати органолептичних досліджень підтверджуються лабораторними методами.

УДК 619:614.31:637.5

РУДЕНКО М.П., студент 4 курсу

Науковий керівник – **ТИШКІВСЬКА Н.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет, м. Біла Церква

ПОРІВНЯЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ФІЗИКО-ХІМІЧНИХ МЕТОДІВ ДОСЛІДЖЕННЯ ЯЛОВИЧИНИ РІЗНОГО СТУПЕНЯ СВІЖОСТІ

Виробництво безпечних продуктів харчування належної якості як складової якості життя населення – одне з основних і пріоритетних завдань агропромислового комплексу України. Необхідно зазначити, що державний нагляд і контроль за всіма

харчовими продуктами в нашій країні покладено на Державну ветеринарну та фітосанітарну службу. Важливим об'єктом у цьому контролі є продукти забою яловичини. М'ясо як сировина може легко піддаватися псуванню, становлячи тим самим суттєвий ризик для споживачів.

Тому актуальним є порівняння ефективності фізико-хімічних методів дослідження яловичини різного ступеня свіжості.

Зміна рН яловичини відбувається з перших годин після забою тварин. В результаті проходження процесів дозрівання м'яса, під дією автолітичних ферментів, рН м'яса зміщувався в кислу сторону і становило 5,5–6,2. Під час псування та гниття м'яса, мікробні ферменти викликають глибинні зміни білків з накопиченням лужних продуктів розпаду, в результаті чого м'ясо сумнівної свіжості мало рН $6,7 \pm 0,1$, а несвіже – $7,2 \pm 0,1$.

За реакцією із купрумем сульфатом у свіжому м'ясі – бульйон був прозорий, у м'ясі сумнівної свіжості та несвіжому – каламутний та желеподібний відповідно. Отже, у м'ясі сумнівної свіжості та несвіжому накопичуються продукти первинного розпаду білків, що під дією купрумем сульфату випадають в осад.

В результаті гнильних процесів у м'ясі накопичуються амінокислоти і аміак, найбільш точно свіжість м'яса характеризується сумарним вмістом даних сполук. Кількість аміно-аміачного азоту у свіжому м'ясі становила $0,84 \pm 0,04$ мг, у м'ясі сумнівної свіжості $1,34 \pm 0,06$, у несвіжому – $1,98 \pm 0,08$ мг.

Кількість летких жирних кислот у свіжому м'ясі становила $3,81 \pm 0,12$ мг КОН, у сумнівної свіжості та несвіжому – $6,21 \pm 0,28$ та $10,12 \pm 0,32$ відповідно.

За літературними даними найточніше свіжість м'яса характеризують показники реакції з міді сульфатом та визначення ЛЖК. Це цілком обґрунтовано, адже різноманітність біохімічних процесів, що відбуваються в процесі псування м'яса, не можна визначити за одним показником.

УДК 619:616.6:636.7/8

СКІТНЕВСЬКИЙ М.В., студент 6 курсу

Науковий керівник – **ТИШКІВСЬКИЙ М.Я.**, доцент

Білоцерківський національний аграрний університет

ПОШИРЕННЯ ТА ЕТІОЛОГІЯ УРОЛІТІАЗУ В КОТІВ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ІВАНКІВСЬКОЇ РАЙОННОЇ ДЕРЖАВНОЇ ЛІКАРНІ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Сечокам'яна хвороба має багатовікову історію. Найстародавнійший уроліт, знайдений археологом Смітом в 1901 році в єгипетській мумії, налічує 7 тис. років. Відомості про сечокам'яну хворобу є в працях Гіппократа, Галена, Цельса, Авіцени, і ін. учених старовини. Сечокам'яна хвороба (*Urolithiasis*) – захворювання, що характеризується порушенням обміну речовин в організмі і супроводжується утворенням і відкладанням сечових каменів, які можуть локалізуватися у нирках (*Nephrolithiasis*), сечоводах (*Uretherolithiasis*), сечовому міхурі (*Cystolithiasis*) і сечівнику (*Urethrolithiasis*).

Згідно статистичних даних за 2011–2012 роки, в структурі захворюваності котів в умовах смт Іванків частка патології сечовидільної системи складає 22 %. Уролітіаз в частці захворювань сечовидільної системи у котів становить 29 випадків (85,3 %).

Симптоми сечокам'яної хвороби частіше проявлялися у некастрованих самців – 14 випадків (48,3 %), потім кастрованих самців – 11 (37,9 %) і у самок становить всього 4 випадки (13,8 %). Переважання чоловічих особин над жіночими по частоті проявів і реєстрації уролітіазу, на нашу думку, пояснюється анатомічними особливостями будови уретри у самців і впливом чоловічих статевих гормонів. Уретра самців довга, вузька, має S-подібний вигин перед *os. penis*, де найчастіше відбувається затримка уросидиментів і великих уроконкрементів, які викликають обструкцію уретрального каналу. Уретра кішок коротка і широка, що сприяє мимовільному відходженню сечового піску і дрібних уроконкрементів. Сечокам'яною хворобою тварини хворіють різних вікових груп. Найбільша кількість випадків спостерігалася у віці від 1 до 3 років (55,2 %), із збільшенням частоти випадків у віці 3-х років (20,7 %). Це пояснюється періодами найвищої статевої активності. Найчастіше сечокам'яна хвороба проявляється у котів весною – лютий-травень з піком в березні і ближче до осені-зимі – з піком у вересні. Відомо, що з лютого по квітень відбувається “гон”. Цей період характеризується різким підйомом гормональної активності і змінами в обміні речовин. Крім того, цей період характеризується недостатньою кількістю ультрафіолетового опромінення і гіповітамінозами, що загострюють і посилюють перебіг хронічних патологічних процесів в організмі.

На підставі аналізу результатів власних досліджень і літературних даних, всі фактори, які сприяють розвитку уролітіазу в котів можна розділити на ендо- і екзогенні. До ендогенних відносяться: природжена гіпероксалурія, гіперпаратиреоїдизм, аномалії розвитку сечовивідних шляхів, зниження синтезу інгібіторів, до екзогенних – підвищений вміст солетворних речовин в кормі, недостатнє споживання води, гіподинамія, ожиріння, травми, рання кастрація.

УДК 619:616.6-071:636.7/8

ГРОСУ Я.С., магістрант

Науковий керівник – **ТИШКІВСЬКИЙ М.Я.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ДІАГНОСТИКА УРОЛІТІАЗУ В КОТІВ

Сечокам'яна хвороба (*Urolithiasis*) – захворювання, що характеризується порушенням обміну речовин в організмі і супроводжується утворенням і відкладанням сечових каменів, які можуть локалізуватися у нирках (*Nephrolithiasis*), сечоводах (*Uretherolithiasis*), сечовому міхурі (*Cystolithiasis*) і сечівнику (*Urethrolithiasis*). Уролітіаз має багатовікову історію, давно вивчається офіційною медициною, але, до теперішнього часу питання етіології, патогенезу, діагностики і профілактики даного патологічного процесу залишаються до кінця не вивченими і багато в чому спірними як у випадках захворювання людей так і тварин.

Проведене клінічне дослідження показало, що сечокам'яною хворобою хворіють хворіють як самці (79 % випадків) так і самки (21 % випадок). Проте, уролітіаз у самців супроводжувався важкими клінічними проявами, ніж у самок. На наш погляд, це пов'язано із специфікою будови уретрального каналу в самців (S-подібний вигин перед *os penis*). До виникнення закупорки сечовивідних шляхів клінічні ознаки уролітіазу були неспецифічними: у тварин відзначали деяке зниження апетиту, незначне пригнічення загального стану і поява депресії. При закупоренні сечовивідних

шляхів захворювання проявлялося сечовими кольками. Біль у тварин виявляли у вигляді неприродного вигину спини, напруження м'язів черевного пресу, періодичного нявкання, підведення тазових кінцівок до живота, небажання міняти місця положення тіла і частого прийняття пози для сечовипускання. Сечові кольки ми діагностували у 5-ти тварин (самці), що склало 33,3 % від загальної кількості котів з ознаками уролітіазу. Порушення відтоку сечі спостерігалось у 6-ти тварин. Повне припинення сечовипускання при переповненому сечовому міхурі і закупорені сечовивідних шляхів відмічали у однієї тварини; часткове припинення сечовипускання – у 8-ми тварин. Поява ішурії у 46,7 % котів була причиною візиту до лікаря. Тривалість її у тварин до надходження в клініку коливалася в межах 2–4 діб. Сеча, що виділялася при уролітіазі, була каламутною, часто з домішками крові і піску. Досить часто (у 20 % випадків) при уролітіазі діагностували симптоми порушення функцій шлунково-кишкового каналу (блювота, затримка дефекації, метеоризм), що, на нашу думку, пов'язано із складною іннервацією сечового каналу і обширними його тісними зв'язками через вегетативну нервову систему із органами черевної порожнини. Температура тіла хворих тварин була в межах норми або підвищувалася на десяти долі градуса. Видимі слизові оболонки ротової порожнини і кон'юнктива анемічні, іноді злегка іктеричні. Частоту пульсу і дихання прискорені: 150–177 ударів і 40–45 дихальних рухів за хвилину відповідно. При пальпації черевної стінки виявляли збільшення сечового міхура. Його об'єм часто досягав розміру курячого яйця. Збільшення нирок спостерігалось у 5-ти хворих тварин. У двох випадках вдалося пропальпувати конкремент, защемлений в тазовій частині уретри поблизу сідничної вирізки.

Для діагностики уролітіазу і пошкодження сечовивідних шляхів аналіз сечі мав важливе значення. Колір сечі варіював від блідо-рожевого до темно-червоного. Вона була мутна, що обумовлено наявністю великої кількості слизу. Уміст білка в сечі знаходився у межах 0,32–0,50 г/л. Кристалурію виявляли у всіх котів. Це свідчить про те, що сеча у котів, що харчуються тільки сухим кормом, значно перенасичена солеутворюючими компонентами в порівнянні з котами, що споживають свіжі продукти. Лужна реакція сечі була в 9 пробах; кисла – в 10. З 10-ти проб з кислотою реакцією сечі в трьох виявлені урати, а в п'яти – трипельфосфати.

Отже, до виникнення закупорки сечовивідних шляхів клінічні симптоми уролітіазу неспецифічні, а при закупоренні їх – проявляється класичною тріадою симптомів: сечові кольки, порушення нормального відтоку сечі, зміна її фізичних і хімічних властивостей.

УДК 619:616.6-08:636.8

СКІТНЕВСЬКИЙ М.В. – студент 6 курсу

Науковий керівник – **ТИШКІВСЬКИЙ М.Я.**, доцент

Білоцерківський національний аграрний університет

ЛІКУВАННЯ УРОЛІТІАЗУ В КОТІВ, В УМОВАХ смт ІВАНКІВ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Сечокам'яна хвороба (*Urolithiasis*) – захворювання, що характеризується порушенням обміну речовин в організмі і супроводжується утворенням і відкладанням

сечових каменів, які можуть локалізуватися у нирках (*Nephrolithiasis*), сечоводах (*Uretherolithiasis*), сечовому міхурі (*Cystolithiasis*) і сечівнику (*Urethrolithiasis*).

Існуючі схеми профілактики і лікування сечокам'яної хвороби не завжди виявляються ефективними, отже необхідне глибше вивчення питань етіології, патогенезу, диференціальної діагностики і адекватної терапевтичної дії на організм пацієнта.

У 10-ти хворих котів (52,6 %) для відновлення прохідності сечових шляхів було достатнє застосування 0,4 мл розчину баралгіну внутрішньовенно, у всіх інших випадках необхідні були додаткові заходи. Як основний метод відновлення прохідності сечовивідних шляхів та евакуації вмісту сечового міхура використовували катетеризацію.

Для 4-х котів у важкому стані використовували низьку сакральну анестезію. Для попередження розвитку патогенної мікрофлори у сечовивідних шляхах вводили біцилін-3. У 2-х випадках катетер зразу ж проникав у сечовий міхур, в інших тварин приходилося приєднувати шприц, наповнений 0,5 %-ним водним розчином фурациліну і обережно нагнітати рідину. Після проникнення катетера в сечовий міхур за допомогою шприца випускали сечу, а потім промивали сечовий міхур розчином фурациліну доти, поки рідина, що відсмоктується, не ставала цілком прозорою (мінімум 2–3 рази). Після усунення закупорки уретри проводили симптоматичне лікування. Спазмолітичні препарати (Но-шпу) застосовували перші три дні по 0,2 мл два рази на добу, потім тільки при болісному сечовипусканні. При сильній болючості призначали баралгін (0,2 мл внутрішньовенно з ізотонічним розчином натрію хлориду).

Краплинне уведення розчинів проводили тільки при відновленні прохідності сечових шляхів за наступною схемою: 10 мл ізотонічного розчину хлориду натрію (чи розчину Рінгера) 1 раз на добу (вранці) + 10 мл 5 % розчину глюкози. Тривалість процедури: від 3 до 5 днів залежно від стану тварини, обов'язково під контролем кількості виділеної сечі. У 11 котів (57,8 %) уже на другий день після використання внутрішньовенних ін'єкцій відновлювалася активність, з'являвся апетит і нормалізувалася спрага. Добрі результати отримані при застосуванні фітопрепарату уролісан (по 5 мл у суміші з водою, розділити на кілька прийомів і випоювати коту, курс лікування 7–10 днів). За сприйняття препарату організмом і підвищеному рівні сечовини в крові курс лікування уролесаном продовжували до двох тижнів (8 котів або 42,1 %).

Як дієтичний корм використовували консервовані готові корми HILLS s/d (при лужній сечі і струв'їтному уролітіазі) і c/d (при оксалатному уролітіазі). Застосування дієти HILLS s/d дозволяє домогтися стійкого зрушення рН сечі в кислу сторону і не вимагає додаткового застосування “підкислюючі” препаратів. Реакцію сечі власники тварин щодня перевіряли за допомогою тест-смужок NONA PHAN. Зміна рН сечі в кислу сторону наставала на другий-третій день після згодовування спеціалізованого корму та утримувалося протягом усієї дієти (2 тижні), що дає нам підстави рекомендувати корм HILLS s/d при струв'їтному уролітіазі. Потім власникам рекомендували увести до раціону тварин нежирне м'ясо (курка, яловичина), молочні та рослинні продукти.

Стан котів у 57,9 % випадків відповідно поліпшувався на 3–4-й день після початку терапевтичних заходів. У першу чергу відновлювалася рухова активність, тварини починали приділяти увагу своєму туалету, вилизували шерсть. У 47,4 % на

третій день з'являвся апетит. Через 3–4 дні частота актів виділення сечі поступово зменшувалася і приходила до норми.

Зміни рН сечі в кислу сторону вдавалося домогтися порівняно легко за допомогою дієти. Коли у тварин з'являвся апетит, їм пропонували лікувальні консерви HILLS, і рН сечі стабільно зберігалася на рівні 6,2–6,5. Вартість лікування уролітіазу склала 69,15 грн на одну тварину.

Отже, за умови кваліфікованого корегування раціону, відновлення фізіологічної прохідності сечовивідних шляхів та симптоматичного лікування, 95 % тварин одужували на 30-у добу лікування.

УДК 619:614.31:637.5

СОКОЛОВСЬКА Ю.М., студентка 4 курсу

Науковий керівник – **ТИШКІВСЬКА Н.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ВИЗНАЧЕННЯ ПОКАЗНИКІВ ЯКОСТІ МОЛОКА СТАНДАРТИЗОВАНИМИ ТА ЕКСПРЕС-МЕТОДАМИ

Якість молока є інтегральним, комплексним показником повноцінності продукту, придатності вихідної сировини для виробництва харчових продуктів, що відповідають державним та світовим стандартам.

Усі методи визначення масової частки білку і жиру в молоці поділяють на хімічні та фізичні. Хімічні є прямими методами, тому що застосовані на безпосередньому виділенні із проби молока і вимірюванні його кількості за об'ємом чи масою; фізичні – є більш опосередкованими методами, оскільки використовуються у дослідженнях деякі фізичні властивості.

Для визначення масової частки жиру застосовують ультразвуковий метод дослідження, який ґрунтується на зміні вимірювання швидкостей ультразвукових коливань в залежності від масових часток жиру та сухого знежиреного молочного залишку, в молоці при різних температурах проби.

Перевагою цього методу є те, що при визначенні показників практично не вимагається спеціальної підготовки проби (крім нагрівання у приладі), на результати вимірювань не впливають розміри жирових кульок і міцел білку, а після аналізу проба придатна для подальшого використання.

В основі методу лежить залежність діелектричної проникності молока від вмісту в ньому жиру. За даними випробувань, такі прилади мають розбіжність у вимірах вмісту жиру в молоці порівняно із методом Гербера в межах 0,17 %. Метод Гербера – це класичний метод визначення масової частки жиру, метод оснований на виділенні жиру з молока і молочних продуктів під дією концентрованої сірчаної кислоти і ізоамілового спирту з наступним центрифугування і виміром об'єму виділеного жиру в градуйованій частині жироміру.

Масову частку жиру сирого незбираного молока визначали паралельно ультразвуковим методом за допомогою аналізатора “Екомілк” та класичним методом Гербера. Аналізуючи отримані результати можна стверджувати, що вірогідної різниці жирномолочності досліджуваних проб не виявлено. Оскільки масова частка жиру за ультразвукового дослідження становила $3,28 \pm 0,18$ %, при коливанні значень від 2,83

до 3,65 %. За результатами класичного методу масова частка жиру у досліджуваних пробах була дещо вищою і становила $3,56 \pm 0,24$ % при коливанні значень від 3,2 до 4,5 %.

При порівнянні середніх значення по групі вірогідної різниці масової частки жиру у досліджуваних пробах різними методами не виявлено.

УДК 619:616.391 – 074:636.5

ТКАЧУК Ю.В., студентка 6 курсу

Науковий керівник – **ТИШКІВСЬКИЙ М.Я.**, доцент

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ЗМІНИ ОКРЕМИХ ПОКАЗНИКІВ БІЛКОВОГО, МІНЕРАЛЬНОГО І ВІТАМІННОГО ОБМІНІВ У КУРЧАТ-БРОЙЛЕРІВ ЗАЛЕЖНО ВІД ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПЕРІОДУ

Метою нашої роботи було провести оцінку стану білкового, мінерального та вітамінного обмінів курчат-бройлерів.

Під час біохімічного дослідження сироватки крові встановили, що вміст загального білка у птиці віком 11–28 днів становив 35,7 г/л. Цей показник знаходиться на нижній межі норми, виведеної для бройлерів кросу КОББ-500 (35,0–46,0). У віці 29–42 дні рівень загального білка у сироватці крові курчат був на 9,2 % вищий, порівняно з бройлерами ростового періоду, проте у всіх досліджених зразках виявляли нормопротеїнемію, тоді як у період 11–28 днів гіпопротеїнемію спостерігали у 20 % у курчат, що, можливо, обумовлено недостатньою функціональною зрілістю та здатністю гепатоцитів до синтезу білка.

Порушення мінерального обміну у бройлерів, яке часто проявляється розвитком рахіту, є достатньо поширеною патологією на птахофабриці, відповідно, моніторинг стану мінерального обміну у курчат є постійним плановим заходом для того, щоб вчасно попередити виникнення патології. Уміст загального кальцію у сироватці крові курчат ростового періоду знаходився у межах 4,27–5,87 ммоль/л і в середньому становив $5,11 \pm 0,20$ ммоль/л, що на 13,3 % перевищувало максимально встановлену працівниками лабораторії вивчення хвороб птиці межу (4,0–4,5 ммоль/л).

Вміст загального кальцію у сироватці крові курчат фінішного періоду вірогідно не відрізнявся від попереднього і коливався у межах 4,75–5,75 ммоль/л. Гіперкальціємію відмічали у 100 % бройлерів цієї вікової категорії, що можливо, є наслідком активації системи вітамін D₃ – паратгормон, як відповідь на порушення мінерального живлення курчат. Вміст неорганічного фосфору у птиці ростового періоду становив $3,62 \pm 0,07$ ммоль/л (за норми 1,94–2,10 ммоль/л). Позитивний баланс фосфору забезпечується, напевне, високою абсорбцією його у кишечнику та накопичення під час резорбції кісткової тканини. У курчат фінішного періоду рівень фосфору нормалізується.

З метою оцінки вітамінної забезпеченості птиці у лабораторію направляють зразки печінки курчат для визначення вмісту вітамінів А і Е.

Зазвичай птиця найбільш чутлива до дефіциту вітаміну А, що зумовлено інтенсивним обміном речовин в їх організмі. Визначення вмісту ретинолу у печінці

дає змогу найбільш точно враховувати його запаси в організмі. У бройлерів заключного етапу вирощування вміст ретинолу у печінці становив $77,3 \pm 1,55$ мкг/г. Проте орієнтовні показники норми наведені лабораторією становлять 90–100 мкг/г. Вміст вітаміну Е у печінці курчат знаходився у межах 54,2–59,0 мкг/г і у середньому становив $56,3 \pm 1,00$ за норми 72–105 мкг/г. Отже забезпеченість організму бройлерів токоферолом і ретинолом недостатня.

Аналіз проведених досліджень показав, що в організмі курчат-бройлерів спостерігали достатньо напружений стан мінерального і вітамінного обмінів, що, можливо, пов'язано з недосконало розробленою годівлею птиці в плані складання раціонів та особливостями її обміну речовин.

УДК 619:616.1/.9-084/085:636.5

ТКАЧУК Ю.В., студентка 6 курсу

Науковий керівник – **ТИШКІВСЬКИЙ М.Я.**, доцент

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ВЕТЕРИНАРНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОЩУВАННЯ КУРЧАТ-БРОЙЛЕРІВ У ПРАТ “МИРОНІВСЬКА ПТАХОФАБРИКА” ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Сьогодні в Україні бройлерне птахівництво розвивається достатньо швидкими темпами. Як наслідок спеціалізації та інтенсивного використання птахів спостерігається зростання захворювань, що пов'язані з порушенням обміну речовин, дією стрес-факторів, недотриманням параметрів мікроклімату та правил годівлі. Тому особливо важливого значення у системі боротьби з інфекційними та незаразними хворобами птиці набувають профілактичні заходи.

Метою під час виконання дипломної роботи було провести аналіз загальних профілактичних заходів, направлених на попередження хвороб птахів незаразної та інфекційної етіології, і на основі цього оцінити ветеринарне забезпечення під час вирощування курчат-бройлерів у ПРАТ “Миронівська птахофабрика” Черкаської області.

Матеріалом для дослідження були бройлери кросу “КОББ-500” виробничого цеху № 7, який на момент дослідження містив 800000 гол. птиці.

Технологія вирощування бройлерів включає в себе три періоди: брудерний, ростовий і фінішний. Забезпечення птахофабрики однодобовим молодняком згідно господарських потреб відбувається за допомогою власного інкубатора. Інкубаційне яйце в господарство постачається із СТОВ “Старинська птахофабрика”, яке входить до складу ПАТ “Миронівський хлібопродукт”.

Після брудерного періоду птиця переходить у відгодівельні цехи, де з 11 по 28 дні отримує ростовий комбікорм, з 29 по 42 – фінішний, які відрізняються за вмістом обмінної енергії, сирого протеїну, жиру, клітковини, амінокислот, мінеральних компонентів, вітамінів тощо. Основною умовою для досягнення результату є якість кормів, а також додержання гігієни годівлі і напування. Скупчення птиці, забруднені поїлки та годівниці, підвищена або понижена температура, недостатній фронт годівлі і напування, мокра підстилка – все це часто провокує виникнення стресу й призводить до канібалізму, що стає причиною підвищеної загибелі птиці, а також негативно впливає на приріст курчат.

Основною метою і завданням ветеринарної служби господарства є не скільки лікування птиці, а заходи спрямовані на попередження виникнення патологій як незаразної, так й інфекційної природи. Крім того, в обов'язки ветеринарної служби птахопідприємства входить й оцінка різноманітних факторів ризику (фізичних, хімічних, біологічних), пов'язаних з транспортуванням, умовами утримання, годівлі та напуванням курчат-бройлерів протягом всього виробничого циклу. На сьогоднішній день в господарстві дотримуються принципу “все зайнято – все вільно”. Такий принцип є важливим профілактичним заходом. Суть його полягає в тому, що на пташнику утримують протягом певного часу птицю тільки одного віку. До закінчення визначеного терміну нові партії молодняку не завозять. Після переведення птиці у наступний сектор або після забою, частину приміщень протягом певного часу залишають вільною, і в цей період проводять профілактичні заходи. Потім максимально протягом тижня завозять нову птицю. Основні елементи загального протиепізоотичного захисту складаються з дотримання ветеринарних правил, санації приміщень, боротьби з гризунами, комахами, відлякування дикої птиці, ізоляції та знищення слабкого поголів'я.

Ветеринарні спеціалісти ПрАТ “Миронівська птахофабрика” профілактику та лікування птиці здійснюють шляхом введення ветеринарних препаратів з кормом і водою. Загибель птиці в господарстві не перевищує допустимих 4,2 %. Птиця гине здебільшого внаслідок транспортування, недоліків інкубації, рідше – коліінфекції, мікотоксикозів, порушення мінерального обміну, сечокислого діатезу, жовткового перитоніту. Протягом періоду вирощування поголів'я птиці вакцинується проти інфекційних хвороб (хвороба Н'юкасла, інфекційний бронхіт курей) за схемою, погодженою з управлінням ветеринарної медицини Черкаської області.

З метою профілактики мікотоксикозів до складу комбікормів курчат у господарстві вводять препарати Мікотокс (у кількості 0,1 %) та Міколад, Мікосорб. Для попередження кокцидіозу у курчат-бройлерів, застосовують препарат Авіакс, діючою речовиною якого є семдураміцин, що пригнічує розвиток кокцидій на стадії шизогонії першої та другої генерації. Для поліпшення травлення та засвоєння поживних речовин у корм птиці вводять препарат Натузим.

Для нормалізації метаболічних процесів в організмі птиці та профілактики стресових станів, вітамінної недостатності, підвищення неспецифічної резистентності у корм птиці додають Нутріл Se, аскорбінову кислоту, Ловіт ВА+СЕ. Для профілактики рахіту – курчатам застосовують вапнякове та м'ясокісткове борошно, монокальційфосфат.

УДК 619:616.993.192.66:636.7

МІЛЕВСЬКА А.Б., студентка 3 СП курсу

Науковий керівник – **СОЛОВ'ЙОВА Л.М.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: karpenko@btsau.kiev.ua

ПОШИРЕННЯ ДИРОФІЛЯРІОЗУ СОБАК І КОТІВ

Дирофіляріоз собак вперше було зареєстровано в 1856 р. (*D. immitis*) та у 1911 р. (*D. repens*). В перекладі з латинських слів *diro* і *filum* означає “зла нитка”. За даними К.І. Скрябіна (1948) існує 27 видів дирофілярій.

На території України спорадичні випадки захворювання собак на дирофіляріоз виявлялися ще з 1911 року. Наприкінці 1990-х років він набув поширення. У 1997 р. реєстрували 3 % хворих собак, у 1999 – 21 %, у 2002 – 55 % від досліджених за ці роки. Значне збільшення кількості інвазованих дирофіляріями тварин у м. Києві стали реєструвати з 1998 року, а у м. Одесі у цьому році вперше діагностували цю хворобу на базі клінік ветеринарної медицини.

Протягом 2000 року за даними Київського міського державного управління ветеринарної медицини в столиці було виявлено 125 випадків дирофіляріозу собак. Відмічена сезонність прояву дирофіляріозу – найбільше хворих тварин зареєстровано у липні-серпні. Група собак віком 5,5–7 років виявилася найбільш ураженою.

У м. Одеса протягом 1998–2000 рр. було виявлено 38 випадків захворювання собак віком від 2 до 10 років. Найчастіше хворіли тварини короткошерстих порід. Вік заражених собак становив від 2 до 17 років, з яких 57,8 % склали самці і 42,2 % – самки. У собак у віці до 2 років інвазію не реєстрували. Собаки у віці від 2 до 13 років були уражені в рівній мірі, старші 13 років – значно рідше. Мікрофілярії виявили у 37 порід собак, але найчастіше інвазію реєстрували у німецької (30,3 %) і східно-європейської (13,5 %) вівчарок. У декоративних порід інвазію не виявляли.

Зареєстрований дирофіляріоз собак у Криму, Чернігівській області, Харківській, Сумській, Києві (1999 – 15 випадків, 2000 – 130, 2001 – 188, 2002 – 354 випадки). У 2003 році вперше виявили статевозрілі *D. repens* при кастрації кота.

У людей в Україні протягом 1975–1995 рр. реєстрували 50 випадків дирофіляріозу, у 1996 – 2000 рр. – 41, у 2001–2002 рр. – 77 випадків. Загалом з 1975 по 2005 роки було виявлено 434 випадки захворювання людей.

В Запорізькій, Донецькій, Дніпропетровській областях, АР Крим, виявлено 57 % випадків дирофіляріозу людей з усіх в Україні. Неблагополучними є також Одеська, Херсонська, Миколаївська області.

На 1.01.04 р. в Україні зареєстровано 250 випадків дирофіляріозу у людини.

В Україні кількість випадків дирофіляріозу стрімко росте, але, на жаль, зважаючи на актуальність проблеми, на сьогодні не відома реальна картина розповсюдження даної патології на території країни.

УДК 619:616.993.192.66:636.6

АЛЕКСАНДРОВА Л.В., студентка 3 СП курсу

Науковий керівник – **СОЛОВЬОВА Л.М.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: karpenko@btsau.kiev.ua

ЛІКУВАННЯ ОТОДЕКТОЗУ КОТІВ

Отодектоз – це захворювання собак і котів (та інших м'ясоїдних), що характеризується ураженням шкіри зовнішнього слухового ходу, барабанної перетинки й супроводжується свербіжем, розвитком дерматиту, отиту. Хвороба спричинюється акариформними кліщами виду *Otodectes cynotis*.

Діагноз ми ставили на основі анамнестичних даних, клінічних ознак (коти розчухують вуха та трясуть головою) та лабораторних методів діагностики. З ураженого вуха пінцетом отримували вміст (темні кірки, запальний ексудат) та досліджували компресорним методом. У полі зору спостерігали поодинокі особини

кліщів-отодектесів, які мали плоске тіло овальної форми, хоботок гризучого типу, короткі лапки з четвертою недорозвиненою парою.

Для лікування ми використовували краплі комплексної дії та мазь протизапальної дії. Але спочатку проводили очищення слухового проходу від кірок та ексудату. Для цього надійно зафіксували тварину, завернувши у простирадло разом з передніми та задніми кінцівками, залишивши лише голову. Вушну раковину вичищали лосьйоном для чистки вух «Барс», закапавши декілька крапель. Після видалення кірочок та ексудату, закапували краплі «Аміт» чи «Амітразин +», які мають протизапальну, протигрибкову, протипаразитарну дію, адже при отодектозі завжди є присутньою секундарна інфекція. Після цього у вухо закладали мазь (протигрибкову емульсію «ДЕ», «ДК» або клотримазол. Такі процедури повторювали 1 раз в 3 дні. Таких обробок проводили не менше трьох. Спостерігаючи за клінічним станом тварини, обробки продовжували до 14 разів. Якщо це не допомагало, призначали ін'єкції івомеку підшкірно або івермектину, але необхідно враховувати токсичність цих препаратів, тому ми одночасно задавали гепатопротектори для підтримання печінки – таблетки «Карсил», «Ессенціале». Ін'єкції макролідів проводили 1 раз у 10 днів. Кількість ін'єкцій залежала від загального стану тварини та регенерації тканин вушної раковини.

Для профілактики даного захворювання використовували піпетки, вміст яких наносили на холку (методом пур-он) препаратів «Адвокат», «Адвантікс», «Стронгхолд» 1 раз в 3 місяці. Також слідкували за чистотою вушних раковин тварин, утримували їх в чистому приміщенні.

Отже, терапевтичні та профілактичні засоби даних схем виявилися ефективними і можуть застосовуватися для лікування та профілактики отодектозу котів.

УДК 619:616. 993.192.66:636.7

АЛЕКСЄЄВА К.П., студентка 4 курсу

ТЕК БНАУ

Науковий керівник – **СОЛОВЙОВА Л.М.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: karpenko@btsau.kiev.ua

ЕПІЗООТОЛОГІЧНИЙ, КЛІНІЧНИЙ ПРОЯВ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЛІКУВАННЯ ЗА БАБЕЗІОЗУ СОБАК

Бабезіоз собак поширений по всій території Волинської області, а також у місті Луцьку, де ми проводили дослідження у ветеринарному центрі «Лапа». Собаки інвазуються *Babesia canis* по всій території міста, але максимальна кількість хворих тварин відмічається в крупних населених пунктах, оскільки в них найбільша концентрація тварин, які можуть бути джерелом інвазії.

Ми відмітили, що бабезіозом хворіють собаки усіх порід, але найбільше мисливських і службових, які частіше потрапляють в біотопи кліщів. Тяжче хворіють молоді тварини (молодші 12 місяців) і старі.

У Волинській області частіше зустрічаються кліщі родів *Dermacentor* і *Ixodes*. Залежно від температури зовнішнього середовища активність кліщів проявляється з

середини квітня і закінчується в третій декаді жовтня, іноді в першій декаді листопада. Сезон хвороби складає в середньому 150–180 днів.

За весь сезон кліщової активності в 2012 році на базі ветеринарного центру «Лапа» нами були проведені лабораторні дослідження мазків з периферичної крові в кількості 311. З них позитивний результат (наявність бабезій в еритроцитах) показали 141. Найбільший відсоток захворюваності спостерігали у довгошерстих порід собак, таких як німецька вівчарка, кавказька вівчарка, чорний тер'єр, кокер-спанієль, довгошерсті безпорідні собаки.

За 2012 рік захворюваність на бабезіоз собак становила 91 випадок, що склало 64,53 % від загальної кількості хворих. Отже, 35,47 % становила захворюваність короткошерстих собак.

Клінічно у хворих на бабезіоз собак відмічали пригнічення, лихоманку, анемічність та іктеричність слизових оболонок, гемоглобінурію, пронос, спрагу, слабкість задніх кінцівок, схуднення.

Схема лікування хворих на бабезіоз собак включала використання:

- трипонілу 0,2 у дозі 1 мл/20 кг маси (або 3,5 мг/кг маси по ДР) у 7 % розчині дворазово, розділивши дозу на 2 прийоми через 12 год, підшкірно, в I день,
- 10 % розчину глюкози внутрішньовенно (крапельно) з розрахунку 500 мг/кг маси тіла) у комплексі з 10 % розчином аскорбінової кислоти (5 мг/кг) 3 дні,
- внутрішньо есенціале форте Н по одній капсулі два рази в день 10 днів,
- декса-келу у дозі 0,3 мл/5 кг живої маси у перші 3 дні,
- катозалу 10 % 1 раз в день підшкірно у дозі 0,1 мл/ кг маси (3 ін'єкції).

Дана схема виявилася ефективною і призвела до клінічного одужання хворих на бабезіоз собак через 10 днів лікування, отже може бути рекомендована за даної патології.

УДК 619:614.31:637.12

ЛЕМБЕЙ О.І., магістрант ФВМ

Науковий керівник – **ХИЦЬКА О.А.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ГІГІЄНА ВИРОБНИЦТВА ТА КОНТРОЛЬ ПОКАЗНИКІВ ЯКОСТІ Й БЕЗПЕКИ МОЛОКА В ТОВ АГРОФІРМА «МАТЮШІ» БІЛОЦЕРКІВСЬКОГО РАЙОНУ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Молоко корів, що реалізується суб'єктами господарювання для споживання людиною в свіжому вигляді або після переробки на молокопереробних підприємствах, за показниками безпеки та якості повинно відповідати вимогам ДСТУ 3662.

Метою роботи було провести аналіз ветеринарно-санітарних умов одержання та первинного оброблення молока коров'ячого незбираного в ТОВ Агрофірма «Матюші», провести оцінку показників якості й безпеки молока згідно з чинними нормативно-технічними документами з використанням стандартизованих та експрес-методів, порівняти їх ефективність.

Збірне молоко в усіх досліджених нами пробах відповідало I групі чистоти, що

свідчило про належне дотримання процесів його одержання та первинного оброблення. Середня кислотність дослідженого молока становила 17,78 °Т за використання стандартизованого методу, 17,16 °Т – експрес-методу. Густина дослідженого нами молока майже в усіх пробах перевищувала 1027 кг/м³, лише в грудні місяці вона була незначно нижчою (на 0,2 кг/м³) за мінімальний рівень, встановлений державним стандартом. Масова частка жиру в молоці в середньому склала 3,4 %, білку □ 3,09 %, що відповідало базисним показникам. Уміст сухої речовини в дослідженому молоці протягом року незначно коливався і в середньому становив 11,62 %, що відповідало вищому гатунку за стандартом.

Переважна кількість (67,5 %) досліджених проб збірного молока за показником мікробного забруднення під час постановки редуцтазної проби відповідали вищому класу, 27,5 % – першому та 5,0 % – другому класу. Кількість МАФАНМ в молоці від початку технологічного процесу до відправлення на молокопереробне підприємство збільшувалася у 12,7 разів.

Проведені нами дослідження показників якості та безпеки молока свідчать про те, що молоко, одержане від корів господарства, відповідає вимогам державного стандарту. Порівняльна оцінка результатів досліджень якості молока, одержаних за використання експресного (біохімічний аналізатор «Екомілк») та стандартизованих методів, не мала вірогідної різниці. А це свідчить про те, що для систематичного моніторингу якості молока безпосередньо в господарстві можна використовувати експрес-методи, які не потребують значних затрат часу та реактивів і є легкими у виконанні.

УДК 619:614.31:637.12

ХІЩЬКА Н.М., магістрантка ФВМ

Науковий керівник – **БУКАЛОВА Н.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ОЦІНКА ПОКАЗНИКІВ ЯКОСТІ ТА БЕЗПЕКИ СИРКОВИХ ВИРОБІВ В УМОВАХ МІСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ ЛАБОРАТОРІЇ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ м. Біла Церква Київської області

Велику групу кисломолочних продуктів становлять кисломолочний сир та вироби з нього. З кисломолочного сиру виготовляють різноманітні сиркові вироби (сирки, сиркові маси, креми, пасти, торти).

Нами було проведено оцінку показників якості та безпечності сиркової маси трьох вітчизняних виробників: «Дольче» (ПрАТ «Лакталіс-Україна», м. Миколаїв), «Слов'яночка» (А-ПТ «Вімм-Білл-Дан Україна», м. Вишневе) та «Віта» (ПАТ «ЖЛК-Україна», м. Біла Церква).

Органолептичне дослідження показало, що досліджувані сиркові вироби мали дещо відмінні органолептичні показники, що зумовлено різним складом продукту, а відповідно – й особливостями технології, що зумовлювало особливості перебігу фізико-хімічних і мікробіологічних процесів в сирках.

Масова частка жиру в сиркових výroбах «Дольче» становила 16,9±0,13 %, «Слов'яночка» – 14,9±0,06 та «Віта» – 7,3±0,06 %, що було незначно нижче за заявлений виробником показник. Масова частка білку в сиркових výroбах «Дольче»

становила $8,4 \pm 0,06$ %, «Слов'яночка» – $12,96 \pm 0,113$ та «Віта» – $12,6 \pm 0,13$ %, що незначно відрізнялося від заявленого на маркуванні показника.

Масова частка води в сиркових виробках «Дольче» становила $82,0 \pm 2,3$, «Слов'яночка» – $70,0 \pm 1,3$ та «Віта» – $61,6 \pm 1,1$ %. Титрована кислотність сиркових виробів «Дольче» становила $195,0 \pm 3,3$ °Т, «Слов'яночка» – $198,3 \pm 8,43$ °Т, що не перевищувало максимально допустимого рівня. Титрована кислотність сирку «Віта» перевищувала МДР і становила $236,6 \pm 2,73$ °Т.

Кількість мезофільних аеробних та факультативно-анаеробних мікроорганізмів в сиркових виробках «Дольче» становила $13,0 \times 10^3$, «Слов'яночка» – $13,5 \times 10^3$ та «Віта» – $14,2 \times 10^3$ КУО/г, що не перевищувало максимально допустимого рівня.

Середня кількість молочнокислих бактерій в сиркових виробках «Дольче» становила $3,6 \times 10^7$, сирі «Слов'яночка» – $6,1 \times 10^8$ та «Віта» – $1,3 \times 10^9$ КУО/г.

Середня кількість дріжджів в сиркових виробках «Дольче» становила 22,4, сирі «Слов'яночка» – 14,7 та «Віта» – 11,9 КУО/г.

Середня кількість пліснявих грибів в сиркових виробках «Дольче» становила 9,8, сирі «Слов'яночка» – 3,6 КУО/г. У сирку «Віта» ці мікроорганізми не виявляли.

Уміст радіонуклідів цезію-137 в досліджуваних сиркових виробках був значно нижчим за вітчизняні МДР і становив у сирку «Дольче» $4,9 \pm 0,3$, «Слов'яночка» – $4,2 \pm 0,2$ та «Віта» – $5,7 \pm 0,3$ Бк/кг.

УДК 619:614.31:637.12

САВЧЕНКО Т.Б., магістрантка ФВМ

Науковий керівник – **ХИЦЬКА О.А.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: nauka@btsau.kiev.ua

ОСОБЛИВОСТІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОБНИЦТВА ТА ОЦІНКА ПОКАЗНИКІВ ЯКОСТІ Й БЕЗПЕКИ РОЗСІЛЬНИХ СИРІВ

Для виконання магістерської роботи нам цікаво було ознайомитися з особливостями технології виготовлення розсільних сирів, адже гігієна виробництва та мікробіологічні процеси дозрівання цієї молочної продукції значною мірою визначають її якісні характеристики та мікробіологічні показники. Таку можливість ми отримали під час відвідування Білоцерківського молочного комбінату, який має технологічну лінію для виробництва м'якого розсільного сиру «Фета». На підприємстві розроблено пакет нормативно-технічної документації, в якій чітко описані усі технологічні етапи та режими виробництва сиру. Система управління якістю на підприємстві передбачає суворий контроль на усіх стадіях життєвого циклу продукції – від моменту надходження сировини і до випуску з підприємства готової продукції. Усі технологічні параметри та розрахунки фіксуються у відповідних журналах. На кожну продукцію розроблені блок-схеми виконання технологічного процесу, які доведені до відома кожному начальнику цеху. Технологія сиру складається з цілого ряду окремих технологічних операцій, які ґрунтуються на фізичних, хімічних, мікробіологічних та інших способах впливу на сировину.

Ми дослідили показники якості й безпеки розсільного сиру від двох виробників (вітчизняного та сербського). Рецептури досліджуваних розсільних сирів містили

нормалізоване коров'яче молоко, кухонну сіль, бактеріальні закваски та молокозсідальний фермент. За органолептичними характеристиками сир відповідав встановленим вимогам, хоча продукція різних виробників мала певні відмінності консистенції та зовнішнього вигляду. Це, на нашу думку, зумовлене тим, що виробники виготовляли продукцію за технічними умовами, які дають змогу корегувати рецептури, на відміну від державних стандартів, які є нормативними документами, вимоги яких є сталими і обов'язковими до виконання. Фізико-хімічні показники в усіх пробах дещо відрізнялися від тих, які регламентували виробники на маркуванні. Особливо, це стосується масової частки жиру в продукті, яка була значно нижчою від заявленої виробниками. Відповідно, і енергетична цінність продукції була невисокою. Мікробіологічні показники досліджуваних розсільних сирів не перевищували встановлених рівнів.

Робота над літературою, опрацювання вимог НТД дозволили нам ознайомитися з особливостями технології, формування якісних та мікробіологічних показників розсільних сирів, а проведені лабораторні дослідження були корисними в підвищенні якості фахової практичної підготовки та дали змогу оцінити якість та безпеку розсільного сиру.

ЗМІСТ

Кочин І.О. Зміни показників білкового обміну у телят, хворих на катаральну бронхопневмонію, під впливом ціанофору.....	3
Кочин І.О. Поширення та основні причини катаральної бронхопневмонії у телят СТОВ “Іскра” Черкаського району Черкаської області.....	4
Кочин І.О. Основні діагностичні критерії за катаральної бронхопневмонії у телят СТОВ “Іскра” Черкаського району Черкаської області.....	6
Котляр М.С. Діагностика, лікування та профілактика гастриту в тигрів у КП “Миколаївський зоопарк”.....	7
Ткаченко Д.В. Ветеринарно-технологічне забезпечення вирощування поросят на фермі «Ханс Пінструп» Королівства Данія.....	9
Батенко Р.О. Лікувально-профілактичні заходи за гастроентериту поросят у ТОВ «Пилипчанське» Білоцерківського району Київської області.....	10
Пискун А.В. Післяродова гіпокальціємія та гіпофосфатемія високопродуктивних корів у СТОВ “Агросвіт” Київської області.....	10
Прокопенко М.В. Остеодистрофія корів у ТОВ «Сільгоспвиробник» Макарівського району Київської області.....	11
Гудик Р.В. Ветеринарно-санітарне та технологічне забезпечення вирощування кролів ПП «Братці» Київської області.....	12
Гудик Р.В. Поширення, причини та клінічний прояв хвороб дихальної системи у кролів.....	13
Гудик Р.В. Морфологічні та біохімічні показники крові кролів за риніту.....	15
Гудик Р.В. Лікувально-профілактичні заходи за риніту у кролів ПП «Братці» Київської області.....	16
Даценко Д.В. Діагностика, лікування і профілактика а- і d-гіповітамінозу у телят ТОВ “Сузір’я” Черкаської області.....	17
Пасічник Ю.О. Лікувальн-профілактичні заходи антенатальної гіпотрофії телят.....	18
Корженко О.П. Лікування телят, хворих на бронхопневмонію.....	19
Соломаха К.О. Диспансеризація бугаїв-плідників та аналіз її результатів.....	20
Овдієнко Л.О. Стан серцево-судинної системи у бугаїв-плідників.....	21
Ковальчук Д.Б. Діагностика і профілактика патології печінки у курей батьківського поголів’я кросу СОВВ-500.....	21
Савкова А.Ю. Ветеринарні заходи за канібалізму курей-несучок.....	22
Шепіль С.В. Ветеринарні заходи з профілактики хвороб свиней у С/О Mortensen Agro A/S (Королівство Данія).....	23
Гоцуляк Д.М. Показинки крові за гіпопластичної анемії у поросят ТОВ «Еліта» Київської області.....	24
Мусік Л.Л. Поширення та клініко-гематологічний статус поросят, хворих на гастроентерит, у СТОВ «Колос» Київської області.....	25
Сабадаш Н.В. Диспансеризація корів ННДЦ БНАУ: аналіз умов утримання та годівлі.....	27
Сабадаш Н.В. Клініко-гематологічний статус корів ННДЦ БНАУ.....	29
Сабадаш Н.В. Оцінка стану мінерального і а-вітамінного обміну корів при диспансеризації.....	30
Чиж О.Р. Поширення та симптоми гіпокальціємії і гіпофосфатемії у корів.....	31

Чиж О.Р. Лікування післяродової гіпокальціємії у корів.....	32
Потіха О.І. Поширення, причини та клінічні ознаки за бронхопневмонії у телят.....	33
Потіха О.І. Лікування бронхопневмонії у телят.....	34
Коломак І.О. Актуальність вивчення захворювань молодняка тварин, спричинених ентеробактеріями.....	35
Єресько В.І. Порівняльні фізіологічні особливості декоративних та домашніх кролів.....	36
Корнієнко М.В., Запуговіченко М-Т. М. Особливості електричних органів риб.....	37
Перетятко А. Ю., Єльченко Є. М. Анатомічні особливості організму китів.....	38
Комар Е.Ю. Особливості забарвлення шкіри хамелеона.....	39
Гримаковська К.В. Динаміка показників обміну вуглеводів в організмі корів за умови введення до раціону цитратів біогенних металів.....	40
Король Г.В. Вміст глюкози в сироватці крові лактуючих корів різних типів вищої нервової діяльності.....	41
Дорогань В.М. Порівняльні фізіологічні особливості деяких показників організму коней.....	42
Гудзь О.В. Захворювання коней, що перебігають із синдромом кольок.....	43
Назаренко О.О. Огляд токсичності моніліформіну – мікотоксину грибів роду <i>fusarium</i>	44
Стичинська О.В. Аналітичні методи визначення мікотоксинів.....	45
Олексієнко Т.В. Відбір та підготовка проб для кількісного визначення вмісту мікотоксинів.....	46
Прокопєць А.В. Огляд токсичності фумонізину – мікотоксину гриба роду <i>Fusarium</i>	47
Циганкова С.О., Морус О.В. Імунокомпетентні клітини організму.....	48
Малюкіна О.О. Сучасні методи діагностики трихінельозу.....	48
Чемеровський В.О., Чернокін Д.В., Дячук В.В. Виготовлення музейних експонатів чучел тварин методом скульптурної таксидермії з використанням нестандартних манекенів.....	49
Нечипорук Є.В., Лупін В.А. Автономна нервова система ВРХ.....	50
Тишківська А.М. Підшлункова залоза свині.....	51
Геталюк І.Ю. Видові особливості щитоподібної залози великої рогатої худоби, свині.....	52
Белявський В.В., Карпенко Д.Р. Морфофункціональні особливості суглобового хряща.....	53
Рябчук А.І. Тонусу вегетативної нервової системи та обмін білків у корів.....	54
Кузьміна О. Функціональний стан серця жаби за впливу різних подразників.....	55
Труш А.Г. Патоморфологічні зміни за дизентерії свиней в умовах господарства.....	56
Оверчук М.В. Патоморфологічні зміни за колієнтеротоксемії свиней.....	57
Кравченко І.С. клініко-морфологічна діагностика сальмонельозу свиней у ТОВ «Еліта» Білоцерківського району Київської області.....	57
Гандера В.М. Діагностика колієнтеротоксемії свиней у СТОВ "Новий рівень" Тячівського району Закарпатської області.....	58
Задніпряна М.В. Клініко-морфологічна діагностика еймеріозу курей у ВАТ птахофабрика "Перше травня" черкаського району черкаської області	59

Мищанчук І.М. Клінічна та патоморфологічна діагностика колібактеріозу телят у ТОВ “Агрофірма колос” Сквирського району Київської області	
Пас С.В. Застосування морфометричних досліджень за діагностики неоплазм молочних залоз сук та кішок.....	61
Лукашевич А.А. Клініко-морфологічна діагностика неоплазм молочної залози у кішок.....	62
Береговий М.М. Патоморфологічна діагностика бешихи свиней в умовах господарства.....	63
Решетнікова Д.В. Клініко-морфологічна діагностика пастерельозу свиней у ФГ «Плов» Новгородківського району Кіровоградської області.....	64
Гаджиєва Я.А. Мікроструктурний аналіз вареної ковбаси «Молочна» від різного виробника в умовах міської державної лабораторії ветеринарної медицини м. Біла Церква Київської області.....	64
Адаменко Ю.О. Патоморфологічна діагностика неоплазм статевих органів у кішок та собак.....	65
Баденко Е.С. Активність ферментів у різних ділянках шлунково-кишкового тракту перепелів.....	66
Третьяк Г.Е. Виникнення лабораторних інфекцій (Laboratory infection).....	67
Тишківська А.М. Програма зменшення біологічної загрози постійнодіюча інструкція.....	68
Геталюк І.Ю. Ризик зараження в лабораторіях.....	70
Вішован Ю.Ю. Особливості технології виробництва та оцінка показників якості й безпечності сухого незбираного молока.....	71
Журбенко І.О. Ветеринарно-санітарний контроль та нагляд в умовах громадсько-торгівельного комплексу.....	72
Кабацюра Г.М. Особливості технології виробництва та оцінка показників якості й безпечності згущеного молока.....	73
Кацалап В.Л. Ветеринарно-санітарна експертиза яловичини за умов ТОВ «Бекон».....	74
Ковешнікова К.М. Аналіз показників безпеки рослинної продукції в умовах агропродовольчого ринку.....	75
Мазур М.В. Особливості технології виготовлення та якісна оцінка.....	76
Мазуренко К.М. Сучасні вимоги до показників якості й безпечності м'ясних напівфабрикатів.....	77
Морозюк С.О. Ветеринарно-санітарна оцінка товарної прісноводної риби в умовах агропродовольчого ринку.....	78
Пасічник Ю.О. Критерії ідентифікації якості й безпеки вершкового масла згідно з державним стандартом.....	79
Токарєва М.В. Порівняльна оцінка якості та безпеки кисломолочних напоїв від різного виробника.....	80
Шалівський В.М. Апробація та визначення ефективності сонографії для діагностики супоросності.....	81
Антинескул В.М. Застосування медикаментозного переривання вагітності у сук за незапланованої в'язки.....	82
Барвінок Н.К. Ефективність лікування корів, хворих на метрит.....	83
Гаркавий В.О. Ефективність методів стимуляції статевої циклічності у свиноматок.....	84

Дмитревська С.П. Ефективність методів лікування сук за метриту.....	85
Кривоніс Т.О. Профілактика неплідності корів в СТОВ «Агросвіт» Миронівського району Київської області.....	85
Максимець О.В. Порівняльна ефективність комплексних схем відновлення фертильності свиноматок.....	86
Морозова Л.О. Ефективність нормалізації статевої функції корів і телиць за гіпофункції яєчників.....	87
Носульчак Г.С. Поширеність та причини неплідності у корів в ТОВ «Петродоліцьке» Овідіопольського району Одеської області.....	88
Поліщук В.В. Методи стимуляції статевої функції свиноматок.....	89
Свідрак М.Ю. Ефективність методів гальмування статевої циклічності у сук.....	90
Ставратій І.В. Ефективність методів підвищення заплідненості свиноматок.....	91
Трофімов Є.І. Ефективність методів лікування корів із затриманням посліду.....	92
Черевко В.О. Ефективність методів лікування корів із персистентними жовтими тілами яєчників.....	93
Шульга Т.М. Ефективність методів лікування корів, хворих на субклінічний мастит.....	93
Камшиліна Н.М. Ветеринарно-санітарна експертиза м'якого сиру «Брі».....	94
Нідзельська В.Г. Ветеринарно-санітарна експертиза показників якості та безпеки паштету «Одеський» з вершковим маслом.....	95
Прудис Д.В. Ветеринарно-санітарна експертиза питного пастеризованого молока «Українське» з масовою часткою жиру 2,5%, виготовлене за технологічних умов ТОВ «Білоцерківський молочний комбінат».....	96
Рак В.А. Моніторинг показників якості та безпечності молока, отриманого за умов ТОВ АФ «Матюші».....	97
Ходак Ю.С., Ветеринарно-санітарна експертиза ікри мойви класичної пастеризованої.....	98
Цибульська Ю.С. Вплив ехінококозної інвазії свиней на показники якості та безпечності продуктів забою.....	99
Байрак Б.В. Анестезіологічне забезпечення лікування переломів кісток у собак.....	100
Васянович М.С. Застосування ацелізіну після оперативного лікування кишкової непрохідності у собак.....	101
Волох Ю.В. Моніторинг отитів у собак.....	102
Гончаревич І.М. Порівняльна ефективність лікування гнійних пододерматитів у корів.....	103
Гулько А.Є. Застосування фенол-скипидар-димексидної емульсії при гнійно-некротичних ураженнях у ділянці пальців у корів.....	104
Бондар Д.М. Порівняльна ефективність методів лікування ран у собак.....	105
Камшиліна Н.М. Використання ненаркотичного аналгетика «Акупан» для аналгезії свиней.....	106
Колесник А.А. Порівняльна ефективність різних методів герніотомії.....	107
Мазур М.В. Вплив ацелізіну на динаміку гематологічних показників після герніотомії у свиней.....	108
Музиченко В.М., Поширення хвороб кінцівок у корів у ТОВ "Світанок" Бобровицького району.....	108
Панасенко А.А. Ефективність комплексного лікування корів із гнійно-некротичними ураженнями ділянки пальців.....	109

Пасічник Ю.О. Динаміка гематологічних показників у свинок за використання різних нестероїдних протизапальних засобів після оваріоектомії.....	110
Піднебесна Є.В. Піодермія у собак.....	111
Семенченко Ю.М. Лікування гнійно-некротичних уражень в ділянці пальців у високопродуктивних корів.....	112
Тарасевич О.А. Лікування сечокам'яної хвороби у котів за гострої обструкції сечовивідних шляхів.....	113
Тесленко О.С. Сучасні засоби лікування кон'юнктивітів у собак.....	114
Фомін В.М. Зміни морфологічних показників крові за гнійно-некротичних уражень у ділянці пальців у корів.....	115
Шевченко Є.О. Порівняльна ефективність лікування хворої великої рогатої худоби на папіломатоз.....	116
Плужник Д.Л. Каплунування півнів.....	117
Васильченко Т.В. Ефективність деяких методів лікування різних форм кон'юнктивітів у собак.....	118
Ахмадуллін Р.Н. Порівняльна ефективність ряду методів лікування корів за телязіозного кон'юнктиво-кератиту.....	119
Боцманенко М.О. Розробка бізнес-плану приватного підприємства «Салон краси для собак і кішок «Домашній улюбленець».....	120
Бубнов О.М. Перебіг, профілактика та лікування собак і котів, хворих на дерматомікози.....	121
Войтко О.А. Епізоотична ситуація, діагностика та заходи боротьби з лейкозом ВРХ в ТОВ АФ "Глушки" Білоцерківського району.....	122
Гергало О.В. Епізоотичні особливості, діагностика та заходи боротьби з лейкозом великої рогатої худоби в господарствах Білоцерківського району Київської області.....	123
Головко С.Я. Епізоотологія сказу у Бершадському районі Вінницької області.....	124
Гриб М.О. Планування, організація та аналіз протиепізоотичних заходів у 2012 р. на території Олевського району Житомирської області.....	125
Дерепапа О.Б. Епізоотологія, лікування та профілактика чуми собак в Бершадському районі Вінницької області.....	126
Друца Ю.В. Діагностика, епізоотологічні особливості перебігу й профілактики сказу тварин у Миколаївській області.....	126
Дяченко С.Б. Діагностика, аналіз епізоотичної ситуації та організація ветеринарних заходів з профілактики вірусної геморагічної хвороби кролів у Шепетівському районі Хмельницької області.....	127
Івасенко О.П. Профілактика факторних хвороб свиней.....	128
Кириленко В.В. Аналіз епізоотичної ситуації, діагностика, лікування та профілактика чуми м'ясоїдних в зоні обслуговування корсунь-шевченківської районної державної лікарні ветеринарної медицини.....	129
Кувеньова М.В. Лікування, профілактика та аналіз епізоотичної ситуації з лептоспірозу обак.....	130
Ліскович В.В. Значення молодняка великої рогатої худоби у виникненні і поширенні лейкозної інфекції.....	131
Мугак Т.В. Епізоотологія, діагностика та організація ветеринарних заходів з профілактики й ліквідації сказу на території Городнянського району Чернігівської області.....	132

Науменко І.В. Епізоотологічні особливості сказу в Маловисківському районі Кіровоградської області.....	133
Рудковська Н.О. Діагностика та патоморфологічні зміни за колієнто-токсемії свиней у ТОВ «АФ Білоцерківська» Білоцерківського району Київської області.....	134
Фоміна Т.А. Аналіз епізоотичної ситуації, діагностика та організація ветеринарних заходів із профілактики й ліквідації сальмонельозу поросят у ПП «Нива» Володарського району Київської області.....	134
Щука А.О. Профілактика колієнто-токсемії поросят у Жашківському районі Черкаської області.....	135
Тарануха В. Експорт-імпорт тварин, тваринницької продукції і сировини в зоні діяльності Білоцерківського ПДВСКН.....	136
Третьяк Г.Е. Виникнення лабораторних інфекцій (Laboratory infection).....	137
Геталюк І.Ю. Ризик зараження в лабораторіях.....	138
Тишківська А.М. Програма зменшення біологічної загрози постійнодіюча інструкція.....	139
Привалов О.В. Причинно-наслідкові відносини в патогенезі хвороб.....	140
Стребкова К.О. Механізми адаптації і компенсації при патологічних процесах.....	141
Харченко Є.І. Роль спадковості в патології.....	142
Томишинець В.І. Показники і механізми реактивності.....	143
Дискаленко Л.А., Дзюман А.П. Сучасні погляди на механізм утворення умовних рефлексів.....	144
Мельничук А.В., Голяк І.С. Механізми регуляції температурного гомеостазу....	145
Олексієнко Я.Б., Дев'ятко Н.С. Репродуктивна поведінка тварин.....	146
Адаменко Ю.О. Патоморфологічна діагностика неоплазм статевих органів у кішок та собак.....	147
Гаджиєва Я.А. Мікроструктурний аналіз вареної ковбаси «Молочна» від різного виробника в умовах міської державної лабораторії ветеринарної медицини м. Біла Церква Київської області.....	147
Лукаsevич А.А. Клініко-морфологічна діагностика неоплазм молочної залози у кішок.....	148
Решетнікова Д.В. Клініко-морфологічна діагностика пастерельозу свиней у ФГ «Плов» Новгородківського району Кіровоградської області.....	149
Труш А.Г. Патоморфологічні зміни за дизентерії свиней в умовах господарства.....	150
Кравченко І.С. Клініко-морфологічна діагностика сальмонельозу свиней у ТОВ «Еліта» Білоцерківського району Київської області.....	151
Оверчук М.В. Патоморфологічні зміни за колієнто-токсемії свиней.....	152
Гандера В.М. Діагностика колієнто-токсемії свиней у СТОВ "Новий рівень" Тячівського району Закарпатської області.....	152
Задніпряна М.В. Клініко-морфологічна діагностика еймеріозу курей у ВАТ птахофабрика "Перше травня" Черкаського Району Черкаської Облaсті	153
Міщанчук І.М. Клінічна та патоморфологічна діагностика колібактеріозу телят у ТОВ "Агрофірма колос" Сквирського району Київської області.....	154
Пас С.В. Застосування морфометричних досліджень за діагностики неоплазм молочних залоз сук та кішок.....	155
Іващенко А.А. Епізоотологія сказу у Золотоніському районі Черкаської області.....	156
Бойко Я.О. Профілактика набрякової хвороби свиней в СТОВ «Прогрес» Золотоніського району Черкаської області.....	157

Горблянська І.М. Ветеринарно-санітарна експертиза та санітарна оцінка молока, що надходить в ДЛВСЕ ринку м. Біла Церква.....	158
Чохленко Ю.В. Оцінка показників якості й безпеки м'якого сиру «Фета» від різного виробника.....	159
Волковняк М.Ю. Природні ноотропні речовини.....	160
Олійник О.І., Висоцька А.О. Ехінацея пурпурова – рослина загально-стимулюючої дії.....	161
Калнаус І.Г. Етіотропні препарати за комплексного лікування собак, хворих на демодекоз.....	162
Марченко А.К. Препарати ромашки лікарської у ветеринарній медицині.....	162
Москаленко Ю.М. Кофеїн – природній психостимулятор.....	163
Олефіренко Н.Г. Токсичний вплив рослин із вмістом алкалоїдів тропанової структури.....	164
Петренко І.О. Поєднане використання препаратів групи макролідів з настоєм трави пижма за кишкових нематодозів свиней.....	165
Петрик Н.О., Пилюченко А.П. Фармакологічні властивості диметилсульфоксиду.....	166
Кмета О.А. Амізон – сучасний нестероїдний.....	167
Мазура Г.В., Гуменюк Я.О. Фосфоліпідні та ліпосомальні гепатопротектори.....	168
Яротнік В.В. Використання отоферонолу голд за отодектозу у котів.....	169
Петренко І.О. Поєднане використання препаратів групи макролідів з настоєм трави пижма за кишкових нематодозів свиней.....	170
Чемеровський В.О., Чорнокінь Д.В., Дячук В.В. Виготовлення музейних експонатів чучел тварин методом скульптурної таксидермії з використанням нестандартних манекенів.....	171
Нечипорук Є.В., Лупін В.А. Автономна нервова система ВРХ.....	172
Тишківська А.М. Підшлункова залоза свині.....	173
Геталюк І.Ю. Видові особливості щитоподібної залози великої рогатої худоби, свині.....	174
Белявський В.В., Карпенко Д.Р. Морфофункціональні особливості суглобового хряща.....	175
Циганкова С.О., Морус О.В. Імунокомпетентні клітини організму.....	176
Данильченко І.В. Морфофункціональна характеристика пігментних включень.....	177
Адаменко Ю.О. Диспансеризація корів ННДЦ БНАУ: аналіз умов утримання та годівлі.....	178
Сабадаш Н.В. Клініко-гематологічний статус корів ННДЦ БНАУ.....	180
Вішован Ю.Ю. Оцінка стану мінерального і а-вітамінного обміну корів при диспансеризації.....	180
Васянович М.С. Ветеринарно-санітарне та технологічне забезпечення вирощування кролів ПП «Братці» Київської області.....	181
Головаха І.В. Поширення, причини та клінічний прояв хвороб дихальної системи у ролів.....	183
Котилевська М.В. Морфологічні та біохімічні показники крові кролів за риніту.....	184
Гудик Р.В. Лікувально-профілактичні заходи за риніту у кролів ПП «Братці» Київської області.....	186
Басько Г.А. Поширення демодекозної інвазії собак за даними Кодимської районної державної лікарні ветеринарної медицини Одеської області.....	187

Стеренчук А.М. Етіотропна терапія свиней за нематодозної інвазії.....	188
Черниш А.О. Лікування свиней, хворих на нематодози.....	189
Нижник О.В., Максимович В.І. Стан еритроцитопоезу в коней володимирської породи.....	189
Кузьміна О. Функціональний стан серця жаби за впливу різних подразників.....	190
Баденко Е.С. Активність ферментів у різних ділянках шлунково-кишкового тракту перепелів.....	191
Гоцуляк І.В. Проведення технологічних оперативних втручань у поросят.....	192
Гоцуляк І.В. Профілактика травматизму поросят у сучасних умовах.....	193
Давидкіна А.С. Зміни якісних показників сирого незбираного молока корів за збільшення кількості соматичних клітин.....	194
Коваленко Д.В. Виконання знеболювання зоопарковим тваринам.....	195
Поліщук Л. Порівняльні методи дослідження свинини різного ступеня свіжості.....	196
Руденко М.П. Порівняльна ефективність фізико-хімічних методів дослідження яловичини різного ступеня свіжості.....	196
Скітневський М.В. Поширення та етіологія уролітіазу в котів (за матеріалами іванківської районної державної лікарні ветеринарної медицини Київської області).....	197
Гросу Я.С. Діагностика уролітіазу в котів.....	198
Скітневський М.В. Лікування уролітіазу в котів, в умовах смт Іванків Київської області.....	199
Соколовська Ю.М. Визначення показників якості молока стандартизованими та експрес-методами.....	201
Ткачук Ю.В. Зміни окремих показників білкового, мінерального і вітамінного обмінів у курчат-бройлерів залежно від технологічного періоду.....	202
Ткачук Ю.В. Ветеринарне забезпечення вирощування курчат-бройлерів у ПрАТ “Миронівська птахофабрика” Черкаської області.....	203
Мілевська А.Б. Поширення дирофіляріозу собак і котів.....	204
Александрова Л.В. Лікування отодектозу котів.....	205
Алексєєва К.П. Епізоотологічний, клінічний прояв та ефективність лікування за бабезіозу собак.....	206
Лембей О.І. Гігієна виробництва та контроль показників якості й безпеки молока в ТОВ агрофірма «Матюші» Білоцерківського району Київської області.....	207
Хіцька Н.М. Оцінка показників якості та безпеки сиркових виробів в умовах міської державної лабораторії ветеринарної медицини м. Біла Церква Київської області.....	208
Савченко Т.Б. Особливості технології виробництва та оцінка показників якості й безпеки розсільних сирів.....	209